

ex libris josephi hautreuix doct. med. 177[illegible]

ANTONII DE HAEN,

RATIO MEDENDI.

TOMUS TERTIUS.

PARTES VI. ET VII. COMPLECTENS.

ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII ET ARCHIATRI

S. C. R. A. MAJESTATIS,

NEC NON MEDICINÆ PRACTICÆ

IN UNIVERSITATE VINDOBONENSI

PROFESSORIS PRIMARII;

RATIO MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO.

TOMUS TERTIUS,

PARTES VI. ET VII. COMPLECTENS.

Singula volumina compacta veneunt 3 lib.

PARISIIS,

Apud P. F. DIDOT, Juniorem, Bibliopolam, ad Ripam Auguſtinianorum, propè Pontem Sancti Michaelis, ſub Signo Sancti Auguſtini.

M. DCC. LXIV.

Cum Approbatione, & Privilegio Regis.

AUGUSTISSIMÆ

ROMANORUM IMPERATRICI,

MARIÆ THERESIÆ,

Dominæ ſuæ Clementiſſimæ

ANTONIUS DE HAEN.

MOle grandeſcit, quod ad pedes MAJESTATIS TUÆ annuum depono opus: quoniam primò frequentioris experimenti ſeſè obtulit occaſio; deinde arcanas Naturæ leges inveſtigandi ardor Inventis ingeminabatur; tandem diſcendi avida, atque inſatiabilis, Juventus Academica, nova indies a me expectavit, petivit, urſit. Symbolam contulit longè frequentiùs Chirurgiæ, Medicinæ genuinæ Sororis, exercitium. Quinetiam notabiles, damnoſique in Arte errores, expugnandi fuerant. Crevit ſic in immenſum Labor, ſed

unà cum labore Voluptas: cum quod Artem purificare & amplificare posse, jucundissimum sit; tum quod eo majorem benevolentiam, eo gratiosiorem MAJESTATIS TUÆ favorem, me mihi conciliaturum certo nossem quo demandatam abs TE provinciam majori cum ardore, discentiumque emolumento excoluissem.

Die 26. Octobris
1761.

ELENCHUS CAPITUM.

Tomi III. Partes VI & VII. complectentis

Pars Sexta.

Pars Septima.

ANTONII

ANTONII DE HAEN RATIO MEDENDI.

PARS SEXTA.

CAPUT I.

DE CARDIALGIA CHRONICA.

§. I. *Cardialgia multis oriunda de causis, protopathica datur, & deuteropathica.* §. II. *Scirrhi, ut causæ, suspicionem, tum diuturnitas morbi, tum ejusdem pertinacia, haud immeritò fecerunt; intereà dum remedia nonnulla diu, constanterque adhibita, constantemque sanitatem operata, clarè demonstrent necdum scirrhum adfuisse, sed alias pertinaces causas.* §. III. *Nihilominùs frequens, heu nimiùm! Cardialgiæ causa scirrhus est, quem cognoscendum regulæ artis sæpenumerò quidem dant, quânam verò in parte is*

residеat, rariùs viventibus ægris, frequentiùs in denatis, certò novimus. §. IV. *Causa in Pyloro protopathica dum adest, in nonnullis, jugi ingestorum vix mutatorum vomitu se prodit, in aliis minimè: probatur utrumque exemplis.* §. V. *Frequentior ea nihilominùs Observatio est, quod vomitus ille adsit, dum vel causa protopathica in Pyloro, vel deuteropathica ponè Pylorum est, quàm quòd non adsit. Historiæ id confirmantes.* §. VI. *Solet eo in casu ventriculus vehementer augeri, nonnunquam solâ amplitudine, aliquoties etiam crassitie: vix capitur vera hujus differentiæ ex observationibus causa.* §. VII. *Quæstio hæc ad plura cava viscera adplicata, varietatem detegit eandem. Discrepantia sententiarum circa uterum aufertur exemplis, quæ indubiè demonstrent illum crescendo haud amittere crassitiem, quam non imprægnatus habebat. Tubæ, Ovaria, Hydatides quoque, crassitudine tunicarum passim augentur.* §. VIII. *Confirmatur argumentum de difficiliore hujus morbi Diagnosi; dum, vomitus vix mutatorum ingestorum diuturni, latentissima & insolita planè causa nonnunquam deprehenditur. Prudentia & Præcautio-*

nes commendantur, dum ejuſmodi inſolitæ cauſæ ſuſpicio eſt.

§. I.

CARDIALGIAM Chronicam hîc deſcribere animus non eſt, ſufficienter id ſcholis ſcriptiſque Medicorum præſtantibus; verùm ea potiùs communicare, quæ propriæ obſervationes ad illam elucidandam contulerint. Quod ordine ut faciam, præmittere debebo recenſionem variarum admodùm partium, viſcerumque, in quibus hic morbus ſedem originemque, unquam habuiſſe inventus eſt.

Ac primò quidem ipſe Ventriculus cum Pyloro recenſetur, ſuo affectus in cavo, ſubſtantiâve. Eſtque tunc Protopathica Cardialgia, quo etiam eæ ſpecies pro parte referendæ, quæ N°. 28. 29. 30. 31. recenſebuntur. 2°. Œſophagus ponè ventriculum. 3°. Diaphragma. 4°. Pancreas. 5°. Duodenum. 6°. Omentum. 7°. Hepar. 8°. Splen. 9°. Sternum aut mucrone ſuo, aut adnato ſibi tumore. 10°. Muſculi Recti Abdominis. 11°. Veſicula fellis. 12°. Meſenterium. 13°. Renes & Ureteres. 14°. Uterus. 15°. Ovaria. 16°. Tuba Fallopii. 17°. Præ-

ternaturales Concretiones ac Tumores, in appendicibus per Abdomen adipofis. 18°. Hydatides. 19°. Aqua, Serum, Pus, Ichor, Mucus, Sanies, aut quicunque alii liquores, five in vacuum effufi Abdomen, five faccis hydatidibufque contenti. 20°. Affectiones fpermaticorum vaforum. 21°. Aneuryfmata varia. 22°. Vifcerum variorum degeneratio. 23°. Mutuaque eorundem inter fefe concretio. 24°. Hernia levior, [illegible], rede[illegible], fæpe ignota. 25°. Prolapfus uteri ac vaginæ varius. 26°. Multiplicia inteftinorum incommoda. 27°. Cephalæa. 28°. Nimia debilis ventriculi fenfilitas. 29°. Hyftericus clavus. 30° Peculiares atque infuperabiles ventriculi crampi dicti. 31°. Humores acidi, alcalini, fordes, vermes, in ventriculo fixi aut perpetui.

De Cardialgia, in enumeratorum partium unâ, pluribufve, fede; a recenfitarum unâ, pluribufve, caufis; innumera quidem exempla nos convincunt; at verò cùm de Cardialgia, ut monui, tractatum non confcribam, ea modò tangam, circa quæ meæ, aliorumque, five nuperrimæ, five faltem necdum publicè editæ obfervationes, verfantur. Si qua tandem veterum obfervata

ſimile quid innuant, ea quoque recenſebo.

Multis admodùm ventriculus, longo annorum ſpatio, irrito artis conamine, dolet, nauſeat, vomit; & his quidem perpetuò, aliis verò periodicè.

Emetica, alvi purgationes, antacida, roborantia, nervina, carminantia, opiata, haud raro, ſive ſingula, ſive ſuccedente ordine data fuerint, levamen afferunt, at paſſim fugax illud, atque inconſtans, ſæpe omnino fallax. His omnibus, vel Protopathicum malum eſt, quibus ventriculus debilis, aut ſenſibiliſſimus, aut multo acore obſeſſus, aut in fabricâ ſua varii generis tumores gerit; vel eſt deuteropathicum, dum vel corrupti humores ex Inteſtinis, perque Inteſtina, aut vermes, aut ſordes, multave bilis in πικρὸχολοις ἀνὼ, in ventriculum ſæpius, inexhauſtoque fonte, irrepunt: maximè autem quando ille adjacentium partium tumore, duritie, ſcirrho, premitur, vellicatur, continuòque irritatur.

§. II.

Quos mihi hoc morbo laborantes videre contigit, annoſum admodùm malum paſſim hi teſtabantur, & ad oblata

auxilia rebelle. Unde ſcirrhi, aliusve generis tumoris, ſive Ventriculi Pyloríque, ſive partium vicinarum, Ventriculum aut Pylorum comprimentis; vehemens ſæpe ſuſpicio mihi nata eſt. Incertus tamen atque animo fluctuans; dum ſequentia adhibebam, dicere vix poſſum, quàm multis integram attulerim ſanitatem, adeoque omnem apud illos ſcirrhorum ſuſpicionem mente excuſſerim. Præfari autem oportet Incomparabili *Boerhaavio* me hanc methodum debere.

Primò ad externam ventriculi regionem ſequens admovi Emplaſtrum: ℞. Empl. de Labd. vel Diabot. unc. jß; Camphoræ, Opii crudi, a ſcrup. ß. ad gr. xv. & etiam ſcrup. j; Balſ. peruv. q. s; M. Diu gerendum hoc Emplaſtrum fuit, dumque laberetur, reficiendum. Et ſi quis cutis ardor, vel effloreſcentia in nonnullis ejuſdem ablationem nonnunquam poſceret, adplicationis continuationem cutis denuo in pleriſque admiſit, ſi ſæpius ſapone cum lacte lota, fotaque fuerat. Deinde aſſumſere quovis bihorio aut trihorio cochlearia duo Miſturæ hujus: ℞. Lap. Cancror. unc. ß; Ol. ſtill. Menthæ cum Sacchari dr. iij. in Elæoſacch. redacti gut. x; Spir. Men-

thæ unc. j; Laud. Liq. Syd. dr. ß; Syr. Menth. unc. j; Aq. Menth. unc. viij. Est id genus hominibus tarda passim & sicca alvus: quemadmodùm aliàs sæpius adverti, ita hîc quoque plures fuere, quibus Opium & Carminantia hujus misturæ alvum maximè naturalem redderent, vel operationem levioris subinde dati purgantis egregiam perficerint. Haud defuere tamen nonnulli, quibus vis Acidi potentior, datis cum mistura pilulis ex Sap. Veneto copioso, cum pauco stimulo gum. ammon. & mas. pill. Ruffi, infringi debuerit. Dabantur quoque, quibus ventriculi non ita acor, sed potiùs frequens spasmus & debilitas, dolorem concomitari viderentur: his summè conditum hoc profuit: ℞. Cort. peruv. unc. iij; Camphor. Myrrh. a dr. jß; Syr. Diocod. & Menth. a unc. iijß; M. ut sexies de die magnitudinis nucis moschatæ frustulum sumerent. Aderant, quibus opii majorem longè dosim, ad noctem præcipuè, dari oportuerit. Multi sanè homines a Cardialgia penitus convaluerunt, modò, durante curâ, exactè abstinerint ab iis, quæ difficulter digeruntur, & a Lacte, Caseo, Aceto, Vinis acidis; dietamque Alcalescentem observarent.

Hæc, inquam, dando, his proficiendo, tandem didici inveteratos ejuſmodi Cardialgicos, eo quod Medicamenta ſinè curæ ſtabilitate per annos abligurierint, incurabiles ferè, ſcirrhoque ventriculi, aut partium ponè illum ſitarum, laborantes haberi; curam tamen & integram, & perſeverantem has ſcirrhi ſuſpiciones planè abigere. Concludere hinc debui plures dari, quibus immodicus ventriculi acor ferè indomabilis adeſſet, quibus debilitas ventriculi foret inſuperabilis, quoſque a flatibus, a ſpaſmis, a convulſionibus primarum viarum liberare, ferme impoſſibile videretur; licet nunc antacida, nunc paregorica, alio tempore purgantia, alio iterum roborantia, & carminantia dicta, ipſis ſæpius exhiberentur; eo quod optima hæc remedia nec ſufficiente copiâ, nec tempore haud interrupto, nec multa horum ſociata, nec longo poſt ſymptomatum ſilentium tempore, ſumerentur.

§. III.

Quamvis hæc ita ſe habeant, ultro tamen fatendum eſt, Ventriculi, Œſophagi, Pylori, partiumque hiſce vicinarum ſcirrhum, morbum frequentem

esse, quem palliamus potius, quàm curamus; nisi initio advocati, & signa ejus certiora contemplati, quàm quidem in casibus §. II. lenissimis solventibus, & præprimis copiosissimo, eodemque pertinaci mellis usu, nascentem hanc Diathesim dissolvamus. Hinc juvat mente præsentia hæc signa gerere, quæ Ars observanda detexit.

Sunt 1°. causæ prægressæ, ut v. g. ventriculi Inflammatio, nec benignâ resolutione, nec criticâ evacuatione soluta. 2°. Mali diuturnitas. 3°. Pertinacia ejusdem ad selecta remedia. 4°. Vomitus frequens sub actu digestionis. 5°. Loci pondus. 6°. Dolorum moderamen a fortiore ventriculi, abdominisque compressione. 7°. Ventris externi tactus. 8°. Vitia affecti visceris, quod defectu secretionis, corporis œconomiam plùs, minùs, turbat.

Exactè locum determinare indurati tumoris, sive ipso in ventriculo hærentis, sive ejus, qui in vicinia natus ventriculum premit, facilè nonnumquam datur, aliquando difficulter, sæpe verò neutiquam. Tot hinc in consultationibus litigia. Versati utcunque in Anatomicis Medici, qui semel iterumque Pancreas scirrhosum invenere; idem posthac per-

petuò accuſant: legerunt alii, videruntque ex ipſo Meſenterio enatum tumorem, qui ſurſum vergens ventriculo in functionibus ſuis impedimento fuerit; nihil in poſterum, niſi Meſenterium clamant. Sic iterum alii aliud. At vero ingenuè fateamur certa ſigna rariſſimè dari, quæ ex inumeris cauſis veram determinent, quæ locum, quo tumor hæreat, quæ viſcus, quod occupet, quæ modum impedimenti, naturamque, examuſſim explicet. Cadavera paſſim nos erroneæ convincunt ſententiæ. Exemplis videre juvat.

§. IV.

1°. Perilluſtris ac longè doctiſſimus; expertiſſimuſque Vir, G. *Macneven o Kelly ab Agrim*, Fac. Med. *Prag.* Director ſapientiſſimus, conſummatus Pathologiæ ibidem Profeſſor, verum noſtræ Artis ornamentum, edidit an. 1760, Diſſertationem de *Raro Ventriculi caſu*, in quo vomitus ingeſtorum vix mutatorum, in provecto admodùm morbo, impedimentum circa Pylorum hærere indicabat. Probabilis ſanè hæc dictâ de cauſâ ſententia erat, haud tamen ita, ut unà conſtaret utrùm in ipſa Pylori

ſubſtantia, an in circumjacentibus partibus hæreret id, quidquid eſſet demum, obſtaculi. Cadaveris autem ſectione patuit ſcirrhum adeſſe, eumque ita totum ambitum occupare Pylori, ut tranſitus per illum vix ſetæ mediocri concederetur. Eo obſtaculo effectum id, ut eam ſenſim in molem creverit ventriculus, quæ, ſacci inſtar, univerſum expleret abdomen, ſuoque fundo inter Rectum & Veſicam inſinuans ſeſe, ſimul cauſa teneſmi extitiſſet, frequentiſque ſtranguriæ. Ingens adeo hic ventriculus, ut, referente Claro Autore, » filum arcui » majori circumductum, antequam eva- » cuaretur, ulnam Bohemicam, cum » tribus quadrantibus, & duobus pol- » licibus æquaret: minor arcus tres da- » ret quadrantes, cum uno pollice.

2. Apud *Riverium* obſervatio *A. Jodon*, *Antiſſiodorenſis* Medici, habetur; hominis nempe qui integro triennio, cum tumidiſſimo ventre *ſinè vomitu* conflictatus, demum febre & anxietatibus emaciatus, periit. Ipſus *Jodon*, qui hiſtoriam narrat, Anatomen fecit. Hydatis magna in medio pendebat Pyloro, hydatidibus tota ſcatebat univerſi ventriculi interior ſuperficies: liquidum verò in hoc ventriculo contentum *nonaginta*

librarum pondere fuit. Ventriculus medius dissectus, superabat ulnam *Parisiensem*; (quæ mediâ parte *Viennensi* longior); ambo ventriculi ora ferè juncta erant. Hic autem homo cur non vomuerit? Quia ventriculus cum Peritonæo arctè connatus. Igitur hic videmus casum, in quo cum omnibus vomendi causis vomitus fuit impossibilis. *Blancard* Cent. 1. N°. 84. vel ipsissimam historiam habuit, vel eam *Jodonis* inter suas retulit.

3°. Et rarior ille casus, quem Tom. 2. Part. 5. Cap. 2. p. 231. *Rat. Med.* dedi, in quo ventriculi pars prope Pylorum, ipseque Pylorus, Omenti parvi *Winslowi* crassâ durâque productione premebantur, ac præterea peculiari extrinsecùs adnato tumore Pylorus compressus erat; ille, inquam, casus vomitum ceterà inevitabilem, tamen impossibilem fuisse ostendit, præ ponderosissimo, rigidissimoque omento, ventriculum immobilem figente.

4°. Quid mirabilius, quam quod 10. Aprilis 1758. in publico Auditorio circa hoc ipsum negotium demonstraverim! Ventriculus primò formabat lagenam, sinistrorsum productam, $3\frac{1}{2}$. pollicum; deinde ex fundi sui latere dextro

tubum emittebat, diametri ſex linearum, qui pedetentim ad ſeſqui pollicis amplitudinem lateſcens, longitudinemque $4\frac{1}{2}$. pollicum æquans, demum Pylorum formabat, & in Duodenum abibat. Pinguis moles ventriculo adnata, magnamque adepta duritiem, in cauſa fuerat, cur ventriculus hanc aſſumpſiſſet figuram. Interim homo hic, cujus morbum Cap. 4. probl. 8. enarrabo, ante ultimum ſuum ac brevem morbum nunquam vomuit. Cujus miri phenomeni ſi a me cauſa quæritur, aliam non novi, niſi quod Natura nonnunquam ſeſe monſtroſis accommodet. Et quidni? Antiquos ſcirrhos in cadaveribus reperimus, qui ſui ſigna ita per annos dederint, ut homines ſubindè per plures ſeptimanas, menſesve, a quovis dolore ac vomitu liberi viverint. Cur, quod per menſes, id quoque non poſſet per annos, non poſſet per totam contingere vitam?

5°. Aurifaber *Riverii* Cent. 1. N°. 90. ingentem Pancreatis ac Meſenterii ſcirrhum geſſit, qui Pylorum, Jejunique principium, ita anguſtaret, ut omnis ferè præcluderetur tranſitus, quique dolores crearet enormes. Hic homo a tribus ſaltem menſibus, antequam adeſſet ipſi *Riverius*, & aliquo adhuc poſtmo-

dùm tempore, neque ſponte vomuit, neque dato Emetico vomere potuit, niſi eodem repetito; quamvis ventriculus materie eſculentâ & potulentâ plenus a morte inveniretur. Cur non vomuerit, data hiſtoria non exponit: cum autem ex natura morbi vomere debuerit, nec vomuerit tamen, videmus plures dari, qui cum omnibus vomendi cauſis neutiquam vomant.

§. V.

Igitur ut in quibuſcunque ferè aliis morbis, ita quoque hîc miras detegimus exceptiones. Cæterum, ſi nec ventriculus manifeſtò aliis de cauſis a vomitu impediatur, nec fortè ærumnis hiſce aſſueſcat ſic, ut inde ad vomitum non proritetur, ſolent paſſim id genus hominum vomere, hocque mox, aut brevi poſt aſſumpta; quæ tunc ferè immutata prodire cernas. Centena id demonſtrant exempla. Novendecim anni ſunt, quod publicè ediderim Anatomen feminæ, perpetuò vomentis immutata ſæpe ingeſta; quâ conſtitit omentum geminos digitos craſſum adhæſiſſe ventriculo, jecinori, inteſtinis, colo, jejuno, duodeno, omneſque has partes in unam veluti faſciam, contraxiſſe.

Obiit 19. Aprilis Anni præſentis Prænobilis ſanitatis Conſiliarius, ac præſtantiſſimus Medicus, *Leopoldus Erndl*, qui ſanè noverat 15. annorum ſpatio immedicabilem ſui ventriculi morbum, vomituſque frequentes, prudentiâ, & ſolertiâ ſuâ ita palliare, & moderare, ut in 45. ætatis annum vitam ſuam inter labores practicos, Vir Deo & hominibus carus, produxerit. Invenimus porro ventriculum ſic ſe habentem: primò inſtar inverſæ lagenæ longitudine 8 ½. pollicum, ad umbilicum ferè uſque deſcendebat, inde angulo facto aſſurgens, atque canalem quatuor pollices longum formans, ad Pylorum petebat.

Porro hujus miri phænomeni gemina patuit cauſa mechanica; quarum prima ventriculus in genere extendendus, altera in hanc præcipuè formam mutandus fuerit. Scilicet Pancreas ſenſim indureſcens, auctâque tumeſcens mole, compreſſerat retroflexum a Pyloro Duodenum; quo effectum id, ut Duodenum contra vertebras Dorſi preſſum, Chymum ventriculo pulſum ſæpe retardaverit, imo demoratum ſit. Hæc igitur vera cauſa ventriculi univerſalis diſtenſionis, utpote accipientis, nec niſi per lucida intervalla dimittentis. At vero

immenſum jecur æque in toto latere ſiniſtro, quàm in dextro, ultra umbilicum productum, ſic formatum erat, ut ſub lobo ſiniſtro ſuo, utpote tenuiore ventriculus in craſſæ lagenæ ventrem abire potuerit; lobo autem dextro admodùm craſſo, idem ventriculus non potuerit in latus diſtindi; ſed unicè ſupra umbilicum, ubi aliquod ſpatium inter utriuſque lobi pendentis crepidines nactus, auguſtus planè ille ut oblongum lagenæ collum, aliquantiſper decurrebat, & angulo facto aſſurgebat, itidemque ſub craſſiſſimo lobo Hepatis dextro, anguſtiore tubo ad Pylorum pergebat. Ita ut evidens ſic fiat, quod dixi, Duodeni compreſſione oportuiſſe, ut univerſus ventriculus ſenſim diſtenderetur; monſtroſâ jecinoris formâ contigiſſe, ut in ſua diſtenſione ventriculus in hanc figuram potiſſimùm mutaretur.

§. VI.

Expedit meditationem ſuper hiſce malis ultra producere. Viſcera cava, Tumores cyſtici, Aneuryſmata, uno in corpore reperiuntur eo tenuiora, quo expanſiora; in alio verò quo ampliora, eo craſſiora. An lentâ extenſione, craſ-

ſitudinem; citâ, tunicarum extenuationem referant? id Anatome non ita admittit. In hiſtoria *Ill. Mac-neven*, ut ſenſim mole ventriculus, ita & crevit ſubſtantiâ. E contrario ſcirrhus ingens *Octaviani a Taxis*, Pylorum *ſenſim* anguſtando, in cauſa quidem fuerat, ut immenſum ventriculus diſtenderetur; haud verò ut augeretur craſſitie, cum *Hogſtettero* ſolito tenuatior inventus ſit: & licèt Optimi *Erndl* ventriculus non niſi lentiſſimè diſtentus ſit, incraſſatas tamen tunicas non habuit. In cadavere, cujus Hiſtoriam Cap. 3. §. 2. dabo, cupido me invaſit capacitatem menſurandi ventriculi, qui lentâ & continuatâ per annos epulatione pedetentim in magnum ſaccum abiverat. Menſura malè capta fuit, nam antequam Pylorum ligaremus, neglexeramus ventriculum a multa copia contentorum, quâ utcunque turgebat, exonerare. Nihilominus quinque menſuras, ſive vinginti libras aquæ commodè infudimus, plus infuſuri, ſi ejuſdem prope æſophagum tenuitas, quâ illum digitis ad infundendam aquam dilatabamus, profundè dilacerata non fuiſſet. Ut eo loco, ſic ubique membranarum ventriculi tenuitas deprehendebatur.

§. VII.

Differentia igitur magna in ampliato ventriculo, lentè quantumvis distento, observatur. In vesica fellea, & urinaria, pro distensione tenuitas crescere solet. Sed quid demum de utero est?

Galenus L. de uteri Anatome Cap. 8. pag. 280. apud *Charterium* in Tom. 4. » Uterus in principio conceptûs crassus, cum prope tempus pariendi accedit, magnus quidem sed tenuis: » crassitudo enim in longitudinem extensa absumitur «. Eodemque *Charterii* Tomo pag. 653. *Galenus* idem repetit Lib. 14. Libr. de usu part. Cap. 14. Cum subsequentium sæculorum Autores, & Arabum schola, non nisi in *Galeni* verba jurarent, nec facilis daretur occasio examinis gravidi uteri, mirari non oportet, quod in postrema usque hæc tempora apud omnes passim Medicos, imo etiam celebres Anatomicos, v. g. *Vesalium*, receptissima sententia hæc fuerit. Contrarium tamen asseruerunt *Du Laurent*, *Riolanus*, *Bartholinus*, *Plazzonius*, *Harvæus*, aliique. Sic demum magna hæc quæstio devolvebatur ad *Moricæum*, qui antequam sua ederet

jam magnam vitæ partem circa uterum, & in utero triverat. Audacter ille *Galeni* ſententiam tuitus eſt, & putavit meridianâ luce ſe eam clariorem demonſtraſſe. Putat *Moricæus*, plures ideo ſuppoſuiſſe non extenuari gravidos uteros, quod viderint craſſiores eoſdem manere, qua parte placentam habeant, ſtatuerintque ut ibidem, ita ſe habere ubique; porro id falſum eſſe, & uterum cæterum pro ratione extenſionis tenuiorem fieri. La *Motte*, *Trew*, *Moebius*, pluresque alii, uterum ſaltem non minui a naturali in non imprægnatis craſſitie; *Sylvius*, *Heiſter*, *Palſinus*, aliique uterum ſcribunt craſſiorem naturali reddi.

Incomparabilis *Albinus* hic præprimis laudandus, qui nobis naturali formâ dederit uteri gravidi figuras egregias, varioque aſpectu contemplandas, in quibus uterum cernimus, minimè pro ratione extenſionis extenuatum. Egregius, & verè Doctiſſimus *Noortwik*, in ſua uteri gravidi Anatome in-4°. edita 1743. idem in utero, fortè 5. menſes gravido, demonſtravit. Tandem teſtis autoptes rem pulcrâ occaſione contemplatus ſum *Hagæ Batavorum* 26. Maii 1751. Gallicâ feminâ ſeptem menſibus gravidâ, infantis ad finem uſque ex-

pertâ motum, phtisi pulmonali moribundâ jam, Rev. P. Carmelitæ *Cyrilli* cura omnis eo tendebat, ut mox ab ejus morte tentaretur, an civis Reipublicæ, an Ecclesiæ membrum, subitâ sectione servari forte posset. Hinc rogabar, ut proximis in ædibus cum Chirurgo, eo fine præsentem me sisterem. Unde quo momento moriebatur, intrantes examinabamus, num verè mortua esset? maritumque & feminas adstantes rogabamus, num verè mortuam eam crederent? annuentibus cunctis, opus aggressi sumus. Uterum dextro in latere incidentes, vitaturi placentam, in eandem pervenimus tamen. Hinc frustra copiosum sanguinem vi ex vasis, linearum duarum lumine, vidimus prosilientem. Opposito igitur in latere mox secantes, digiti ubique crassitudinem uteri offendimus. Crassior antea certè fuit, cùm ab ipso primo sectionis inceptæ momento rivatim effluens cruor aliquem crassitudinis collapsum effecerit oporteat. Membranis pertusis, vi aqua prosiliit, infansque facie pronâ coxygem Matris versùs educebatur. An id elidit communem sententiam infantis se capite deorsum circa ultima graviditatis tempora duntaxat vertentis? Mortuus jam erat infans. Pla-

centam prudenter ab uteri parte dextra ſeparaturus; hîc facilè, ibi eam non niſi aut ejuſdem, aut uteri læſione, ſolvere potui. In magna plaga facillimè ſeparatâ Placentâ, ſinus vidi plures, lacunaſve, utero contiguas, cruore plenas; ſed uteri in eadem plaga deterſa ſuperficies nihil mihi aperti, nihil oſtendit ſinuoſi. An uteri ibidem ſectio primùm facta, mutavit quidquam? Lineas quaſdam albeſcentes, fibras referentes, vario modo per uteri fundum diſperſas vidi; quæ an ipſiſſimæ illæ ſint, quæ *Ruiſchio* ideam muſcularis ibidem fabricæ dederint ignoro. Sed nihil difficilius fuit ſeparatione Chorii ab utero: quantâcumque enim prudentiâ id ſeparare contendebam, erat celluloſitatis & vaſorum tantum robur, ut vel uterum lædere, vel membranæ Chorii lacinias deberem relinquere. Amnii a Chorio ſeparatio facillima ſinè ullâ læſione. An ſi peperiſſet hæc femina, membrana Chorii non manſiſſet utero affixa? & forſitan Placentæ pars? Confirmabit hanc veritatem Hiſtoria uteri, ſanie peſſimâ diſtentiſſimi, & in ſua ſubſtantia pollicem craſſi, quam Cap. II. §. III. dabo.

Atque hæc de utero dicta ſufficiant; ut convicti ſimus non niſi ſimilium ex-

perimentorum raritate contigisse, ut uteri gravidi extenuationum falsò plurimi statuerint; & ab altera parte ut inventam ejusdem 2. 3. 4. pollicum in fundo crassitudinem ad præternaturalia fortè relegamus.

Solent etiam Tubæ Fallopianæ, Ovaria, Hydatides, Cystici in superficie corporis tumores, eò crassiorem habere tunicam, quò plùs extenduntur. Sic habui Tubam Fallopianam hâc hyeme septem librarum; his diebus aliam, quam ob dissectionis distinctioris causam dilacerare ubique debui, adeoque ponderare non potui, sed plures certè libras habuissem. *Cyprianus* saccum hydropicum, ex tubâ formatum, & 150 libras aquæ continentem, invenit librarum 30. pondere. Politi & æquabiles rarò hi sacci sunt, passim aut alterutrâ, aut utrâque superficie inæquales, tuberosi.

§. VIII.

Unde demum patet scirrhos aliosque tumores Mesenterii, Pancreatis, Pylori Omenti parvi, ac magni, Renis, (quem sex circiter libras pendentem præterito anno publicè demonstravi), varios Ventriculi morbos, ingestorum-

que vix mutatorum vomitum generare posse, nec tamen signa pathognomonica adesse, quæ clarè arguant, quænam potissimum pars hic peccet, adeoque sæpe nos ignorare utrùm protopathicus sit, an deuteropathicus Ventriculi morbus.

Equidem Ventriculum circa Pylorum comprimi ex ingestorum ferè immutatorum vomitu concludunt Practici, dum vident cætera viscera inculpatè se habere; sed falluntur, dum nonnunquam vitium totum in externis Abdominis partibus modò hæreat, cujus en exempla!

In Tom. I. Act. Chir. Paris. *Garengeot* descripsit nobis Herniam sub cartilagine ensiformi, a secedentibus binis rectis Abdominis musculis, illudque in spatium prolapsa erat parva Ventriculi plaga Aliam Herniæ Ventriculi speciem habet, dum pars ejus prolabitur ab utroque latere ejusdem Cartilaginis, in illo triangulari spatio, quod inter illam, & marginem Vaginæ musculorum rectorum intercurrit: quo in loco Vasa ad musculum pectoralem aliasque pectoris externas partes transeunt. Caussam esse eam credit, quod solius obliqui externi musculi, (non vero ut alibi, Obliqui interni, Transversique) Apo-

neurosis, hanc formet Vaginam. Post *Camerarii* & *Renealmi* autoritatem, laudat etiam Collegas suos, *Petit*, *Andouillé*, & *Arnaud*, ut qui similia observassent. Historia adjecta evincit innumeros ferè Medicos in Europa & America, annorum spatio, deceptos fuisse, dum pertinacis morbi causam ad varios affectos locos; & propter ingestorum vix mutatorum ejectionem, Alvumque incredibili temporis spatio pertinaciter semper clausam, ad Pylorum, vel saltem ad proximè adjacentes partes, referrent, intereà dum attentum examen loci demonstraverit veram Ventriculi Herniam in causa esse, quam idonea compressio & ligatura vel curare, vel saltem ut non noceat, palliare potuerit. Ut proinde in causarum vomitûs immutatorum ingestorum recensione, etiam opus sit ad hanc miram attendere causam.

At nihilominus judicio hîc opus. Quotidie videmus, & prostant adhuc exempla in nosocomio, internas Pectoris suppurationes viam sibi in variis Pectoris plagis quærere, & iisdem omnino locis, quos dixi, formare tumorem. Adeoque non omnis ibidem tumor Hernia Ventriculi est; quam tamen ut talem suspicari

cari quis possset, licèt vix vomitus adesset, quandoquidem etiam inguinalis & femoralis Hernia per annos aliquando sinè vomitu adsint. Egregius *Foubert*, eodem Chir. *Paris*. Tomo primo, ejusmodi casum describit, quem nonnulli Practici Herniam Ventriculi esse crediderant, quem tamen ex præsentiâ Phthisis pulmonalis, pressique indulatione tumoris, purulentum pulmonis tuberculum esse asseveravit. Lubenter ut tale aperuisset, nisi oppositæ Medentium sententiæ, & conclamatus ferè ægri status, eum cohibuissent. Inspectione porro Cadaveris intellexit salutarem fortè futuram fuisse aperturam viæ quam pus ex concreto ibidem pulmone sibi quæsiverat.

Sed & hanc aperturam periculum habere suum, Part. 5. Cap. 6. a pag. 321. ad 326 demonstravi, ubi omnia signa puris ex pulmone eo pergentis aderant, & Aneurysma tamen sub pure latitare deprehensum est.

Tandem ingestorum vomitus inseparabilis causa inventa fuit ab omnibus hucusque recensitis prorsum aliena. Duo exempla notabilia habet *La Motte de Re Obstetr.* Lib. 4. Cap. 17. Obs. 375. alterum matris suæ alterum gravidæ feminæ. His intropressa ensi-

formis cartilago ventriculum in continuos egit vomitus. Feminis his, thorace in genua reflexo, cartilaginem digitis suis extrorsum duxit, hincque irritatione perpetuâ Ventriculi ablatâ, curavit Vomitum. Addit casum frequentiorem esse, seque plures cujuscumque ætatis & sexus ab indomabili cæterum vomitu sic curavisse.

CAPUT II.

DE VARIO HYDROPE AC TUMORE ABDOMINIS.

§. I. *Tuba Fallopiana sinistra pendens Libr. 7. continens 23. Libr. liquidi. Disquisitio super puris generatione in hac femina. Etiam in Virgine uterinum systema inflammari, ac suppurari potest.* §. II. *Possibilitas demonstratur conceptus & incrementi fœtus in Tuba Fallop.* §. III. *Exemplum notabile extensarum ac materiâ repletarum ambarum tubarum, uteri, ac superioris Vaginæ partis, unà cum vulgò dictâ Imperforatione, sive Atresiâ. Digressio occasione Atresiæ, ejusque variæ species, ac curandi modi. Incurabilitas. Aliud mirum Atresiæ exemplum, cum addita cura.* §. IV. *Tumores Ventris*

notabiles ab Hepatis, vel Lienis, vel utriusque, sanissimi, mole duntaxat auctâ, juncto illi, aut non juncto, Hydrope. De Incertudine Diagnoseos in cunctis enarratis casibus. §. V. Novum genus tumoris cystici, quem Parisinorum methodo tractare natura ipsa indicabat; quemque incurabilem fuisse Anatome docuit. Novoque exemplo confirmatur id, quod ad §. I. de puris generatione dictum.

QUAMVIS in omnibus ferè hujus operis Tomis de vario Hydrope ac tumore Abdominis egi, abruptam tamen retexere telam cogor novarum observationum multitudine, quæ antedicta partim corrigant, partim augeant, confirmentque.

1. Femina 30. annorum innupta, bonæ famæ, ruricola, elapso abhinc quadriennio quartanâ laboraverat, quam debellare petitis undique, ut ruri potissimum fit, ad id remediis, quocunque modo sategerat, ac debellaverat tandem. Febre libera, menstruis caruit, tumoremque mox in sinistro hypochondrio animadvertit, sensim crescentem, eique

demum universi Abdominis junctum Asciten.

In *Nosocomio Pasmanniano*, ab optimo ibidem Physico D[no] *Collin* suscepta, & deobstruentibus atque diureticis ex Arte tractata, a Mense Augusto 1760. multum lucrabatur. Sed anno hoc 1761. ineunte, anxietate victâ Paracentesim subiit, eaque aquosi quidem nihil, liquidi autem gelatinosi Libras 24. Medicas emisit. Detumescente inde ventre eò manifestior, palpabiliorque tumor descriptus percipiebatur. Malorum cumulo pectore tanta subitò copia puris erupit, ut suffocaretur, & repleta pure tota trachæa inventa sit. Tumorem hunc unà cum Utero, Vagina, Recto, exscissum, D[us] *Collin* ad me, publicæ demonstrationis ergo, perhumaniter misit.

Primo totum ponderavimus. Libras Medicas 31. æquabat. Deinde omnibus vero in situ positis, evidenter constitit Tubam Fallopianam sinistram esse, quæ tumorem formebat, adesse ceterùm Ovarium, quod naturalem haud multùm excederet magnitudinem. Porro ex hac tuba extraximus liquoris purulenti albi 18. libras. Tubæ substantia, seu mem-

brana tumoris hic duas, tres illic, lineas craſſa, erat intus a pure eroſa, ac lacera, extus verò vaſis quàm plurimis dives; quæ tamen minoris diametri erant, quàm quidem ea aliis occaſionibus videram.

Aſt tumori huit ſic aperto alius reperiebatur incluſus, membranæ ſuæ craſſitie ut prior, continens liquidi fuſci, tenuioris ac turbidi, Libr. 4. Si unica libra addatur, quæ inter examen effluens; capta erat, ſi dematur pondus uteri & inteſtini recti, ac veſicæ, Tubæ degeneris pondus ſeptem librarum fuit, & liquidorum Libr. 23.

Ut febres intermittentes ſæpe ſalutares ſunt, ita non raro vel per ſe, vel male curatæ, perniciem inferunt, obſtructione pertinaci, & catameniorum defectu. Tuba vitioſa oſtendit, quemadmodum ubicunque locorum degeneraſcere inde corporis partes variæ potuiſſent, ita nunc ſe potiſſimùm pati. Undenam vero dum nihil inflammationis in tota anamneſi habetur, dum corpus videtur a diatheſi phlogiſtica prorſus alienum, undenam, inquam, tamen pus in ſacco Tubæ? undenam pus in pulmone, tam copioſum, ut ruptis repagulis ſuis totum ſpatium aëreum pul-

monis inundaverit, ſuffocaritque feminam? Sanè ea noſtrorum natura humorum eſt, ut cirtra topicas inflammationes, citra phlogiſticas febres, diatheſin inflammatoriam contrahant, eamque conſervent perpetuò. Tomo I. Part. 2. Cap. 2. hanc veritatem, niſi me animus fallit, demonſtravi, & novis exemplis reliquorum annorum decurſu evidenter confirmavi. Imo ex ipſis intermittentibus pus poſſe generari, *Libro de Febribus Cap. ultimo* invictis probavi exemplis. Phlogiſticè igitur noſter cruor degener, aut naturalibus viis ſe eliminat, ut v. g. pulmone, rene, inteſtino; aut novâ ſibi viâ factâ effluit, ut naribus, auribus, pudendis; aut format ſibi receptacula nova; aut denique vias varias adit. In hac femina, & novum ſibi receptaculum fecit, & obruit pulmonem. Et ne quis ob Tubæ hujus degenerationem feminæ hujus virginitatem ſuſpectam habeat, monere debeo etiam totum genitale ſyſtema mulieris æque ſedem degeneraſcentis humoris fieri poſſe (licet ea innupta, caſtaque ſit) quam aliam quamcunque partem. Analogia utique id docet; plura Sanctimonialium exempla probant, & tertia ordine enarranda hiſtoria invictè id demonſtrabit.

II. *Cyprianus* ita tubam deſcripſit, quæ libras 30. pendebat, & aquæ libras 150. continebat. Dum igitur quis hanc, & præcedentem hiſtoriam contemplatur, evidenter intelliget, qui fieri potuerit, ut maturi fœtus aut inventi aliquoties in Tubis fuerint, aut vivente matre, ſive integri, ſive fruſtulatim, per aperturam umbilici, abdominiſve, a natura factam, vel indicatam ſaltem, educti fuerint. Ipſe *Abraham Cyprianus* olim *Leovardiæ*, pluribus & Medicis & Chirurgis præſentibus, eduxit fœtum maturum poſt. 21. menſes a conceptu elapſos, ex umbilico: huic quippe connata ingens illa Tuba, ibidemque inflammata ac ſuppurata, iter omnino liberum ad fœtum, ope placentæ adhuc cum Tuba ſua nexum, conceſſerat.

III. Tuba ut alterutra, ita utraque poteſt affici. Longam, ſed per omnia notabilem, hiſtoriam hic dabo; quæ quamvis plura continet, quàm ad præſentem noſtrum ſcopum faciunt, ad praxin tamen ſummopere omnia ſpectant, integra omnino enarranda eſt.

Virgo 24. annorum, ab octo retro annis, quodvis auxiliorum genus, ad menſes provocandos, fruſtra experta, totum ſum Hypogaſtrium tumidum,

durumque habebat; quam duritiem durissima sed æquabilis Zona ad umbilicum, per universam Abdominis amplitudinem terminabat. Octo annis miseriarum elapsis, demum ab obstetrice Atresiâ laborare deprehenditur: examine a præstantissimis Medico & Chirurgo repetito id confirmatur.

Unde hi 25 Jan. 1761. operationem instituere. At vero Imperforatio sola hic non aderat, verum etiam tanta partium, situ, figurâ, structurâ, immutatio, ut impossibile planè fuerit operationem debitam perficere. Hymenis quippe lata facta sectione, stylo priùs, deinde digito, amplum in cavum penetrantes, concludere debuerunt in vaginam penetrasse se se; conclusionem confirmari meritò crediderunt prosilientis ilicò nigerrimi sanguinis, ex factâ aperturâ, copia. Ita nempe solet res in bonâ operatione se habere. Sed certè ne sic quidem perforatam ullatenus virginem fuisse eventus docuit. Languens a longo tempore virgo triduo post obiit. Optimi illi viri veniam secandi cadaveris sollicitaverunt, eamque adepti, me ad sectionem perhumaniter invitaverunt. Rem igitur sic invenimus.

Uteri stupenda moles, monstrosæque

utrinque Tubæ, tumorem unà formabant, qui totum hypogaſtrium explens, ſuperiore ſui parte illam Zonam conſtituebat, quæ in vitâ deprehenſa fuerat, totum veluti ventrem intus cingere. Multa copia nigræ turbidæ fætentis aquæ deprehendebatur cavum in ventrem effuſa, ſed examine conſtitit ex parvis hinc inde tubarum putridarum aperturis eam profluere. Ruptura ſanè hæc videtur mortis cauſa fuiſſe. Ovaria vix ſolitam figuram excedebant.

Ordine ſic ad contemplandam vaginam ducebamur. Patuit Hymenis ſectionem ſufficienter amplam factam eſſe, ita quidem ut ſi vagina aliàs ſe ſecundùm naturam habuiſſet, hæc eadem ſectio Hymenem, adeoque vaginam, egregiè aperuiſſet. Quoad modum ſectionis Hymenis; *Celſus* eam binis ſe invicem decuſſantibus inciſuris fieri oportere ſcribit; cui adſtipulatur *Benivenius*: *Job van Meckeren* unicâ cæſurâ, ſed obliquâ, ut ne lædatur urethra: *Wierus* factâ parvâ aperturâ ope novaculæ ſuperiùs, ne urethram lædat, obtuſæ inducit inſtrumentum obtuſum, digitumve, & prudenter tunc hinc & inde ad latera perſcindit membranam. Aliàs idem *Wierus* ſpeculum incurvum

immisit, cujus dens superior urethram; ne læderetur, tegebat. *Aquapendens* unicâ, eâque rectâ sectione operationem perfecit. *Aquapendentem* optimi viri hi secuti, rectâ, eâque unicâ sectione, membranam aperuerunt. Monui antea omnes partes præter naturam se hic habuisse. Igitur sectio eorum in quâ peragendâ urethram evitare studuerunt, nunc inveniebatur per urethram in ipsam penetrasse vesicam; hinc illum omnem nigricantem cruorem factâ sectione prosilientem, non nisi ex læsis prosiliisse vasis concludebant: adeoque quantumvis evitare urethram studuissent, videbant se ob præternaturalem mox exponendam partium structuram, id præcisè, quod evitare conati erant, effecisse, adeoque concludebant tutius se inposterum non *Aquapendentem*, sed alios, qui obliquam incisuram commendassent, secuturos; cum præternaturalis conditio partium nequeat prævideri.

Igitur Hymene persecto, ne vestigium quidem Vaginæ adfuit, sed solidum corpus totam vaginam explens, pollicis diametrum in amplitudine, sesqui pollicem in altitudine habens, eoque modo cum vagina unitum, ut propriè loquendo, ipsa vagina videretur

undique incrassata fuisse, & ita in medio vaginæ centro coagmentata, ut non nisi unicum solidum, sine concretionis vestigio, repræsentaret. Porro supra hoc carnosum solidum corpus, cavæ vaginæ erat portio, eaque adeo amplissima, ut caput infantis capere posset, plena sanie fusconigrâ; Tubæ immensæ utrinque molis eâdem materiâ distentæ, licet hinc inde per foraminula multum ejusdem in cavum ventrem, quemadmodum supra jam narraveram, profudissent. Uterus pollicem in substantia crassus, ingenti amplissimoque suo cavo eandem nigram saniem continuit.

Igitur virgo de cujus virginitate illibatâ nulla unquam quæstio erit, potest vaginæ, uteri, tubarum ambarum degenerationem tantam pati, quantam unquam gravidæ aut puerperæ; quod supra promiseram demonstrandum.

Singulare certè Atresiæ exemplum est, cui simile me legisse, aut audivisse, non memini. Id tamen ex historia Medica concludi oportet, quòd varius omnino sit in hoc vitio naturæ lusus. Primò describitur Atresia cum Hymene integro, eoque vel clauso omnino, vel, (ut *Wolff* apud *Schenckium*, ut *Wierus*,

ut Celeberrimus *Albinus* Exerc. Acad. Lib. 4. Cap. 10.) rotundo foramine perforato; quod vel parvum omnino erat, vel quemadmodum *Fallopius* viderat, digitum, aut ut *Albinus* in adulta femina detexerat, penem virilem admittebat. Imperforationis, membranâ integrâ, aut leviter modò perforatâ, natæ, videtur meminiſſe *Hippocrates* Lib. de Sterilibus apud *Charter.* Tom. 7. pag. 851. Libro de natur. Mul. Cap. 68. Lib. de morb. mulierum Cap. 22. pag. 743. ut & *Celſus* Lib. 7. Cap. 28.

2. Imperforatio detecta a *Ruyſchio* eſt Obſ. 22. primò ab Hymene, qui perforatus, dein ab alia altiore membrana imperforata. Parturienti huic feminæ debuit diſcindere utramque. Etenim per Hymenis foramen imprægnata erat, viâ inde ad uterum tunc temporis liberâ: poſt imprægnationem vero videntur laxiſſima vaginæ latera mutuo ſe excoriaſſe affrictu, mutuis coiviſſe parietibus.

3. *Celſus*, *Aquapendens*, *Ruyſch*, a vero vaginæ coalitu ſolo Atreſiam obſervarunt.

4. Hymenem non connatum, ſed vitiosè generatum, J. *N. Pechlinius* in

Obſerv. Phyſ. Med. obſervavit, ab urina nempe acri, vulvam excoriante puellæ; ita ut a coalitu primo laterum in uno puncto, eorundemque iterum inde receſſu, vera formaretur membrana.

5. Vidit idem *Autor* Nymphas & carunculas circa futuros menſes ita creſcere, ut vulvam, eo, inquit, modo clauderent, quo cor valvulæ tricuſpidales; veroque glutine ita coirent, ut femina vi quâdam hoc veluti ſepimentum digitis removere, quo ſanguis effluere poſſet, debuerit.

6 Atreſia cæterùm in vaginæ ſubſtantia ex tumoribus natis, viamque proinde plùs minùs anguſtantibus; eadem orta a vaginæ tumore, qui ad 2. 6. imo ad 12. libras extra vulvam pendebat; imperforationis denique ſpecies ea, quæ ab uteri vaginæque prolapſu, quem tempus induravit, adeoque ineptum reductioni reddidit; abunde deſcribitur, & exemplis confirmatur a *Zacuto Luſitano*, *Ruyſchio*, *Boneto*, *&c.*

7. Singularitatem habet caſus obſervatus *Simoni Schultzio* apud *Manget.* Bibl. Chir. Tom. 4. Hymen quippe ante urethram erat; ita ut urina parvo tantùm foraminulo membranæ ſtillaret fo-

ras, pessimis cum symptomatibus. Perscindendo omnia curabantur.

Similem sed rariorem casum haud ita pridem in Nosocomio nostro habuimus. Juvencula 20. annorum, mensibus carens, ab anni retro spatio gravibus ventris doloribus corripiebatur. Cepti hi dolores supra umbilicum, per latera se se, indeque ad pudenda diffundebant, tenesmos recti, vesicæque, excitantes. Pressis manu in hoc dolore inguinibus, urina promovebatur in paroxysmo, alvus verò sequente modò die demum sequebatur. Finito paroxysmo, dolore toto eo die vacua ac sana fuit. Rediit similis exacerbatio die alterâ, rediit tertiâ, atque ita integro mense.

Advocabatur tunc optimus loci Physicus Exp. *D. Josephus Schreyer*. Is a principio ad finem usque prudentis ac sapientis Medici partes explevit examussim omnes. Morbi symptomata mitigavit, dies nonnullos doloris expertes conciliavit, consilio cum Chirurgis inito Atresiam detexit, ejusque perforationem consilio Medicorum vicinorum, quod convocari petebat, voluit proponere. Parentes autem maluerunt *Viennam* adducere filiam, ac Medici sui epistolam afferentes me consuluerunt.

Aug. 19. proximè elapſo, puellam examinans. Atreſiam vidi. Hymen fuit ferè ad labia vulvæ producta, anteriùs altiùs; ut quid ſupereſſet adhuc de vagina inter Hymenem & labia; poſteriùs verò ad vaginæ finem erat ſic, ut cum labiorum ac foſſæ navicularis confunderetur ſubſtantiâ. A parte anteriore ultra lineæ, a vagina, diſtantiam, parvum foramen erat, quo inductus ſtylus primò difficulter adſcendebat; prudenter autem poſtmodum agitatus, in veſicam urinarium liberè penetrabat. Utrinque ad latus foraminis levior eminentia erat, circa medium Hymenem ſenſim evaneſcens. An, quod nullæ Nymphæ repertæ, hæc veſtigia Nympharum?

Turgebat porro concavâ ſuperficie hymen, intropreſſuſque pondus incumbentis deſignabat materiæ. An materies hæc ſanguis menſtruus collectus? Videbatur ſic: nam cùm foramen in hymene nullum, niſi quod in urethram continuaretur, ſanguis menſtruus nullam elabendi viam habuit.

Prognoſim dubiam dedi. Brevem ſpopondi, felicemque curam, ſi hymenis præſentia unicus puellæ defectus eſſet; difficilem, ſi vagina, ſi uterus, ſi tubæ, ſi ovaria, notabiliter eſſent affecta

ut quidem prægressa symptomata forsitan innuebant; impossibilem, si casus similis illi, quem supra enarravi, existeret.

Circa sectionis modum cum Chirurgo nostro D^no^ *Leber* conveni, haud esse nobis sectione rectâ *Aquapendentem* sequendum, sed obliquà *Jobum van Meckeren*, urethræ vitandæ studio. Statim per aperturam prodiere sanguinis nigri ac tenacissimi sic, ut vix flueret, unc. xxx. Forceps dein latera incidens cruciatam fecit sectionem *Celsi*, ut ne denuo latera coirent: magnâque turundâ primùm melle rosaceo, deinde digestivo illinitâ, suppurationem membranæ promovit. Cum urinæ exitus hinc impediretur, debuit primâ & alterâ die toties educi, quoties urina ursit, postea verò libere secùndùm Turundam effluxit. Emulsio paregorica ilico ab operatione dabatur.

Brevi post operationem vix tumebat venter, sed quærelæ die illo, alteroque, fiebant molesti ardoris ad vaginam, tertio die etiam ad Hypogastrium. Quarto autem die venter totus usque ad summum Epigastrium tendebatur magno cum dolore, frequenti vomitu, & intolerabili plane febre. Ter vena secta,

enemata emollientia & oleoſa continuò injecta, cataplaſmata admota ventri, decocta emollientia ac leviter ſubacida, paregorica, hauſtus oleoſi multi, demum effecere, ut 7. die ab operatione, 4. die a nato ventris dolore, Febris illa continua miteſceret, & prodiret urina flava cum multo craſſo, gravi, ſubpurulento, ſedimento.

Verùm inde non eſt judicata. Continuæ febri ſucceſſit continua remittens, cum gravi exacerbatione matutina, cum graviſſima pomeridiana, & quidem die tertio adeo vehementi, atque diuturna, tantoque cum vomitu, ut, ne hoc in paroxyſmo moreretur, metueremus. Unde finito hoc paroxyſmo, mox dedi miſturam cum unc. ß. extr. cort. peruv. aſſumendam antequam ſequens exacerbatio expectaretur, interea dum reliqua omnia interna continuabantur, externaque auxilia. Sic proſequendo vidimus hanc quoque febrim, hoſque vomitus, 7. dierum ſpatio terminari.

Durante hac febre, urinæ ſemper pauciores quidem, at flavæ eædem, & conſtanter omnes gravi materie alba, puriformi, ſaturæ Febre abſente urinæ paulo copioſiores, ſimili autem materie perpetuò refertæ.

Alvus toto febrium tempore cruda enematibus prodiit; post corticis usum coctior, febre devictâ, sanorum instar, nisi quod a cortice ferè nigra.

Toto morbi tempore injectio aquæ hordei cum melle rosaceo ter die in vaginam facta, eduxit primò tenacis sanguinis reliquias, deinde sæpiùs quid purulenti.

Quod ad ventris descriptum dolorem, ac tensionem attinet, id memorabile videtur, quod primo die a febre cessante in toto epigastrio dolor ac tensio cessaret, ex eoque tempore vomitus quoque siluerit; interea dum per universum quidem hypogastrium, maximè verò circa ilium sinistrum, summa, eaque dolentissima tensio observaretur; quod tertio die & hoc ilium sinistrum mollescere inceperit, dieque sexto nihil ultra aut dolentis, aut tensi exhiberet; quod etiam deinceps medium hypogastrium & ileum mollius indolentiusque sit, & dum hæc scribo jam ileum dextrum totum concidat.

An spes est materiem morbi continuatis ejusmodi urinis posse solvi? saltem hucusque omnis urina hanc materiem constanter gerit.

Interim difficultatem explicandi sum-

mam hic casus habet. Fuit olim tumor imo quidem in ventre animadversus, verùm quia nil tumidi ac tensi primo post operationem tempore deprehenderimus, verosimiliter idem tumor a vagina, copioso sanguine immensum turgidâ, & uterum atque vesicam sursum trudente, oriundus fuisse videtur; unde etiam evacuatâ vaginâ, hypogastrium totum concidere debuit. Id si ita se habet, cur tertio ab operatione die ardor, quarto tensio ac dolor totius abdominis, cum vehementissima febre? Si liceat per analogiam quid proferre, in sectione calculi vidimus anno 1760. triste exemplum ejus, quod ut periculosissimum Lithotomi adeo formidant, scilicet ventrem ab operatione summè tensum, dolentissimumque, com febre violenta. Nunquid ergo vulnera nervosarum, adeoque sensibilium admodum partium, ut vesicæ, hymenis &c. inexplicabili modo inflamment universum, aút externum saltem, abdomen?

Condonabitur, opinor, mihi hæc circa Atresiam digressio, quam explicatio, de variis abdominis tumoribus danda, necessariam utique, & inevitabilem reddebat: abruptum retexam filum.

IV. Vir nobilissimus, bellicis indu-

ratus laboribus, procerus, hilaris, facetus, anno vitæ ſuæ 38. gravi contumelia afficitur, tacito animo concoquenda. Unde in ſummam, ſed ſine materie, ut loqui Ars amat, Melancholiam, dilabitur. Quindecim exinde elapſis menſibus, fortuna ridet, honoſque ad contumelias prægreſſas delendas aptiſſimus, ſuccedit. Sed, o triſtes mortalium calamitates! radices adeo altas egerat prior animi affectus, ut corporea organa, viſcera, nervos, humores, inficiens, morbum nunc ex ſpirituali materialem produxiſſet, verumque generaſſet Aſciten. Nihil ars hic præſtitit. *Carolinis* thermis ſemel in anno, octennii ſpatio, æger uſus, Hydropis quidem experitur imminutionem, at verò duritiem primò ſiniſtro, deinde etiam in dextro abdominis latere, ſenſim creſcentem, animadvertit.

Varietas ſententiarum circa naturam morbi ingens fuit, eoque major, quo Abdominis Latex uno tempore copioſior, confuſiorem redderet affectarum contactum partium; alio iterum tempore parcior, contactum præberet liberiorem. Lien ſæpe accuſabatur, & his quidem infarctus, aliis verò ſchirrhoſus. Tempus fuit, quo tumor duplex, alter

loco lienis, alter lapideus ferè, ventriculo adhærere quibusdam visus fuerit. Omentum postea accusarunt, Mesenterium dein, tandem tympaniticum Coli tumorem. Biennio ante mortem Ill. *Præses*, egoque, sententiam rogati, respondimus nec quænam potissimum partes, nec quonam illæ demum modo affectæ essent, determinare certò nos posse. Contigit autem semianno ante mortem, ut illum primùm præsens viderim, examinaverimque; contigit idem aliquoties postmodum; hydrops nonnunquam minor suspicionem mihi Lienis augere potuit, sed firmam sententiam pronunciare, frequens cadaverum, toties illusionem Medicorum manifestantium, recordatio prorsum vetabat.

Extra urbem morienti non adfui, nec corporis aperturæ; sed jecur & splenem corpore exemtum ad me miserunt. Insolitæ magnitudinis ac soliditatis ambo hæc viscera, ponderavi; ac jecinoris pondus libras $9\frac{1}{4}$. splenis autem libras $6\frac{1}{2}$. æquare deprehendi, solidum utrumque, sed ne minimè quidem scirrhosum. Ergo & qui solum Lienem accusaverant, & qui solum hepar, tum etiam qui scirrhum pronuntiaverant, erraverant. Nescio, quî fiat ut in corporibus, quæ ce-

terùm emacientur, & tabescant, viscera nonnulla, ac præsertium jecur ac splen, in monstrosam molem, eamque cetera sanam, abeant? Dec. 21 1758. publicè exhibui splenem eâdem, qua hepar, magnitudine, $4\frac{1}{2}$. libras æquantem, substantiæ planè bonæ ac sanæ; dum interim corpus a subito profligata intermittente febre obstructum, & asciticum, penitus contabuisset. Et 2 Jan. 1759. demonstravi in corpore maximè cachectico, & vertebrarum omnium thoracis ac lumborum, ossis sacri, pluriumque costarum, pessima carie demum peremto, Hepar adeo magnum, Lienem ita ingentem, ut nec legerim, nec viderim unquam, hæc bina monstrosiora, doleamque exactum horum pondus in Diariis meis desiderari; ambo hæc viscera ad pelvim usque extendebantur. Cap. 1. §. 5. enorme hepar, non morbosum omnino, in cachectico corpore quoque mirati sumus Dum viventibus has partes tangimus; vix, quid tangamus pro certo affirmare possumus; Tumores enim Mesenterio enati, Renes monstrosi, Sacci degenerascentium viscerum variorum, ipse Ventriculus, licet vomitu nonnunquam sui affectionem prodiderit, vel in alterutro, vel in utroque abdominis la-

tere, ſimile quid, quod tale Hepar aut Lien, tactu exhibent. Cum autem, quò plura inciderimus cadavera, eò plures cauſas detegimus, quæ licet a ſe mutuò diverſiſſimæ, tamen eundem aut ſimilem contactum explorantibus exhibent, ideo diſcamus ſententiam propriam dubitanter proferre, ſaltem eam contra alia opinantes non acriter defendere. Si cadaver poſt mortem incidatur, demonſtrabit fortè, quorumcunque erroneas ſententias eſſe, & cauſam mali aut numquam ad huc obſervatam aut ſaltem ab iis Medentium in dato caſu alienam, dabit. Et ſi caſu quis rem acu tetigerit, & inde velit magnus videri Apollo, facilè in proximè futuro caſu ſuam inſcitiam, & vanitatem, aperto cadavere demonſtratam videbit. Ut clarius inde convincamur, perpendamus ſequem hiſtoriam.

§. V. Dec. 4. anni 1760. puerum decennem ſuſcepimus, cujus en vitæ hiſtoriam! Primo vitæ Bienno ſat ſanè vixiſſe dixere parentes, facie tamen inflatum perpetuò. Bienni ipſi poſt clamores nocturnos, crus fuiſſe veluti contractum, quod frictionibus mater emendaſſet; idem denuo octenni contigiſſe, iterumque frictione emendatum. Variolis inter 2. & 3. vitæ annum laboraſſe,

& integris ſex menſibus exinde pectore anxium fuiſſe, attamen & medicamentis ad id datis reconvaluiſſe. Sanum utcunque, præter ea quæ nunc enarrata, infantiam, & pueritiam, hucuſque tranſegiſſe, at comatoſum tamen perpetuò, idque potiſſimum ſingulo autumno; frigidum quippe ſemper, mox ubi hypocauſti ignis cubiculum calefaceret, vix ab eo removendum fuiſſe, atque hinc magis ſomnolentam hyeme vitam egiſſe, bucciſque utrinque pendulis hyeme adhuc plùs apparuiſſe.

Præprimis autem hic notamus ab autumno 1759. quo & comatoſum, & crure ſiniſtro affectum, eum intelleximus, tumorem in ſiniſtro hypogaſtrio comparuiſſe, quem Mater diligenti attentione de die in diem proſecuta, ſupra pubem & inguen ſiniſtrum primò, deinde ad criſtam. Ilei ſurgentem, ſemſimque ad coſtas, ſpinamque Lumborum adſcendentem obſervaſſe ſe ajebat, & ſpinam dorſi ipſam tunc notabiliter fuiſſe incurvatam. Tumorem ipſi examinantes, non in hypogaſtrio, ſed ſupra criſtam Ilii, inter coſtas ſpurias, ſpinam, & hanc criſtam, locatum deprehendimus, eumque durum totum, exceptâ plagâ ejuſdem ſuperiore, & ad

ſpinam

ſpinam proximiore, quæ manifeſtam fluctuationem exhibuit. Pectore tuſſim & ronchum audivimus.

Circa naturam tumoris, dubii fluctuantes, indicationes manifeſtas ilico ſequebamur; expectorationem oxymelle ſquillitico promovenda, & tumorem cataplaſmate ultra emolliendo. Emendata hinc reſpiratio eſt, & tumor ſui aperturam, vel brevi ſponte futuram, vel arte faciendam indicabat.

Die 18 Dec. aperuimus, eduximuſque pluſquam 4 lib. craſſi, flavi, nec fœtentis puris. Specillum ad medium abdomen penè intravit. Ex illo tempore aperturam ſæpius dilatavimus, ut commodè pus exſtillare poſſet: ſanè exſtillavit illud ad mortem uſque ferè perpetuò, tuſſis ope multò copioſior. Bis die injectio aquæ hord, cum melle roſaceo facta eſt, toto morbi tempore; ſtylus proſtremis temporibus, & injectio ipſa, vix cavum ultra dari indicabant. Toto hoc tempore bono nutrimento, frictionibus, remediis primò, attenuantibus, poſtmodum ſolventibus, tandem roborantibus, flaccidum corpus emendare conatus; æthiopem lavi. Imo a 15 Feb. 1761. crus ſiniſtrum fungoſo tumore ad malleolum primò internum,

deinde ad externum affectum est; instar veræ spinæ ventosæ malum, dum tumor externè aperiretur, nuda jam ossa ostendebat.

Aprili finiente, cum magna dorsi apertura, magnaque boni puris effluentis copia, febricitare cepit, & spina lumborum dorsique dolore. Febris exin continua fuit, sæpe cum vespertinis, sæpe cum vagis exacerbationibus, cum dolore spinæ ferè perpetuo; quam accubitui puris ad illam, natæque inde rosioni, tribuebamus. A medio Majo febris intensior, diarrhæa argillacea, ut sæpe in suppuratis observamus, dysenteria nonnunquam cruenta, & a 22 Maji fungosi tumores ad articulum cubiti sinistri, ad dorsum dextri pedis. Tandem 7 Junii, finis miseriarum, mors.

Ingens Ventriculus, bonum Abdomen, nisi quod hinc inde, idque potissimùm in pelvi, pauxillum flocculenti puris inveniretur, præterque illud tres propemodum Lymphæ libræ. Stylus ulceri inductus moderabatur sectionem præcipuam. Hac lege deteximus saccum quemdam, formatum a postica parte Quadrato lumborum, & Psoa magno; anteriùs Psoa parvo, a majore multum remoto, albido, mucoso, & Peritonæo;

a latere tandem externo, Transverso Abdominis.

Porro tria hîc summè notanda erant. 1°. Saccus non descriptus, qui descendebat super Iliacum internum, secundùm magni Psoæ latus, ejusque tendinem, angusto ductu, eodemque calloso, donec cæco fine terminaretur inter tuber ischii, & trochanterem majorem. 2°. Apertura, quam natura indicaverat, quamque 18 Dec. anni proximè elapsi feceramus, eo propriè loco fuit, quo Transversus Abdominis incepit haud ultra a Quadrato Lumborum tegi, eadem circiter cum suprema vertebra, lumborum altitudine. 3°. In magno sacco priùs descripto fistula lateralis erat, quæ stylum nostrum ducebat ad infimam dorsi vertebram, eamque scabram & erosam, deinde ascendendo secundùm vertebras, usque ad quintam vertebram thoracis. Callositas vestiebat utrinque spinam, vertebræ enumeratæ omnes & corporibus suis, & processibus, erosæ, consumtæ, ichore ac pure undique sordentes.

Considerando igitur 1°. puero huic, dudum antequam in Nosocomio susciperetur, spinam dorsi tam extrorsum, quam leviter introrsum, idque loco affecto

potiſſimùm, incurvatam fuiſſe. 2°. Tumorem primùm non in ſummo femore, ubi ſacci finis erat, ſed ſupra inguen ſiniſtrum adverti incepiſſe. 3°. Cæcum omnino & calloſum fuiſſe finem in femore ſacci. 4°. In ſacco Abdominis præter Pſoæ parvi flaccitiem nihil degenerafcentis repertum fuiſſe. 5°. Adfuiſſe lateralem ſacci fiſtulam, quæ cum eroſis undique vertebris communicaret, hæc, inquam, omnia conſiderando, in eam facile ſententiam imus, quod ad hujus cachectici, & cacochymici Pueri, ſpinam dorſi, morbi origo hæſerit; quod morbus inde inchoans, ſibi viam inter muſculos & peritonæum rodendo paraverit; quod copia ac pondere materiæ ſaccus deorſum elongatus fuerit; quod in fiſtulam oblongam ultra oſſis pubis marginem abiverit; ſed quod materia minorem reſiſtentiam ſupra os pubis, quam infra inveniens, in tumorem primò in inguine collecta fuerit, deinde ſenſim altiora petiverit.

Sed undenam primò quatuor Libræ puris, puriſque continuus ſemi-anni ſpatio fluxus? Pus ſanè paucum intus delituit, nec in pulmone aut reliquo corpore ulla vomica fuit. Ex obſervationibus toties iteratis patuit ad purulen-

tas excretiones annosas solam sanguinis phlogistici diathesin requiri, quæ continuò se inde liberet: adeoque sanguinem facilè a spinæ carie phlogisticam reddi potuisse, & hanc eandem phlogisticam materiem circa spinàm deposuisse, sensimque copia ac pondere suo saccum descriptum formasse.

Conclusio hujus capitis est, quod inter innumeros Abdominis tumores & hydropes, in variis hujus operis Tomis recensitos, ne bini quidem sibi similes reperiantur; quodque id omnino certum videatur, quò plura cadavera postliminio inciderimus, eo nos plures inter se dissimiles inventuros casus, quorum dissimilitudines in vita non potueramus deprehendere. Adeoque repeto quod superiùs §. IV. monui. Conclusio denique est complures semper fuisse casus, itidemque semper futuros, qui Parisinorum curam (ut Tom. II. Part. 4. Cap 3. exposita fuit) nunquam admittant; esse quoque ejusmodi, in quibus hæ ipsa methodus a natura per continuum puris effluvium indicata, unicè palliet, neutiquam curet, quemadmodum historia pueri, ultimò enarrata, evincit.

CAPUT III.

DE HYDROPE PECTORIS.

§. I. *Hydrops Abdominis & Pectoris a nimio hæmorrhoidum fluore: Habitus ventris tympaniam mentiens. Pulmones toti degenerascentes & corrupti, itidemque universa pleura, & tamen nullus ullibi eorum coalitus, Anatome ut per omnia notabilis erat, ita notabilior ob defectum sanguinis in toto corpore.* §. II. *Hydrops pectoris per 14 dies præcipuo suo symptomate, signoque carens, sinè nata causa. Anatome exhibet ingentem vitalium partium degenerationem, quæ non expectabatur; nulla calculosæ diathesios signa in systemate urinoso, bilioso, pneumonico, quam suspicati haud immeritò fueramus. Respondetur ad quæstionem, cur homo hic præcipuo morbi sui signo aliquando caruerit?* §. III. *Phtisis pulmonalis abscondens notabilem Pectoris Hydropem. Hydrops hic, etsi cognitus debito tempore fuisset, Paracentesi non potuisset sanari. Singularis locus, in quo collecta aqua. Confirmatur ex his omnibus proposita* Tomo II. Part. 5. *hujus morbi*

difficilis cognitio, difficillima curatio. Qui nocturnas anxietates in lecto evitaturi, in sedili se collocant, hos non semper easdem evitare, haud infrequens observatio docet.

§. I.

TOMO hujus operis II. Part. 5. multus fui in hoc morbo describendo, ejusque tum rariore cognitione, tum difficiliore, ne dicam impossibili curatione, enarrandis; quæ recens observata idem argumentum confirment, nunc tradam.

Die 8 Jan. 1761. homo 30 ann. consilii causâ in Nosocomium venit: triennium elapsum esse aiens, cùm melancoliâ ex oppilatis Abdominis visceribus laborans, Hæmorrhoidas sibi provocasset: ex eoque tempore easdem largè fluentes quovis mense habuisse: nunc vero a 5. septimanarum spatio tumidas se quidem illas, at planè siccas, habere. Quatuordecim diebus, ab ultimo fluxu hæmorrhoidali elapsis, tussim sibi natam esse, eamque siccam, & molestam, vires inde minui, jamque ab octiduo & ventrem sibi & crura tumere. Debilis totus homo apparuit, anhelus, macer, fusco-pallidus.

Homo hic, optimi Medici optimo

consilio, fluorem hæmorrhoidalem ante triennium sibi adplicitis provocavit hirudinibus. Verùm & optima consilia sua incommoda habent. Toties clari viri id notarunt, quod aperta vasa hæmorrhoidalia sæpe non sufficienter postmodùm claudantur, hincque nimio fluore hydropem, ac mortem producant. A *Galeno* in hæc usque tempora id Medicos luxisse, Tractatu *de hæmorrhoidibus* evici. Hinc infidum aliquando auxilium est. Pœnas certè inde homo noster luit. Cachexia dudum adfuerat, Tussis accessit 14. die ab ultimo fluore, hydropem Pectoris referens, manifestusque apparuit Hydrops Abdominis & Crurum, quo tempore primâ vice deficiebat hic fluxus. Hinc evidentissimum fit, Tussim ac Hydropem non à suppressis, sed à nimis hæmorrhoidibus sumsisse originem.

Datis remediis, potissimùm diureticis, hydrops minuebatur, sed sonus Tympaniticorum similis in ventre successit, tumorisque inæqualitas, referens Tympaniam: Diuretica, Purgantia, & Roborantia, aliquo tempore admota, mensis spatio omnem sustulere Hydropem. Sed nullam spem inde concepimus, cùm vires decrescerent. 23 Feb. mortuus est.

Nihil tympanitici in abdomine inventum eſt: ſed quod nos deceperat, & tympanitidem erat mentitum omentum fuit, quod in inæqualia oblongaque tubera degeneraſcens, ac peritonæo horum ope cohærens, ventrem more tympanitico inæqualem repræſentaverat: imminuto quippe plurimùm hydrope, non poterat peritonæum ſufficienter ſe ad inteſtina adplicare, præ tuberibus craſſis denſis omenti ſecum connati. Hinc inteſtina in vacua hæc ſpatia intrare, aëre ſæpe diſtendi oportuit, adeoque percuſſum abdomen ſonum edere, licet neutiquam in formam tympaniticam perpetuò extenſa eſſent. Jucundum interim videre erat, quàm mire decepti eſſemus. Omentum enim totum ab inferiore parte inteſtinorum remotum, atque in ſe revolutum, ab angulo coli ſub hepate, uſque ad flexuram ejuſdem ſub liene, in duram, craſſam, ac cartilagineam ſubſtantiam, digitum pluribus in locis denſam, degeneraverat, ubique cum peritonæo connatum. Hinc anatome difficilis erat, præcipuè cùm inteſtina tenuia, omento non tecta, cum peritonæo levibus vinculis hinc inde cohærerent. Igitur degeneraſcens omentum, inæqualitate ventris; inteſ-

tina, dum flatibus diſtenta loca inter tubera omenti vacua occuparent, ſonitum tympaniticum in percuſſione abdominis dabant.

Cæterùm, peritonæum totum, omnia inteſtina, integrum meſenterium, univerſa pleura, ſuperficiem ſubſtantiamque ſuam totam, granuloſam habuere; granulis albis, multum eminentibus, duriſque iiſdem, & quàm proximè ſibi invicem adpoſitis. Hepar, Lien, Renes boni. Renibus pinguetudo nulla. Vix libræ tres lymphæ in toto ventre. Flavedo hujus lymphæ intenſa; num à vehementer transſudante veſicula fellea; Bilis ciſtica profundè flava. Levis utroque pectoris in cavo hydrops, a libra dimidia in ſingulis aquæ fuſco rubræ. Cor in ſubſtantia pallidum, in cavis utriſque multo grumoſo cruore plenum: ad principia vaſorum majorum paucus ſanguis ſed mox inde complanata aorta, vena cava, vaſa iliaca; perſciſſaque eadem, in longitudine, vix guttam ſanguinis dabant. Nec putat quis vulneratis aliis id contigiſſe vaſis; nam à principio ad finem uſque, Cl. collega *Gaſſer*, totumque auditorium medicum, ſicciſſimam anatomen mecum mirabantur. Pulmones toti quanti duris erant tuberculis, ad

ſenſum cartilagineis, pleni; tranſciſſi autem, pus undique inter illa tubercula fuderunt. Quod autem mirum maximè, nullibi cum pleura accreti fuere.

Simulata tympanitide deceptos nos fuiſſe, ſupra oſtendi: verùm an nos quoque non decepit pectoris perſonatus hydrops? utique a tanta univerſi pulmonis degeneratione tuſſis, anxiæ reſpirationis, anhelituſque, veroſimiliùs cauſa deducitur, quam ab unica libra liquidi in utroque pectoris inventi cavo. Niſi ſtatuere maluerimus, ſicut diureticis & hydragogis aquam ventris, ita quoque eam pectoris evacuatam fuiſſe.

An granuloſa tam ſubſtantia, quam ſuperficies membranarum, ad vitæ finem generata eſt a Philogiſtico illo, quod toties invenimus transſudaſſe, & aliàs quâdam ſeu membranâ, viſcera, pleuram, ac peritonæum texiſſe?

Cur ſaniſſimi pulmones, ut toties vidimus, brevique novis confirmabo exemplis, tam ſæpe ita accreti Pleuræ, Diaphragmati, Mediaſtino, Pericardio, ut nullo in puncto liberi ſint; & in hoc homine, in quo corruptiſſimi erant, ubicumque liberi reperti ſunt? Cauſam non bene capio: Hydropem pectoris fortè olim copioſiorem, id non impe-

divisse, firmus teneo; primò quia concretionem hanc, majorem, minorem, in hydrope pectoris passim invenimus; secundò quia ab aquis versùs pectoris inferiora locatis, ut in Hydrope pectoris assolet, superna Pulmonum pars versùs jugulum a concretione cum Pleura prohiberi non potest.

§. II.

Vir idem, cujus capacissimum Ventriculum pag. 15. descripsi, dat nobis mirabilia observanda. Quippe tribus ille de causis a me aperiebatur Primò quòd calculo laborasset, plurimosque labentibus annis calculos uretrâ reddidisset; jamque ab anni retro spatio ita immunis a calculi vixisset ærumnis, ac si eodem laborasset nunquam. Secundò quod certò creditus pectore hydropicus, signis hujus morbi primariis, quæ nocte potissimùm adfuerant, sub vitæ finem noctibus caruisset. Quod tertiò suspicio orta esset, an non Hydrops pectoris, eo quod, cessantibus calculi excretionibus & cruciatibus, natus esset, calculosis fortè in pulmone concretionibus deberetur? Quod ad calculum attinet, id C p. VII. dabo; impræsentiarum modò

illa, quæ quæſtionem de Hydrope pectoris elucident enarrabo.

Annorum hic ultra quadraginta, cùm diem fungeretur, multis ab annis calculo laboraverat, calculos plures urethrâ excreverat, donec demum remedio quopiam ſumpto ſe calculorum exemtum cruciatu gauderet: ex quo autem hac a calculo immunitate fruebatur, pectore angi cepit, cruribus intumeſcere, ac tuſſi moleſta, levioreque cruoris ſputo vexari. Crevere hæc ſymptomata ita, ut poſt elapſos 3. menſes nequiverit, niſi in dextrum latus decumbere; anxietates a primo initio ſomno experiretur; cruribuſque interea ac femoribus vehementer tumeſceret: ventre interim multis retro ab annis ſemper a natura, haud verò a colluvie aquarum, tumidulo. Copioſum Oximel ſquilliticum cum multis aliis diureticis, Kermes minerale, Gummi ferulacea, interpoſita Hydragoga, motus, frictiones, nihil profuere.

Sed inſolitum quid contigit ultimis 14. vitæ diebus. Conſuetas ſuas noctes calamitoſas ne experiebatur quidem ultra, ſed tranquilliſſimo ſomno, ſex, ſeptem, horarum ſpatio, lætus fruebatur, ita ut primarium illud Hydropis pectoris ſignum prorſum evaneſceret.

Quod autem mirabile erat, si ad beatum hunc statum continuandum solitò diutius decumberet, en sensim, quæ nocturnæ olim fuerant, nunc anxietates fiebant diurnæ; imo eundem sæpius in sedili positum invadebant. Crurum autem tumoris, ac universi corporis debilitatis, insigne fuit incrementum, & post 14. optimas noctes demum 12 Maji, cum levi ac vago delirio, obiit.

Sequenti die Cadaver aperuimus, egregius Medicus Aulicus Nobilis *ab Hentschel*, Chirurgus *Leber*, egoque. Purpureum corpus ac lividum, spatio horarum 36. a morte elapso, ad humeros, Jugulum, Thoracisque tum superiora, tum latera. Venter longè quàm in vita tumidior. Costarum cartilagines totæ, infimarum exceptis, osseæ. In dextro Thoracis latere octo libræ fœtidæ subrubescentisque aquæ, in sinistro vix unciæ paucæ. Cordis bovinæ magnitudinis dexter Ventriculus parietum tenuitate hîc vix lineam, ibi sesqui lineam, crassus, cavitate magnus; sinister autem pollicis crassitie, exiguum valde cavum habuit. Aorta, Carotides, Subclaviæ, substantiâ crassissimæ, amplissimæ diametro. Polyposi quid utroque in cordis cavo. Lividi, flaccidi pul-

mones, quocumque in loco tranſcinderentur. Hepar lobo ſiniſtro parvum, dextro monſtroſum ferè, longum ita, ut cum peritonæo circa criſtam Ilei connatum eſſet. Flava ac multa bilis, nulli calculi bilioſi. Ventriculus ingens, ut pag. 23. Cap. 1. enarravi. Ren dexter quadruplo majus naturali, mollis, flaccidus, cæterà bonus, ſine calculo; ejuſdem bonus ureter. Extenuatus ita Ren ſiniſter, ut nec longitudine, nec craſſitie, digitum excederet, aliàs nec purulentus, nec calculoſus. Naturalis omnino & ſinè calculo Veſica urinaria. Peritonœum pulvinaris inſtar tumens, lumbos totos in pelvim uſque explebat; eo autem perſciſſo patuit laxam corruptamque celluloſitatem eſſe, quæ tantum utrimque pulvinar componebat. Corrupti ac ferè conſumpti Pſoæ.

Anatome igitur conſtitit 1°. indicationem Hydropis pectoris ritè captam eſſe. 2°. Nullas calcareas concretiones in pulmonibus eſſe inventas, ut quidem ſuſpicio ferebat. 3°. Hominem hunc, qui ſummus olim Nephriticus numeroſos calculos ſæpius excreviſſet, totam Diatheſim demum ſuperaſſe, nec habuiſſe partium degenerationes, ut vocant, eſſentiales; cum Renis ſiniſtri cæ-

terà ſani parvitas, mole dextri compenſaretur.

Verùm cur palcidas adeo noctes ultimis vitæ 14. diebus egit? Phænomenon hoc mihi vix explicabile. Reſpondeo duntaxat me *Tom. II. Part. 5. hujus Operis* evidenter demonſtraſſe ingentum Pectoris Hydropem, in quo nocturnæ anxietates quinque menſibus ſiluerint: tum & alium validiſſimum Hydropem Pectoris, cui anxietas illa nocturna afluerit nunquam: deinde mox daturum me Hydropem Pectoris a morte inventum, unà cum Phtiſi pulmonum, eorumdemque peſſima degeneratione, quo in homine Hæmoptoe cum ſputis purulentis, ac febre hectica, veram Phthiſeos pulmonalis ideam exhiberent, nullo verò modo eam Hydropis Pectoris. Hinc quamvis Phænomeni dati cauſam non intelligo, meritò tamen concludere videor id minimè mirum nobis oportere videri, quod 14. diebus in vero Hydrope Pectoris præcipuum ſignum deficiat; ſi quidem idem & longè diutius, & perpetuò defuiſſe, aperta cadavera demonſtrent.

Quæ ultrà circa calculoſam hujus hominis diatheſin, & cor, notata fuerint, hæc ſuis quæque locis dabo; enar-

rabo modò nunc, quam mox promiſi, hiſtoriam.

§. III.

Ineunte Junio proximè elapſo cadaver aperuimus, Magn. D. *Keſsler*, Expert. *Gaurin*, egoque hominis, apud quem olim ter, quater, fueram in conſilium vocatus, & ubi ex copioſo Baccho Hæmoptoem, & ſputa purulenta, copioſa, febrimque continuam remittentem, conſtanter animadvertentes; Phthiſim pulmonalem adeſſe ſtatuebamus; neutiquam verò, cujus nunquam ſigna videramus, Hydropem pectoris: niſi fortè obſcura quædam ſub ultimis vitæ diebus adeſſe ſuſpicari forſitan quis potuiſſet. En vero Anatomen! ſex libras aquæ abdomen dabat, $7\frac{1}{2}$. libras dextrum Thoracis cavum, ſiniſtrum libram unam. Pulmonum cartilaginea ſubſtantia longè durior, & pluribus in locis ferè oſſea; ut portione clam mecum lata, publicè demonſtravi: Veſicularis autem eorum fabrica plurimis ſebaceis corporibus pleniſſima. Subſtantia denique Pulmonum tota ferè diffluens præ corruptione. Mucoſi tumores tremuli, gelatinæ inſtar, membranis, con-

clusi, magnitudine pugni virilis, supra utrumque Renem inventi. Ventriculus commodè excipiebat libras 12. aquæ. In Vesica fellea tres polygonati calculi.

Sed modus considerandus est, quo hydrops pectoris hic formatus. Non propriè, ut assolet, in cavo pectoris hærebat aqua, verùm Pulmo, inferiore sui parte, ad altitudinem trium digitorum supra locum, quo Diaphragma Thoraci connectitur, Pleuræ, Diaphragmati, Mediastino, intimè connatus; superiore autem parte undequaque latitudine duorum digitorum cum Pleura unitus. Porro intra locum cohæsionis superioris, & inferioris, Pleura nuda erat, & $7\frac{1}{2}$. libræ aquæ ad Pleuram nudam accumbentes, removerant Pulmones, eosque sursum, deorsum, atque ad mediastinum, compresserant, quò sibi spatium compararent. Eratque hoc spatium ad costarum arcus; ita ut Pulmo ad latera sterni, & spinæ dorsi arctissimè cohæreret, in medio verò Thorace circa arcus costarum nihil Pulmonis esset.

Hinc iterum concludo, polymorphum hunc morbum, gravem posse, diuturnumque adesse, quamvis sui vix signa edat 2°. Confirmari hinc quæ superiore anno super difficillima ejusdem

diagnosi differuerim. 3°. Ex loco, quem hîc aquæ occupaverint, itidem confirmari, quæ de morbi hujus per paracentesim curatione, ut theoreticè potiùs, quàm practicè propositâ, adnotaverim: Quippe loco solito instituta Paracentesis, Pulmonem hunc accretum vulnerasset, nullas eduxisset aquas. Frequentia hujus accretionis, quæ tanta, ut tertiæ, saltem quartæ, mortalium parti contingere *Diemerbroeckio* visa sit, curam hanc, si institueretur, inutilem sæpe ostenderet.

Absoluturus hoc Caput, Lectoribus in memoriam revoco, quod *Tom. II. Part. 5. Cap. 3.* post *Pisonem* notaveram; nempe pectore Hydropicos, cùm subita corporis erectione, a nocturnis anxietatibus in primo somno invadentibus, se levare advertissent, voluisse easdem postmodum in sedili, erecto corpore dormiendo, prævenire, sed incassum: cùm igitur etiam sic erectos dormientes anxietas invaderet, rationem hujus nocturnæ anxietatis nobis difficiliorem intellectu videri. Sanè Historia penultima priores observationes confirmat, in eo adhuc notabilior; quod etiam de die in sedili dormientem anxietas caperet eadem. Non do equi-

dem hanc observationem, ut universalem: dantur fortè, quibus primum somnum in sedili transegisse profuerit; sed contraria *Pisonis*, meaque, sæpius confirmata observatio, casum saltem haud infrequentem esse demonstrat.

CAPUT IV.

PROBLEMATA, ET DIFFICULTATES.

§. I. *Laus Pathologiæ, & frequens certitudo; sed simul ejusdem curta sæpenumerò supellex. Ratio est, quod Pathologia unico duntaxat modo vitam humanam utcumque intelligat, Adorandus verò vitæ Autor, & Fons, vitam humanam posset infinitis condere, & conservare modis. Exempla, quæ id evincant.* §. II. *Historia curæ Aneurismatis spurii quæ optimè quidem feliciterque peracta, infelicissima tamen, ignotis de causis, fuit. Plenitudo vasorum cunctis conspicua signis, ad mortem usque; Vasorum tamen perfecta post mortem vacuitas.* §. III. *Anatome hominis, cui per annum ante mortem pulsus nunquam debilis, sed semper fortis, durusque, usque ad ultimam luctam mortis, in quo, nullâ prægressâ*

evacuatione, nullus sanguis fluidus, sed exile modò filum polyposum in omnibus, iisque dilatatissimis corporis vasis, inventum est. Quædam horum similia, sed imperfectiora, ex Cl. Lieutaud. §. IV. *Casus feminæ, quæ nunquam symptomata affecti cordis, majorumque vasorum passa, cor & vasa majora monstrosæ ac vitiosæ magnitudinis, totum ferè thoracem occupantis, habuisse deprehenda fuit.* §. V. *Anatome portentosi cordis, in cujus substantiâ ossiculum, & cujus valvulæ tricuspidales non modo initia Coronarium neutiquam tegere potuerunt, verùm etiam Cor digiti amplitudine apertum semper reliquerunt.* §. VI. *Vita, & respiratio non multùm incommoda, cùm Pleuræ, Diaphragmatis, Mediastini, Pulmonum, Pericardii, Cordis, majorum Vasorum, firmissima inter sese concretio, sic, ut, nonnisi unicam, eademque immobilem prorsus molem, præ se ferret.* §. VII. *Affecti ossis sterni, mortisque mirabilis historia, in qua nec sufficiens causa morbi in vita, nec vera causa mortis in cadavere, detecta est; & in qua febris hectica cum omnibus suis signis adfuit, excepto eo, quod & obesum, & torosum, ad*

ultimum uſque vitæ habitum, corpus perſeveravit. §. VIII. *Teſtis contuſio generat horrenda in abdomine; itidem ſeminis abundantia & corruptio citra contuſionem. Stupenda Anatome. Caſtratio provectum eouſque morbum non tantùm non curat, ſed mortem accelerat calamitoſam. Quædam in hanc rem ex* Hildano, *aliiſque. Conſilium præcavendi.* §. IX. *Tumor in Tibia ex contuſione natus, 30 annis inculpatè geſtatus, tandem malignus factus, curatus enucleando. Recreſcens irritamenta patitur, generatque Emproſtotonon, & Maxillæ Tetanon. Ablato tumore hæc ſymptomata perſeverant, occidunt. Doctrina magni* Hippocratis *circa Tetanos. Calor urens in ardente febre vix auctis Termometri gradibus. Tetanus muſculorum & tendinum, diu a morte ſuperſtes.* §. X. *Anatome intricatiſſima, in qua omnia inteſtina tenuia, & craſſa, a ſua externa tunica ſeparata inveniebantur, & ex eadem, tanquam ex vagina, aut theca, evaginabantur illæſa. Demonſtratio hinc confirmata* 1°. *quod inteſtina ſuam tunicam extimam a Meſenterio, ac Meſocolo, mutuentur.* 2°. *quod ligamenta coli a tunica externa potiſſi-*

mùm oriantur. Determinatur justa intestinorum longitudo. Difficultates circa veram hujus morbi naturam. §. XI. Hernia intestinalis, vaginalis, & causa Ilei morbi vehemens, longis ab annis in corpore præsentes, sine ullis suis signis aut symptomatibus. Anatome.

§. I.

PATHOLOGIA nititur quatuor potissimùm fundamentis, quorum primum quidem Anatome est, quæ omnium humani corporis partium figuram, molem, situm, variumque cum aliis nexum, & harmoniam, docet. Alterum est Physiologia, unà cum Mechanice, Hydraulice, ceterisque adscitis Physiologiæ Disciplinis. Hæc partium per Anatomen cognitarum destinationem, usumque, exponit, indeque humanarum functionum & actionum exercitium explanat. Tertium ejus fundamentum meritò habetur experientia medica, eaque eo quidem tempore potissimùm capta, quo illæ ipsæ functiones, earumque instrumenta, aut otiantur, aut læduntur, aut destruuntur. Quartum denique tum omnium in genere Cadaverum inspectio est, tum præcipuè eo-

rum, quorum morbi, dum viverent, attentè considerati fuerant, diligenterque adnotati.

His innixa Pathologia, sæpius morbos multos a principio ad finem ita explicat, ut nulla certior evidentiorque Demonstratio haberi in Physicis queat. Constatque inde Parthologicum bonum esse neminem, qui non simul bonus Anatomicus, qui non accuratus existat Physiologus. Ut enim linea recta ad curvæ nos adducit cognitionem, ita sani, vegetique hominis, intellecta Natura, functionumque integritas, nos in intellectum ducit causarum, quæ earumdem functionem læsionem, perversionem, destructionem, soleant producere.

Verùm enim verò occurrunt nobis sæpenumerò morbi, quorum Phænomena laudatis hisce ac necessariis principiis haud modò non explicantur, sed iisdem planè adversantur. Ecqua tandem hujus causa portenti? Paucis dicam. Eorum quæ ad hominem pertinent, multa novimus, omnia non novimus; & quod res est, vitæ, ut ita dicam, ignoramus latitudinem. Perennat si quidem illa quandoque, idque notabiliore tempore, interea dum otiari videantur, imo

imo dum deſtructa, aut inepta ſaltem, ea organa, illa vitæ appareant inſtrumenta, quæ quidem ex veris Artis principiis ad vitam, vitæque functiones, abſolutè neceſſaria ſtatueramus. Velimus, nolimus, hic, hic inquam, curram noſtri ingenii ſupellectilem fateamur oportet: incipimuſque ſub his Velamentis Illum detegere, quem Fontem Vitæ Sacra vocitent, qui dum ſecundùm noſtra Anatomica, Phyſiologica, Mechanica, Hydroſtatica, Hydraulica, Hygraulica principia, vitam conſervat Mortalibus, Naturæ ſe monſtrat Autorem; dum verò reclamantibus hiſce legibus eandem perpetuant, Omnipotentem ſeſe, infinitarumque, ut ita dicam, Naturarum Creatorem eſſe, & ut paucis omnia comprehendam, libera Voluntate cuncta ſe agere, oſtendit.

Quum plura obſervata mea propria argumentum horum, quæ dixi, ſubminiſtrent, præcipua collegi, & ordine enarrabo.

§. II. Problema primum.

Femina 65. ann. optima ſanitate ſemper gaviſa, corripitur media nocte 22. Martii 1761. anxia reſpiratione ac le-

viore hæmoptoë. Vocatur extemplo, Venam qui fecet, Balneator. Is porro instrumento fuo refiliente arteriam tundit, ingentique faltu profilientem cruorem comprimere fatagens, nonnifi tertio repetito adparatu compefcit. Adftantes Chirurgum exonerant, retrotractum ab ægra brachium caufati.

Vulnus, ad 12. diem non amoto apparatu, vidimus 18. die ab eodem inflicto, deteximufque ingentem in humero ac brachio a compreffione tumorem. Pulfus in carpo fortis, & calor, vel arteriam haud validè compreffam effe indicabant, vel nunc per laterales arterias ex humeraria ortas, jamque dilatatas, fanguinem in laterales arterias, quæ ex brachiali arteria ante, poftque ejufdem bifurcationem egrediuntur, nunc retrogrado motu inferri in arteriam brachialem, aut radiæam atque circuitum humorum in manu hoc modo refufcitari.

Sphacelus humeri præ foribus adftans, citam operationem propofcit. Perfecit eam *D. Leber* Afiftentibus Dominis Chirurgis *Homburg*, *Fifcher* & *Reichberger*. Methodum comprimentem intercipienti prætulimus, ob rationes Tom. 2. Part. 4. Cap 2. §. 10 laudatas. Appofitâ Machinâ tortili fupra arteriam

humerariam, Operator ſondam cavam induxit in vulnus cutis, atque cava omnia eſſe detexit. Integumenta ſupra ſondam cavam tranſcidit ad digiti longitudinem, eduxitque ſanguinis grumoſi, nec dum fœtentis, libram dimidiam, & prudenti digito quaſvis hujus maſſæ reliquias abſtulit: tunc ſondam prudenter deorſum in vulnus duxit, ut priùs, ita & nunc, cautè evitans vulnus arteriæ, arteriamque ipſam; ac congrumatum ibidem ſanguinem, cute ad pollicem latum perſciſſa, eduxit.

His factis relaxavit pauliſper comprimens Inſtrumentum, quo ritè contueremur, Arteriæ vulnus. Horruimus profectò videntes idem quatuor lineas longum, ita ut accuſatio retracti ſub venæ ſectione brachii confirmari videretur. Portio aponeuroticæ expanſionis Bicipitis Brachii ſuo erat loco. Arteria vulnerata Humeraria, fuit ante ſuam in Radiæam & ulnarem diviſionem. Quodque Tom. 2. Part. 4. Cap. 2. de corpore rotundo immobili, ad vulnus Arteriæ notavi, idem hîc quoque invenimus; formatum a vagina celluloſa arteriam, venam, nervoſque, hîc loci involvente. Hæc, valida nimirum compreſſione a Chirurgo facta, cum ipſa Arteria ubique

conglutinantur, coalescitque, eo excepto loco, quo vulnus est. Vis enim sanguinis hanc cellulositatem a se repellit, suoque in illam impulsu tumidam atque rotundam efficit.

Adverteramus porro loco citato, in aliorum nostrisque casibus, Aneurysmata spuria integre curari solâ compressione externâ, quando Vagina hæc sic cum Arteria coit, ut sanguis per vulnus arteriæ in saccum hunc se penetrans, nequeat ampliùs latera sacci, cum arteria coalita, ab eadem removere: curari verò minimè, si compressione, nec sufficienter, nec tam feliciter factâ, impetus cruoris, in saccum insilientis, latera sacci hinc inde ab arteria removeat, seque hinc furtim per totam diffundat brachii humerique cellulositatem. Atque præsens casus cum sic se haberet, non poterat compressione solâ, sed operatione quâdam institutâ, curari. Porro cum hoc sacco arctè unita Aponeurosis erat, vi compressionis.

Edocti igitur Aneurismata egregiè curari relictis his cunctis concretis portionibus, eluimus primò brachii ac humeri vulnus, Vulneri Aponeuroseos pulverem fungi Agarici inspersimus, totoque sacco; dein Agarici ritè com-

pressi laminas ordine septem, sensim grandiores, imposuimus, & *compressam*, ut vocant, desuper; tandem idoneâ ligaturâ totum firmavimus adparatum. Brachio, humero, manui, fomentum vini, aquâ calidâ, diluti adpositum est.

Conquesta licet ægra dolorem, bene tamen toto eo die habuit se, & usa Emulso cum Diacodio, ac Nitro, bene dormivit. De sequenti bene habûit, ad Vesperas autem febris magna orta est, cum anhelitu, stupiditate, desipientia levi, pulsuque celeri, forti, duro. Unde ad octavam vespertinam unc. vj. sanguinis sano de brachio eduximus, & misturam Aquæ Hyssopi, Oxym. Squill. ac Stib. Diaph. dedimus. Refrigeratus sanguis rubram insulam bene consistentem, crustamque inflammatoriam densam, hinc albescentem, inde leviter rubentem, formabat. Impetuosius venâ exsilierat. Interim Brachium aneurysmaticum naturaliter calebat, infraque ligaturam pulsabat, circa ligaturam autem anxiè circumspicientes, omnia sicca læti deprehendebamus. Ita ut hucusque nullam, hac saltem de causa, inquietudinem animo foveremus. Horà verò undecimâ adparatus leviter madere, tingique, observabatur. Illico tamen

hæmorrhagiam hanc incipientem constrictior Machina tortilis compressit. Ægra intereà somnolenta fiebat, & ad mediam horam primam pulsus, etiam sub ligatura, fortior deprehensus est. Ad primam nocturnam expiravit, horis 41. ab operatione elapsis.

Ad 8. matutinam brachium examinantes, deprehendimùs vix 5. aut 6. uncias sanguinis hæmorrhogiâ illâ exivisse: id enim exactè nos inspectis linteaminibus determinare didicisse Tom. 2. Part. 4. Cap. 6. evici. Ergo non periit hæmorrhogiâ; 1°. quod post cohibitam eandem, inventus sit fortior pulsus. 2°. Quod modica admodum copia effluxerit. 3°. Quod sanguis, dum paulo ante de Vena educeretur, valido jactu prosilierit.

Neque a Gangræna, compressionem validiorem haud rarò sequente, extincta est. Pulsus namque sub eadem semper manifestus ad mortem usque fuit, & manus egregiè semper caluit, imo ipse anatomicus conspectus quamvis gangrenæ suspicionem amovit.

Examinantes deinde operationis apparatum, invenimus illum egregiè adhærere, infimamque agarici lamellam adeo vulneri esse infixam, ut scal-

pello inde amovenda fuerit. Figuram vulneris eidem pulcre impressam, Clar. Professor *Gasser*, qui ipse eam a vulnere vi amoverat, nobis omnibus demonstrabat. Sanguis sub agarico in sacco congrumatus & consolidatus ferè totus. Quamobrem meritò conclusisse videmur levem illam hæmorrhagiam ex laterali vase, alicubi in integumentis non compresso satis, ortam fuisse.

Horum recensione crediderim, quosvis æquos rerum estimatores concludere 1°. Operationem egregiè institutam fuisse. 2°. Mortem neque ab Hæmorrhagia, neque a Gangræna, contigisse. Quænam igitur causa Mortis? Prosequamur reliquam Anatomiam.

Viscerum bona conditio. Sed vasa universi corporis, majora, minora, ita & flaccida, & vacua invenimus, ut sicciorem Anatomen nemo viderit. Sanguis unicè inventus est fluidissimus in basi cranii ad unc. ij. copiam effusus, ita ut ibidem videatur vasculum fractum fuisse.

Repetamus igitur Historiam totam. Quinque ante mortem horis pulsus celer, fortis, durus proinde phlogisticus, fuit. Sanguis de vena tusa verè inflammatus prodiit, saltu exsiliens, vi reprimendus,

D iv

dum vena clauderetur. Exigua admodum Hæmorrhogia fuit. Post venæ sectionem & Hæmorrhagiam, dimidiâ ante mortem horâ, fortior deprehensus pulsus est tam in affecto, quàm sano brachio. Interim sanguis nullus in arteriis venisque fuit, ne ejusdem quidem illa minima columna, quam a minima arteriæ contractione manere oportere vulgò credimus. Vacuitas perfecta æque in venis, quàm in arteriis.

Itaque mortis causam proximam video a compressione, quam ab effuso intra cranium sanguine Medulla oblongata, Nervorumque origines passi sint; vitam tamen exsanguis corporis, cum signis ad mortem usque plenitudinis vasorum, cùm non capio, lubenter aliis, me in arte versatioribus, exponendam relinquo.

§. III. Problema Alterum.

Arthriticus homo, de quo Tom. 2. Part. 5. Cap. 5. pag. 330. & in dissertat. *de Irritab. & sensib.* pag. 54. egi, in omnibus suis calamitatibus, durum fortemque pulsum nunquam non habuit; ut toties mecum per longum ejus morbum Medicinæ Studiosi observarunt

mirabundi. Conſtanter hic pulſus adfuit, niſi morte jam adſtante præ foribus. Cum mortuum illum 2. Octobr. 1759. aperiemus, invenimus Aortam univerſam, Arterias Emulgentes, Iliacas, Femorales, amplas quidem, ſed flaccidas, ſuo in cavo ad crura uſque gerentes nihil, quàm filum, ſive chordam tenuem, albam, polypoſam, quæ craſſitudine inæqualis, in maxima ſua diametro vix ſeſqui lineam haberet, pluribus in locis lineam vix excederet, dum interea vas columnam digito craſſiorem ſinè ulla extenſione continere potuiſſet. Cor itidem craſſum, pallidum, vacuum, habens tantummodo dextra in auricula ſinuque quid polypoſi, & in ſinu ſiniſtro pauculum grumoſi cruoris, in ſubclaviis atque carotidibus arteriis, funis, ſive filum polypoſum, vix lineæ fuit. Ad venas autem quod attinet, Cava, atque Renales, diametro maximæ, ſed vacuæ; excepto filo, illi ſimili, quod in arteriis inventum, ſed hinc inde filo arterioſo lineâ craſſiore. Aquam multam utrumque pectoris cavum habuit, ſanguinem verò nullum; ita ut æque ſicca hæc, quàm proximè præcedens Anatome fuerit.

Nullas evacuationes paſſus hic homo

est, quia nec habuit sufficientes; cùm transspiratio, sudor, alvus, urina, postremis vitæ diebus penitus deficerent; atque a mensis retro spatio parciùs debito fluxissent. Quæ ergo vitæ ratio in illo homine fuit? Non sanguis, sed chorda polyposa in vasis fuit, tenuis adeo, ut vasorum parietes ad columnam decuplo crassiorem vix adplicare se se contrahendo potuissent. Interim homo vixit, & perpetuo forti suo, duroque pulsu, in diuturnis suis ærumnis nos omnes in admirationem rapuit. Unde rogo, cum evacuationes non modo non præcessefrint, sed quæ necessariæ, dudum & imminutæ, & suppressæ fuerint; cùm nullus ferè sanguis cunctis fuerit in vasis; cùm denique vasa amplissima amplecti filum hoc tenue, si fluidum adhuc in vita fuerit, nequiverint; undenam vita hæc misera tamdiu protracta? & protracta quidem perpetuò, cum duro, fortique pulsu?

Cl. Lieutaud in Epitome Med. Pract. 1759. *Parisiis* edita, ubi Anemiam ad classes morborum refert, asseverat vasa sanguinea interdum usque adeo sanguine vacua reperiri, ut caput, pectus & abdomen, tam sicca sint, ut ceram referant, vasa minora tum omni carere sanguine, majora semiplena esse, utrum

que genus aere turgere. In Virgine, cui anni ſpatio ſanguis centies detractus fuerat, ſubitò extincta, cerebri vaſa ne veſtigium quidem ſanguinis oſtendiſſe. Homini ob frequentiores in morbo acuto venæſectiones Leipothymia poſt menſem, & mors, contingunt. Adverterant tamen paulo ante mortem vires reparari, & priſtinum redire homini colorem. In cadavere vaſa cerebri penitus ſicca, cor ſanguine vacuum reperiſſe ſe, omneſque ſectiones planè ſiccas feciſſe, Vir Clarus teſtatur. Sed evacuationes hîc prægreſſæ ſunt; in caſibus vero binis noſtris, vel vix notabilis evacuatio, vel nulla, prægreſſa eſt, in quam tantæ vacuitatis vaſorum cauſam refundas. Quanquam in *Lieutautii* cadaveribus difficultate non careat, vitam aliquantiſper productam fuiſſe, cum tanta humorum penuria.

§. IV. Problema tertium.

Femina 37. ann. menſe Septembrî 1760. in Noſocomio *Paſmanniano* ab Ictero curata, inde exivit, renitente optimo ibidem Phyſico *Collin*, cui mens erat eam firmioris ſanitatis reddere, antequam domum repeteret: auctâ poſt-

modùm debilitate, & difficili respiratione, Nosocomium repetiit, ineunte Decembri. Licet respiratio nunc difficilior esset, tamen nunquam, sive quando ictero olim laborabat, sive nunc secundò suscepta, ullum cordis vel dolorem, vel palpitationem passa, conquestaque est; nunquam intermittentem, inæqualem, remittentem, pulsum habuit, nisi ad mortem, quæ a febre, & extrema debilitate contigit 14. Decemb. Cor cum Pulmonibus exemptum *Cl. Collin.* pro publica demonstratione ad me misit.

Ut in enarranda hac anatome me ritè capiant benevoli Lectores, monitos eosdem volo, in ponderibus numerandis me ubique pondus commune medicum 12. unc. intelligere; in mensuris autem capiendis me pedem sumere, pollicemque *Viennensem*. Pollex *Viennensis* $\frac{4}{3}$. lineæ minor est *Parisiensi*; $\frac{4}{5}$. longior *Rhenolandico*; dimidiâ lineâ longior *Londinensi*. Captæque fuerunt omnes hæ mensuræ postquam cor 2 $\frac{1}{2}$. diebus in spir. vini aquæ misto servatum, adeoque utcunque contractum esset.

Cor cum radicibus majorum vasorum elotum, detersum mollique linteamine probè exsiccatum, pondus librarum duarum æquababat. Magnitudo autem

cordis; pondusque, maximè a mole Ventriculi sinistri nascebatur. Capacitas Ventriculorum tanta, ut ultra duas libras caperent ambo, sicut exactè capta mensura docuit. Dexter Ventriculus in longitudine perscissus, & situ naturali in tabella explatanus, sex pollicum, seu semipedis, latitudinem, prope basin cordis habuit; sinister Ventriculus octo pollicum. Circumferentia basis cordis pedis integri cum $\frac{1}{3}$. pollicis. Ossea Aorta ad basim cordis abscissa 4. pollicum in circumferentia fuit. Cordis sinistri densitas firma, compacta, dura; erat 10. linearum. Dextri autem crassities naturalis. Longitudo dextri ventriculi cum ea sinistri æqualis. Capacissima Aorta ad Cæliacam usque, & in tunicis crassissima. Principiumque Aortæ altitudine hinc 3. illinc 4. linearum, totoque in ambitu, osseum fuit; per universum autem ejus decursum insulæ osseæ, a se invicem remotiores, inventæ sunt. Pulmones boni quidem, sed ob cordis molem parvi, & in superiore thorace tantummodo inveniendi.

Si hæc omnes adeo insignes mutationes intra breve spatium prope mortem generari potuissent, in promtu responsum haberetur ad quæsitum, cur femina

nunquam anxietatem ad Vitalia, turbatos nunquam perceperit pulsus? At verò Historia tota innuit a longo retrò tempore enormem hanc Vitalium viscerum degenerationem, sumsisse originem; dum intereâ, quæ eam denotarent, symptomata minimè observarentur. Utique cor ita monstrosum, ut, explens maximam Thoracis capacitatem, pulmones angustum in spatium cogat; Cor idem præ densitate indurata vix contractile; adeo capax, ut ultra duas libras liquidi contineat; Osseus Aortæ annulus; Aorta dilatatissima, atque indurata, pluribusque latis Osseis insulis vitiata; hæc, inquam, omnia cum pulmone vix sanguinem transmittente, vix explicabili, debuerunt necessariò ejusmodi humerum fecisse Circulum, quem Physiologicæ leges explicare nequeunt.

§. V. PROBLEMA QUARTUM.

In consilium vocabar finiente Novembri 1760. ad Viduam quinquagenariam, cum piè defuncto Domino *Erndl*, & egregio Viro, Nosocomii Hispanici Medico, *Hasenohrl*, Autore egregiorum binorum tractatuum practicorum.

Erat ſpaſmis illa, anxietatibus, animi affectionibus, maximè iræ, perquàm obnoxia. Paregoricis, ac Neuroticis, hinc olim levata, jam haud levabatur ultra; quin potiùs animo incepit linqui. Judicavimus omnes Vitalia, ſi non protopaticè, quod veroſimile, ſaltem deuteropathicè, affecta eſſe. Hydrops pectoris ſui quidem ſuſpicionem fecit, verùm palam aſſeri, præ multorum defectu ſignorum, non potuit. Die 15. aut 16. exinde elapſo, extincta eſt.

In cadavere hydrops pectoris demonſtrabatur. Cor cum vaſis exemtum publico examini ſubjeci. Ambitus vacuati cordis fuit. ad baſin 9. poll. 7. lin. Ambitus cordis in medio 9. poll. 5. lin. Altitudo a cuſpide ad baſin 4. poll. 2. lin. Oſſiculum oblongum in ſubſtantia ſuperioris partis ſiniſtri Ventriculi, digitum immiſſum mox afficiens, & ſic ſe detegens, longitudine octo linearum, in media latitudine trium linearum, duriſſimum. Auricula ſiniſtra repleta erat materie craſſa, ſebacea, inæquali, & cum auricula firmiſſimè accreta: in dextræ auriculæ cornu quoque quid ſimile fuit.

Valvulæ tricuſpidales ad Aortam bonæ quidem figuræ, at duriſſimæ toto-

que margine osseæ: corpuscula autem eorum rotunda, a *Morgagni* tam bene descripta, tum universa durissima erant, tum unum triplo majus, osseum. Valvulæ Venæ pulmonalis ferè unitæ in unicam, eamque latam Zonam, sed naturali duplo majorem, crassam, inæqualem, duas lineas densam.

Ambitus Aortæ ad basin cordis 4. pollicum; ad curvaturam suam 4. poll. 2. lineis minus; ubi subclaviam generat $3\frac{1}{2}$. poll.; Ambitus Arteriæ pulmonalis 3. poll. 8. lin. Trunci coronariarum semipoll.

Valvulæ ad Aortam tegere, ac claudere Coronarias non porterant, licet easdem tenaculis fortiter attraheremus. Hoc sæpè. Unde *Morgagni* ex 18 cadaveribus invenit 13. esse, in quibus idem observatum.

At non modò Valvulæ non tegebant originem Coronariarum, verùm etiam breves, induratæ, contractæ, cùm essent, haud tantum non claudebant aperturam Arteriæ, sed tale, ad minimum, spatium in medio relinquebant, ut Aorta communis magnitudinis per illud commodè transivisset. Jamque dudum id ita fuisse, Valvularum crassitudo & durities, ossiumque in una corpusculum, demonstrabant.

Porro quis circulus, qualiſnam ſanguinis motus, corde ſiniſtro ſemper aperto, & aperto ad tantam amplitudinem? certe in Arteriæ ſiſtole, dum ad Arteriarum fines reſiſtentia eſt, hâc viâ patulâ, multum ſanguinis in cor refundi oportuit. Valvulæ enim non obſtitere. Proinde debuit cor continuò ex aorta ſe contrahente ſanguinem copioſum recipere. Unaque modò columna a corde per arteriam, nunquam intercepta, ſemper integra fuit. Nec ſpatium in hoc ventriculo fuiſſe videtur ad excipiendum pulmonalium venarum ſanguinem. Si nunc conſideremus vitium hoc antiquum fuiſſe, ut ante patuit, quæritur phyſiologica circulationis in hac femina, quantumvis vitioſa fuerit, expoſitio, & modus.

§. VI. Problema quintum.

Revoco huc caſum, quem Tom. 1. Part. 2. *Rat. med.* cap. 8. dedi, hominis ſcilicet, qui inſolubili, & antiquâ concretione, connatas mutuò inter ſeſe quaſcunque Thoracis partes habuit, Pleuram, Mediaſtinum, integros Pulmones, eoſdemque iterum mutuis inter ſeſe lobis, Pericardum, Cor totum;

ut propriè loquendo omnes hæ partes nonnisi idem unicumque viscus referrent. Nec singularis hic casus est, duos similes Pueri & Puellæ Cap. VI. dabit. Quæritur, quis hic vitæ fuerit, circulationisque modus?

§. VII. Problema sextum.

Puella 14. annorum anxia pectore, difficulterque respirans, cæterà sana fuit. Nata 16. annos, mensium fluxum ter passa est, sequenti verò triennio nunquam. Anno vitæ 18. nascitur ipsi in sterno tumor, materiem fluctuatione designans. Cum hoc tumore, primâ vice ad nos accessit die Decemb. 30. anni 1758. Quia vagæ febres aderant, copiosamque materiem in hoc tumore; interno de pectore ortam, suspicabamur, credidimus vel ab ejusdem resorptu, vel ab ossis carie, has febres nasci. Eâ de causâ aperuimus tumorem, ex eo que pus tum illo tempore, tum deinceps quotidie, vidimus effluere. Binis elapsis exinde mensibus, nempe finiente Februar. 1759. novus apparuit altiore sterni loco fluctuans tumor; qui itidem apertus jugi fluore stillavit. Cortex peruvianus, & lactea diæta, febres egre-

giè profligarunt. Aprili menſe novus tumor cum oſſis prominentiâ, ſed is ſponte receſſit. A majo menſe ad Novembrem fluentibus jugiter ulceribus, ſaniſſima vixit, res domeſticas Parentum in ædibus optimè curavit. Menſtruo fluxu Majo, Junio, Julio, Auguſto, gaudebat, deinceps verò haud ultra. Nov. 16. eam denuo intra Noſocomium ſuſcepi, eo quod novus tumor in depreſſiore ſterni ſede appareret. Apertus is, perpetuò deinceps fluxit. Sponte aperiebatur & quartus. Febres denuo continuæ remittentes, vix ultra cortice & lacte moderandæ, fecerunt vehementem materiæ ab oſſe ſterni, vel fortè ex Mediaſtino reſorptæ, ſuſpicionem. Poſtremoque hoc tempore Tuſſis acceſſit, ac puris ſputum, tandemque vomitus, ſingultus, diarrhœa, conſuetis immorigera remediis; ſuperſtite nihilominus pulcrâ corporis, facieique, toroſitate: ita ut cortex & lac corpus pulcrè viderentur ſuſtinere.

Hâc rerum conditione in conſilium vocavi optimos Chirurgos noſtros, *Homburg* Chirurgum SS. MM. *Leber* Noſocomii Chirurgum, jamque Chirurgiæ in hac alma Univerſitate deſignatum Profeſſorem, *Reichberger* optimum ad

S. *Marcum* Chirurgum, Veteranum Chirurgiæ Doctorem *Reutter*; quibus ſeſe, præter egregium Medicum *Erndl* adjungere dignatus eſt Ill. *Præſes*. Quærebatur quæ morbi ſedes, quæ ejus natura foret? Equidem ſternum quatuor diverſis, & manantibus, & inter ſeſe, factâ injectione, communicantibus foraminibus, pertuſum erat; per aperturam autem inferiorem ſpecillum ad profunditatem ſeſqui pollicis immergebatur, ſurſumque ductum liber aliquantiſper ambulabat. Idem ſpecillum ſuperiori foramini inductum circa 3. & 4. coſtam lateraliter pollicis latitudine intrabat; ut communicatio ſic eſſet a ſterni ulceribus ad quandam ſeu fiſtulam ſeu cavitatem lateralem. Cavitas autem illa lateralis non videbatur in ipſam pulmonum abire ſubſtantiam, ſed inter pleuram ac pulmonem; aut potius pleuram inter coſtaſque, & muſculos: ſi quidem aer fortiter inſpiratus, & expiratus, admotam candelam minimè movebat. Pronum inde fuit cogitare forſitan in dilatato Mediaſtino Vomicam latere, quæ ſenſim ſibi viam per exteriora moliretur, & quæ ad ſuperiora ſterni lateralem haberet proceſſum. Quærebatur 2°. in hoc conſilio foretne alia, quam quæ adhibita hucuſ-

que eſſet, adhibenda curandi norma? An perterebratio oſſis, ut *Galenus* feciſſe ſe ſcribit, qui quoque Pericardii portionem, oſſe terebrato, abſtulit; nudique conſpexit cordis motum? Qualem operationem quoque factam hiſtoria famoſi *Adæmoni Becker* teſtatur, qui ipſus in oppoſito ad parietem ſpeculo proprii cordis motus contemplatus fuerat? Verùm ab una parte ſternum, inæquale, & gibboſum admodum, Trepanum difficulter admiſſurum eſſet; & ſuſpicio duntaxat, non certitudo, aderat, ſub eodem inveniendæ in Mediaſtino Vomicæ: ſiquidem non Mediaſtinum modo, verùm etiam quævis partes, tum proximè adjacentes, tum remotiùs ſitæ, circa ſternum eâ, quâ turgent, materie, evacuare ſe poſſint; unde fruſtra fortè foret Terebratio. Ab altera parte quatuor diverſis aperturis cùm pus manaret, habebat Natura, quò ſe expurgaret.

Concluſio igitur fuit præſentia ſymptomata mitigare; corpus decocto Bardannæ, & lacte, implendo, & depurantibus injectionibus hucuſque adhibitis ſubſtituendo novam, quæ aliquoties mirè profuerit in ſimilibus; ſcilicet cocta uncia media Colcotharis Vitrioli in

aqua per ſemihoram, ut libra liquidi ſuperaſſet: quibus per aliquod tempus continuatis, novum conſilium ſuperagendis convocandum eſſet. Atqui vomitus, ſingultus, diarrhœa, nulla ratione curabantur, ulcera ſiccabantur, vires citò concidebant, octiduo poſt conſilium elapſo, moriebatur.

Cadaver pulcrè toroſum, pingue, craſſum. Craſſum omentum, adeo magnum, ut univerſum abdomen tegeret. Colon appendicibus innumeris pinguiferis cinctum. Ventriculus, Inteſtina, Diaphragma, Jecur Splen, mediaſtinum, Cor, Pulmones, qui in dextro cavo thoracis multùm, in ſiniſtro parùm, cum pleura cohærebant, optimi, ſaniſſimi.

Cùm igitur omnia Viſcera ſummam ſpirarent ſanitatem ſternum examinandum accuratiùs fuit. Incraſſatum illud, convexum valde, tribus in locis eroſine perforatum, pluribus plagis nudum, carie exeſum, ab interiore parte ſaccum gerens, quem pleura a ſterno, coſtiſque, recedens, formaverat; nempe ad trium digitorum latitudinem, in tota ferè ſterni longitudine, Pleura utrinque receſſerat a coſtarum cartilaginibus, & anteriore parte muſculorum intercoſtalium

internorum, unà cum sua productione media, quâ Mediastinum format. Pollicis distantiâ Pleura hic sterno distabat, non tantùm quia retropulsa a contenta materia, sed quia sternum, ut dixi convexum erat. Paucum pus hîc aderat, quia ab octiduo vix quid effluxerat, sed certò certiùs videtur a pure copiosiore hîc collecto, formatus olim hic saccus, sive hoc puris receptaculum fuisse.

Hoc ipsum receptaculum communicabat cum sinu, seu appendice ejusdem oblongo, cæco utrinque, in Thorace locato, inter pleuram, & musculos intercostales, digiti longitudine. Pus nunc paucum inerat, ita ut vix intra Thoracem hi sinus prominerent. Ossa costæ 3. & 4. numero a superioribus ducto, utroque Thoracis in latere, circa sinus illos exosa, scabra, tamen alba: unicâ in plagâ Musculus intercostalis internus multùm, externus parum, exesi erant.

Phænomena morbi mortisque considerando, mortis causam quærendo, hæreo aquâ. Pure copioso olim fluente, sanissima vixit; domesticos alacriter peregit labores. Posthac quamvis pus copiosè manaret, hecticæ febres, cortice insuperabiles, vomitus, singultus, diarrhœa, vehementer eam affligunt. Tan-

dem ſiccis ferè ulceribus, vomitu, diarrhœa, ſingultu, auctis, intra octiduum moritur. Periit quidem hæc Juvencula omnibus quidem ſymptomatibus hecticis, ſed non modò citra hecticam corporis, humorumque conſumtionem, verùm etiam cum venuſta muſculorum toroſitate, cum totius obeſitate corporis. Colliqueſcens, ſeu ut in ſcholis loqui amant, colliquativa diarrhœa Phtiſicorum more, vitam extinxit; corporis pulcra toroſitas, & obeſitas, viſcerum omnium illibata integritas, colliqueſcentem morbum planè negant. Neque enim, ſi ſterni territorium cum finibus ſuis lateralibus excipias, quidquam toto in corpore, quod ſaniſſimum non fuerit, inveneris. Totum vitium ferè extra leges circulationis hæſit.

An pus fundum receptaculi poſt ſternum copiâ, ac pondere ſuo, in Diaphragma preſſit, atque illud convellendo, ſingultum vomitumque genuit? vix videtur, cum ultimis vitæ diebus ſicca ulcera, & ſaccus ferè vacuus fuerit, interea dum eadem ſimptomata pergerent.

Nunquid vitium in oſſe ſterni natum priùs fuerit, & quidem a valida Thoraculi in ſternum compreſſione, quam ſerò deteximus? An proinde nata ſanguinis

guinis phlogiſtica diatheſis ab oſſe affecto, quæ quotidie per idem os evacuaverit ſe ſic ut corpus maneret ſaniſſimum? An hæc ita aucta poſtmodum Diatheſis, ut licet plurimum ulceribus efflueret, multum tamen ſanguini intime commiſtum hæſerit? Nunquid hinc 10. ante mortem ſeptimanis Diarrhæa, vomitus, ſingultus? Et denique an ultimis vitæ diebus, cùm ulcera ſucceſſerent, ſanguis nimiâ copiâ phlogiſtici oneratus, adeoque per nimia vaſcula transfluere ineptus, mortem induxerit?

Si ſimul corpus dudum extenuatum, & emaciatum fuiſſet, cauſam manifeſtam interitus deprehenderemus; prout *Tom.* 1. *Part.* 2. *Cap.* 2. & paſſim in omnibus reliquis partibus, multorum cadaverum ſectione demonſtrare conatus fui: verùm quia viſcera omnia ſaniſſima, corpus obeſitate ac toroſitate conſpicuum fuerit, explicatio morbi mortiſque deficit.

§. VIII. PROBLEMA SEPTIMUM.

Juvenis 25. annor. ad *Fratres Miſericordiæ* ſe contulit, eo quod a contuſione ad inguen, teſtemque dextrum, ſibi ſexenni factâ, dolorem jam tumo-

remque ingentem perciperet. Contulerat multùm augmento hujus, quod Herniam esse quidam rati, Brachierium admovissent. Ventrem universum durum, ac dolentem, Religiosi invenere. Paucorum spatio dierum miseriis confectus, periit 7. die 1759.

Cadaveris sectioni interfui; sed cùm Anatome quid intricati, & monstrosi habere videretur, totam abdominis molem, peritonæo maximam partem involutam, in publicum Pathologiæ Collegium afferri curavi. Clarissimo Professore Anatomes *Gasser*, pluribusque Chirurgis assistentibus, en quid invenimus!

Testis dexter molem capitis biennis infantis habens, durus, & dum perscinderetur, hinc cartilagineus, illinc steatomatosus, scrotum explebat & inguen, haud tamen ultra suo de funiculo pendulus. Testi quippe, toti quanto, informis massa continuabatur, in inguine se dilatans dextrorsum ac sinistrorsum, ita ut expleret universam pelvim & hypogastrium, utrinque ad ilia, & posteriùs ad lumborum vertebras. Assurgens a medio lumborum transibat per medium Mesenterium, altiùsque sub Ventriculo progressa, cum degenerascente Pancreate

confundebatur, & dextra portione Hepar tangebat, in ſiniſtro autem latere haud multò altiùs umbilico aſſurgens, ſpatium aliquod concedebat, in quo Ventriculus cum præcipua inteſtinorum mole, arctè locaretur: Colo inteſtino interim a latere tumoris, & Recto ſub tumore, decurrentibus.

Itaque tumor ſuperſcandendo Rectum, illud ſuo loco reliquerat; at haud ita veſicam urinariam. Urethram quippe, elevando Veſicam, ita prolongaverat, ut ipſam Veſicam in ſiniſtro hypochondrio verſùs criſtam Ilei, ſupra molem hanc tumidam inveniremus, quo verſùs & uretrem dextrum, obliquè tranſverſim decurrentem, quòque deteximus. Siniſtrum uretrem verò, & ſpermatica vaſa, præ ſumma partium confuſione, non vidimus. Teſtis ſiniſter bonus, niſi quod vaginalis ejuſdem tunica ita incraſſata eſſet, ut herniam carnoſam referret.

Quid unicus non efficiat teſticulus affectus? Quamque inſons diu malum, brevi aliquando ſummum obtineat atrocitatis gradum? At, quod plus eſt, horrenda mala Teſtis minimè contuſus, ſed a cauſa interna, inflammatione, obſtructione, ſemine retento, depravato, affectus, producit. Cogitabitis fortè ca-

ſtratione hæc quacunque de cauſa orta præcaveri ; ſed ut experientia teſtatur, Teſtis extirpatio ſumma mala præcavet, ſi funiculus ſpermaticus adhuc ſanus ſit ; extirpatio Teſtis, funiculo affecto, malignitatem exaſperat, potiùs, quàm mitigat.

Juvat *Hildanum* legere Cent. 4. N°. 64. ubi de Hernia ſpuria, carnoſa dicta, agit. Recenſitis Veterum placitis, credit ipſe Herniam carnoſam a ſemine ſtagnante, & corrupto oriri. 2°. In dextro potiùs quàm in ſiniſtro reperiri ; ſaltem ſe, inter plures caſus, ſemel modò in ſiniſtro vidiſſe : quemadmodum e contrario Herniam aquoſam in ſiniſtro teſte frequenter, rariſſimè in dextro, vidiſſet. 3°. Hujuſmodi Hernias ut plurimùm in Juvenibus, qui ſanguine ac ſemine abundent, quique in cœlibatu vivant, accidere ſolere. Hiſtorias autem horrendas recenſet, interque eas unam Sacerdotis, cui dexter non modo teſtis, ſed & vaſa ſpermatica lapideam induiſſent naturam ; ita ut abdomen manu comprimens, eandem profectò duritiem in dextro hypochondrio deprehenderet. » » Malum autem, ait, ad ipſam uſque » originem Vaſorum ſpermaticorum » adſcendere, dolor ipſe, quem e Re-

» gione Vaſorum ſpermaticorum ad
» renem uſque dextrum continuò perſen-
» tiebat, indicabat. Aderat præterea Vo-
» mitus, & appetitus proſtratio, non
» tamen propter Herniam, ut quidam,
» qui ipſum ante me inviſerat, ſtatuit,
» (notavimus eumdem errorem in noſtro
» homine commiſſum) ſed ratione tu-
» moris doloroſi, & duri, e regionis
» fundi Ventriculi exiſtentis, quique
» compreſſo abdomine tactu facilè per-
» cipi potuit.

Ulhoorn in notis ad *Heiſteri* Chirurgiam pag. 937. habet plura ſimilia exempla, unumque præ cæteris hominis junioris, amiſſa Juvene uxore, dudum cœlebis, quem ſimilia eorum, quæ *Hildani* Presbitero contigerant, dudum paſſum, tandemque mortuum, aperuerat. Invenit a Teſte duro, pugnum virilem magno, corpus durum oriri, hinc inde fungoſum, & ad lumbos ichore refertum; quod umbilico demum altius, majorem lobum Hepatis trudebat extorſum. Similia in praxi vidi.

Contuſiones, ut vidimus antea, tremendum hunc morbum generant; ſed ſemine retento, corruptoque, eadem generari, experientia fidem facit. Plureſque fortè exiſtunt, quàm quas hucuſque re-

censuimus, causæ. Dum a quarta specie gonorrhææ virulentæ urethra prope caput gallinaceum exesa, emunctoria seminis cicatrice coaluerint, ac sanitas postmodum redierit, ejusmodi mala oriri in proclivi est. Inepti enim, qui semen ejaculent, coacervant illud. Unica his medela est sobrietatem per omnia colere, ut semen testibus paucum conficiatur; quodque conficitur, in sanguinem redeat, virileque adaugeat robur. Quod quòque unicum his consilium superest, qui vel in Matrimonio semen copiosum emittere soliti, jam uxores notabiliore tempore ad conjugium ineptos habeant; vel qui quondam sive Onaniâ, sive Scortatione, multum profuderint seminis, jamque aut resipiscant, aut Religiosum, Ecclesiasticumve statum, sint amplexi. Horret animus considerando impunè alibi libros tolerari, qui scelestissimis consiliis scateant. Lucrantur, inquiunt, hoc modo sanitatem, non attendentes ad Evangelicam exclamationem Matth. Cap. 16 v. 26. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro Anima sua?* Cura conservandæ sanitatis in omnes incumbit;

ſed legitimis conſervandæ adminiculis, haud verò iis, quæ lex Divina citra ullam exceptionem condemnat.

Quæritur utrùm a miranda Teſtis fabrica, an ab inexplicabili ſeminis natura fiat, ut prægreſſis, quas enarravi, internis, externiſve cauſis, & Teſtis & Funiculus in monſtroſam adeo molem mutentur? Si a fabrica Teſtis, cur etiam totus Funiculus ſic fiat, qui non habet ſimilem fabricam? ſi a ſemine detento, corrupto, cur Funiculus horrendiùs degeneret quàm ipſe Teſtis? An fortè materia ſeminis jam in ſanguine Arteriæ ſpermaticæ eſt, quæ in teſtem contuſum, obſtructum, deponi nequeuns, ſenſim ita celluloſitatem, arteriis veniſque ſpermaticis circumfuſam, infarciat? Aut quæ alia cauſa?

§. IX. Problema octavum.

Homo 20. annorum contudit dextram tibiam, quæ inde tumens pugni demum molem æquabat, ſpatio tamen, mirum dictu, 30. annorum indolens. Dolere tunc demum homo cepit, idque ſponte; & quinque poſtea elapſis menſibus febre quotidianâ, in tertiam ſeptimanam productâ, laboravit. Sub finem

hujus febris Chirurgus factâ cruciali incisione enucleavit tumorem, optimaque consolidavit cicatrice. Tumorem frustum crudæ carnis retulisse ferunt. In quintum exinde mensem bene habuit; eo verò exacto repullat malum, ac spatio 6. septimanarum sic augescit, ut in majore diametro pollices duos, unum in minore æquaret; altitudine depressior, fungum æmulabatur, cujus pedunculus brevis quidem, at pollicem crassus esset. Cysticus ut olim, jam non est, & inferius erosus, apertusque, nihil stillat. Quod porro apertus sit, imprudentiâ contigit Balneatoris, qui homini ruricolæ lapidem infernalem dederat, ut ter de die tumorem inde tangeret. Consumi hinc non videbatur, sed erodi, ac purpurascere. Accessere autem spasmi abdominis, quibus demum respiratio anhelosa successit, maxillaque inferior obriguit.

Hoc misero statu primùm in Nosocomium cum uxore venit, moxque coram me emprostotonos fit, summo cum anhelitu, & Tetano maxillæ; qui Tetanus ad mortem usque plùs minùs duravit. Tristi & ipsi, & Auditoribus, facta prognosi, eum in Nosocomium suscepi.

Anxiè admodum in naturam inquisivimus mali horribilis, magis anxiè in medelam. Post facilem 30. annorum tolerantiam (quis homini perpetuam immunitatem non esset facilè pollicitus?) tumor hic quinque mensium spatio dolens, febrimque generans, enucleatus quidem fuit; at verò in osse, periosteove, quid corrupti mansisse, testare videbatur idem tumor post. 5. menses renatus, tantaque malignitate comitatus, ut spasmos tetanosque crearet. Quæstio erat, utrùm ita malignus naturâ existeret, an verò lapidis infernalis irritamento? At lapis externa modò tetigerat, quod etiam alibi haud ita malum. Ulcera, vulnera, tubercula, ejusdem attactum inculpatè ferunt, etiam in locis admodum nervosis, v. g. in glande penis. Hæsimus suspensi, saltem a quacumque causa hæc symptomata oriebantur, erant semper formidolosa, ac periculosissima. Tetano Maxillæ impedita deglutitio per se jungebatur; quæ sanè prognosin funestiorem reddidit.

Dixerat *Hippocrates Aphor. 5 - 6.* » Qui a Tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt; si verò hos effugerint, sanescunt. » Mitigat prognosin hanc Libr. de Morb. apud *Foes-*

pag. 491. » Tertio, aut. 5. aut. 7. aut » 14. die perit, quos si effugerit, con» valescit. » Et magis adhuc libr. de intern. affect. pag. 561. de Opistotono egens: » Hic vero morbus, inquit, ut » longissimè ad dies 40. detinet, quos » si effugerit, convalescit. » Hæc quoad prognosin ille.

Diagnosin autem generalem pulcrè format. Libr. de dieb. Judic. pag. 51. » Maxillæ velut ligna rigescunt, os » aperire non potest. Oculi illacryman» tur frequenter, & contrahuntur, » dorsum rigidum est, neque crura, » neque manus, neque spinam inflec» tere potest. *Cum verò letalis fuerit,* » *potus & edulia, quæ priùs devoravit,* » *per nares interdum exeunt: In Opisto*» *tono æger in reliquis eodem modo affi*» *citur.* » In laudatis textibus ex libr. 3. de morb. & lib. de intern. affect. de hisce symptomatibus & præcipue de impotentia Deglutitionis, similia refert. Porro tribus diversis in locis agit libr. de dieb. Judicat. de his nervorum morbis *ab ulcere externo* ortis: & licet post 40. diem adhuc mortem homo effugere queat, absolutè tamen eum moriturum pronuntiat, *si potus, cibus, mucus, per nares exeunt.*

Curam ſuſcepturus *Coüs*, quemadmodum laudatis mox textibus, in unum collectis, patet, dat primò acria quædam devoranda ex Pipere, & Helleboro nigro. An veluti nos acribus ſpaſmum uno in loco excitamus, quò illum ſopiamus in alio? Hæc verò cum nocere per ſe poſſent, ſimul pinguia jura ſuperpotanda dedit. Eſtque hæc cura læſæ Deglutitioni anterior, quippe poſt illam impoſſibilis. 2°. Sternutamenta adhibet, ſcopo fortè eodem, quo acres pilulas deglutiendas dederat: haud incongruè ſanè; cùm hoc modo ſpaſmos nonnunquam ſingultuſque, ipſo illo Aph. 6. 13. notante, ſolvamus. 3°. Partes tetano affectas emollientiſſimis fovebat, ut pro rigiditate adipiſcerentur mollitiem. Sed 4°. emollientibus hiſce ſtimulantia addebat, ut fibræ relaxatæ in naturalem contractionem abirent. 5°. Corpus interim quantùm poterat, emollientiſſimis implebat. 6°. Si Deglutitio ceſſaret, naribus injici liquorem jubebat, ut, dum rigida maxilla admittere Alimenta ac Medicamenta, eorumque Deglutionem adjuvare, renueret, liquor per nares injectus fauces ſubiret. Hoc porro ultimum mihi difficultatem parit. Experimentum tentavi in

me, & compluribus aliis, finè fucceffu. Patitur homo utcumque, fi os apertum eft, & lingua obfequiofa; at vero quicumque noftrûm fimulato maxillæ tetano, (finè quo experimentum nihil eft) hanc per nares injectionem five debilius, five fortius, factam fuftinuit, ferè fuffocabatur. 7°. Peculiarem curam Tetani habet injectu, affufu, frigidæ ad corpus aquæ; religiosè tamen cafum noftrum ab hac cura excipiendo. » Eft » vero inquit Aph. 5-21. ubi in Te- » tano 1°. finè ulcere (nofter ulcus ha- » bebat) juveni bene carnofo (nofter » quinquagenarius eft), æftate media » (nobis inchoabat Aprilis). Frigidæ » multæ affufio caloris revocationem » facit; calor autem hæc folvit. » Et Libr. 3. de Morb. adjungit: » poft affu- » fam plurimam frigidam, veftimenta te- » nuia pura fuperinjicito, tuncque ignem » ne adhibeto.

Multis exemplis Vir magnus didiciffe videtur Tetanos non modò non curari injectu frigidæ, verùm etiam eofdem, fi nondum adfint, generari. Ait enim Aph. 5-22. » Frigidum mordax ulce- » ribus..... facit..... fpafmos, tetanos ». Unde & vetat Aph. 5-23. affufiones frigidas in ulcere vetufto, in Eryfipe-

late ulceroſo. Uſu quòque cognoviſſe videtur Tetanos in remotioribus locis frigidæ aquæ affuſione non ſanari, niſi affuſio illa in ipſum locum fieret, unde Tetani cauſa; alioqui ulcera ſic claudi poſſent, ut frigida iiſdem minimè noceret, interea dum ad Tetanoideam plagam frigidam affunderemus. Vel conſideravit, ut Doctiſs. *De Gorter* in hunc Aphoriſmum advertit, tetanos tum a nimia humorum copia, rarefactione, ac motu, oriundos; tum a prava materia ulcerum: in his nocere affuſam aquam frigidam, cum ulcera prava frigore in pejus ruant, adeoque tetanos inde jam genitos, inſolubiliores reddant; illis verò prodeſſe, quia, quamvis contractionem automaticam frigida augeat, minuit tamen contractionem vitalem: at verò caſum rariorem eſſe Tetani ab ac cauſa orti, frequentiorem alium ex prava materie. Hinc concludimus dicente illo: » *Eſt verò ubi in Tetano*, &c. id perinde eſſe, ac ſi diceret: *Contingit verò nonnunquam in Tetano.* Sicque illud optimi interpretes intellexere. Hinc, quia & anceps hæc cura & rara eſt, & tot exigit cautiones, & caſum noſtrum penitùs excludit, eandem haud inſtituimus.

Videbantur autem duo maximè hîc indicari. Primò causam Tetani in ulcere aggredi. Secundò effectus sopire causæ. Certa utique mors erat, si causa in Tibia non mutaretur; nonnulla spes, (pauca tamen ob mali progressum) poterat, causâ ablatâ, concipi. Nervi ob iram, vindictam, zelotypiam, mirificè affecti, ablatâ causâ afficiente, sæpe pacantur; at sæpe minimè, quandò affectus causæ, ablatæ quamvis, tantus fuerit, ut ipse ille nunc sufficiens causa sit perpetuandi motûs. Exemplo viri militaris Cap. 2. N. 3. id patuit. Attamen causâ manente, effectus perennes erunt; ablatâ, illâ, spes est aliqua curationis, dummodo effectus causæ jam non fungantur vicè causarum. Igitur auferendum tumorem Tibiæ conclusimus, maximè cùm remedia, demulcentia & paregorica jam fustra a sapiente Medico adhibita essent. At verò quâ methodo auferendum? Enucleatione? jam tumor minimè cysticus adparet. An collum ejus ligando? sed & collum nimis amplum est, & tempus ampli colli ligaturâ solvendi nimis longum, & dolor inde oriundus, novis convulsionibus, tetanisque creandis, aptus natus. Prudenti igitur cultro au-

ferendus. At verò ingens hæmorrhagia, quam ante octiduum ulcere prodiisse narrat, an non contra indicat? Hanc tortili machinâ arteriæ femorali circumponendâ præventuros nos ſperabamus. Unde 1. Aprilis *D. Leber* tam ſuſpenſa manu tumorem exſcidit, ut id æger ignoraret, niſi ultimo momento. Ablatus tumor partim carnoſam, partim adipoſam, partimque cartilagineam materiem, & multa vaſa ſanguinea iiſdem intertexta, referebat. Paregorica & Camphorata Emulſione patiens uſus, tetanodes nihilominus manſit, & inſequente nocte factus eſt emproſtotonus.

Sed mox ab operatione loca tetanoidea externis remediis aggreſſi ſumus. Egregium effectum in juvene, tetanum maxillæ ex Lue venerea habente, videramus a *Paræi* conſilio, fimum equinum adplicandi. At tentamen hoc effectu caruit. Inutilia quoque Cataplaſmata erant, ſeu emollientia ſola, ſive emollientia cum Camphora. Enematibus communibus prægreſſis, viciſſim alia tum nutrientia, tum opiata immiſſa ſunt. Expertus pluries in ſpaſmo, Deglutitionem integro die planè impediente, Enematis, unciis 5. 6. Lactis, Laudani gr. 3. 4. pa-

rati, mirandos effectus, idem tentavi, sed frustra. Incassum quòque pluries, injectum in anum oleum. Nec juvere multæ siccæ cucurbitæ ad guttur & maxillam pluries, ac numerosæ, admotæ. Acria Cataplasmata, Vesicantia ad eundem locum, ut & alibi adhibita, sinè effectu constante. Imò tumor intra triduum avellanæ magnitudine repullulavit; qui, consilio habito, denuo ad periosteum, majore tamen quàm priùs dolore, exscindebatur. Febris verè ardens juncta, post binos a prima operatione dies, fuit, cum pulsu durissimo. Spatio sex dierum durante illâ, sanguis quinquies ad notabilem copiam detractus, semper crustam densissimam gessit, ægerque diu noctuque caloris intolerabilitatem conquestus est; interea dum Thermometrum, bis die octo minutis adhibitum, passim 98. aut 99. gradum, semel modo 100. notaret: ultimis quinque diebus paucæ duntaxat urinæ guttulæ prodierunt: nono die periit.

Anatome notanda hæc dedit. Tribus diebus, minùs sex horis, a morte elapsis, nemo, nisi summam vim adhibendo, maxillam vel leviter diducere potuit. Idem antea observaveram in femina, quæ a Tetano maxillæ, rabidâ irâ suf-

cepto, in Nosocomio obierat. An igitur contractio, eaque tam valida, tanto a morte tempore, in tendinibus ac musculis perennare potuit? Totum palatum fornicatum, Velum pendulum, Uvula, Œsophagus totus, albedinem, non ab adnata crusta, sed ab ipsa sua politissima substantia referebant. Ventriculus nonnihil reservaverat suæ villosæ tunicæ, ut etiam quibusdam in locis intestina; at vero eadem intestina hinc inde magnis inflammata plagis, coloreque purpureo, eandem habuere glabritiem. Pinguetudo immensa in toto interno corpore, atque massa ingens pinguedinosa, Ventriculum duos in saccos comprimendo dividens, ut jam Cap. 1. N°. 4. notavi, licèt homo hic nullam habuisset in vomitus propensionem. Coli Ligamenta tensissima, unde idem contractum valde in longitudine, amplitudine autem expansissimum. Bilis vesica nigerrimæ bilis duas uncias continebat. Vesica urinaria prorsum vacua; unde patebat, quando urina 5. dierum spatio vix paucula excernebatur, defectum secretionis, sive ischuriam spuriam, ante mortem adfuisse. Ad Mediastinum, ac Pericardium, multa vasa, quæ & magna, & turgida. Paries dex-

tri cordis tenuis admodum, crassa sinistri. Aorta a corde usque ad absolutam suam curvaturam in saccum naturali duplò ampliorem dilatata erat. Polypi crassi in utraque majori arteria; polypus ex arteria in cor pendulus, bulbi instar, exteriùs flavus, coagulatus, interiùs autem cavus, ac sanguine purpurascente, omninoque fluido, plenus. Aspera arteria cum pulmonibus bona. Cartilago thyroidea planè ossea. Reliqua viscera, partesque sanissimæ.

Quod jam ad os Tibiæ adtinet, tres supra illud eminentias exiguas, cum periosteo haud cohærentes, sed in cellulositate liberè locatas, deprehendimus: os autem Tibiæ ipsum Tophum pollicis lati magnitudine habuit. Osse serrâ diviso, bona medulla, bonaque ossis interna superficies.

Nunquid Lapis infernalis afficiundo nervum in tumore, sic alios in corpore nervos affecit, ut, causâ ablatâ, nervi, tendinesque, & musculi, contractionem suam perpetuarint? Imo ad expletos ferè tres a morte dies in maxilla continuarint? Et postremum hoc, quibus demum Physiologiæ legibus explicabimus?

§. X. Problema nonum.

Hujus anni 27. Martii Expertiſſimus & Eruditiſſimus Medicus *Guarin* copiam mihi fecit cadaveris juvenis 19. ann. qui elapſis exinde 5. ſeptimanis ad Noſoc. *Fr. Miſericordiæ*, cujus vigilatiſſimus Phyſicus eſt, delatus, debilis, vix anteactorum memor, ſui morbi anamneſim dare non potuit; id unicè deplorans, quod præ miſerando rerum omnium egeſtare in has calamitates incidiſſet. In hac debilitate dextro latere doluit, difficulter animam duxit, tuſſim frequentem habuit, pulſumque celerem, ac debilem; ſitibundus, alvo obſtructus. Prudenti remediorum uſu, ſpatio octidui, recreari primò viſus, anxietate dein ingenti correptus eſt, & 12. anxietatis horâ exſpiravit.

Aperto abdomine, peritonæum hîc lineam, ibi tres, quatuorve, craſſum, cæterùm album, granuloſum, tuberoſum, ubique. Omentum non inveniebamus. An ideo tam craſſum peritonæum, quod omentum a nexu ſuo cum colo & ventriculo ſolutum, in unam informem membranam cum illo degeneraverit? Quidquam tamen, omento

ſimile, veluti extenſum, atque connatum, cum inteſtinis, apparuit nobis; verùm minime Omentum fuit, cum Marſupii inſtar æque tegeret inteſtina ad dorſum, quàm ad anteriora, arctè cum illis ubique coëuns. Probè autem & lentè producto examine, vidimus clarè externam omnium inteſtinorum tunicam ab inteſtinis omnibus ſeceſſiſſe, & cum vicini inteſtini tunica ſecedente coaluiſſe. Erat autem tunicæ externæ ſeceſſus in toto inteſtini cujuſque ambitu. Quando enim uno in loco perſcideram hanc extimam tunicam, digito ſub illa potui perambulare circum totum inteſtinum, ipſiuſque inteſtini ex hac vagina educti portionem adtrahens, evaginavi omnia inteſtina ex ſua tunica externa, ſinè vel minima laceratione. Stupentes omnes hunc mirum caſum, Meſenterium dein & Meſocolon contemplabamur: in illis mirabamur nunc laminas utriuſque ſic abire in vaginam hanc, ſeu tunicam olim externam inteſtinorum, ut nonniſi una videretur eademque membrana. Utque ſuperficies tunicæ inteſtinalis obſita erat innumeris ubique flavis granulis, ita & Meſenterium, ac Meſocolon. Verbo dixerim nullam differentiam inter Me-

ſenterium & Meſocolon ab una parte, & extimam inteſtinorum tunicam, jam ablatis inteſtinis adparuiſſe, præterquam quod laminæ illorum celluloſitate unitæ eſſent, hujus verò a ſe invicem liberæ. Proinde clarè demonſtrabatur id, quod Anatome docet, tunicam externam a Meſenterio & Meſocolo inteſtinis dari; 2°. Ligamenta Coli ab hac tunica naſci, manſerant enim in illâ hæc; evaginato autem colo, levis modò tenſio, minorque tantummodo extenſilitas, quo in loco affuerant ligamenta, aderat. Quod porro in principio ideam unitæ membranæ, omenti inſtar, univerſam anteriorem inteſtinorum molem poſterioremque tegentis apparuerat, id inde natum eſſe poſthac intelleximus, quod tunica hæc externa, pluribus in locis lacera, cum lacera parte vicinæ inteſtini tunicæ, coiviſſet, hincque unicam atque æquabilem membranam repræſentaret. Unde inteſtina, in parte a Meſenterio averſa, ſua hac tunica deſtituta erant; & prope Meſenterium ab eadem ſinè cohæſione contegebantur.

Inteſtinorum longitudinem definire difficile, hincque variare in hac definienda videmus Anatomicos. Si a Me-

ſenterio ſeparantur, longiora breviora-que erunt, prout plus minus de Meſenterio adhæſerit. Eſtque in homine uno præ alio differentia quandoque magna. Cæterùm vix differret menſura multorum; niſi proprio errore noſtro differentiam menſurarum ingentem ſtatueremus. Id ut evitetur, notities requiritur varietatis ulnarum pedumque apud varias gentes. In pedibus paucior eſt diverſitas, quàm ut notabilem differentiam in longis corporis menſurandis inducat, quemadmodum pag. 84. oſtendi. Hinc quando v. g. *Gliſſonius* tenuibus dat 33. pedes, *Garengeotte* 22, ſtatuendum eſt, aut *Gliſſonii* hominem multùm ab eo *Garengeotti* differre, aut *Gliſſonium* Inteſtina curatiùs a Meſenterio ſolviſſe. Ubi verò Autores longitudinem ulnis definiunt, accuratiùs attendendum eſt. *Hollandicam* v. g. ulnam *Viennenſis* $\frac{1}{4}$. excedit; *Pariſina* $\frac{1}{2}$ *Viennenſem*. Optimam menſurandi facultatem evaginata noſtra Inteſtina dabant: elongatiora quidem extrahendo facta, primùm ad naturalem amplitudinem aëre inflabantur. Tenuia æquabant 12 ulnis *Viennenſibus*, craſſa ſeſquiulnæ: habebant igitur una ſumta 31. pedes *Viennenſes*. Differentia autem pedis

Viennensis cum aliis pag. 84. notata fuit.

Si igitur homo sit 5. pedum, & intestina ejus 31. pedes longa sint, habebitur paulò plus quàm sextupla longitudo intestinorum, quàm quæ est hominis. Porro ipsi homines ratione Intestinorum, inter sese differre queunt, idque naturaliter (neque de monstrosa brevitate in Chirurgia *Dionis* descripta, aut de similibus, hic sermo est); adeoque quintuplo aut sextuplo Intestinorum longitudo major, quàm corporis, unde desumta sunt, definita a variis Autoribus, haud multùm a nostra observatione differt.

Præcipuè autem hîc quæritur, cujusnam generis hic morbus fuit? quove nomine appellandus? Quantùm mihi nota Historia medica est, similem nondum reperii. Qualisnam Intestinorum maximè crassorum, actio, quâ, datis ad id remediis, pluries sese ante mortem evacuaverint? Quâ de causâ genita hæc universalis intestinorum, ab externa sua tunica, solutio? Cur nulla inde læsio nata, aut affectio observata Intestinorum? Malum enim antiquum fuisse, absoluta omni in loco separatio tunicæ ab intestinis; firma tunicæ externæ, in

locis mutui contactus, cohæsio talis, ut unam modò membranam referret; abunde evicerunt.

§. XI. PROBLEMA DECIMUM.

Femina Lue Venerea affecta magnum corpus intra dilatatissimam Vaginam, ex eadem vix propendens, gessit. Sex septimanis in *Pasmanniano* Nosocomio fuit, alvum bonam (quod præprimis notandum) semper habuit ibidem, morbi autem gravitate circa medium Januari hujus anni obiit. Uterum, Vaginam, intestina, expertissimus ibidem Physicus *Collin* mihi ad publicam demonstrationem misit.

Ileum intestinum utero arctissimè unitum erat, ope duri tumoris, pugnum virilem magni, in Intestini parte a Mesenterio aversa hærentis, idemque ideo ultra pugni magnitudinem extendentis. Nulla tamen prava symptomata hinc orta fuere; cùm Intestini pars, Mesenterio nexa, canale sufficienter amplo transitum Chylo concederet. Fuit hernia intestinalis intra Vaginam, qualem *Garengeotte*, aliique notarunt. Igitur femina hæc cum tumore pugni magnitudinis

gnitudinis in ipſo Inteſtini Ilei cavo, cum hernia inteſtinali intra Vaginam, ſinè ullis letalibus alterutrius morbi ſymptomatibus, longo admodum tempore vixit.

In Hernia ejuſmodi, ubi portio inteſtini ita intercepta eſt, ut quæ intra abdomen portio ſit, libera maneat, apertamque viam Chylo aut fecibus conciliet, mortem toties, poſt omnia Herniæ incarceratæ ſymptomata, ortam vidimus; idque, ut videtur, a producta aut inflammatione, aut ſpaſmo, a parte conſtricta ad eam quæ libera eſt. Hîc pars Ileì inteſtini pugni magnitudinis tumorem habuit, cum utero intimè, latèque, concrevit, & ab uteri latere in Vagina pependit. Cur nunquam affecti adeo graviter & monſtroſè inteſtini, cur nunquam Herniæ Vaginalis, ſymptomata apparuerint? Prævideo, qui problematis ſolutionem tenere ſe autument; ſed rogatos eoſdem volo, an ipſi, ſi multos caſus practicos Ileorum & Herniarum viderint, ſibimet tali ſolutione ſatisfaciant?

CAPUT V.

DE CALCULO VESICÆ URINARIÆ, ET LITHOTOMIÆ.

§. I. *Quinam aut nullam, aut notabilem, aut integram quietem, in calculi tormentis, ab Aqua Calcis, & Uva Ursi, adipiscantur. An, qui nullam, his dissuadenda sectio, ob degenerem viscorum suorum conditionem? Communi modernorum methodo instituta sectio, dissuadenda sanè; quæ verò methodo* Fratris Cosmi, *suadenda, eo quod non periculosa, & qui post illam moriuntur, non ab illa pereant, sed quod morbus ipsorum jam letalis existat. Unde datâ hâc prognosi videtur posse tutò institui. Occasio cur in Nosocomio hæc celebris fuerit.* §. II. *Prima sectio cum ambigua admodum prognosi instituta; cujus occasione ipsa Methodus exactè enarratur, cum omnibus cautelis in eadem observandis, ratione patientis, operatoris, adjutorum. Mors patientis, & Anatome. Observata necessaria ex cadavere petita in Methodi laudem. Historia secunda fortunatam sectionem habet. Historia tertia*

ſequitur, ubi in congenito malo, prognoſi ambigua formata, ſectio optima fuit; ſed puris perenni confectione a degeneratione partium nata, & effluxu, vulnus poſt ſe longo tempore apertum reliquit. Hiſtoria quarta exhibet ſectionem in congenito quoque, ut videtur, malo, quæ poſt ambiguam prognoſin, feliciſſima fuit. Et quinta hiſtoria in connata Lithiaſi perfectam ſectionem refert. Hiſtoria ſexta in deſperato ferè caſu ingens a ſectione levamen, non perfectam tamen curam, habet. Hiſtoria ſeptima, omni ex parte feliciſſima, licet morbus congenitus videatur. Hiſtoria octava caſum refert pueri ante annum communi methodo, hoc ipſo anno bis, ſecundum eam Fr. Coſmi, *ſecti, ubi comparatione factâ inter ſymptomata, quæ hic puer a ſectione modernorum primùm, & nunc ab eadem methodo* Fr. Coſmi *bis inſtituta, habuit. Simul hujus præſtantia præ illa patet. Hiſtoria nona felicem omnino curam refert. Hiſtoria decima optimam quoque curationem continet, ſed ob quamdam in methodo mutationem, quæ communi modernorum ſectioni laterali ſimilis erat, ſymptomatibus comitatam gravioribus.* §. III. *Ex om-*

nibus antedictis 23. Scholia sequuntur, quæ agunt de variis secandi methodis, deque ea Fr. Cosmi *dicta, tum de variis in tota cura observandis, de urina, glutine, pure, calculosorum.*

§. I.

DE hoc morbo *Austriæ* Endemio, plebejis tamen, quàm nobilioribus familiariore, ut in omnibus hujus Operis Tomis egi, ita ob experimentorum crebritatem de eodem, hoc Capite, iterum fusè agere decrevi. Ac primo quidem loco, quæ toties antea dixi, repetam: iteratis experimentis liquidò constare 1°. Plures numero homines esse, quibus aut Aqua Calcis cum Sapone, aut Uva Ursi, ejusmodi levamen afferant, ut cum præsente calculo sint adeo sani, & in functionibus suis, præsertim Ouropoieticâ, adeo valentes, quàm si prorsum liberi a calculo essent. 2°. Dari nonnullos, quos ad tempus quidem, haud verò constanter, levent. 3°. Non paucos quoque reperiri, quibus ne hilum quidem opitulentur. Hos ultimos repetitis experimentis didici nonnullas habere partes, Vesicam, putà, aut Ureteres, aut Renes, aut horum plures

ſimul, ſic a ſtatu ſano degeneres, ut reſtitui nequeant, hincque remedio dato, vel non dato, antiquas ærumnas continuent. Quâ eâdem in cauſâ, eoſdem Lithotomiâ ſaneſcere poſſe nego, quod hæc calculum auferendo, degeneres notabiliter partes non redintegret.

Hiſne igitur ſectionem diſſuadebimus? Profectò ſi a ſectione multi pereant, ut Diaria ſectionum luculenter demonſtrant: parvum illud ſolamen, quod nonnulli inde percipiunt, ut vitam paulò minùs miſeram ad tempus protrahant, mortemque procraſtinent, non poteſt acceleratæ multorum æquiparari perniciei. At verò ſi talis ſit ſecandi methodus, ut vix inde, niſi penitùs deſperati moriantur; ſi ea ſit ſectionis fortuna, ut etiam ii, quibus degeneres utcumque hæ partes, vel inſigne levamen habeant, vel etiam in integrum reſtituantur; ſi denique illud artis emolumentum ſit, ut calculum nullo cum vitæ periculo educat; erit ſectio ferè omnibus commendanda. Quinimo cùm longè tutiùs eſt calculi cruciatu liberari, ablato, quam remanente calculo, erit hæc præſtantiſſima ſecandi

ars quibuſcunque ſymptomatum curandorum methodis præferenda.

Porro ejuſmodi eſt ſecandi methodus *Fratris Coſmi.* Quod ne precariò aſſeruiſſe videar, hujus methodi hiſtoriam paucis adornabo.

Aderat hâc hyeme cum *Regia Principe Lotharingia* ejuſdem Conſiliarius & Chirurgus *Cambon*, vir in omnibus ferè, quæ perfectum Chirurgum formant, inſtructiſſimus, ſcientiâ, peritiâ, dexteritate, probitate. Narrabat mihi ſe hanc normam ſecandi primò *Pariſiis* ſub auſpiciis Reverendi Autoris feliciter exercuiſſe, poſteaque alibi frequentiùs. Exhibebat mihi famoſum illum, quem *abſconditum* vocant, cultrum Autoris examinandum. Noveram autem contradictiones, quas *Coſmus* a parte haud incelebrium in Arte Magiſtrorum, ac ſi ars ejuſdem perniciofiſſima foret, perferendas habuerit. Extat in hanc rem liber: cui titulus: *Recueil de Pieces importantes ſur l'Opération de la Taille, faite par le Lithotome caché, Paris,* 1751. in quo de hac re utrinque deceptatur. Porro experimenta, in vivis facta, eo tempore pauciora extabant, quàm ut Autor methodum ſuam contra

vehementes Adverſariorum clamores ſartam tectam præſtaret. Verùm curæ, quas ſanè numeroſas egregius *Cambon* feliciter perfecerat, convincebant me de methodi præſtantia. Unde humaniter ab ipſo petivi, ut ſuam in Noſocomio noſtro dexteritatem vellet exercere; id quod cùm lubenter annuiſſet, operam dedi ut in urbe, in ſuburbiis, in vicinioribus pagis, ſufficiens Calculoſorum numerus colligeretur, quorum hiſtoriæ ordine ſequuntur. Præſentiâ ſuâ operationes iſtas cohoneſtarunt ſæpe celeberrimi in Arte Viri, Magnificus Rector *de Fetzer*, III. Præſes L. B. *Van Swieten*, Spectabilis Decanus *Dietmann*, omnes Magnifici Domini Archiatri, ſemel quoque SS. MM. Oculiſta dexterrimus *Wincel*, ac multi alii Medici & Chirurgi.

HISTORIA I.

N. Keller, biennis infans, ſtranguriam dudum jam paſſus, 26. Aug. 1757. ad me adductus eſt. Cum Domino *Leber* illum examinans aſperum calculum detexi. Dedi Uvam Urſi a granis 4. de die incipiendo, & augendo ſenſim ad grana 40, interpoſitis ob mi-

ſerandos infantis ejulatus paregoricis: exiguum initio levamen fuit, deinceps verò inſigne; ita ut annos 1758. 1759. tolerabiliſſimè tranſegerit, modò remedium aliquando non negligeret. Contigit autem ut Autumno 1760. quotidiana febre, & anxietate pectoris laborans, ſpatio 10. dierum in Noſocomio detineretur, eoque tempore Uvam Urſi minimè aſſumens, urinam tamen ſanorum more optimè, crebriorem tamen & pauciorem, redderet; idque poſthac, parentibus eum repetentibus redditus, integro menſis ſpatio continuaret. Exinde verò malum remedio haud ultra obedivit. Unde degenerationem partium jam præſentem, & ni caveretur, futuram demum irreparabilem metuens, obtuli hunc puerum, nunc quinquennem, ſecandum D. *Cambon*, id præfatus, quod metuerem ne forſitan malum jam incurabile eſſet; quod tamen, cùm & tuta adeo & blanda ejus methodus eſſet, nihil nos periclitaremur, efficiundo, ut minùs miſer, tardiuſque, puer moreretur.

Igitur purgatione prægreſſa, & ventre etiam paucis ante operationem horis enemate eluto, D. *Cambon* operationem fecit 15 Dec. 1760. En autem methodum.

Operator in pulvinari mensæ impofito locat puerum, capite paulum elato, manuum carpis laqueo cifram arabicam 8 referente, cum tibiis molliter ligatis, & femoribus versùs abdomen, sed extrorsum, utrinque ab apto famulo detentis, sic ut anus tangat marginem tabellæ. Inducit primò *Itinerarium* dictum, crenâ in dorso suo excavatum, & adhuc, pro more, ejusdem apice se facit de calculi præsentia certiorem. Versùs sinistrum latus tunc inclinat *Itinerarium*, quasi tuber ossis ischii sinistri quæsiturus. Deinde dat perito *Assistenti* illud sic firmatum, & dorso suo ad sinistrum perinæi latus obliquè appressum, manu firma tenendum. Notandum tamen os ischii præter propter tantùm dirigere *Itinerarium*: nam non diverso modo in sexu, sed in sexu virili etiam, tuber ischii nunc remotiùs, nunc propiùs, abest a media pube, vel coxyge.

Rebus sic præparatis digito quærit locum *Itinerarii*, digitoque supra illud posito, operator facit cultello communi aperturam in elevatiore parte, donec cultello suo tangat nudam *Itinerarii* crenam, & apice cultri in crena firmato, ducit cultrum per integumenta per aliquot lineas, obliquè deorsum, quò viam paret sequenti instrumento. F v

Reposito primo cultro, apprehendit *cultrum, lithotomum ocultum* vocatum, qui priùs adaptatus est ad angustiorem, amplioremve sectionem, prout major minorve calculus judicatur, aut junior est, adultiorve is, cui operatio fit. Numeri sunt notati in ambitu hexagoni manubrii illius instrumenti, quod in hoc cultro occulto vice vaginæ fungitur. Numeri hi designant, 5 lineas, 7 lineas, 9 lineas, 11 lineas, 15 lineas longitudinis faciendi vulneris. Manubrium gladioli, in vagina reclusi, tunc adaptatur ad numerum requisitum, & notatum in manubrio instrumenti vaginalis.

Hoc facto, apex *cultri Lithotomi* occulti per factam aperturam adplicatur ad crenam *Itinerarii*. Operator cum *cultro Lithotomo* quærit apicem *Itinerarii*, ubi crena ejus repagulum, sive aggerem habet, impedientem ne *cultri Lithotomi* apex, aut exeat ultra, aut elabatur ex crena. Jam igitur habens suum punctum certitudinis, quod in vesica sit, eoque ejus, quo oportet loco, educit *Itinerarium* ex vesica. Dirigit tunc *cultrum Lithotomum* in vulnere, ut gibbum ejus dorsum ad inferiora spectet, & ut anterior *cultri*, seu potius ejusdem vagi-

næ, pars, ſuum punctum fixum ad os pubis habeat. Hæcque omnia ita dirigit, ut ſimul manubrium circiter horizontaliter ponatur. Et ubi primò totum cultrum ita tenet, ut dorſi acuties recta deorſum vertatur, tunc ad lineæ latitudinem circiter leniter inflectit manubrium ſuperiore ſua parte introrſum, verſùs medium pubis, ut culter ſciſſurus ſit in illa obliqua linea, in qua prior ſectio viam jam monſtrat, quæque ſic obliquè versùs tuber Iſchii dirigitur. Firmiter tunc manubrium majus ſeu vaginæ, tenens, premit manubrium gladioli, qui gladiolus, dum operator inſtrumentum ad ſe trahit, exactè tot linearum vulnus facit, quàm antea definitum fuerat, ſcindendo ſic ab interioribus extrorſum versùs.

Via igitur ampla jam patet. Per illam forceps inducitur, digito in vulnus miſſo viam monſtrante, vel inducto *Conductore*, & calculus quæritur. A principio operationis, id eſt, ab inductione *Itinerarii*, tria minuta elapſa erant, quartumque minutum calculi expleviſſet eductio, ni adeo friabilis is fuiſſet, ut in grumos faceſceret. Hinc grumis quærendis, educendiſque, adhuc quatuor minuta præterlabebantur. Cùm vix ſe

moveret tota operatione, vix clamaret infans, exemplum dedit insensibilitatis in parte sensibilissima, absque conclusione, quod vesica, musculi, nervi, cutis, non sentiant. Pro more fomentum olei rosacei ventri imponebatur; sed venter unquam nec tumuit, nec doluit. Nulla facta est vulneris deligatio, ut esset liberum stillicidium urinæ, liber exitus relictorum forsitan ramentorum calculi. Suasi aliquoties fieri injectiones olei lini cum aq. hord. quò ea ramenta certiùs eximerentur. Emulsa paregorica dedi per plures dies. Suasu quoque Operatoris dedi quâvis horâ unc. iij. aq. hord. & omni trihorio totidem juris carnis sinè pane, post diem tertium panadellam. Hæc in omnibus ægris nostris exactè observavimus, cùm optimus Operator sæpe assereret sinè multo admodum potu, & tali diluto nutrimento, non raro symptomata prava observari, quæ alioqui non observarentur. Si res pro voti cedat, sensim dantur post 8 diem carnes teneriores, & legumina.

Interim febris continua remittens perpetuò aderat; quæ cùm die 10 adhuc continuaret, imò augesceret, communi consilio cortex peruvianus dabatur, cui ob vermium symptomata se-

men ſantonici additum eſt. Et vermes quidem teretes tres excrevit, febrim autem jugiter habuit. Reſpiratio nunquam ipſi aut ante operationem, niſi ante tres menſes in morbo, aut poſt operationem, impedita fuit; nec ulla unquam tuſſis. Verùm per urethram non minxit unquam, niſi bis pauxillùm, ex quo operatio facta fuit. Febre demum totus conſumebatur, & quatuor ultimis vitæ diebus reſpirationem cum roncho habebat, anxius maximè erat, ita ut quovis momento alium corporis ſitum quæreret, tandem 60 ab operatione die obiit.

Cum Operatore, Chirurgo noſtro, aliiſque præſentibus, Anatomen feci. Cicatrix formata vulneris ſex ſeptem lineas æquabat: punctulum modò in cicatrice apertum erat, per quod juge fuerat urinæ ſtillicidium. Patuit tunc evidenter factam eſſe ſectionem per totum veſicæ collum, ita ut ſuperior ejus pars leviter tangeret veſicæ cavum, inferior pars principium urethræ prope collum. Sit mihi fas nunc in ſupino cadavere ſecundùm ſitum naturalem loqui, & inferiorem vocare urethram, ſuperiorem veſicam: quamquam paulo ante inverſo ordine has partes nomina-

verim, dum jacente ægro in menſa, femoribus ad abdomen reflexis, operationem explicarem.

Igitur cultellus ordinarius facit ſectionem ſupra crenam *Itinerarii* in principio urethræ, principioque colli veſicæ. *Culter Lithotomus* in hanc aperturam inductus, perſcindit collum totum, & in hoc puero, cùm *culter Lithotomus* ad vulnus ſeptem modo linearum adaptatus eſſet, portionem duntaxat parvam veſicæ. Porro dum idem *culter Lithotomus* in veſica poſitus, ab interioribus exteriora versùs omnia æquabiliter perſcindit, ſimul æquabiliſſimè tranſcindit totam Proſtatam.

In veſica porro ne grumulus quidem calculi ſupererat. Quia vero impoſſibile fuit in operatione omne grumoſum ſimul & ſemel cochleari auferre, fateri oportet hanc methodum, quâ poſt ſectionem vulnus ſibi dimittatur, ea ſaltem de cauſa laudandam eſſe, quod, libero per vulnus urinæ effluxu, quævis calculi diffracti ramenta, imò & alter, ſi affuerit, calculus, commodè integrèque, exeant. Eandemque ob cauſam repetitas in veſicam injectiones utiles eſſe.

Obliquitas ſectionis, prout expoſita

eſt, ſi in cadavere examinatur, evitat exactè Rectum Inteſtinum, modò id non turgeat. Hinc rectè cura habenda ante operationem, ut illud purgatione, enematibuſque, a fœcibus & flatibus ritè expurgatum, adeoque ut flaccidum ſit. Alioqui fatendum eſt, hâc ſecandi normâ Rectum rariſſimo caſu poſſe lædi. Cùm ſæpius ex Noſocomio Civico nobis cadavera compararemus, ut in iiſdem hanc methodum exercentes, videremus ejuſdem effectus, ſemel nobis hicce caſus contigit. *Franconiana* methodo veſicam ſupra pubem incidentes, calculum duos pollices in majori, unum in minori diametro habentem, eidem impoſuimus, vulnus conſuimus. Operationem cultro Lithotomo oculto ſecundùm exactas regulas perfecimus. Erat corpus adulti, & magnus calculus: hinc gladiolum aptavimus ad 15 lineas. At minus foramen fuit, quàm ut tantæ molis calculus, unà cum forcipe tranſiret. Aperturâ cultello tribus lineis productâ, lapis educebatur. Curatiſſimè tunc effectum ſectionis per omnes diſciſſas partes examinantes, invenimus Rectum, quod antea evacuatum non eſſet, perſciſſum fuiſſe. Quare Recti Inteſtini probè evacuandi cura religioſiſſimè ſemper

est observanda. Equidem asseverabat operator id se necdum vidisse unquam, qui hanc operationem tam in mortuis, quam in vivis, octuagesies & quater jam peregisset. Attamen quod nobis in hoc cadavere contigit, contingere pluries potest, si cura evacuandi negligatur.

Iteratis cadaverum experimentis, & tunc, & postea sæpius, didicimus eos, qui in operatione femora dirigant, multùm posse ad faciliorem, difficilioremque calculi eductionem facere. Si crus sic gubernent, ut genu ducatur multum extrorsum, spatium inter tuber ischii & ossa pubis, angustatur; sin verò genu introrsum magis ducatur, hoc spatium ampliatur. Observatio hæc videtur attentionem in operando mereri.

Vesica urinaria tam parva erat, ut duarum unciarum calculum vix potuisset comprehendere, crassitudinem ceterùm trium linearum ferè ubique habebat, unde etiam compactissima fuit. Similes calculosorum vesicas prioribus Tomis plures descripsi. Nunquid dudum tam parva ac crassa vesica fuit? aut demum post operationem sic reddita est? Utrique sententiæ militant rationes. Ita eam dudum fuisse, ut ne-

gemus, operatio videtur ſuadere, in qua varia inſtrumenta vix moveri potuiſſe apparet, ſi adeo & contracta, & præ craſſitie vix dilatanda veſica fuiſſet. Attamen cùm veſica calculum unciarum duarum ferè potuerit continere, parvuſque adeo hic calculus fuerit, ut omnia collecta ramenta pondus 17 gran. non excederent, ſpatium utique ad admittendum *Itinerarium*, & *cultrum Lithotomum*, iiſque eductis forcipem, qui certè leviter modò intravit, adfuiſſe videtur. Potuit ergo veſica fuiſſe tam parva ante operationem; ſed reapſe tam parvam, contractamque eandem ante operationem jam fuiſſe, arguunt ſequentia. 1°. Quod calculi ſectio non ſoleat ſic reddere veſicam. 2°. Quod veſicas ita contractiſſimas invenerimus in calculoſis non ſectis. 3°. Quod in morbo ante tres menſes in Noſocomio obſervato, commodè quidem puer, ſed exiguâ tamen copiâ, urinam redderet. 4°. Quod injectio poſt operationem ilico facta, copiæ licet pauciſſimæ, ex parvo ſiphunculo, & tunc, & ſemper, ac tutum exſiliret. Unde ſi puer in vivis manſiſſet, habuiſſet profectò ſemper id vitium, ut non diu retinuiſſet urinam, etiamſi externum vulnus probè claudi

potuiſſet. Sed quoque veſica adeo & contracta, & craſſa, inepta videtur fuiſſe ad bonam cicatricem formandam; unde etiam videtur perpetuò fiſtuloſus futurus fuiſſe, ſi vixiſſet.

Ad reliquam Anatomen quod ſpectat, erant glandulæ meſenterii numeroſiſſimæ, duriſſimæ. Ingens Pancreas unus ſcirrhus. Hepar cum multis tuberculis ſiccum ac durum. Parvis ſcirrhis Lien plenus. Pulmo dexter non niſi unus ſcirrhus; ſiniſter in quadam mollitudine innumeros ſcirrhos geſſit. Ad Trachææ dichotomiam glandulæ ſcirrhoſæ, caſtaneæ magnitudinis. Itidem Thymus. Exſangue & macilentiſſimum corpus univerſum.

Ut ex Anamneſi conſtitit, tuſſi ac febre ante operationem non laboravit, niſi quando per paucos dies ante tres menſes ægrotaverat. Inter operationem pueri toroſitatem omnes mirabamur. Ergo ſpatio 60 dierum quibus ab operatione vixit, degeneratio hæc videtur probabiliter nata. Utique in ſano etiam corpore Febris diuturnior omnia ſolida fluidaque pervertendo, letales facit obſtructiones, ſcirrhos, &c. An veſicæ vulnus, ob calloſitatem in integrum incurabile, ab acrimonia extillantis urinæ

alcalinæ continuò irritatum? imò an acris hæc urina ad cellulosa vulneris labia resorpta, hanc non potuerit generare febrim? maximè primo mense, quando magna erant labia vulneris?

Historia II.

Puer decennis in *Laxemburgo* calculi symptomatibus a quadriennio laboraverat. Præstantissimus *Lauter* loci Medicus, quem optimæ spei virum immatura mors hisce diebus sustulit, Uvam Ursi ipsi dedit. Negligentissimè eâ æger usus, vix levamen inde percepit. 22 Dec. 1760. D. *Cambon* sua methodo secuit illum. Tria minuta effluxere a principio, usque ad forcipis inductionem. Verùm calculus tum levis (pondus enim 52 gran. modò fuit) & echinatus, hirtus innumeris pinnis 2. 3. lineas longis, vix forcipe tenendus, undecim minutorum operationem fecit, Ejulavit, & vociferatus est hicce eo vehementiùs, quo minùs prior. Sed & vociferabatur, jam ad inductionem *Itinerarii*, ut vix quatuor hominibus esset continendus. Primis quatuor ab operatione horis dolores acerbos conquerebatur, exinde verò semper se doloris

cujuſcumque expertem eſſe teſtabatur. Venter nunquam intumuit, non induruit, non doluit. Tota ejus cura fuit, ut prioris. 25 Dec. nonnihil ſanguinis vulnere, urethra, & naribus ſimul effluxit, at brevi ſiluit. Optimè jugiter habuit, optimè dormivit, appetiit, egeſſit. Vulnus diu apertum manſit; licet operator a 3 Jan. 1761. ſuaſiſſet puerum, vulnere manu clauſo ad mingendum per urethram adjuvare; deinde finiente Jan. & ineunte Febr. labia vulneris lapide infernali tangi, puerumque ligatis ad ſe femoribus ſedere juſſiſſet. Febr. 6 demum clauſum fuit. Toto autem tempore quo ante & poſt clauſum vulnus minxit, urinam ſemper pallidam, ac fœtentem, ſæpe opacam, ſæpe ſimul cum glutine calculoſorum onuſtam, reddidit. Tandem gluten, & fœtor urinæ defuit, ſed copiam ejus non niſi unc. j. ſimul emiſit. Triduo Diarrhœam paſſus, uſu Rhei cum Myrobalano, & veſpertina Theriaca, convaluit. 21 Febr. perfectè ſanus ac toroſus puer domum rediit, & perfectè etiamnum valet.

HISTORIA III.

Ignatius Stigler 10 ann. ex quo me-

minit, ſemper plùs minùs in mictu doluit. Septem anni nunc ſunt, quod Parentes ad auctos dolores ipſi aquam Petroſelini longo tempore bibendam dederint, quod primò aliquid, poſtmodum nihil attulit opis. Exinde in Orphanotrophio ſuſceptus, integroque inibi moratus quinquennio, delatus eſt ad Noſocomium *S. Marci*, curandus. Vim uvæ urſi fruſtra ibidem ſpatio 9. menſium expertus eſt. Tandem illum a me petitum, ad noſtrum Noſocomium optimus *Reichberger* miſit, mox ineunte hoc, quo vivimus, anno.

Secandum hunc D. *Cambon* propoſui, curam licet veritus ſive incertam, ſive inutilem. Quippe augmentum diuturni mali mortem demum illaturum; hinc methodum ejus blandum poſſe inſtitui, cùm ex ejuſdem frequenti experientia mortis periculum non augeatur, niſi fortè in rariore caſu, quemadmodum ille Hiſtoriæ primæ: cæterùm inde mortem ferè præſentem procraſtinari, hominumque tormenta tolli, plurimumve mitigari. Non juvantem autem operationem non methodo, ſed degeneribus oportere tribui partibus. Annuit igitur ille, & 7 Jan. 1761 illum ſpatio quatuor minutorum perfectiſſimè

ſecuit. Suſpicione majoris calculi *culter Lithotomus* ad vulnus undecim linearum adaptabatur. Verùm neque hoc ſufficiens, ad 2. 3. lineas inter extractionem calculi ultra dilatatum eſt. Calculus fuit ponderis unc. 2. & 5½. dragm.

Nullus quidem tumor, aut dolor ventris, ſed febris continua mox poſt operationem adfuit; impedita valde deglutitione comitata, quæ demum die 5. criticè ſoluta per Diarrhœam. Octiduo integro bene habuit. Sequuta tunc eſt febris continua remittens, veſperè ſemper ingraveſcens, quam demum Cortice oportuit moderari. Poſt 18 ab operatione diem hæc febris ceſſavit. Cum vulnus crudiſſimum maneret, continuavi uſum Corticis; ea ſpe ut, quemadmodum alibi, ita quoque hîc, bonam ſuppurationem in vulnere generaret. At incaſſum. Nec tamen deſtiti a Cortice, ne urina putridiſſima, in plicis labiorum vulneris ſtagnans, atque reſorpta, febrim novam generaret, & ut contra hanc putredinem, ſanguinem condirem.

Nihilominus, bene valente puero, vulnus hiavit ſemper, & fiſtulam in perinæo produxit; quæ penitùs perfecta, menſis dein ſpatio perfectè curata

est. Superest autem semper parva in vulnere apertura, per quam urina perpetuò exstillat. Scarificationes, pulveres sarcotici, lapis infernalis, fasciis femora juncta, quæ auxilia in Hist. 2 juverant, hîc frustra fuerunt; tandem verò ineunte Sept. ulcus claudi cepit, jamque Septimanâ sextâ, quâ hæc scribo, clausum manet.

Historia IV.

Joannes Georgius Sick 14 annorum, a Parentibus rescit, se ab incunabulis minxisse arenas. Ipse quoque ab 8 vel 9 retro annis meminit doloris lumborum, magnique in mejendo ardoris & doloris. Calculus detectus est. Jan. 12. idem Operator eum spatio septem minutorum calculo secuit. Passim observavimus ad tertium, quartumve minutum forcipem jam in vesica esse, reliquum temporis quærendo, tenendoque calculo, impendi. Calculus parvus, oblongus, asper, granulosus, ponderis granorum 50.

Vix per horam doluit, febre caruit, ventrem nec durum, nec dolentem unquam habuit. Ab ipso die operationis per urethram minxit, primo libram

sanguinis, sequentibus diebus sanguinem dilutum, octavo die urinam sinè ullo sanguine, cum albo sedimine, & rubrâ, aut flavâ arenâ, nunquam vero mucum calculosorum. Intra 14 dies vulnus clausum fuit. Feb. 7 sanus repetivit domum.

HISTORIA V.

Carolus Heigner 20 annos natus, accessit me 3 Jan. 1761 narrans se ex quo meminerit, cum ardore & dolore minxisse, frequenter veras habuisse strangurias, ab intensiore motu corporis urinas reddidisse rubras, cæterùm pallidas, ac glutinosas. Explorando calculum deteximus. Quamvis in morbo ferè congenito vix quid a medicamentis sperarem, animus tamen fuit, quid uva ursi præstaret explorare. Ad irrita 14 dierum conamina, juvenem in Nosocomium demum recepi Jan. 19 Operator spatio trium minutorum integram perfecit operationem. Calculus ovalis fuit, planus, ponderis unc. $1\frac{1}{2}$. dr. $1\frac{1}{4}$. Hæmorrhagia magna successit. Conus ex Agarico formatus vulneri immissus & affixus, opium largiter datum, hæmorrhagiam sensim sic stiterunt, ut

intra

intra 24 horas planè sileret, nec ad remotum post 48 horas apparatum rediret. Die 23 Jan. cum dolore expressit vulnere fragmenta duo, quæ in operatione soluta a calculo fuerant. Minxitque per urethram unc. 2. urinæ, gluten tenacissimum, fœtidissimumque habentis. Eodem hoc die, & sequentibus, de molesto admodum in inguine dolore conquæritur, quem quidem ante operationem adfuisse, jam verò multò validiorem esse, testatur. Parva in inguine glandula indurata adparuit. Jan. 25 plura ramenta vulnere emisit, veluti calculi externa putamina, cum dolore, & tantilla hæmorrhagia. Postea pectus tussiculâ cepit quati; sed dato decocto pectorali tussis cessit. Incepit a 29 Jan. libras 2 urinæ per urethram mittere, minùs fœtidam, minùs glutinosam. Primâ Febr. tumor ac dolor in inferiore scroti parte, a latere sectionis, alterâ die magna inflammatio. Cataplasma adhibetur. 3 Febr. Abscessus maturus adparet. Aperitur. Effluit pus per decem dies. 14 Febr. totum curatum est. Urina copiosa tunc urethrâ prodiit, vix gluten, nisi diu stetisset, habens. Vulnus ad 20 ab operatione diem clausum fuit. 21

Febr. ſanus abivit, ſeque poſtea bene valentem aliquoties exhibuit.

HISTORIA VI.

Mathias Kolb 57. annor. ſutor, primùm adiit me 21 Jul. 1760. Strangurioſè minxerat a 2½. annis, ſubinde ſanguinem excreverat, albumque fabuloſum, ac tenax admodum ſedimentum; quibus teneſmi atque prolapſus inteſtini adjunxerant ſe ſe. Calculum explorando non invenimus. Uva urſi malum tolerabile geſſit, uſque ad finem Octobris. Ex eo ultra non juvit. Magnum atque ſcabrum nunc deteximus calculum. Uſque ad 7 Jan. 1761. nunc cum levamine, nunc ſinè eo, varia aſſumpſit: Uvam urſi in decocto, in pulvere, Emulſa, Mucagines, Opium. Tunc conſilio cujuſdam cepit uti ſemicochleare Raphani hortenſis raſi, miſti cum oleo olivarum, quotidie. Triduo hoc uſus, convenit me, ſolamen narraturus. Continuaret, ſuaſi. Binorum menſium ſpatio tolerabiliter inde ſe habens, demum in priores incidit miſerias, vires amiſit, ac facie ex pallido lividus fiebat. Idem hic vir a 22 retro

annis cæcas ut vocant hemorrhoidas passus, ab ultimo biennio habuit easdem fluentes, hocque jam tempore a continuis vesicæ tenesmis ferè perpetuas. Conclusi ex omnibus, quod toties Auditoribus de eo monueram, systema urinosum pessimè in illo degenerasse a statu sano, & demum lenta morte consumendum videri; unicum, sed anceps admodum, superesse remedium, sectionem. Hanc methodo enarratâ peractam vix quid habere periculi, imò potiùs dare spem palliandi egregiam, quemadmodum casus docuerat. His sub conditionibus operationem *D. Cambon* proposui. 24 Martii calculum extravit 4 minutorum spatio, Lithotomi gladiolo ad 15 gradum adaptato. Calculus, circularis, planus, gibbus ab una parte, ab altera leviter excavatus, ruber, granulosus, pondere unc. j. & scrup. ij. Sub operatione hæmorrhagia, intruso cono Agarici, mox quidem cessavit, sed bihorio post rediit copiosa. Arteriam intercipere animus erat, at vero invenire eam impossibile fuit. An quod nimis interna? Mictus tum urinæ, tum sanguinis, æque per urethram, quam per vulnus, eo ac sequenti die animadversus, fortè id innueret. Fecimus proinde

quod potuimus, & tandem intruso, ac bene affirmato vulneri cono Agarici, & liberaliter per epicrasim dato opio, hæmorrhagiam brevi stitimus, eamque penitùs curatam esse, dum quarto die propter fætorem immanem urinæ apparatus solvebatur, læti vidimus. Verùm quod dolebamus, jam per vulnus omnis, nulla per urethram urina fluxit. Unde quoque inflammatio, & continua excoriatio scroti, interseminei, natiumque, quamcunque curam diu noctuque nos, ægrorumque adhiberent custodes. Hinc nascentibus ubique gangrænis oportuit continuò mederi. Diathesis ad calculum in hoc homine terribilis! Gluten putridissimum ad plicas angulosque vulneris crudi adhærens, spatio nucthemeri in veros abiverat lapillos; quemadmodum etiam collectum gluten in charta emporetica in crassam abibat ac calcaream materiem. Cùm demum averruncandæ Gangrænæ ultra non essemus, Corticem peruvianum dedimus, malum superavimus, & diu post curationem continuavimus, cùm hoc remedium tam belle ferret, eoque cacochymiam fædam pulchrè superaret. Cum cortice fiebant quoque detergentes in vesicam injectiones. Labiis vulneris

Digestivum, aut Mel rosaceum, cortice peruviano mista, adplicabantur. Præter varia autem unguenta ad vicinarum partium Gangrænam præcavendam, plurimum profuit lotio ex aq. Samb. libr. j. & unâ unciâ aceti Lithargyrii. Tandem post continuas curas & sollicitudines nostras vulnus minui cepit, Urina putridissima per urethram reddi, Maji 4 vulnus coire vesicæ, & paucis postea diebus vulnus integrum. Domum rediit 14 Maji. Sæpius posthæc me convenit, corticem repetiturus, quod inde adeo mirificè se refici & roborari perciperet, sanitatem sat bonam testatus, nisi quod crebro cogeretur mingere. Stranguriam postea conquærenti Uvam ursi dedi.

Palliatio mali sanè tam pulcra est, & fortunata, quam potuisset unquam expectari. Præcipuè si consideremus etiam fluentes hæmorrhoidas, Rectique prolapsum, nunc quoque non amplius observari.

HISTORIA VII.

Sebastianus Niedermayer, quintum annum agens, die 28 Martii in Nosocomium illatus est. Narraverunt pa-

rentes hunc ſuum filium ſigna in mejendo doloris ab ipſa nativitate dediſſe, deinde, biennem illum, piſi magnitudine minxiſſe calculum; exinde duobus circiter annis liberum fuiſſe a quocunque ſymptomate, verùm jam ab anni ſpatio ſe tam miſerè habere, ut urinam redderet uno tempore ſanguineam, alio tempore planè glutinoſam, ac putridiſſimam, tandemque a continuis mejendi conatibus, & teneſmis, Inteſtini Recti pateretur ab octiduo prolapſum. Examine conſtitit calculum adeſſe.

Cùm optimus *Cambon* abitum meditaretur, petivi, ut liceret Chirurgis noſtris, ejuſdem ſub auſpicio, calculum ſecare. Quod ille, pro eo, quo eſt, candore, mox mihi annuit. D. *Leber* hunc puerum perfectè ſecuit, Calculus quidem magnus erat, ſed *pumicoſiſſimus*, intra forcipem grumeſcens. Collecta fragmenta unà cum corpore calculi ſeptem ſcrup. pondere æquabant.

Puer a prima hora operationis nec doluit, nec ægrotavit, optimè appetivit, tota die in lecto luſit, urinam brevi per urethram miſit, quæ primò glutine multo, eoque fœtente, deinde pauco, prodibat. Vulnus 20 die clauſum eſt. Die 25 ſanus ſuis tradebatur parentibus.

Historia VIII.

N. Osfeld anno 1760. Maji 26 in nostro Nosocomio feliciter calculum sectus fuerat a *D. Leber*; prout tota sectionis historia Tomo II. Part. 5. pag. 312. ad 317. data est. Abundantia muci & puris perpetua urinarum, Nephritica pueri dispositio, me coegerunt, ut 4 mensibus illi, in Nosocomio servato, Uvam Ursi darem. Tandem cum perfectè ab hisce liber Patri redderetur, adhuc monui, eo medicamento uteretur perpetuò. Hinc per omnia sanus vixit usque ad Martium 1761. quando post neglectum medicamenti hujus denuo pati inciperet, peteretque eosdem sibi pulveres dari. Incassum sumsit. Aprilis 10. cathetere eum explorantes, nihil deteximus præ summâ vesicæ constrictione: Quâ altero die laxatâ, calculum invenimus. Aprilis 13. *D. Homburg* Chirurgus SS. MM. sub auspiciis *D. Cambon* sectionem egregiè fecit. Cicatrix antiqua sponte viam monstrabat. Iterum hic dissiliens calculus cum collectis grumis grana 71. pependit. Puer a fine primi diei optimè se habuit, nullum eorum symptomatum passus, quæ in prima sec-

tione eum perpessum esse Tomo II. Part. 5. narravi. Pro more vesicam quotidie eluimus. Cùmque jam ab octiduo nihil grumorum ultra exiret, & injectionis materies redeuns puram doceret vesicam, tentare Chirurgus voluit, an sicco plumaceolo, emplastroque desuper, clausum curatumque demum vulnus, nos non eximeret ab ærumnis, quas in ægro N°. 2. N°. 3. & maxime N°. 6. ob calculosam diathesin antiquam observaveramus. Res pro votis successit. Vulnus 15. die coaluit. Nulla symptomata superfuere.

Notari meretur in priore sectione vulnus ilico clausum fuisse plumaceolo & emplastro, & demum 21. die coaluisse; nunc verò 5°. die ab imposito emplastro. Interim curatus denuo lumborum conquæritur dolorem.

Hinc quia metus erat ne brevi novus ex Rene descenderet calculus, dedi Uvam Ursi, sed mense Julio rediit ad nos, præsentis in vesica calculi quæsturus symptomata. Examine facto calculus in vesica deprehensus est 18. Augusti. Verùm ajebat puer, quod nunquam antea, se ab omni prorsum lumborum dolore nunc liberum esse. Quia nunc spes major integræ curæ affulgebat, die Aug. 21. purgante, & 22.

enemate alvus ipſi eluta eſt, & eodem die Chirurgus noſter eum, methodo eadem, calculo liberavit. Trium minutorum ſpatio omnia perfeciſſet, ſed primò retardabat calculi fragmentum cochleari detectum, ſecundò alter calculus. Unde decem minuta inſumta ſunt. Via jam bis aperta proderat inventione ſua facili, oberat valde duriore cicatrice. Calculus prior rubellus dr. j. & gr. 4. pependit; alter 52. grana.

Per octo horas ab operatione doluit, poſtea autem nox tranquilla ſucceſſit. Sequente die modica febris duntaxat, & quiſquam vulneris ardor adfuit, ceterùm bene ſe habuit, & appetitum teſtatus eſt. A die tertiâ nulla amplius febris. Die 5. & 6. multa urina per urethram reddita eſt, quæ glutinis quid perpetuò habebat; tandem verò gluten ferè defecit. Die 8. cum omnia in veſicâ nitida eſſe injectio teſtaretur, vulnus emplaſtro clauſum eſt. Die 12. id conſolidatum fuit, & puer domum potuit repetere.

HISTORIA IX.

Franciſcus Domijanitſch 9. annos & 4. menſes natus, 21. Apr. 1761. allatus eſt nobis, a biennio ſtrangurioſus, poſt-

quam calculum piſi magnitudinis minxiſſet. Calculum eum nunc habere cathetere mox deprehendimus. Cùm *D. Cambon* cum *Sua Regia Celſitudine* profectus in *Belgium* eſſet, *D. Leber* hunc puerum eadem methodo feliciſſimè ſecuit, ſpatio 5 minutorum; licet calculum longitudine primò arreptum, dimittere, latitudineque deinde capiendum, quærere deberet. Ponderis fuit unc. ½. & gr. 45. Febricitavit puer parumper, ſudavitque prima die, noctem optimam habuit, ſequenti die poterat ſanus dici, veſicam Chirurgus bis die probè eluit, & quarto die plumaceolo ſicco & emplaſtro texit; unde factum eſt, ut octavâ poſt ſectionem die penitùs clauſum eſſet. Pallidà quidem toto eo tempore urina fuit, purulentique quidquam ſæpe habuit, nunquam verò gluten calculoſorum. Intra duas ſeptimanas potuit abire.

HISTORIA X.

Simon Senis annor 4, totidemque menſium, 27. Aprilis 1761. adducitur. Biennium erat, quod cùm dolore mingere cepiſſet; annus, quod tolerabiliter habuiſſet. Quippe anno abhinc

elapſo Mater eum ad ædes *D. Leber* adduxerat, qui calculum explorans, invenit illum in veſicæ ſphinctere, principioque hærentem urethræ, catheteris autem apice repulit in veſicam. Matri propoſuit ſectionem, ſed cùm repulſo calculo pur nulla calculi ſigna ferè unquam haberet, riſit Mater poſthac Chirurgi conſilium. Jam verò 27. Aprilis eum ad Noſocomium duxit, utpote quem ab octiduo antiquæ vexarent ærumnæ.

Calculo invento, 29. April. ſectus eſt conſuetâ methodo, eâ tantùm differentiâ, ut primo vulnere facto jam non *culter occultus* adhiberetur, ſed prior culter integram perficeret ſectionem, perinde atque in communi ſectione laterali fit. Calculus granorum 35. ſpatio ſeptem modò minutorum exſectus eſt. Aſt plus inde, quàm a cultro occulto, videtur perpeſſus. Dolor, inflatum ſcrotum, inflammatumque, febris magna, valida deinde ſcroti ſuppuratio, eum octiduo vexarunt. Eo verò elapſo citò convaluit, & vulnus tunc linteo carpto & emplaſtro, tegi ceptum; quatriduo poſtea conſolidatum fuit. Pallida quidem ſed vix glutinoſa urina. Poſt 3 ſeptimanas abivit.

§. III.

Qui attenta mente considerat enarratas hasce undecim sectiones, is legendo Dissertationem Gallicam supra laudatam, quæ hinc vituperat, illinc laudat, *Fratris Cosmi* methodum, haud ultra, arbitror, hæsitabit, an illam sit laudaturus. Equidem poterat exemplorum raritas ante 10 annos lectores fluctuantes reddere; præsens verò eorundem crebritas, tum egregii *Cambon* experientiâ, tum frequenti nostri Nosocomii exemplo demonstrata, omnem hæsitantem animum firmat, & de præstantia hujus methodi præ omnibus aliis secandi modis, abunde convincit. Si enim sinè præjudicio omnes consideremus effectus aliorum methodorum, adeoque etiam *ultimæ correctæ lateralis*, eosque cum effectibus hujusce conferamus, vix ultra existurum quempiam credimus, qui hanc non præferat illis, qui hanc non semper adhibeat.

1°. Enim præparatio brevis est. Haud insuminus menses ad humores immutandos, ad reparanda solida. Hæc namque vitia, manente causa, non curantur, imò temporis lapsu pejorantur; causâ

autem ablatâ, vel cessant, si cura integra est, vel saltem mitigantur, si vita brevi alioquin collapsura, nunc prolongetur. Plethora vix unquam hîc venæ sectionem suadet, rarò quippe præsens: remedium purgans, & unum, alterumve enema, totam præparationem faciunt.

2°. Breve, quo fit, tempus eam commendat cum maxumè. In quacunque methodo remoratur operationem calculi friabilitas; in omni methodo calculum extrahere difficile est, quando oblongioris figuræ ille, juxta longitudinem arripitur, quando nimia levitate vix uno loco consistit, quando figurâ hirta ac echinea, ut in Hist. 2, vix se sinit capi, quando major est, quàm ut per factum vulnus educatur, quando ad fundum trianguli quem forcipes faciunt, dilabens, prehensusque, apices forficum ita a se mutuò dimoveat, ut educi tanta nequeant latitudine, denique quando hæmorrhagia notabilior contigit. Sed hæc ut communia omnibus methodis, nihil contra nostram faciunt. Unde hisce exceptis, certum est hanc methodum *Itinerario*, *Cultello*, *Lithothomo occulto*, *Conductore*, & *Forcipe*, 3. 4. 5. minutorum spatio paf-

sim absolvi. Quin & ipsa infortunia nonnisi duplum exegisse spatium enarratæ convicere historiæ. Certè vel ideo sua se se brevitate hæc methodus commendat, & ad illam amplectendam cogit, quia 1°. vitæ, commodique mortalium arbitri non sumus, sed ministri, & promotores, & conservatores, adeoque conscientiâ & humanitate constringimur, ad dolores illorum tum mitigandos, tum abbreviandos. 2°. Quia quò & graviùs & diutiùs hi dolent, eò graviores febres, eò tetriora symptomata, metuenda habemus. Ita ut si hæc methodus aliis modò par foret, dictas ob causas ceteris esset præferenda.

3°. Nec in suis *D. Cambon*, nec nos in nostris, unquam vel minimum ventris dolorem, duritiem, tumorem, invenimus; quod tamen adeo frequens in aliis methodis est, & post inflammationem Vesicæ, Vulneris, Integumentorum, Musculorum, morte haud rarò terminatur.

4°. Febrim pauci notabilem, aut durabilem, habuere; iique modò, qui non simpliciter calculo, se degenere viscerum fabricâ laborabant. Ceterùm per aliquot horas levissimè duntaxat febricitarunt.

5°. Bis in hac Methodo hæmorrhagiam habuimus; verùm 1°. nulla methodus eſt, maximè lateralis, in quæ hæc non contingat aliquando. 2°. Levi negotio eandem ſtitimus: laudandus iterum hîc Agaricus.

6°. In his qui ſimpliciter calculo laborarunt, urina citò, copioſèque, per urethram fluxit 1. 2. 3. die, vulnere quamvis aperto.

7°. Methodus vulnus apertum ſervandi præſtantiſſima videtur, ne quid aut calculoſi, aut grumoſi ſanguinis, remaneat in veſica, quod novo calculo baſim præſtaret. Juvenis Hiſt. 5. ſic per vices calculi veluti putamina vulnere expulit, alioqui permanſura. Et veſica illius qui N°. 1. ſectus, ac mortuus eſt, tam nitida a morte reperta eſt, ut quamvis calculus in illa penitùs diffractus fuiſſet, ne minimum tamen ejuſdem ſupereſſet.

8°. Poſſe nihilominus vulnus, quando per octiduum veſica quotidie probè eluta eſt, adeoque ita expurgata, ut heterogenei nihil ſupereſſe poſſit; ſicco plumaceolo, & emplaſtro tegi, tum ut eo citiùs omnis per urethram urina reddatur, tum ut vulnus matu-

riùs coëat, hominesque citiùs convalescant.

9°. Nunquam vidimus cannulâ opus fuisse, quâ vulneri immissâ urina transiret. Effluxit quippe illa in nostris jugiter sinè cannula. Equidem acris admodum urina, assiduòque his effluens gluten, metum quibusdam incutere callosorum labiorum possunt; sed an continua cannulæ frictio idem quoque non faciat? Urina acris hæmorrhagiæ facit formidinem; at verò an mechanica cannulæ frictio eidem producendæ non est apta nata? Utique quod in his, quibus totus morbus calculus esset, nec callositas, neque post primum diem animadversa hæmorrhagia fuerit, modò labia vulneris melle rosaceo sæpe inungerentur, cannulâ in illis opus non esse judicavimus.

10°. Ligatura mollis genuum ne divaricent, in omnibus nostris adhibita, urinæ fluxum, ac ramentorum calculi exitum, nunquam impedivit: ut meritò vanus eorum metus sit, qui id ligatis impediri cruribus suspicati sint.

11°. Non modò instrumentorum paucitas, temporisque brevitas, tormenta operationis abbreviant, sed etiam ea-

dem reddunt longè mitiora. Culter Lithotomus occultus bene inductus, & ad os pubis, ut ad punctum fixum affirmatus, dum uno, eodemque momento incipit perſcindere cervicem veſicæ, veſicæ ipſius partem, proſtatam, muſculum tranſverſalem penis, ſeu tranſverſum Perinæi, pinguedinem, cutem, epidermidem, tam æquabiliter, & haud interruptè, omnia tranſcindit, ut totum vulnus duo æquabiliſſima plana habeat, & nullam fibram trahat, dilaceretve. Præſtat ſanè hac ſola de cauſa omnibus aliis inſtrumentis, ut ut ſubtiliter, ingenioſèque, a magnis in arte viris, excogitatis. Præſtat experimento in Hiſt. 10. inſtituto, ut ibidem patuit. Quippe effectus docent vulnus (ceteris paribus) ſufficienter ampliatum, citiùs curari, minùs doloris in operatione, minùs ſymptomatum poſt eandem creare, quàm vulnera, quæ quod exiliora ſint, magnam extenſionem ac dilacerationem pati debent: id quod in *apparatu magno ac laterali* paſſim obſervatur, dum calculus utcunque major eſt. Et licet in *apparatu parvo* idque in pueris, calculus facilè in Perinæo ſecatur, dum ille digitis in Inteſtino Recto impoſitis ad interfemineum adprimitur; tamen quia nonnun-

quam asperior calculus (ut v. g. ille Hist. 2.) inæqualem ac dilacerantem Integumentorum ac Vesicæ sectionem facit, unde prava symptomata nasci debent; quia denique blanda tutaque per sese *Fratris Cosmi* Methodus, hisce exemta incommodis est, erit etiam in pueris præferenda *apparatui parvo* seu dictæ *Celsi methodo*.

12°. Pag. 134. monui rarissimi casus Intestini Recti, Lithotomo occulto transcissi, quo infortunio adversarii hanc methodum criminantur. Verùm id nobis in cadavere contingebat, haud elutis primò Intestinis, intrusoque in vesicam supra pubem tantæ molis silice, ut vulnus 15 linearum adhuc dilatandum fuerit Quoties cunque autem sive in vivis sive in cadaveribus, cum ista præcautione, hanc operationem fecimus, nunquam id contigit nobis. Ut proinde tot experimentis suffulti audacter pronuntiemus inanem eorum formidinem esse, qui instrumento hoc aut non usi, aut perperam usi, illud veluti Rectum facilè perscindens, dum hoc probâ elutione flaccescit, criminati sunt.

13°. In moderandis in tabula secandorum cruribus, notabilis observatio, quam in cadaveribus didicimus, pro-

desse potest, prout pag. 136. enarrata habetur. Quod in cadavere, hoc in nobis possumus examinare, dum lecto jacentes, femore in ventrem reflexo, varios edimus motus: experimur mox utcumque angustius esse spatium inter pubem & tuber ischii, genu multùm extrorsum flexo; spatium verò mox latescere utcumque, dum genu versùs umbilicum ducitur.

14°. Positio horizontalis Calculosorum, cum exiguo tantùm sub capite pulvinari, dum secantur, semi-verticali videtur præferenda; quamvis hæc, præsertim in *apparatu magno*, eligitur, & à pluribus in *sectione laterali*, commendatur. Moles intestinorum *magis* in spinam, *minùs* in peritonæi expansionem, quæ vesicam tegit, incumbere videtur: quin & splenis, ventriculi, jecorisque pondus, minùs in intestina premit. Hinc eandem positionem in nostris perpetuò servavimus.

15°. Errorem fateri debeo, in quo olim versabar. Tom. II. Part. 4. Cap. 7. pag. 190. Intestini Recti prolapsum, veluti unam de causis, sectionem procrastinantibus, considerabam, notabam: at verò jam ægrorum frequentia me convicit, etiam graves Intestini prolap-

sus tenesmis a calculo excitatis deberi, impedimento in sectione non esse; educto autem calculo brevi cessare, & nullo ferme auxilio curari, quo tempore ægri propter sectionem jacent, & blandè nutriti, alternoque aut tertio die enemate expurgati, fœces duras minimè coacervant.

16°. Nunquam approbare potuimus scrupulosam plurimorum tum Autorum, tum Operatorum timiditatem, quâ, calculo olim quidem detecto, jam verò, dum *Itinerarium* immittitur, neutiquam percepto, operationem conficere nolunt. Si enim ab una parte frequentem illam experientiam consideremus, quâ uno die invenitur, altero non invenitur, calculus; si ab altera parte noscamus eundem semel bene, manifestòque, repertum, non posse aut deliquescere, aut aliorsum aufugere; non est cur totam hanc lugubrem scenam repetere velimus, ægrum minùs forsitan dispositum, ab subeundam sectionem, postliminio inventuri. Profectò semel de eo certi, operationem non distulimus, etiamsi illum paulò ante non perciperemus.

Equidem, fateor, contingere nobis posset, ut calculus perceptus quidem olim, sed vel postica parte in uretere

detentus (ut casus habet *Tom. I. Part 3. Cap. 4 pag. 351.*) vel ex sacculo privato tantùm leviter eminens, suaque mole majore, sic illo in sacco inclusus, ut extrahi inde non posset; qualis viri militaris calculus, de quo *Tom. I. Part.* 3. loco supra citato. Sed quia id antea certò sciri nequit, & quia si calculus in operatione percipitur, operatio semper instituitur, hinc observationes illæ extraordinariæ nihil hic immutare possunt. Frequenti exploratione didicimus esse calculos liberos, qui quotiescumque explorantur, eodem ferè loco perpetuò detegantur; esse alios pariter liberos, qui nunc altiùs, nunc depressiùs locati deprehendantur. Ut postremi hi, ita calculi firmiter adhærentes, in expansiore vesica remotiùs, in contractiore propiùs, detegentur, sinè ullo signo adhæsionem testante. Ergo, ut dixi, regula certa id detegendi non adest, & habet hic casus extraordinarius eandem quâvis in methodo difficultatem.

17°. Urinam Calculosorum pallidam esse passim observavimus. An id ab alcali calculi? Utique urinæ sanæ acida fossilia rubedinem conciliant; sal, aut liquor, alcalinus, pallorem: Dixi *sanæ*

urinæ: nam si homo priùs quædam medicamenta sumserit, potest color ab affusis ad urinam rebus mirè variari. Sed calculo sectione educto, in omnibus nostris urina pallida perpetuò fuit, etiam curato dudum vulnere. An igitur id a glutine, quod in vesica cum calculo copiosum aderat, & adhuc dudum adest? Attamen is qui (Hist. 1.) a morte examinatus est, & glutinis nihil in vesica habebat, & urinam semper pallidam, fœtidamque, reddiderat. Suspicabitur fortè quisquam a Renum calculis urinas notâ alcalinâ imbui: sed ille idem, de quo nunc sermo est, cum nitida vesica nitidos, liberosque a calculo, aut pure, renes habuit.

18°. Quod *Tom. II. Part.* 5. de Glutine Calculosorum in calcaream abeunte materiem dixi, id hoc anno constanter novis vidi experimentis confirmatum: imo ut ex Hist. 6. pag. 148. patuit, in labiis vulneris stagnans gluten, maximè circa labiorum commissuram, in lapillos calcareos abiverat. Quid autem propriè illud gluten est? In Charta Emporetica liquescit, transitque, ut concreta Calx ferè sola supersit. Si aëri hoc gluten exponatur in vitro, disparet quoque omne humidum sola calce superstite. Ergo non

est de natura muci, quod colli instar indurescit. Fors est aliquid, quod ex vesica secretum se unit cum ramentis terrestribus, quæ a solidis abrasa nostris, urinâ continentur; quodque dein calculo in ambitum adplicatum, putamina illa format, quæ toties calculis humanis, alia aliis incumbentia, circumcreta inveniuntur, quæque etiam toties in sectione calculi ab eodem inter forcipes separantur. An pulveres, qui falsò dictum Lithontripticon *Stepsenianum* ingrediuntur, apti quoque sunt, qui cum humoribus, ipsa in vesica secretis, in laminas calcareas abeant, calculo accrescant, putaminumque in morem ad uncias & libras excernantur, dum interea ipse calculus persistens ut erat, educendus sectione est? vide Tom. II. Part. 5. Cap. 5. pag. 321. hujus exemplum.

19°. Cur dantur Calculosi, quibus vix ullum adpareat in urina gluten? Videtur hîc impedita humoris de quo N°. 18. in vesica secretio; ita ut abrasa solidorum ramenta partim cum calculo concrescant, partim urinis expellantur. Si qua datur in Physicis adtractio, liquor vesicæ secretus haberet tunc fortem vim hæc ramenta attrahendi, quam

calculus quoque tunc per se haberet: absente illo liquore, Calculus solus attraheret, quantùm posset.

An omnium Calculosorum Gluten in calcem abit? Tom. II. Part. 5. non ausus sui id asserere Hoc anno innumera experimenta mihi constanter hoc phænomenon dedere; uno alterove excepto, ubi parum admodum ejus adfuit. Hinc hucusque respondeo, in multiplicibus meis experimentis omnium calculosorum mucum plus minus calcis exhibuisse; id tamen contingere posse, ut quis multorum experimentorum occasione gaudens, incideret in nonnullos calculosos, quibus hoc phænomenon fortè deesset Experimenta mea multiplicia observationis frequentiam docent, contrariam fortè aliorum observationem non explodunt.

20°. Quàm est observationum fertilis historia calculi? Cernimus ex omnibus antedictis majores calculos nonnunquam sibi viam per urethram pandere, hominemque ad tempus notabile exemptum vivere dolore; minores e contrario in hanc viam nunquam impelli, & perpetuò cruciare. Advertimus exiles admodum calculos tam vehementes, diuturnosque creare dolores, tenesmos,

tenesmos, Recti prolapsus, mucum calcareum, urinam & putridissimam & pallidissimam, summamque vitæ intolerabilitatem, quam unquam producere queunt calculi majores.

21°. Si calculus, ut in *Hist.* 10. ex collo vesicæ intra eandem repulsus, anno integro ita latuit, ut vix ulla sui signa dederit; si idem anno illo elapso, tormenta calculi resuscitet, jam non iterum in collum pulsus, sed manens in vesica; nonne verisimilitudo crescit problematis, quod *Tom. II. Part.* 5. sub ipsum capitis 5. finem, pag. 184. & 185. proposui?

22°. Dictus *Osfeld* Hist. 8. intra septemdecim menses ter calculo a nobis sectus est, & ultima vice gemino calculo. Absentia doloris ad lumbos, qui olim illi familiaris, integram forsitan salutem promittit; fors fallax hæc spes, novos calculos dabit. Eo in casu historiam renovare poterit Mercatoris, qui narrante *Volkammero* M. N. C. Dec. 2. Obser. 177. jam quater peritissimo Lithotomo sectus, singulo anno novum calculum secandum afferret. Porro hoc incommodum est cuique Methodo commune. Nos saltem certi sumus, enarrato hoc nostro agendi modo, nihil in

vesicâ restitare posse calculosi; adeoque si novus iterum adsit, eum vel novam planè creaturam esse, vel ex renibus fuisse delapsum. Hinc non mirarer, quod decies & ultra idem homo indigeret sectione. Simile quid subolfaciens *Aretæus* Lib. 2. Cur. Chron. Cap. 3. „ Calculorum, inquit, procreationem „ e fœcunda sterilem reddere nemo potest: ῥήϊτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον θέμεναι, ἢ νεφροὺς λιθιῶντας ἀλίθους. Facilius est enim uterum sterilem efficere, „ quàm caculiferos renes ita disponere, „ ut eosdem haud generent ultra ». Igitur ter quaterque beatum genus humanum, quod nunc, quotiescumque opus fuerit, adeo facilè eo hoste queat liberari!

CAPUT VI.

DE CRANII USTIONE IN PERTINACIORIBUS CAPITIS VITIIS.

§. I. *Diverſus quidem modum admovendi ferri candentis, tam veterum, quàm poſteriorum; univerſorum tamen calculo expers periculo creditus.* §. II. *Experimentum primum hujus infeliciſſimè in Noſocomio inſtitutum. Mors inopina inde. Reſpirationis modus juxta communes humani corporis leges vix explicandus. Exemplum inflammati & gangrænoſi ad majorem partem ventriculi, ſine febre, ſine dolore, & cum bono appetitu. Examen Anatomicum nullas in Cranio, Oculiſve; Amauroſeos cauſas detexit.* §. III. *Alter infauſtiſſimus Cauterii Cranii effectus. Hiſtoria morbi antecedentis datur, ideo notabilis, quod plurima, & exquiſitia remedia, ordine adhibita, effectu planè caruerint. Conamina noſtra, ad imminens a Cauterio diſcrimen Trepano averruncandum, enarrantur, & inutilia demonſtrantur. Hydrops Ventriculi ſuperioris cerebri. Portentoſum infundi-*

bulum, ejusque mira ægritudo, ut causa inventa Guttæ serenæ. Respirandi modus, æque parum, quàm in priore Historia intelligendus. §. IV. Experimenta multa, in Craniis facta, enarrantur, quæ hanc operationem nunquam, nisi cum summo vitæ discrimine, institui posse evidenter arguant. §. V. Ex omnibus hisce Ratiocinium medicum, & seria formatur conclusio. §. VI. Quædam de Trepano in Epilepsia, Cephalæa, &c. admovendo.

§. I.

AB ipso *Hippocrate*, in hodiernum usque diem, Cauterii actualis in arte dicti applicatio ad Cranium, ita omnium ore laudatur, ut nesciam ullum esse Artis auxilium, quod plurimorum suffragiis fulciatur. Si enim *Zecchium*, & qui *Zecchii* autoritate permotus fuit, *Sennertum*, paucissimosque fortè alios exceperitis, uno omnes ore hanc operationem commendant.

Haud idem tamen cunctis inurendi modus. Quantum ex *Hippocratis* Textibus concludere licet, Libr. 2. de morbis, & libr. de locis in hom. Ferrum quidem candens capitis pluribus,

imo octo diversis locis, sed ad integumenta duntaxat, admovit: nihilominus vim ustionis ad ossa penetrasse credibile fit, quia quam ustionem juxta nasum, in cantho oculi interno, ita fieri jubet, ut crusta ibidem inuratur, ea sanè sinè ossis ustione vix peragi posse videtur. Quin & ubi sic loca circa aures inuri præcipit, ut desinant a pulsando Arteriæ, profundè satis videtur ussisse.

Aretæus Cappadox non explicat libr. I. de cura Chron. Cap. 4. *de Epileps.* quo velit uri modo, paucis tantùm » opus est, ait, etiam ignem capiti in» ferre; proficit enim.

Cælius Aurelianus Libr. I. Chron. Cap. 4. refert, » *Themisonem* consuluisse » cutis capitis usturam, quâ testa squam» mulis despumatur.

Celsus Libr. 7. Cap. 7. §. 15. in oculorum pituita: » Quidam atramento duas » lineas duxerunt a media aure, ad me» diam alteram aurem, deinde a naribus » ad verticem; tum ubi lineæ commit» tebantur, scalpello inciderunt, & post » sanguinem effusum os ibidem adusse» runt. Nihilominus autem & in tem» poribus, & inter frontem, atque ver» ticem, eminentibus venis idem fer» rum candens admoverunt. Frequens

» curatio est venas in temporibus adu-
» rere..... valentior tamen Medicina
» est..... venas insidere, & sanguinem
» mittere : ubi satis fluxit, tenuibus
» ferramentis adurere. Contra tempora
» quidem timidè, ne subjecti musculi,
» qui maxillas tenent, sentiant: inter
» frontem verò & verticem vehementer
» sic, ut squama ab osse recedat. Effi-
» caciter tamen etiamnum est Afrorum
» curatio, qui verticem usque ad os
» adurunt sic, ut squamam remittat.

Traditionem omnium sæculorum de hujus curæ præstantia collegit nobis *M. A. Severinus*, in suis libris *de efficaci Medicina*, Pyrotechn. Chir. Lib. 2. pag. 1. Testimoniis *Pauli Æginetæ*, *Aëtii*, *Actuarii*, *Mesues*, *Rhases*, *Albucasis*, *Arnoldi Villanovani*, *Andreæ Cæsalpini*, *Petri Salii*, *Paræi*, *Gualtheri Bruelis*, *Theodorici*, *Fumanelli*, *Rondeletii*, *L. Mercati*, *Lanfranci*, *Jacobi Sylvii*, *Nicolai Pisonis*, *Garioponti*, *Bertrucii Bononiensis*, *Cœsaris Machæ*, *Joannis Heurnii*, *Epiphanii Fernandez*, *Fontani*, *J. B. Theodosii*. Ipsusque ille *Severinus* maximus extitit hujus curæ promotor.

Si ordine laudatos omnes hos Scriptores evolvimus, patet nonnullos qui-

dem prope ſuturas, pleroſque verò in ipſis ſuturis, & maximè in commiſſura Sagittalis cum Coronali, cadens ferrum impoſuiſſe; plures inſuper monuiſſe, ut uſtio deberet ad ipſam penetrare diploën; omnes autem curas admirandas planè & ſtupendas inde a ſe ſe perpetratas gloriari. Ex multis pauca attuliſſe ſufficiat. » Quod meo quidem ex» perimento, inquit *Severinus*, confir» mare poſſum. Suturæ ſagittalis, co» ronaliſque confinio peruſto, *Franciſ*» *cus ab Angelo*, *Caſtrinovenſis*, ab in» genti cephalæa liberatus eſt.

Et *Epiphanius*: » Mirum eſt, ait, » quàm his Cauteriis refrigeretur cere» brum, & pravi, tetrique vapores » diſſipentur: & licet primis diebus ſo» leant concitare aliquem gradum ca» loris, tamen majus eſt emolumentum, » quod poſtmodum inde ſequitur, quàm » puſillum aliquod damnum, ex impreſſo » igne. Nos quoque quinque, quando» que ſeptem Cauteria, amentibus ad» movemus, qui fuere curati, maximè » ubi non viget capitis tanta caliditas; » ob quam quidem in hac muliere (cu» jus hiſtoriam dederat) tantùm unum » fieri curavimus. Eſt & e noviſſimis » *Cæſar Macha*, Principum ſubalpino-

» rum Medicus, qui consil. 140. femi-
» nam inde restitutam testatur, septem
» jam menses insanientem.

Idem *Fernandez* Hist. Medicinal. 47.
» Testor Deum Cauteriis in Capite
» quandoque tribus, quandoque qua-
» tuor & quinque factis, ad loca sutu-
» rarum, curasse annis elapsis socrum
» *Magistri Gentilis*, cui jam erat me-
» moria abolita, & duos alios stolidos
» & insanientes juvenes.

J. Heurnius, primus Med. Pract. Professor, in condita anno 1575. Universitate Lugduno-Batava, ait Chirurgum Ultrajectinum a se curatum Cauterio ab immedicabili cephalæa, in determinata capitis plaga sæviente. Et in *Aphor.* 2. *Sect.* 7. » Vir, cui erat ca-
» put totum tuberosum, Cauterio id ad
» os usque aperuimus; quod exesum
» erat fere usque ad Diploën, abrasi-
» mus sensim, iterumque aliam partem
» aperiebamus ad os, ita sensim totum
» ferè caput abrasimus. Evasit.

Platerus Libr. 1. pag. 61. » Quo
» pacto modo natis *Florentiæ*, ut fer-
» tur, verticem perurentes, Epilepsiam,
» quæ iis in locis infantibus consueta
» est, solent avertere. Quibus de causis,
» & experientiâ moti, ferro candenti

» ustionem moliri.... non inconsultum esse putamus. » Scilicet ut ante monuerat, » si pertinacis mali causa in » capite lateat.

Hier. Fabr. ab Aquapendente pro inurendo Fonticulo in sutura Coronali, peculiare Cauterium excogitavit; quod apud ipsum, & apud *Scultetum*, qui hanc methodum quoque laudat, videas.

Hollerius in scholio ad suum primum caput *de morb. intern.* » Applicatur, » inquit, Cauterium actuale in media » parte capitis prope suturas. » *Duretus* in suâ in hunc *Hollerii* textum enarratione, etiam candens ferrum commendat.

Fallopius de Cauteriis, pag. 340. ipsis quidem suturis non suadet, » cæterùm, ait, capiti Cauterium tutè im» ponere possumus.

Riverius Cap. de Mania pag. 227. » Denique Cauterium suturæ coronali » adplicatum maximè probatur a *Gor» donio*, ejusque utilitatem confirmat » Historia cujusdam Maniaci, cui cùm » esset vulnus inflictum capiti, cum » cranii fractura, quamdiu vulnus aper» tum, tamdiu bene habuit; vulnere » curato, reversa est Mania ». Et Cap. de dol. cap. pag. 236. » Cauterium su-

» turæ coronali admotum, dolorem capitis contumacem aliquando radicitus abſtulit. Multò majoris eſt efficaciæ, ſi temporibus admoveatur, de qua vide *Poterium* Obſ. cent. 3. Cap. 8. & Obſervationes noſtras publico communicatas ». Porro in Obſ. cent. 2. N°. 93. idem *Riverius*. » Ad puerum epilepticum vocatus, præſcribo apozema ex Cephalicis, & Epilepſiæ ſpecificis, cum purgantibus ad quatuor doſes. Deinde inuritur Cauſticum ſuturæ coronali. Et his duobus remediis a morbo liberatus eſt.

Lambswerde in Tom. 2. *Sculteti* Obſ. 9. Cephalæam veneream curat cauterio actuali in ſutura Coronali. & Obſ. 11. Epilepticam puellam curavit cute primùm tranſverſim ſectâ, actuali cauterio ſuturarum coronalis & ſagittalis concurſum, *ſatis profunde* inurendo.

Nuckius Operat. & ex. chir. N°. 1. » Facili, inquit, negotio operatio hæc ſequenti inſtituitur modo; inuratur loco modò notato per fila in medio capite ſe decuſſantia (ut ante ex *Celſo* vidimus) profundum ſatis foramen cauterio quodam actuali.

Fred. Deckers, Exercit. pract. p. 109. Puellæ cæcæ hiſtoriam refert, cui Chi-

rurgus fonticulum in futura coronali & fagittali inuffit, ad primam calvariæ laminam ufque urendo, quod cùm inftabile daret levamen, alius Chirurgus inuffit ad diploen ufque, unde magna, rotunda portio feparata fuit; feparatam hanc portionem figurâ exhibet auctor, habentem diametrum decem linearum: imò cùm auxilium effet inconftans, tertium cauterium fuftinuit, & tunc rectè vidit. Etiam Guttam ferenam & Epilepfiam, fic curatas fe vidiffe affirmat.

Clariff. *Viennenfis* Profeffor P. *de Sorbait*, Prax. pag. 286. Cap. de Cataracta & Amaur. » Setaceum quoque » multis fuit auxilio: loco cujus in » Delicatulis (videtur tamen operatio » longè crudelior fetaceo) fubrogari » poteft. Cauterium, quod non tantum » Nuchæ, fed etiam futuræ Coronali » impofitum plurimos juvit ». Et pag. 598. 599. » Cauteria adplicanda funt.... » in capite fupra futuram coronalem, » longitudine digiti extenfi fupra nafum, » contra Phthifim. Cauterium autem » quo magis eft candens, eo minorem » affert dolorem.

Cl. *Hoffmannus*, Tom. 4. Part. 4. Med. Syft. Rat. pag. 118. Edit. in-4°. de Amaurofi: » Magnum profectò præ-

» sidium est in cauterio actuali, syncipiti
» vel Nuchæ inusto.

M. G. Purmann, famosus multos per annos apud *Breslavienses* Chirurgus primarius, in *curiosis observationibus* Invictiss. Imp. *Josepho* dicatis, historiam puellæ *Breslaviensis* refert, quam invincibili cæterùm Epilepsiâ curavit, cauterio actuali, in confinio toties dictarum suturarum; quorum commissuram statuit contra omnes qui id negent, constanter reperiri in puncto, quo fila, *Celsi* modo ducta, decussant se se. Videturque sæpius eandem operationem peregisse, cùm asserat ustionem eo in puncto se semper fecisse. Et in scholio suo. » Der wund-artz
» hat auch keine gefahr zu scheuen,
» und der *patient* stehet dieses gern, und
» noch ein mehreres aus. Und wer
» wolte dis nicht auch gerne thun, um
» der grossen, und der bœsen krank-
» heit wegen, und um der grossen hof-
» nung, dasz man solche *miserable* plage
» verliehret? wære auch zu wûnschen,
» dasz dieses edle hilfs-mittel mehr *in*
» *usu* wære, als es jetzo ist, und diese
» krankheit leider! in unseren Hospita-
» lern so einreist, dasz es zu erbarmen.

Quadraginta igitur & ultra Autores tum Medici, tum Chirurgi, eosque

inter plurimi ſua in arte celebres, & famoſi, hanc operationem & ſuaſerunt, & exemplis utiliſſimam demonſtrarunt, nullius unquam infortunii meminerunt; quidam audacter omnis dixerunt periculi expertem: operationem porro laudavere ſic, ut vel integumenta ſimul cum oſſe adurerentur, vel integumentis, ac pericranio primùm perſciſſis, ſeparatiſque, os ſolum adureretur, idque aut prope ſuturas, quod quibuſdam placuit, aut in ipſo ſuturarum contactu, quod pleriſque viſum: hancque ſic inſtitutam operationem planè innocuam eſſe plurimi aſſeverarunt.

Proinde cùm nullum exiſtere ſive Medicinæ, ſive Chirurgiæ caput, quod gravioribus autoritatibus ac teſtimoniis fulciretur, piaculum fore credidi in difficilioribus ac incurabilibus caſibus idem omittere. Tres porro morbi videbantur mihi præcipuè hanc curam poſcere, Cephalæa pertinax cum Hermicrania, inemendabilis Epilepſia, Gutta ſerena. Erantque nobis tales ægri præſentes, in quibus curam horum morborum hac lege exerceremus. Sed præcipuè nos miſerebat duorum, quos Gutta ſerena ad Mercurium, ad Corticem, ad Machinam electrinam, ad cujuſcunque ge

neris Evacuantia, ad varia Capitis Epithemata, ad Veſicantia, ad Setacea, &c. omnino rebellis & pertinax, miſerè affligebat.

§. II.

Igitur 3. Junii proximè elapſi, operationem fecimus in Adoleſcente 12. annorum, ruſtico, robuſto, toto quadrato, quem Amauroſis affligebat, probabiliter nata ex contuſo capite, poſtquam ſex menſium ſpatio in periodicos vomitus, quos cephalæa ſemper pronunciabat, inciderat. Amauroſis porro ejuſmodi erat, ut noctem inter diemque nihil diſtingueret, ſummam tamen, agilemque pupillæ utriuſque conſtrictionem, & dilatationem ad majus, minuſve lumen haberet. Unde contra Eruditiſſimi *Halleri* opinionem ſenſilitas pupillæ demonſtrari videtur; Retinam enim planè inertem fuiſſe, perfectiſſima cæcitas evicit.

Quia & ſinè Integumentorum inciſione, & cum eadem, hæc operatio fit, ultimum modùm prætulit D. *Leber*; cùm eandem didiciſſet, fortunatoque adplicatam a ſuo Magiſtro, dexterrimo, dum viveret, Chirurgo *Laudes*, vidiſſet; qui idem Magiſter Diſcipulos, adſtantesque

Chirurgos, ſeriò hortatus erat hanc ſimplici uſtioni ſemper præferrent, metu convulſionum, quas uſtio ſinè ſectione generare ſtatuebat.

Integumentorum hæc ſeparatio, validum dolorem excitabat; leviorem, pericranii abraſio; maximum vero, uſtio; quam valide urentem ajebat, licet nihil eorum, quæ circum ſe gerebantur, ſciret. Examinabam, an vagina, intra quam Cauterium, ne labiis perſciſſis noceat, capiti imponitur, a Cauterio candeſceret, & uſtionis dolor potius ab integumentis uſtis, quàm a peruſto cranio gigneretur; verùm vaginam illam ego, adſtanteſque tangentes, vix calentem deprehendimus.

Dolor primis horis magnus, poſtea modicus, bonus appetitus, ſemel modo levis vomitus, qui cæterùm ipſi conſuetus, obſervabatur. Utebatur jure carnium, aquâ hordei mellitâ, & emulſo leviter paregorico. Altero die optimè habuit. Die tertio, fumo aromatico prunis ardentibus injecto, ac capiti admoto, apparatum examinavimus, lintea carpta ſanguine imbuta amovimus, inſperſoque vulneri pulvere Maſtiches, labia ſuis ſingula locis adpoſuimus. Bona hæc, ſed contracta ita, ut inuſtum oſſi-

locum exactè liberum & nudum servarent. Tenaci Emplastro ea ad se mutuò jungebamus; omnia deligabamus siccè, ac rarò deligandum locum postmodum esse, *Cæsariis Magati* consilio decernebamus. Nox optima, alvus ab Enemate bona. Die 6. Junii, scilicet ab operatione quarto, pulsus sanus, naturalis, bonus appetitus, nullus capitis, nisi ab ejusdem motitatione, dolor. Horâ octavâ vespertinâ cum illo locutus sum, affirmantemque palam audivi, se nullibi in toto corpore, imo ne in capite quidem, dolere, suumque jus eâdem vesperâ egregiè sibi sapuisse. Tandem bonam illi noctem apprecatus, pulsum adhuc tetigi scrupulosè, eumque tam bonum inveni, quàm unquam sanus homo habere potest. Idem testati mihi sunt Medicinæ & Chirurgiæ Assistentes, qui post me pulsum examinarunt. Interim visus emendationem observare se nullam æger conquærebatur. Solabamur illum ea spe, quam optimæ operationis tolerantia meritò dabat. Sed, o spem fallacem! mox a media nocte vomere cepit; quod quia ipsi familiare, custos neglexit primò, verùm ronchum in respiratione advertens, Assistentes Nosocomii vocavit. Qui morientem viderunt horâ secundâ prope finem diei quarti.

Quod me, noſque omnes, nec opinatus caſus perculerit, & attonitos reddiderit, nemo dubitavit. Nec reticebo me ſuſpicantem, ne fortè vomitus violentiâ in ſyncopen lapſus eſſet, curaviſſe, ut pectus ipſi valide agitaretur, & bis injecto Enemate Fumi Tabaci inteſtina irritarentur. Sed mortuus erat hac vice non reſurrecturus.

Cadaver examinantes, nihil mali externo in cranio deteximus. Labia quippe vulneris bona, ſuppurantia, ſe jam cum pericranio unire ceperant in loco ab inuſtione remotiore. Ollâ cranii ablatâ, videbamus cranium adeo leviter igne tactum fuiſſe, ut factâ uſti abraſione, vix quid de oſſeâ periiſſe videretur ſubſtantiâ.

Igitur uſtio non erat aut profunda, aut etiam ad uſque diploën producta, quemadmodum Autores jubent; ſed vix tangens, adeoque inſufficiens. Attamen quis credat! Dura mater inuſtæ plagæ ſubjecta, jam ab externa ſui parte, quâ os tangit, ſuppurari leviter inceperat; Arachnoidæa videbatur ibidem loci cum pia matre corrugata: cerebrum autem integerrimum. Cæterùm per univerſum cranium ambæ Meninges admodum inflammatæ.

Igitur, quod hîc præprimis notandum; uſtio vix leviter externum cranium tetigerat, & nihilominus effectum in omnibus ediderat cerebri membranis. Et quidni? Cranium interum ipſum ad diſtantiam duarum linearum a loco uſto leviter fiſſum fuit. Tantane vis ignis, effectuſque leviore tactu? Quid ſi ad diploën penetraſſet? Præſtitit ſanè nos in urendo meticuloſiores fuiſſe, cum hocce cranium, craſſi licet ruſtici, adeo tenue & tranſparens eſſet, ut vix mediam ſolitæ craſſitudinis partem haberet.

Præter hæc nullum in cranio vitium, ne in opticis quidem nervis, cui Guttæ ſerenæ adſcriberemus cauſam.

Dum vomitus a ſemianno periodicus fuerat, operæ pretium erat cauſas indagare. Ventriculus ore ſuperiore ſuo, initioque Œſophagi, ſolito multò amplior, ita ſanguine omnibus ſuis in vaſis turgens, ut hæc in nonnullis locis duarum, in aliis trium linearum diametrum haberent; purpureus cæterùm toto fundo ſuo, biniſque in plagis tam internè, quam externè, gangrænoſus; circa Pylorum bonus.

Univerſi Pulmones lateribus undique, Mediaſtino, Diaphragmati, Peri-

cardio, Spinæ dorſi lateri, Jugulo, quolibet in puncto adeo indiſſolubiliter accreti erant, ut ſinè alterutrius deſtructione impoſſibile eſſet eoſdem ſolvere; utque ubique, potiſſimùm verò in toto dextro latere, lacerati pulmonis reliquiæ thoracem inveſtirent. Quemadmodum porro Pulmones cum vicinis partibus, ita quoque mutuis inter ſe ſe lobis coaleſcebant.

Quod autem maximè mirabile, Adoleſcens nunquam in noſtro Noſocomio difficilem aut læſam Reſpirationem oſtendit, neque hujus quidpiam Matris habuit Anamneſis. Unicè affirmare poſſumus, ſeſquihorâ modò ante mortem, Reſpirationis, pulſuſque, vitia adparuiſſe.

Nec minus mirabilis Ventriculi & obſtructi, & perquam inflammati, & gangrænoſi, contemplatio, ubi ad mortem ferè uſque nec ſigna febris, aut gangrænæ in pulſu, nec ſigna doloris in hoc viſcere, nec ſigna alicujus in ejuſdem functione defectus, apparuerunt. Igitur obſtructio adeo notabilis, inflammatio adeo ſæva, gangræna adeo vehemens, ut penetret totam ventriculi ſubſtantiam, citra dolorem, citraque febrem, contingunt? bono cum

appetitu formantur? cum integrâ visceris perficiuntur functione? Neque enim fore crediderim, qui statuat, omnia hæc sesqui horæ spatio nata & perfecta fuisse. Nunquid etiam illæsam semper Respirationem facilè intelligimus cum universali adeo, cum indissolubili concretione Pulmonum? Cordisque expediti motum perennem, cujus pericardium dictis de causis immobile fuisse videatur? Meritò videor hunc casum ad *Cap. 4. de Problematibus* referre, adeoque ut *Problema* undecimum illum adjungere.

Sed ut e bivio in viam; futuros prævideo, qui ex integra hac historia concludant, levem hanc ustionem causam mortis neutiquam extitisse, sed in corpore adeo vitioso mortem aliunde duxisse originem. Hos obsecro velint sequentem perpendere casum.

§. III.

Die 4. Junii Cauterium eodem modo juvenculæ 20. annorum admovimus, alterâ scilicet die ab eodem adplicato Adolescenti. Hæc Guttâ serenâ laboraverat a fine anni 1759. post vomitum spontaneum 14. dierum, postque trimestrem

defectum catameniorum. Datis purgantibus, vomitus cessaverat, redierant menses, visusque. Toto anno optimè valuit. Sub finem anni 1760. menses deficiunt, vomitus redit, perit visus. Eo in statu nostrum Nosocomium infertur. Video Amaurosin, quæ cum immobili utrâque pupillâ, inter diem noctemque, imo posthac de die album inter nigrumque, distingueret: contra quàm in Adolescente, cui cum mobilissimis a luce pupillis perfectissima cæcitas fuerit. Cùm anno elapso purgantibus sanitatem & visionem recuperasset, eadem ipsi, sed jam incassum, præscripsi. Cùmque demum purgantibus opio interposito vomitum superassem, menses & visus deficere pergebant. Amaurosis jam bis vomitum diuturnum, eumque violentum; vomitus jam bis retardatos insequebatur menses: unde in mensium defectum, si non omnis, saltem aliqua causa vomitus videretur refundenda. Quare postquam appetitus bonus cessante vomitu rediisset, methodica ad menses revocandos cura exactissimè; eâque non juvante, quævis empyrica, prudenter adhibita fuit. Cùm demum nihil juvaret, nisi quod semel iterumque leve quoddam initium mensium videre-

tur conſpici, tandem quod *Tract. de Hæmorrhoidibus* pag. 73. ex *Anglicis Obſerv.* laudavi auxilium, Machinæ tortilis ad arterias crurales admotæ, poſt Aloëticum purgans, Balneaque Vaporis; hoc, inquam auxilium ad tres varias uſque vices adhibui, circa id tempus, quo menſes, ni turbatus naturæ ordo fuiſſet, redire debuiſſent. Sed & hoc fruſtra fuit. Diu demum poſt menſes rediere, ſed irregulariter ſemper; vomitus non niſi rarò rediit, paſſim adhuc bonus appetitus, bona digeſtio, egeſtio commoda, virium, toroſitatiſque incrementum. Aſt vero omnia hæc cum perſeverante Amauroſi, & continuò reperentibus capitis, atque oculorum, doloribus.

Videbatur ex hiſce concludi oportere, quod viſus olim rediiſſet ad Catameniorum reſtitutionem, quia necdum quid notabiliter aut læſi, aut impacti, obſtructique, in Encephalo erat; jam verò ex vomituum tum repetitione, tum diuturnitate, vitium topicum in cranio foret, propter quod Gutta ſerena ad reſtitutos menſes perennaſſet: quodque proinde occaſio opportuna adeſſet ejus curam Cauterio tendandi; id quod tutum, quod ſecurum, quod nunquam

noxium, ſæpe verò efficaciſſimum, huc uſque credideramus.

Alterâ ergò die, ut monui, quâ in puero, operationem eodem modo in hac puella fecimus. Symptomata dolorum ad varias operationis partes, confusè primò; ſedatis verò doloribus, eodem ſe percepiſſe modo, quo Adoleſcens narraverat, declaravit. Appetitu gaudentem eodem, quo puerum, modo ſuſtentavimus. Primâ nocte vix dormivit, & dolorem in utroque cervicis latere conqueſta eſt; alterâ die melius: tertiâ die bene ſe habuit, exceptâ febriculâ; quartâ die pejus. Sanguinem tunc miſimus, qui peſſimè phlogiſticus. Jamque vox deficere incepit, & caput hebes fieri.

Igitur inopinâ morte pueri perculſi, mortem puellæ triſtes quoque prævidimus. De *Trepano* interea cogitatum. Ne verò illud fruſtra periclitaremur, plura crania primùm cauterio inuſſimus, trepanumque adhibuimus; & primò quidem ipſo uſtionis loco. Sed mox ſtylus Trepani in aduſto fundo vacillabat, deinde plùs adhuc ſtylus Trepani maris; ita ut veſtigium ſufficiens haud potuerit imprimi, quo Trepanum femina dictum tutò ageret. Quapropter idem eo tenta-

vimus loco, qui ad uſtionem proximus; ut circulus Trepani eam unà tangeret, eoque modo ad affectum in Cranio locum quoque deveniremus. Etenim tam proximè ad uſtam plagam Trepanum adhibendum eſſe ſuadebat hâc ipsâ horâ facta pueri Anatome, quæ ambas meningas ibidem affectas oſtendebat. Verum & hoc impoſſibile. Dum enim in pertenui Cranio (quod ad tutius experimentum eligebamus) corona Trepani partem Cranii non uſtam vix tetigerat, profundiùs jam aduſtam partem penetrabat; & bis, ter adhuc, licet prudentiſſimè, ſuſpenſiſſimèque, modiolum agitando, oſſis feſtucæ, ab uſtione fragiliores, in cerebri membranas infigebantur, interea dum diu adhuc pertebranda ea eſſet portio oſſis, quæ aduſta non fuerat, ut totum fruſtulum eximi poſſet: unde concluſimus evidens mortis periculum periculoſiſſimâ & incertiſſimâ operatione averti non oportere. Medio die quinto periit, cum leviore faciei convulſione.

In externo cranio omnia ut in bono vulnere. Oſſa cranii refecta uſtionem non modò multùm non penetraſſe, ſed craſſum hoc cranium vix attigiſſe patebat; parte enim aduſtâ, abraſâ, vix de

de offis fubftantia quidquam ablatum apparebat. Nihilominus fub hoc craffo, vixque ab igne tacto cranio, dura mater fuppurata inventa eft, ac totum finiftrum cerebri hemifphærium, in quo (ut mox patebit) uftio erat, magna copia puris inter utramque meningem fcatebat. Et, ut in priore, in utroque cerebri latere utraque Meninx vehementer inflammata erat. Aër autem copiofus, ubique fe movens, feparatim a fanguine in harum membranarum vafis fanguineis, potiffimùm in hemifphærio finiftro, miro fanè fpectaculo, inventus eft. Ventriculus fuperior in finiftro latere Hydropicus tria plena cochlearia lymphæ geffit, dexter folitam copiam. Cerebrum ponè locum uftionis flavum, & folitò mollius, ac ferè liquidum.

Notabile autem maximè Infundibulum. 1°. Maximum fuit, octo vel novem linearum diametrum habens. 2°. Repletum fuit materiâ grifeâ, quæ partim pultacea, partim calcarea fuit. 3°. Concretum erat cum pia matre Opticos involvente. 4°. Infidebat, promebatque ipfum Opticorum coalitum; non quidem ita, ut Optici nervi poft coalitum marcefcerent, fed faltem fic, ut vide-

retur illorum actio interturbata fuisse; puellaque cæca fuisse mansura, etiam si malè haud successisset operatio.

Pulmones, ut in puero præcedente; ubique, ne minimâ quidem plagâ exceptâ, indissolubiliter cum omnibus in Thorace partibus, mutuisque inter se lobis, connati erant. Œsophagus, & Orificium superioris ventriculi, duplo, quàm solent, ampliores; Pylorus tam arctus, ut calamum scriptorium haud admitteret, in crastinam autem demonstrationem reservatus, hâc constrictione, an spasmo evanido? caruit. Ex præcedentibus quippe patuit spasmos a morte non rarò superesse.

§. IV.

Hic ita enarratis, seria & tranquilla mente examen doctrinæ de adurendo cranio instituendum est. Collato lugubri utroque hoc casu, cum allatâ 40. & ultra Doctorum doctrinâ, dico 1°. minimè verum esse, quod operatio hæc quovis periculo vacet. Et periculosissimam esse, & utrisque nostris letalem fuisse, Historia utraque palam facit.

2°. Cauterium in nostris levissimè modò crania tetigit, letum induxit;

quid non ſequatur, neceſſe eſt, ſi uratur profundiùs?

3°. Si cauterium juſſu Autorum, tam profundè adactum fuiſſet, ut probabiliter ad Diploen penetraſſet, ipſum cerebrum immediatè aduſtum fuiſſet; nam eximiæ tenuitatis cranium fuit. An non ea de cauſa plures, hâc ita inſtitutâ operatione, perierint citò, neceſſe eſt?

Sed 4°. Etiam leviſſimo cauterii attactu validiſſima, nocentiſſimaque uſtio fit. In primo noſtro caſu levior; gravior longè in ſecundo, ſuppuratio inventa eſt, in utriſque univerſi capitis inflammatio, tum & aëris perceptibilis intra vaſa ſanguinea collectio magna, varia, in omni loco membranarum, ut ignis in liquoribus aërem antea non ut talem, jam verò ut aërem exiſtentem, bulliſque manifeſtantem ſe ſe, gignere ſolet. Hoc experti nos a leviuſcula aduſtione, quid illi a penetrantiore experti non fuerint?

5°. Crania quævis, graviſſima æque quam tenuiſſima, ſuſpenſo tacta cauterio, intus ardent ſic, ut digitus ſuppoſitus uratur, & ni retraxeris, ejuſdem ſolvatur cuticula. Hoc experimentum pluries in publico Collegio iteravi, ut pluſquam 20. homines digitum ſuppo-

nentes, ilico eundem retrahere deberent. Eum in finem sumsi varias veteres calvas, tenuiores, crassiores, interque easdem unam, cujus Bregmatum crassities lineas quatuor æquabat. Vix per tres minuti horæ secundas candens ferrum os tetigerat, quin chirurgus digitum, eo tempore admotum, in bullas elevatum doleret. Ergo dura mater, & reliquæ subjectæ partes, plùs minùs adurantur, necesse est. Igiturne adeo mirum fuit, quod ambo nostri ad ustionem vix tenuem ossis superficiem consumentem, se aduri lamentarentur: licèt nec ignem videre possent, nec ejusdem adplicandi moniti essent?

6°. Omnes postmodum experimentorum occasiones captantes, in quovis recenter oblato cranio varia exploravimus. Ubi vix tangit cauterium os, jam ab interna parte bullæ nascuntur fervidæ, veluti quid ebulliret. Ergo in quacumque etiam levissima adustione ingens fervor ad interiora percipiatur oportet.

7°. Et maximus, & perniciosissimus ille caloris gradus est, qui ab ebulliente oleo, quod fervente aquâ ferè triplo calidius est, gignitur. Varium experimentum id nos docuit. In homine recenter mortuo quatuor diversis in pla-

gis cranium cauterio leviter tetigimus. Inversâ tunc ollâ cranii flava macula in his ipsis quatuor locis inusta erat. Inussimus idem alio loco $\frac{1}{3}$ minuti, id est 20. secundarum spatio: vix os externum ustum erat, quin interiora bullis flavis, fœtidisque, excoquerentur, & digitus suppositus validè exureretur.

8°. Si ad Diploen inurere usque, ut plures Autores jubent, oportet, indigebat ferrum candens tribus, imò pluribus horæ minutis, pro diversa craniorum crassitudine; prout in recentioribus craniis deprehendebamus, loca adusta postmodum abradendo. At verò in vivis ab ustione in uno cranio unius minuti, sesqui minuti in altero, transsudans fervidum oleum ussit jam, corrugavitque omnes meningas, & albam cæterà cerebri medullam in flavam convertit. Monitos autem eos velim, qui hæc mea experimenta repetituri sint, ut sumant consuetum Artificum Cauterium, ut *Aquapendens*, *Paræus*, *Hildanus*, *Scultetus &c.* describunt; alioqui nollem de experimenti effectu respondere, si v. g. clavo, vel alio ferro candefacto, vel si non penitùs ignito, cranium inurerent.

9°. Inconstantius quoque nihil de-

cursu suturarum. Sumsimus plura vetera; plura deinde ad singulas oblatas occasiones crania recentia, & numerosa inter illa deprehendimus, in quibus sutura coronalis pollice inferior ad frontem, vel suderio versùs suturam Lambdoidem inveniebatur. Intra hoc pollicis spatium suturæ coronales inter se se $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$. altitudinis differunt. Neque constanti lege Sagittalis sutura in medio est. In puero mortuo os parietale sinistrum longè amplius dextro. Unde cùm ipsi in media linea ustio facta esset, invenimus illam $\frac{1}{4}$. pollicis a sutura sagittali distantem. Nonnullis suturæ omnes, vel quædam desunt, imperfectève adsunt. In puella mortua totum os frontis, & parietale dextrum; nonnisi unicum solidum os fuit, sinè vel minimo suturæ vestigio. Quare quod plurimi disertis verbis sic rem constanter se habere affirment, operationemque oportere semper in ipso decussantium se se filorum puncto fieri, ut in suturarum commissuram cadat, inania verba sunt, experientiæ contraria. Equidem posse quemquam in decem ac plures incidere calvas, quarum ejusmodi commissura sit suturarum, inficias haud ivero, sed concedere demum mihi debebit, quo plures Calvarias exa-

minaverit, eo numerosiores inter illas se invenire dissimilitudines.

10°. Fateri oportet laudatorum Scriptorum hinc inde unum reperiri, qui operationem quidem commendans, eandem tamen remotiùs a suturis esse velit; ita quippe *Fallopius*: vel alium æque meticulosum, qui suturas quidem, sed non confinium ipsum binarum suturarum, suaserit aduri. Sed priori satisfecimus in puero, in quo ustio ab utraque sutura multùm distabat: alteri casu auscultavimus in puella, ubi ustio fuit pollice altiùs suturâ coronali. Et nihilominus utrisque hisce meticulosis casu satisfacientes, ægros utrosque morte amisimus.

§. V.

Candidè ergo omnibus sic expositis; quid demum consequitur? 1°. Veterum recentiorumque complures haud ea, quæ viderint, expertique fuerint, verùm ea duntaxat, quæ alibi audiverint, legerintve, scripsisse; Artem proinde istos non experientiâ, sed onerosis auxisse voluminibus.

2°. Fuisse dubio procul, qui fortè semel operationem viderint, eamque (sive quod inflammatio Meningum re-

ſoluta fuerit, ſive quod meticuloſios Artifex aut non petitùs candefecerit ferrum, aut cranium vix tetigerit,) letiferam non fuiſſe; imò, quod fonticulus inde excitatus morbum levaverit, profuiſſe obſervaverint: peſſimè verò ex rariore obſervatione generaliſſimas regulas poſteris tradidiſſe.

3°. Qui verò pluries hanc cranii aduſtionem perfecerint, & non niſi fauſtiſſimam deſcripſerint eandem, hos ſuos paucos fortunatos caſus enarraſſe modò, plures reticuiſſe infauſtos. Eundem quippe ignem, qui nobis eſt, ipſis fuiſſe; eadem ipſis, quæ nobis crania: effectus proinde ejuſdem ignis, in conſimilia crania, fuiſſe conſimiles. Cùm igitur demonſtratum ſit a mitiore, quàm juſſerint illi, inuſtione mortem contigiſſe, quid non ſæpiùs illos letiferi obſervaſſe neceſſe eſt, qui aduſſerint altiùs?

4°. Hoc præprimis culpandos eſſe; fraudiſque notandos, eo quod infortunia ſua celaverint, ſuppreſſerint, conticuerint. Dum enim nihil niſi fauſta cecinerint, alios ad imitandum audaces ſuo reddidere exemplo, eoſdemque, ut nos, ſerò imprudentis imitationis pœnitentes.

5°. Solam proinde ac genuinam Ar-

tis promovendæ eam esse normam, quâ solius amore veritatis, quâ unico opitulandi studio, summo cum candore, & Christianâ simplicitate, sic facta enarrentur, ut non minùs infausta, quàm fausta, innotescant. Quo demum efficitur id, ut, qui hos Autores consulant, maturiùs & secum, & cum aliis, deliberent, incertamque forment Prognosim, antequam necessitas forsitan cogeret ad similes operationes, curasve, confugere.

6°. Quam triste est mores Circumforaneorum & Agyrtarum lucripetos, vaniloquos, ambitiosos, adeo multis Medicorum atque Chirurgorum inhærere animis, ut id, quod haud verbis modò, sed etiam factis vilipendunt, detestanturque, nonnunquam tamen nimio systematis ardore excæcati, turpissimè imitentur! Profectò non possumus sufficienter nobis invigilare, ne proprio præoccupati amore, aut vanâ illecti gloriolâ & coævis imponamus, & posteris. Ad pondus Sanctuarii omnes in Medicina & Chirurgia appendendæ sunt observationes, priusquam in lucem prodeant, ut ars inde capiat augmentum. Etenim dicente veridico *Hippocrate*: » Vita brevis, ars longa, occasio ce-

» leris, experimentum periculoſum, ju-
» dicium difficile ». Hinc utimur verè demonſtratis aliorum, ut tempori parcamus, hiſque inſtructi, ad ulteriora invenienda, & demonſtranda annitamur. Et hiſce noſtris ſuffulti Nepotes nova adjicient. At verò ſi non artis amore, ſe potiùs turpis lucri, immeritæ famæ, deteſtabilis in bonos invidiæ, ſtudio ducimur; ſi Peregrinatorum complurium ſimiles, mirandarum rerum magis, quam verarum, cupimus ſcriptores eſſe; turpiter incautos decipimus in detrimentum Artis, in damnum, perniciemque mortalium, cautos verò animabimus, ut malam noſtram fidem orbi patefaciant; quod antequam iteratis experimentis effecerint, millenos errores ii committent, qui nobis, ut candidis veritatis præconibus, fidem adhibuerint.

§. VI.

Igiturne hæc operatio ex arte proſcribenda? Et in deſperatis, aut difficillimis morbis, quorum cauſa probabiliter in capite hæret, an nihil ultra tentandum eſt?

Ad primum reſpondeo, quia operatio multò leviùs inſtituta in noſtris

binis ægris, quàm Autores jubent, mortem utrique intulit; quia experimenta in cadaveribus, & in ſeparatis craniis evicere, nunquam ſinè ingenti diſcrimine vitæ eam inſtitui poſſe, ac debere id, quod ſit ex Arte proſcribenda. Etenim rarior operationis hujus felicitas plurimorum interitum non compenſat.

Ad alterum dico *Trepanon* in hiſce ſupereſſe caſibus. Eſt equidem & illud, quod ultro fatendum eſt, anceps ſæpe auxilium; eo quod Cephalearum, Epilepſiarumque cauſas, nonniſi conjecturemus in capite præſentes eſſe, vel in eâ, quam ſuſpicamur, capitis plagâ. Attamen incertitudinis factâ prognoſi, ſi ægri velint extrema tentari, novimus per certa experimenta *Trepanon*, eruditâ manu adplicatum, per ſe letale nunquam eſſe; etiamſi primâ terebratione irritâ, alterâ vice, pluribuſve, ad aliam cranii plagam adplicetur. Hinc, quia non ſolâ Autorum fide, ſed quotidianâ, in contuſis, ac vulneratis, experientiâ diſcimus non eſſe per ſe periculoſum Trepanum, ſponte admittimus, quæ *Ballonius Paradig.* Nº. 19. quæ *Hollerius* Libro Obſerv. quæ *Duretus* in Anotatione ad ſuam enarrationem in Cap. 2. *Holl.* de morbis internis pag. 27. quæ

Rhodius Cent. 1. Obſerv. 69. quæ *P. Foreſtus*, Libr. 9. Cap. 2. in Scholio, aliique, tum docuerunt, tum exemplis confirmarunt. Quare perperam *Williſius* de An. Brut. Lib. 2. Cap. 2. pag. 75. Edit. in fol. ait. » Laudari aperturam » capitis a multis, ſed a nemine, quod » ſciam tentatam. Ingentem *Harvæum* » Nobili feminæ ob invincibilem Ce- » phalæam propoſuiſſe, & ſpem exinde » feciſſe, ſed neminem facere operatio- » nem voluiſſe ». Utique ex allatis Scriptoribus patet ſæpius fuiſſe eandem ſummo cum effectu inſtitutam.

CAPUT VII.

DE PECULIARI QUORUNDAM MEDICAMENTORUM VIRTUTE.

§. I. *Ratio cur hoc anno minora numero experimenta circa Aquam Calcis, & Uvam Ursinam, describantur.* §. II. *Examen an Ononis prosit calculosis? Anatome. Eadem questio de Raphano hortensi.* §. III. *Laus Verbenæ: eâque occasione enarratio diræ cephalææ, ad quam curandam frustra Artis ferè omnis exhausta supellex.* §. IV. *Præstantia Foliorum Aurantiorum in Pulvere, & in Decocto. Admonitio de Prudentia quæ in Viribus Medicamentorum detegendis, determinandis, limitandisque, necessario adhibenda sit.* §. V. *De communibus dictis Anti-Epilepticis.*

§. I.

DE Aquæ Calcis, & *Uvæ Ursi* viribus, minus hoc anno dicendum habeo; 1°. quia hominum calculo Laborantium numerus longè minor ad Nosocomium accessit. 2°. Quia ad facilem secandi methodum demonstrandam, & ampli-

ficandam, plures eorum, quibus ceteroqui alterutrum horum dediſſem, calculo ſecari curavi. 3°. Quoniam in his morbis etiam aliorum ſimplicium vires explorare animus fuit. Cæterùm plures eorum, quorum, his remediis curatorum, hiſtoriam partibus præcedentibus dedi, denuo videre contigit, & perfectè ſanos, omnibuſque calculi ſymptomatibus liberos eſſe, conſtitit. Inutilia quoque hæc remedia eſſe, in quibus degeneres admodum ſyſtematis ouropæi partes erant, novis conſtitit obſervatis; attamen educto calculo iiſdem levamen hinc multum ſæpe contingere.

§. II.

Caſu hiſtoriam notabilem didici effectus *Ononidis*, dictæ C. B. P. *Reſtæ Bovis*; quam Autores Medico-Botanici ab omni tempore in variis obſtructionibus, & calculo, laudarunt. Senator ille, (quem antea Cap. 3. §. 2. Hydrope pectoris extinctum conſideravimus,) longis ab annis calculi martyr, & plures minores aliquando excernens, demum a Peregrino Patre *Franciſcano* id conſilii accepit, ut pugillum herbæ *Ononidis*, cum ſemilibra aquæ pauxillùm

coctum, quovis mane biberet; ac primo quidem ſpatio longiore; deinde, levamine inſigni inde percepto, repeteret quater in anno idem remedium, ſpatio 14. dierum. Conſilio parens, levamen primò incredibile habuit, deinde liber ab omni calculi ſymptomate, per aliquot ante mortem annos, ſic fuit, ac ſi eodem laboraſſet nunquam; niſi ſemel iterumque, repetitionem remedii aut neglectu, aut ſtudio, procraſtinando.

Inſpiciendi hujus cadaveris facultatem, ut Cap. 3. jam monui, omni modo quærebam. 1°. Ob dubia quæpiam, quæ in Hydrope pectoris ejus occurrebant, ut Cap. 3. §. 2. monui. 2°. Ob vires indagandas *Ononidis*, utrùm nempe egiſſet modò, ut Uva Urſi, ſymptomata auferendo, an verò tollendo ipſam Diatheſin. 3°. An, quia ceſſantibus calculi doloribus, pulmo ægrotare cepit, calculoſa Diatheſis pulmonem obſideret, ibidemque primò Aſthma, deinde Hydropem pectoris, creaviſſet. Eximuis Medicus Aulicus Nobilis ab *Hentſchel*, qui tantâ cum laude inclytæ Facultatis Decanatu integro triennio functus eſt; & quorum aliquoties ſuper hoc morbo in conſilium vocatus fueram, venam incidendi procuravit.

Ad prima dubia circa Hydropem pectoris respondi cap. 3.

Quoad alterum, nihil aut calculosi, aut degeneris, in toto systemate urinario invenimus; id modò notabamus, quod Ren dexter quadruplo major, cum naturali uretere, sinister Ren quadruplo minor mole esset. Ad tertium dubium quod spectat, pulmones flaccidi quidem, lividique erant; at verò quâcumque in plagâ examinati, nihil gerebant calculosi, aut calcarei; neque unquam in vita quid simile sputis reddiderat.

An ergo *Ononis* Diathesin calculosam, expulsis jam antea, quid aderant, calculis, penitùs emendavit? sustulit? Nunquid repullulantem eandem Diathesin ad remedii neglectum, idem mox suppressit? Multiplico experimenta, sed nondum certi quidquam determinare possum.

Raphani hortensis succum cum oleo sumtum pag. 205. vidimus bimestre tempus tolerabile reddidisse calculoso. Erit & hoc in aliis tentandum.

§. III.

Laudanda hic *Verbena* venit, seu *Verbenaga* dicta, *Verbena communis*

flore ceruleo, *Verbena recta* C. B. P. 246.

Galenus de comp. med. ſec. loc. Libr. 2. Cap. 2. » Omnium porro maximè diſ-
» cutit, & perfectè roborat, *Verbena*
» *Recta* περιστερεὼν ὁ ὀρθος, maximè viri-
» dis, imo & arida, cum Radicibus, &
» ſimul cum ſerpillo oleo incocto. ....
» quin & ipſam per ſe *Verbenacam*,
» ſi oleo incoxeris, caputque inde riga-
» veris, omni capitis dolori antiquo,
» ex frigiditate, aut ex craſſis humori-
» bus oborto medeberis.

Archigenes inter περιάπτα hanc herbam recenſuit, quod & poſteriores; Galenus verò improbavit id. » Liberat,
» ait, a capitis dolore, dicit *Archigenes*,
» *Verbenaca herba*, quam aliqui *ſacram*
» vocant, tum coronæ modò circum-
» poſita, tum illita ex Roſaceo & ace-
» to: hoc auxilium oportebat eum non
» nunc inter Amuleta, ſed priùs inter
» medicamenta referre; ſiquidem revera
» ei confidit, per longam experientiam
» cognito & probato.

Dioſcorides Libr. 4. Cap. 50. 51. *Herbam ſecram* quam Amuleti vice adhibent, aliam *Verbenacam*, ſive περιστερεὼν intelligit, non illam *Rectam*.

Cæterùm *Dodonæus Verbenam* ſive

Verbenacam Rectam ſtatuit illam eſſe, quæ capiti applicata, ejuſdem medeatur doloribus.

Platerus Libr. 2. Cap. 3. pag. 243. edit. in-4°. eodem modo quo *Dodonæus* loquitur.

Foreſtus L. 9. in Schol. ad Obſ. 52. » Famulus quidam capite ſupra modum » dolebat. Cùm nulla remedia juvarent, » tandem ad collum *Verbenam* viridem » aliquo modo tritam, ut ab adſtanti- » bus non cognoſceretur, appendebam, » idque nocte, dormienti, & inſcio, » antequam malum invaderet: & ad- » ſtantibus mandabam, ne æger, a ſom- » no ſolutus, herbam collo ſuſpenſam » dimoveret: quâ hujus herbæ ſolius » ſuſpenſione, miraculi inſtar hic æger » curatus eſt. *Verbena* a collo ſuſpenſa » amoveri non debet, niſi exſiccata » tandem per ſe cadat.

Et in prax. Chymiatr. *Joan. Hartmannus.* » In omni dolore capitis tan- » quam Arcanum appropriatum, Aqua » *Verbenæ* deſtillata commendatur; » ſæpe aſſumpta ad unc. IV. cum gutt. » IV. Spir. Vitriol. Juvat etiam *Verbena* » tota contuſa, & capiti impoſita.

J. B. *Montagnanus* Conſil. 20. *Verbenam* quoque inter cephalica laudat.

Cùm hæc de *Verbena* inveniſſem, adplicui eandem juvenculæ, cujus caſus paulò altiùs repetendus eſt, ut medicamenti hujus pateat efficacia.

Hæc femina 25. annos nata, venit ad me 2. Julii 1760. præ diuturno & intolerabili capitis dolore petitura conſilium. Mater narrabat, hanc ſuam filiam ex brachio ancillæ cecidiſſe, capite in terram alliſo; natum inde apoſtema, & copioſum pus auribus effluxiſſe. Deinde ſexto vitæ anno variolis eam decubuiſſe adeo malignis, ut tota ferè cutis capillata capitis ſuppurando ſeceſſerit. Non rectè memoria ſuggerit matri, utrùm lapſui memorato, an remedio ignoto, quo citò caput infantis ſuppurans poſt variolas exſiccaverit, cauſam originemque cephalææ tribuere debeat, cùm infantes minùs ſoleant conqueri, & an tunc aliquando puella conquereretur, penitùs oblita ſit. Cæterùm, poſt variolas meminit mater, poſt ſuum decimum annum meminit juvencula, dolores capitis frequentes diroſque adfuiſſe, verùm uſque ad 19. ætatis annum eoſdem tantùm unico ſæviiſſe die, nocte ſiluiſſe, diebuſque inſequentibus pluribus, numero incertis; eodemque annorum ſpatio frequentiſſimos vomitus

ac narium hæmorrhagias, capitis doloribus junctas fuisse, eâdem forsan de causâ brevioribus, rarioribus. Ab anno verò ætatis 19. graviores capitis dolores diuturnioresque sæviisse, cum longè rariore vomitu ac hæmorrhagia. Ab elapso biennio incepisse vomitus fieri violentos, æruginosos, quos emetico ac purgantibus & tunc sustulerit, & semianno deinde, cùm rediissent. Modus porro doloris sic se habebat nunc: Cephalæa totum quidem caput obsidebat; sinistro verò in latere vehementiùs; cum auditu gravi, & tinnitu auris sinistræ, cum colli dolentis, pulsantisque, Emprostotono, quando erecta est capite, haud ita quando decumbit. Tussim quoque siccam conquerebantur, cor palpitans, insomnes præ doloribus noctes, in quartum & quintum diem retardantem alvum; menses a 19. anno ætatis regulares quidem passim, spatioque 6. 7. 8. dierum fluentes, at paucos eosdem, pallidosque, cæterùm non dolentes ferè; quamvis caput sub idem tempus graviùs doleret. Post ultimos æruginosos vomitus a mense Novemb. 1759. ad Apr. 1760. lecto hæsit, acerbitate dolorum, affixa. Paulò ante quam ad me accederet, dolores vehementer post venæ sectionem increverant.

Hâc Anamnesi sic adornatâ, & tempore meo elapso, dedi ipsi purgans, quo præ alvo obstructissimâ egebat, & jussi posthac rediret, ut adæquatam si fieri posset, indicationem formaremus.

Non rediit porro, nisi quatuor elapsis integris postliminio mensibus, eo quod præ doloris preserverantiâ domo exire haud potuisset. Hinc eam de salute desperabundam blandè erexi, in Nosocomio servavi, ejusque occasione Dissertationem coram Medicinæ Studiosis feci, in qua a nata Medicina, in nostra usque tempora, hujus morbi causas, Symptomata, Diagnosin, Prognosin & Curationem, expiscatus, prosequutusque sum; & circa quam ab ipso Januario usque ad Ferias majores iidem Domini Studiosi hebdomadali Disputatione inter se se disceptarunt.

Applicatis quibuscumque causis morbi, quas Anatome unquam, observatioque detexit, ad casum datum, conclusimus Cephalæam protopathicam esse, eandemque vel ex Encephali suppuratione post lapsum, vel ex maturiore capitis post cutem capillatam suppurando ablatam exsiccatione, trahere originem. Equidem in Ventriculum nonnulla, fa-

teor ſuſpicio cadebat, quia toties vomitus contigerat, iſque poſt emetica cephalæam ſæpius ſedaſſe viſus erat; verùm contra ventriculus inſons ab Encephalo affecto in conſenſum rapitur, docentibus id manifeſtò capitis contuſionibus, & vulneribus. Præterquam quod haud raró contingat, ut causâ in capite hærente proritetur ventriculus in vomitus bilis flavæ, portaceæ, iſatodis, æruginoſæ, (quemadmodum etiam noſtra ægra aliquoties vomitu reddiderat) a quâ, inter plicas reſiduâ, ventriculus poſthac leviter expurgandus ſit, ni velimus eum ægrotare.

Prognoſin ambiguam feci, ob morbi diuturnitatem, atque altiùs irradicatam ejus cauſam. Quum tamen Artis induſtria ejuſmodi deſperatas ferè cephalæas aut egregiè mitigatas, aut etiam penitùs curatas fuiſſe conſtabat, varia auxilia vario ordine admovi.

Ac primo quidem arridebat Setaceum ad Nucham, quod quandam revulſionem procuraremus; eundemque in finem data ſunt purgantia Hydragoga bis in ſeptimana, dum interea Spir. Frumenti cum ſublimato, & larga Bardanæ decocta cum lacte, ad humores veteres emendandos, novoſque regenerandos, per-

petuò darentur. Primis 20. diebus, nihil inde, poſtmodum verò tantopere lucrata eſt, ut primò integro, dein binis, ternis, pluribuſve diebus, cephalæa vacaret, ac tandem integris 5. ſeptimanis prorſum libera, ac ſaniſſima eſſet. Petivit dimitti, & remedia ſibi dari, quibus domi continuatis, corpus contra recidivam muniret. Juſſa igitur eadem continuare, & bonam ſetacei curam habere, 24 Jan. 1761. dimiſſa eſt.

Domi ſana, horum uſu, ſex ſeptimanis vixit, ſed dein in cephalæam diram remittentem quidem, ſed nunquam intermittentem, relapſa, ad 3. Martii denuo intra Noſocomium recepta eſt. Cum antiquis remediis minùs feliciter continuantes, cetera Artis auxilia ordine admovimus.

Ac primò quidem Hirudines plures ad tempora frontemque adhiberi curavi, quæ cruoris quidem ſufficientem copiam, iterato ad 4. uſque diem in pleno Auditorio experimento, eduxere, haud juvarunt tamen. Unde 2°. Cucurbitas tum ſiccas, tum ſcarificatas, adpoſui, fronti, vertici, temporibus; idque ad tres vices, cum debita cruoris evacuatione. Nihil inde opis. Igitur 3°. auxilium a Vena jugulari ſecta expetivimus.

Etiam hinc ſpe fruſtratus 4°. caput raſum emolliente Cataplaſmate totum fovi quatriduo; quod practici jubent eo conſilio, ut ajunt, ut apertis futurarum poris via panderetur, quâ prava de Encephalo exhalarent. Arteriotomen non feci, quia ea & per Hirudines, & ſcarificatas Cucurbitas, ſufficienter facta erat. 5°. Empl. de Meliloto cum $\frac{1}{4}$ Empl. Veſic. miſtum univerſo capiti octiduo ſpatio admotum eſt; quo inde madente, ac ſtillante, pauxillum principio, nihil levaminis poſtliminio, percepit. 6°. *Bartholini* conſilii memor, qui in *Anglia* didicerat antiquas cephalæas curari, datis quotidie aliquot guttis liquoris, qui adultâ hyeme de vulnerata radice arboris *Juglandis* exſtillans, appensâ excipitur lagenâ, etiam hunc ſuccum Puellæ non ad guttulas, ſed ad duas de die uncias ſpatio 14. dierum, dedi.

Nihil ergo tot tandiſque proficiens, tandem *Verbenam* adhibui. Hæc 13. Aprilis ſicca appenſa collo eſt, & a 25. Aprilis recens collecta; tum & aqua ejuſdem ſtillatitia ad unc. IV. de die cum gutt. IV. Spir. Vitrioli, data eſt. Subitum ſanè inde levamen habuit, ſubitòque integram doloris abſentiam,

ſinè

ſinè ulla vel unius diei recidiva, ſpatio primùm duorum menſium. Tumque ipſi, indicanti mihi, quòd ſemper ad ſiniſtrum oculum punctum dolens ſupereſſet, quem olim Spir. Frumenti cum ſublimato ſublatum meminiſſet, internum Verbenæ uſum detraxi, ſpiritumque hunc ſubſtitui. Continuavit domi ſuæ Spiritum, & Verbenæ Amuletum, ad diem 6. Julii, quo cephalæa rediit, dirâ adjunctâ Cardialgiâ, & vomitu frequenti, cum brachiorum introtorſione inter vomendum. Purgantibus, ſcuto ſtomachico, paregorico, nervinis, roborantibus, & Verbenâ capiti adpenſâ, integre convaluit ſub finem Julii, & bene hucuſque habet.

§. IV.

Aurantiorum folia uſum in Medicina pulchrum habent. Eximius Medicus, vetus meus candidiſſimuſque amicus, *Haganus* Poliater, *Abr. Weſterhoff*, pluſquam elapſo abhinc anno, coactus fuerat ſplendidarum perſonarum hortatu, remedium quoddam arcanum ſuſcipere, eâ oneroſâ lege, ut quid eſſet, id, niſi conſentiente Auto-

re, nemini patefaceret Cùm Amicorum omnia communia ſint, mihi aliquam ejuſdem copiam fecit, ut datâ oportunitate in morbis convulſivis, in quibus non ſemper, ſed ſæpe, mirificè prodeſt, nocet verò nunquam, ut expertus teſtabatur, vim ejuſdem explorarem. Offerebat ſeſe menſe Januario curentis anni apta occaſio. Puella 18. ann. quam Materna AUGUSTISSIMÆ liberalitas, ut multos alios centenos pueros, puellaſque, clam alit, convulſiones patiebatur adeo miras, adeo horrendas, ut rariſſimi ſanè exempli eſſent, utque nullum genus convulſionum notum ſit, quod hîc non adeſſet: nulla pars corporis libera manſit, & nova atque inſueta Symptomata ſcenam hanc terribilem ferè quotidie mutabant: projectumque in altum corpus fuit ſic, ac ſi fortiſſimi viri illud in ſublime projicerent. Spatio 3. ſeptimanarum quidquid Artis, quidquid experientiæ eſſet, indefeſſâ operâ adplicaverat Veteranus Medicus, expertiſſimus Practicus, Dominus *ab Hentſchel*, ſed fruſtra. Cùm, AUGUSTISSIMÆ mandato, optimo huic viro jungerer, totamque pene Artem ex-

hauſtam fruſtra cernerem, ſubit ilico Arcani memoria. Collegæ narro innocuum per ſe, at ſtupendum quandoque medicamentum. Annuit. Damus. Quid plura? Scrupuli unius doſi cum potu Chocoladæ miſtâ primo die, quæ 12. horis integris perſeveraverant convulſiones, trihorio finiuntur; altero die ſemihorâ, tertio vix umbra levis malorum, prætereaque nihil; citò autem vires rediere, corpori ſua mentique alacritas. Scrupulum tamen pulveris quotidie dedi ad 14. diem uſque. Exinde ſemper ſana fuit.

Induſtriâ ac dexteritate ſuâ celeber, Ocularius *Wincel*, dum hâc hyeme ſuam cataractas extrahendi artem, tanta cum laude *Viennæ* exerceret, ajebat Arcanum illud *Haganum* nonniſi folia *Aurantiorum* continere, & decocti quidem formâ ad Chocoladam componendam adhiberi, at verò pulverem e foliis hiſce paratum quoque ſimili potui admiſceri poſſe, ac prodeſſe. Cum id tot rationibus aſſeveraret, curavit Ill. D. *Præſes* magnam copiam foliorum ubique colligi, & ad omnia Noſocomia, Orphanotrophia, Gerotrophia, Ptochotrophia mitti, ad

experimenta capienda. Dedi pulverem desperato Epileptico ultra mensis spatium, sed incassum. Itidem puellæ, choreæ *S. Viti* reliquiis adhuc laboranti, pulverem hunc frustra longo tempore dedi; posthac verò, cùm *Hagani* pulveris decem superstites scrupulos eidem decem diebus dedissem, penitùs convaluit. An ergo in *Hagano* pulvere quid admistum aliud? Nunquid ex tot *Aurantiorum* speciebus determinatam speciem *Haganus* habet, quæ veluti præ reliquis *Aurantiis* specifica esset? An verò, si idem sit, hîc contigit, quod sæpe, ut principio vix quid Medicina præstet, in fine autem juvet egregiè? Usus docebit.

Decoctum illud, unde Chocolada paratur, dictante nobis egregio *Wincel*, sic & fit, & datur. Fol. 30. 36. *Aurantiorum* cum libra aquæ coquuntur ad $\frac{1}{3}$. consumtionem, potumque Chocoladam inde formatum ægri bibunt, repetendo post 4. aut 5. dies idem. Præparata autem corpora volunt, triduo usu aquæ mellitæ, & dein purgante: alterâ tunc die post purgans exhibent hoc medicamentum. Alii descripti decocti tertiam partem

tribus ſubſequentibus diebus dant cum Chocolada, quam ſinè adjunctis calidis eſſe jubent. Suadentque illi in lecto hunc potum ſumere, & bihorio deinde quieſcere. Porro & ternos hos potus matutinos, & prævias purgationes, toties eſſe repetendas, quoties id exigit pertinacia morbi.

Optimus Medicus, integerrimus Amicus, Senator & Poliater *Haganus C. H. Velſe*, communicavit mecum hanc Decocti formam. ℞. Fol. Aurantior. N°. 120, (id eſt circiter unc. j. & dr. vj.) in Aq. pluv. unc. xx. decoque ſpatio 2. vel 3. horarum, vaſe clauſo; colato adde vini rubr. unc. x. Sacchar. cononid. q. ſ. ad gratiam. Sumat æger bis, ter, quater, prout neceſſitas jubet, unc. iij. iv. quotidie, aut ſolas, aut miſtas cum levi Chocolada. Teſtatur idem hocce remedium mirè reficere, & roborare ægros; egregiè aliquando *Colicam Pictonum* mitigare; Colicæ hujus ſedare vomitus; & quæ Purgantia, atque Opiata hactenus operata non eſſent, ope decocti nunc operari. In Hyſtericis Convulſionibus necdum multa experimenta ſe habere, reticere ſe ta-

men non posse Notabilem casum biennis Infantis, fatui, ut videbatur, futuri: qui anni ab illinc spatio levioribus Convulsionibus quotidie vexatus, a semianno clamoribus convulsivis, nonnunquam Epilepsiæ, quandoque Catalepseos, contortus symptomatibus: sumserat ter die quid hujus Decocti spatio 20. dierum citra levamen notabile, posthac verò eo cum effectu, ut elapso demum mense ne umbram quidem morbi ampliùs haberet, hilarisque idem, atque ingenuus, adpareret.

Profectò hujus efficaciam decocti mirificam, & ego expertus fui in viro quinquagenario, qui post hemicraniam in horridas faciei convulsiones 20. 30. unâ die repetentes, inciderat. Junxeratque se se ea memoriæ labes, ut noscens, qui accederent, omnes, noscens omnia, quæ videret, tangeretque, tamen nomina indere propria ipsis non posset, passimque per omnia balbutiret: & quamvis gallicè, aut italicè, interrogatus, si quid utcumque intelligibile responderet, id germanicè duntaxat, præter omnem sanè morem, fuit. Unc. ij. quovis bihorio decocti

datæ, ſenſim notabiliter mutarunt, tandem ſpatio ſex dierum integrè ſuſtulerunt hunc morbum, cum omnibus ſuis ſtupendis ſymptomatibus, omneſque reſtituerunt functiones.

Puella 16. annorum febre ſcarlatinâ correpta menſe Septembri anno 1760., dein convulſione 7. Octobr. latere dextro paralytica facta eſt, & perfectè aphona. Cùm nihil conſueta Artis auxilia juvarent, miſit eam Ill. Præſes ad meam Machinam electream. Pauxillùm quidem ſpatio 6. menſium lucrabatur, ut articulare voces quaſdam potuerit, ut etiam paralyſis minueretur; verùm pauca illa emendatio cùm non augeretur, dedi tria decocta Aurantiorum, poſteaque pulveres, interea dum ad Machinam diligenter quotidie accederet. Menſis ſpatio ſic pergens, lucratur voce incredibiliter, ut nunc ſpes ſit ejuſdem reſtituendæ, & paralyſeos penitùs curandæ. Obſervatio hæc incitavit me, ut cunctis, quibus vim electrinam nunc adplico, ſimul pulveres fol. aurant. darem, viſurus an plura exempla colligere queam felicioris ſucceſſus vis electrinæ ope horum.

In Epilepticis nec decocto, nec pulvere foliorum, aliquid hucusque profeci; datâ tamen occasione repetam experimentum, cùm audio id aliis succedere. In tremore post terrorem superstite videbar primò victor morbi futurus, deinceps verò minimè, tandem verò iterum multùm. Vidi a laudatissimo Physico Nosocomii civici *Schreibers* homini, choream *S. Viti* ab annis pessimè habenti, idem ultra mensis spatium dari cum aliqua duntaxat emendatione in principio, ita ut levior illa emendatio non augeretur, licet idem decoctum longo temporis spatio continuaretur: fatendum est tamen inceptam illam emendationem constanter permanere.

Porro indigebit remedium istud, ut & *Verbena*, pluraque alia, maturiore ac diuturniore examine, priusquam quid certi circa idem concludatur. Nunquam enim in similibus tentandis, evulgandisque, sufficienter cauti esse possumus. Coævis scribimus, & posteris. Hi, institutis iisdem experimentis, aut eadem, quæ nos; aut aliter, quàm nos; aut nihil omnino, quod nos; videbunt. Si nos ritè, castèque & pru-

denter, noſtra notaverimus, tam fauſta quàm adverſa quàm inutilia, quàm imperfecta; profectò dum Coætanei, ſerique Nepotes, eâdem prudentiâ experimenta noſtra repetiverent, idem, quod nos, ſemper adnotabunt.

Hoc demum modo Canones formabuntur practici, qui limitent morbos, graduſque morborum, in quibus proſit, non proſit, noceatve, medicâmentum. Sin verò aut perfunctoriè, aut nimis glorianter, aut immeritæ cupidine famæ, experimenta evulgaverimus conſequetur neceſſariò id, ut nos, & præſens ætas, & poſteritas, jure condemnent. Remedium ſuſtuliſſe morbum videri poteſt, nec fortè ſuſtulit: ut ſi alia ſimul data fuerint, quæ emendare morbum potuerint; aut ſi periodici morbi ſint, ut plures Cardialgiæ, Cephalææ, Hemicraniæ, Arthritides, Rheumatiſmi, &c. qui vel ſponte, vel mutatis aëre, vitæ genere, alimentis, vel naturæ operâ, aut mitigentur, aut ſileant, aut penitùs ſæpe ſuperentur. Securos quoque nos eſſe oportet, quod ægri ſummâ accuratione remedium adhibuerint; quodque non clam alia aut prætulerint, aut inter-

miſcuerint ſaltem, & tamen ne fortè iraſcamur, neve illi careant noſtrâ amicitiâ, gratiâ, patrocinio, tribuant nobis gloriam curæ. Hæc ut mihi contigere, contingunt & cæteris.

Hinc monitos lectores meos volo, ut quæ obſervata communico, ea novis dignentur experimentis urgere, ſique forſitan violaſſe hinc inde prudentiæ regulas videar, ut id publico, meo etiam expreſſo nomine, palam faciant. Erit profectò unde gratias illis perpetuas agam. DEO vivimus & proximo; vivimus veritati, non patri fallaciæ & mendacii, diabolo.

§. V.

Quæ priſcis Anti-Epileptica dicta *Pæonia mas*, *Valeriana Sylveſtris*, *Viſcus quercinum*, pluribus experimentis etiam hoc anno factis, verè Anti-Epileptica eſſe novi, docui, demonſtravi; at verò aut modicæ, aut nullius omnino efficaciæ eſſe, in multis, imò fortè crebrioribus in caſibus, quoque expertus dolui. Hi tamen caſus non derogant illis, modò ſuos intra limites ſinguli coerceantur. *Valerianæ*

Sylveſtris in *Fabio* efficacia effecit forſitan, ut debito celebrior illa inclareſceret; utque fallax ſæpius, vileſceret multis. Manſit tamen, æternumque Anti-Epileptica Planta manebit, ſuis determinatis in caſibus. Suſpicor ſimile quid fore de *Aurantiorum* foliis.

Finis Sextæ Partis.

ANTONII

ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII ET ARCHIATRI

S. C. R. A. MAJESTATIS,

NEC NON MEDICINÆ PRACTICÆ

IN UNIVERSITATE VINDOBONENSI

PROFESSORIS PRIMARII,

RATIO MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO.

PARS SEPTIMA.

PARISIIS,

Apud P. F. DIDOT, Juniorem, Bibliopolam, ad Ripam Augustinianorum, propè Pontem Sancti Michaelis, sub Signo Sancti Augustini.

M. DCC. LXIV.

Cum Approbatione, & Privilegio Regis.

AUGUSTISSIMÆ

ROMANORUM IMPERATRICI,

MARIÆ THERESIÆ,

Dominæ ſuæ Clementiſſimæ

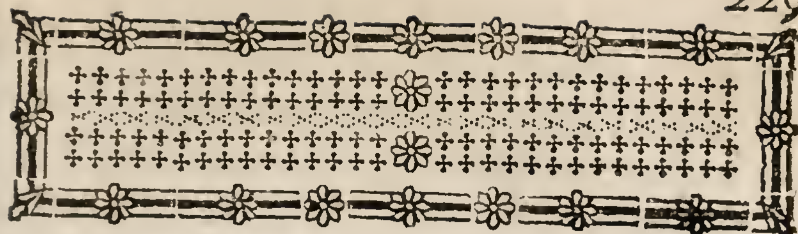
ANTONIUS DE HAEN.

PRo innumeris beneficiis, quibus Majeſtati tuæ placuit me in nonum jam annum; potiſſimumque hoc ultimo elapſo, gratioſiſſime cumulare, cum, quod rependam, non habeam, id, præter memetipſum tibi dicatum totum, habeo, gratus rependo, deponendo ad pedes Throni tui ſeptimum annui laboris Tomum; qui, quantos ad excolendam, ditandamque, cum Medicinam, tum Chirurgiam, animos adhibuerim, addiſcendique utramque Medicinæ ſtudioſis copiam longe uberrimam fecerim, ſponte patefacturus eſt. Tua ejuſdem, AUGUSTISSIMA IMPE-

RATRIX, *approbatio efficiet, ut in posterum eandem adhuc, si tamen id possibile sit, merear auctiorem.*

Dabam 9. Novembris 1762.

ANTONII

ANTONII DE HAEN RATIO MEDENDI.

PARS SEPTIMA.

CAPUT I.

DE ANEVRYSMATE EXTERNO, SPURIO.

§. I. *Aneurysma spurium in Brachio; à Missione sanguinis natum,* Compressione *curatum. Biga observationum adjungitur, quæ quantumvis per se simplices, & cuique obviæ censeri possint, ob frequentem nihilominus earundem in Clinicis neglectum, novâ commendatione indigent.* §. II. *Aneurysmatis Spurii Trunci ipsius Arteriæ Femoralis, inflicto vulnere nati,* Interceptio. *Gangrænæ & Spha-*

celi, assiduo, diuturno, copioso, ac, ni fallor, citra Exemplum hucusque internè, externèque dato, Cortice Peruviano, felicissima curatio. §. III. *Apologia Corticis adversus ejusdem detrectatores, audaciorisque nostræ eundem exhibendi dosis.* §. IV. *Urinam plurimo curæ tempore à nostro vulnerato redditam, quædam observationes, ea intentione collectæ, ut constaret, an in Diagnosi ac Prognosi quid lucis afferrent, nec ne?* §. V. *Disquisitio num Fungi Agarici ad arteriæ vulnus non modò lamellatim facta adplicatio, verùm etiam ejusdem pulveris per totum vulnus conspersio, laudanda sit?*

§. I.

PEriculosissimi hujus, frequentisque Chirurgici morbi, plura exempla dedi in hujus Operis *Tomo II. Part. IV. cap. 2. Part. V. cap. 6. & Tomo III. Part. VI. cap. 4.* Faustaque simul & infausta nostra conamina communicavi. Septimam hanc Partem ab eodem argumento, quod Annus Academicus nova eidem agumenta suppeditarit, auspicabor.

Anno 1761. Nov. 10. Instrumento

resiliente Balneator Pictori 25. annorum, pectoris ardorem & raucedinem conquerenti, venam tudit; mirante ægro quod momento temporis tria vasa replerentur, vimque prosilientis cruoris Chirurgus ægrè retunderet. Tumens porro præ validiore compressione brachium, spiritu quopiam fricare ille jussit, effecitque inde ut artum, a tribus retro septimanis immobilem, sauciatus iterum flectere, artemque pictoriam, quamvis non expeditè, tamen exercere posset. Quem interea Balneator solabatur integræ spe curæ, quidquid supereat impedimenti a Lympha duntaxat, quæ ad Venæ, Cutisque vulnus afflueret, oriri ratus.

At verò contrarium expertus est homo infelix, tumore intra 7. aut 8. septimanarum spatium ovum gallinaceum mole referente. De eventu sollicitus, adiit 5. Jan. hujus, quem vivimus, anni, Exp. D. *Reutter*, Chirurgiæ Doctorem, Virum curis experientiâque clarum; qui postquam in decimum diem Machinam comprimentem externam frustra adplicuisset, hominem demum meis curis commendavit.

Origo mali, ac progrediendi modus, Aneurysma spurium esse declara-

bant. Carebat tamen pulsatione, nec non motu illo tremulo, de quo Tomo II. Part. IV. egi: verùm nos, ab effuso cruore, eodemque coagulato, per brachii cellulositatem, pulsuum perceptionem, tremulumque motum, suffocari conjecimus.

Die Jan. 16. dexterrimus Chirurgiæ Professor *Leber*, operationem peregit; præsentibus Magnifico Domino Archiatro, & inclytæ Facultatis Medicæ Vice-Præside *Kestler*, egregio Medico, & sorlertissimo Nosocomii Civici Physico, *Schreibers*, Chirurgo S. S. M. M. *ab Hombourg*, Chirurgiæ Doctore *Reutter*, Aulico Chirurgo *Fischer*, Doctissimo, ac plurimæ spei Chirurgo, *Scherer*, aliisque pluribus Medicinæ, Chirurgiæque cultoribus.

Dilatato sursum, deorsumque vulnere, globosum corpus apparuit, ambiguum utrùm tendo Bicipitis brachii esset, an membrana fortis, quam validior brachii compressio ex membrana cellulosa formasset? Non esse tendinem, sed compressione natam membranam, plura mox evincebant. 1°. Tendo si fuisset, oportuisset illum a cohæsione suâ naturali cum cute, ope cellulositatis genitâ solvere: verùm

ſtylus liberè intrabat ſurſum, deorſumque. 2°. Amotis integumentis, debuiſſet brachium extentum quoque tendinis extenti rigiditatem oſtendere; verùm id neutiquam. 3°. Amotis integumentis figura rotunda erat, hemiſphærii, extrorſum verſi, inſtar, atque ad ſuperiorem partem ſubitò declivis: ut evidenter adpareret de tendinea expanſione nihil ſupereſſe. 4°. Si tendo fuiſſet cruori coagulato ſuperextentus, tumorem utique, dum brachium extendebamus, comprimere debuiſſet; at verò tumor æque globoſus eſſe perſeveravit. 5°. Factâ levi tumoris inciſione, & vulnere dilatato in longitudine neceſſum fuiſſet ut porrecto in longitudinem brachio apertura clauderetur; verùm ea manſit æque aperta. 6°. Educto cruore, nulla tenſio partis aderat, dum arteriam vulneratam quærentes, brachium vario modo extendebamus: porro ſi Aponeuroſis incluſiſſet tumorem, aperturam longitudinalem a nobis factam, extento brachio, claudere debuiſſet.

Igitur tumor ipſe cum ſua membrana exactè ſic ſe habuit, quemadmodum *Rat. Med. Tom. II. Part. IV. pag.* 42. 43. expoſui. Nempe ſanguis arterio-

ſus in celluloſitatem illam, quæ Arteriam, Venam, Nervumque, laxè colligit, effuſus, eandem dilatat, extendit, expandit, in craſſiorem compingit membranam; eoque faciliùs, quo Chirurgus tum diutius, tum fortiùs, brachium compreſſerit. Scilicet vis cruoris, arteriæ vulnere pulſi, locum foramini proximum ampliat, celluloſitatem removendo, & cavum quoddam format, quod ideo hemiſphærium refert, quia celluloſitas in extremo circulo tumoris ad arteriam arctè adpreſſa & agglutinata, coïvit cum eadem. Saccus proinde ſic producitur clauſus. Si vis ſanguinis non ſolvat hanc in ambitu cohæſionem, durum trumbum formare cogitur, arteriæ foramen ita demum obturantem, ut effluere queat nihil. Atque ita ſola compreſſio externa, citra ullam loci aperturam factam, perfectè Aneuryſma curat, ut *Tomo II. Part. IV. pag.* 40. & 41. exemplis demonſtravi. Sin verò proſilientis de vulnere ſanguinis vis tanta eſt, ut ſacci ſelluloſi, per ambitum cum arteria accreti, plagam fortè debiliorem ſolvat, aut laceret, ſanguis effunditur per adipoſam membranam, inter, ſub, ſupraque muſculos, cutem elevat, citòque ita putre

cit ſæpe, ut brachium, imò aliquando totus homo, ſphacelo pereat. Undè citâ operatione tunc opus eſſe intelligitur. Ita femina *Tomo II. Part. IV. pag.* 32., ut & *Tomo II. Part. V. pag.* 327., ſic etiam pictor noſter.

Igitur incisâ globoſæ hujus maſſæ membranâ, prodiit ſanguis congrumatus, iſque haud de ſacco duntaxat, verùm ex lacerato ambitu ſacci versùs brachium ſuperiùs & inferiùs olim effuſus.

Eluto vulnere, & laxatâ tortili machinâ, videbamur videre Arteriam mox ſupra bifurcationem ſauciatam, & quidem ab interno ſuo latere. Utique Reſiliente Chirurgorum inſtrumento vas ſic vulnerari poteſt.

Videbamur, inquam, videre; nam cùm arteria & ante bifurcationem ſuam, & poſt eandem, emittat ramos plures, decipere nos poſſet ramus oriundus ex Arteria cubitæa, ſi ille fortè adpareret ſolito amplior. Hinc in Aneuryſmate cum plurimo ſanguine effuſo, ubi longiore inciſione opus, accuratius rem hanc definimus, minùs accuratè in inciſione breviore; ut in caſu præſenti: quatuor enim pondere uncias eductus non ſuperabat cruor. Fatendum tamen eſt a magnitudine arteriarum, trunco

quodam prodeuntium, conjecturam probabiliorem sæpius reddi.

Laterale arteriæ vulnus suspensos tenuit animos, utrùm Agarico, & Compressione artificiosâ, in vasis latus fortè minùs premente, hâc comprimendi methodo uteremur: an verò tutiùs Interceptione? Attamen mira Agarici virtus, qui etiam in pulverem versus adplicari ubique possit, atque cum vase veluti conglutinetur, vota Adstantium in consuetam compressionem nostram vertit: eâ tamen lege, ut filo munitæ acus perpetuò ad manus forent, ad arteriæ interceptionem, minùs prosperante compressione, faciendam.

Chirurgus igitur parvâ, eâdemque ritè complanatâ Agarici lamellâ, vulneri impositâ, me suadente, vicina per ambitum loca ejusdem pulvere contexit, nec non etiam vulneris ambitum omnis; siquidem aliàs ea vasa, quæ ex Arteria vulneri superiore, nascuntur, hæmorrhagiâ haud raro turbant, labefactantque apparatum. Postmodum stratum, ut ajunt, super stratum, ampliores sensim Agarici lamellas imposuit, donec, quæ imposita duodecima erat, debitam monstraret altitudinem, quam deinde plumaceolis siccis compressisque admotis, idonea ligatura firmabat;

Manus friguerat ſub operatione: at verò illa poſt operationem mox fota calido vino & aquâ, intra horam calere cepit. Bihorio elapſo teſtabatur æger admodum leve ſibi toto in brachio eſſe, doloremque perquam tolerabilem. Caluit bene manus, pulſuſque percipi in carpo ceptus. Nemo ſanè horum, quos in noſocomio ſimiles curavi, tolerabiliùs ab ac operatione habuit; nunquam inquietus, vix unquam frebricitans, noctibus gaviſus tranquillis, adpetitu pollens, contentum perpetuò & tranquillum teſſtatus animum.

Ad 5. diem, (hyems quippe erat,) prima deligatio facta eſt. Sanguis ex ambitu vulneris tranſſudans, adparatum parumper maculaverat, & etiamnum, amotis plumaceolis, effluebat aliquantillum: Agaricus verò ſuo fixus in loco inventus eſt. Hinc vulnus, ut priùs, deligavimus. Excoriatio tamen cum exulceratione nata à tortili machina; ſolvere hanc, proſpicere illi, aliamque machinam admovere, ſuadebat. Quo in opere læti deprehendebamus quod ablato per aliquot minuta toto hoc vinculo, vulneri ita inhæreret Agaricus, ut nihil de vulnere effluxiſſe apparatus doceret.

Die ab operatione octavo altera; die undecimo tertia deligatio facta, Fungi optimam adhæsionem, laxatâ etiam machinâ tortili, ostendit.

Die 15. incipiente, nempe 30. Jan. in quarta deligatione totus cecidit Agarici acervus, laxatâque machinâ nihil de vulnere exiit. Novas tamen lamellas eidem, majoris securitatis gratiâ, imposuimus.

Biduo exinde elapso novus excidit de vulnere Agaricus. Vulnus optimum undecumque. Agaricus alius impositus. Laxatâ machinâ tortili ne gutta sanguinis effluxisse visa. Exin quovis die deligatio. Agarico jam tertium elapso, novum non substituimus; inchoantem undique incarnationem, ita dictam, impediturum rati. Ineunte Martio optima Cicatrix. Martio circiter medio domum sanus repetiit, seriò monitus ne integro biennio hoc brachium ad gravius aliquod onus tollendum, labores ve validiores perferendos, adhiberet; prætereaque quovis 14. die me conveniret examinandi causâ. Redeuntem sæpius in sanitate perseverantem deprehendimus.

Observationem practicam hîc oportet geminam adjungere. 1°. Licèt, qui

hanc operationem ſubierent, longiore tempore lecto affixi, alvum vix egerant, non eſt tamen, quod nos ſollicitos reddat; eo quod ſolo jure carnium cum optimo pane nutriti vix ſibi coacervent fæces. Fracto crure citra detrimentum homines menſis, & ultra, ſpatio, alvo inculpatè carent. Imò præſtat raram habere eandem, ne frequentiore corporis ad egerendum motu ſolvatur adparatus, artuſque flectatur. Utique noſter homo, ad 13. diem uſque, nec naturâ ad alvum ſollicitatus, nec per artem admotus fuit. Cùm autem ad 13. diem nonnulla deſidendi conamina adverteret, ſuppoſitorio immiſſo poſuit alvum ſiccam, copioſam; non in excipulum, ſellamve perforatam, ſed in ſuppoſita linteamina, ne motu facto deligatio brachii quid pateretur. Alteram alvum ſeptimo poſtea die, ſuppoſitorio iterum adjutus reddidit; ex quo verò pleniùs nutriebatur, ſponte & quotidie.

Altera obſervatio practica circa cautelam verſatur, quæ in ægris, diuturniore tempore lecto affixis, excoriationem, gangrænam, & ſphacelum averruncet; cautelam, quam hinc inde obſervo in ægrorum damna haud ſatis

adhiberi. Toto Octennio, & quod plus eſt, ex quo ægrorum publicam geſſi in Noſocomio curam, nulla unquam viſa eſt partium excoriatio; eo quod maturè cunctis decumbentibus, ſive Acuto morbo, ſive Chronico, ſive Vulnere detentis, tota corporis, quâ incumbunt, pars, bis die, unguento molli lavetur; compoſito ex albumine binorum ovorum, quod primò bene conquaſſatum, dein modico igni, quo leviter incaleſcat, impoſitum, continuòque motum, ſenſim, ac guttatim fere, cum unciis vj. ſpir. vini commiſcetur. Prudentes ægrorum noſtrorum Cuſtodes norunt etiam his, qui citra piaculum verti in latera nequeunt, poſtica corporis innocuè inungere.

§. II.

Ordine ſecundus, qui ſequitur æger, multam ſuppeditat tum medicam doctrinam, tum chirurgicam: ac præterea docet quatumcumque veteranos practicos diſcendi occaſionem quotidie nanciſci.

Juvenis 24. annorum, procerus, robuſtus, braxator, anno 1761. Nov. 15. in femoris ſiniſtri media,

eademque interiore plaga, vulnus accipiti valde profundum quidem, ſed anguſtum admodum, plurimum ſanguinis principio fundens, intra octiduum autem ſponte coaleſcens. Deinde ambitus cicatriculæ tumere cepit, poſthac autem totum femur, quin & integrum crus œdematoſum frigidumque redditum fuit; ut 27. poſt acceptum vulnus die, ad nos delatus, exhibuit. Horrebamus collapſam hominis pallidamque faciem, febrim cum debili pulſu, tuſſiculam continuam, pectoris anxietudinem. Adornando anamneſin, intelleximus Chirurgum bis venam tudiſſe, ut ſanguinis arterioſi impetum compeſceret; Aneuryſma pronuntiaſſe; verùm nec per ſe, nec per alios, quod ſaltem debuiſſet, ſi aptus ipſe non eſſet, requiſita auxilia adhibuiſſe. Cùm vel ſorti ſuæ, adeoque certæ morti, homo miſerrimè emaciatus ac debilitatus, committendus eſſet, vel anceps auxilium ilico tentandum, operationem ſequenti die, ſcilicet 12. Dec. ſequenti modo inſtituimus.

Admoto primùm tortili inſtrumento, vulnus per longitudinem ſurſum, deorſumque dilatatum eſt, eoque eductæ ferme quinque libræ grumoſi cruoris.

Ipſa Cruralis (Femoralis dicenda potius) Arteria perfoſſa deprehendebatur; id quod proſiliens, laxatâ machinâ, ſanguis demonſtrabat evidenter. Cùm vulnus quatuor & ultra pollicum profunditatem haberet, dilatandum ſurſum ac deorſum ultra fuit, ut in fundo operaremur; tumque tandem arteriam ipſam maſſâ partim fibroſâ, partim calloſâ, informi, digitum hinc inde craſſâ, circumvolutam, ac connatam, deprehendimus. Si locus compreſſioni, priore in homine inſtitutæ, aptus fuiſſet, minùs de hoc alieno corpore ſolliciti fuiſſemus, utpote illi ejus loco, unde cruor exſiliret, admoturi Agaricum, vimque compreſſionis maximam; jam verò ad ingentem adeo Arteriam, ad profundiſſimam adeo plagam, tantæque magnitudinis vulnus, veriti ut firmus, ut in latera haud vacillans, vix figeretur Agaricus, compreſſionem ſolitam periclitari auſi non fuimus, ſed interceptionem prætulimus.

Equidem, fateor, Cl. Vir *L. Heiſterus*, curam felicem ſolâ comprimendi methodo perfecit arteriæ femoralis, at verò ille hominem mox a vulnere ſuſcepto, hominèm cæterà ſanum ac vegetum; nos autem ſemimortuum,

a 27. retro diebus neglectum, in quo nil liceret periclitari, ſed omnium tutiſſimum illico adhibendum foret, in cura ſuſcepimus, Vid. *Diſput. Chirurg.* ab eximio *Hall. coll. Tom.* 5. *N°*. 132.

Tentata igitur Interceptio fuit. Sed in eadem facienda jubet Ars Nervum ſeparare, ne comprehenſus ille atque conſtrictus, convulſiones, tetanos, mortemque producat. Id verò hîc viſum impoſſibilè, cùm neque circumcretam maſſam, ſupra deſcriptam, ab arteria ſolvere, neque in eadem maſſa confuſa, calloſa, informi tota, nervum invenire poſſemus. Cùm tamen neceſſaria omnino interceptio viſa eſſet, tria nos utcumque conſolabantur. Ac 1°. quidem quod Nervus, ſi arteriæ propinquus, unàque cum illa in maſſa informi involutus, cum arteria ligaretur, minùs ob eandem hanc maſſam a filo conſtringeretur, ideoque tantas haud generaret convulſiones. 2°. Quod Nervus ſubitò cum Arteria ligatus haud in ſingulis operationibus convulſiones faceret; experientiâ illorum, qui Nervum numquam ſeparent, id confirmante. 3°. Cum aliquando Nervos majores, digiti, imò pollicis, latitudine ab arteria femorali in cadaveri-

bus deprehendissemus remotos, spes blandiebatur fore, ut hîc quoque remotior locaretur. Vid. *Disp. Chir. Hall. Tom.* 5. *N*°. 140, in qua cautela *hæc* à *Dionis* aliisque adeo inculcata, minùs necessaria esse judicatur. Saltem hic adhiberi non poterat.

Eloto igitur probè vulnere Cl. Chir. Professor acu longissimâ atque incurvâ, filis pluribus bene ceratis instructâ, arteriam subiit, tenaculo acum, post arteriam positam, indeque leviter emergentem ad se adduxit, atque ita arteriam, interposito spleniolo, ne ligando perscinderetur, intercepit, constrixit. Laxatâ machinâ tortili, vulnus vasis egregiè clausum esse apparuit, sanguine non nisi lateralibus de vasis saltu profluente; unde vulnus linteo carpto oppletum, factaque ligatura est.

His peractis multorum animos dubitatio subiit, an ligatâ arteriâ tantâ, crus invitabili gangrænâ haud periret, adeoque & homo totus? Et num propterea amputatio, cujus apparatus omnis ad manum erat, non esset instituenda? Sed ad eadem omnino dehortabar validas, ni fallor, ob causas. Primò, quod hujus Arteriæ interceptionem *primi* non tentaremus, Secun-

dò, quod Anatome abunde nos convincat pluribus in locis, ligatâ Arteriâ, superioribus, laterales arterias dari, quæ *anastomizando*, cum arteriis lateralibus, infra ligatam arteriam oriundis, ita sensim cum illis dilatantur, ut defectum intercepti trunci suppleant abunde, quemadmodum sola contemplatio Tab. 23. *Eustachii* docet. Tandem, quod in ægro hoc amputatio non nisi summo in femore institui posset, ubi passim letalis; eoque magis hîc, quod quatuor septimanarum spatio res neglecta vires ægri, sanguinemque, dilapidasset; ut haud inanis ille metus esset ne inevitabili inter amputandum hæmorrhagiâ, nostris sub manibus expiraret. Amputationem autem rebar, si reparatis viribus propter enarratam causam adhuc indicaretur, tutiùs deinceps posse institui.

Sed alter scrupulus mentes aliorum invasit, scilicet ne sanguis, qui inter operandum multus effluxerat, adeoque in tam magno vulnere, inter musculos, dudum ante a se mutuo disjunctos, copiosus hærebat, nec propter hominis sub operatione ferè deficientis, languorem, eximi vix poterat, ne, inquam, ille putrefactionem summam

excitaret, reſorptuſque mortem; dum non niſi pluribus poſt hac diebus prima deligatio fieret; adeoque prudentiæ eſſe, ut quiete aliquot horarum conceſſâ, vulnus circumſpectè aperiretur, & grumoſus educeretur cruor. Nimis fortè facilis, conceſſi. Verùm enormis adeo hæmorrhagia aderat, ut veriti ne, non modò ex lateralibus vaſis diſciſſis, ſed etiam fortè ex vaſis lateralibus integris, communicantibus anaſtomoſi cum trunco ſub ejuſdem ligaturâ, de vulnere arteriæ efflueret, (neque enim ligaturam, niſi ſupra ejuſdem vulnus unicam, fecerant,) ut, inquam, binas Agarici lamellas vulneratæ arteriæ adplicuerimus, linteo carpto cuncta repleverimus, & firmiſſimâ ligaturâ muniverimus univerſam plagam.

Facilè hanc hiſtoriam, quippe ad rem ipſam nihil facientem, omiſiſſe potuiſſem, ni nonnullæ rationes candidam ejuſdem relationem poſtulaſſent. 1°. Ut pateat in morbis Indicantia & Contra-indicantia nonnunquam ita urgere utrinque, ut, utra ſequaris, planè ambigas. 2°. Ut maturè examinemus an illorum methodus, qui tam infra, quàm ſupra vulnus, arteriam

intercipiunt, præ ſimplici ligaturâ non præſtet: ne id, quod noſtro in caſu verebamur, aliis in caſibus revera contingens, operationem redderet infelicem; cum vel hinc, vel tam forti e contrario arteriæ conſtrictione, ut gangrena inferiorum ſequeretur, homo periret?

Atque hæc de ipſa operatione dicta ſunto. Emulſionis Libræ 4. cum unc. ij Syr. Diac. dabantur ſpatio 24. horarum, intermedioque tempore ſæpius juris carnis pauxillum. Integro hoc die pectoris anxietas, tuſſis, ſitis, parvus idemque frequens pulſus, agrypnia, obſervabantur; & ut pridie operationis, ita jam, prodiit urina jumentoſa, niſi quod exactis 24. horis nonnihil deponeret incraſſamenti.

Cruri porro univerſo œdematoſo eidem ac frigido, mox ab operatione calidum fomentum circumdedimus, compoſitum ex Scordio, Abſinthio, Alliaria, Abrotano, floribus Chamæm. & Samb. aquâ, vinoque incoctis, quâvis horâ, &, ſi opus, quâvis dimidiâ horâ renovandum: cùm autem ad frigidiorem partem fomenta mox frigeant, calefactum eidem ex Lana Stragulum circumvolvimus. Effectum hinc, ut

femur, crus, ac pes, modicè calerent perpetuò.

Dec. 13. Sudor mane, pleniore paulò cum pulſu. Jus, & Emulſio, ut die primâ. Aqua hordei ſitim ſedavit. Jus ipſi placuit præprimis. Lingua humida & alba. Urina poſt meridiem naturalis. Poſt ſudorem pulſus melior, anxietas tolerabilior. Nunquid ſecundùm egregium *La Motte* poſt puerperium, nunquid poſt magnas cruoris evacuationes, ſudor laudandus? Laudanduſque veluti indicium retuſi ad apertas arterias impetus ſanguinis, ejuſdemque ad Cutem derivati?

Dec. 14. ab hora poſt mediam noctem tertia, ad decimam breves habuit, bonoſque ſomnos. Pes probè calet, etiamſi fomentum ad horam renovetur duntaxat, ubi heri vix ſuffecerat ejuſdem ad mediam horam renovatio. Pauca febris, exigua anxietas, pulſus non parvus, appetitus. Fœtor ad vulneris adparatum multus, cui fortè ſymbolam contulit ſanguis, qui brevi poſt deligationem tranſſudando univerſum maculaverat adparatum.

Dec. 15. ſomni mediæ horæ iique frequentes, ad fuere, dummodo Machina tortilis pauxillùm relaxaretur.

Appetitus. Deligatio prima, aut ſi mavis altera, facta eſt; eâ tamen cautione, ut & lintea carpta versùs arteriam, & Agaricus, loco linquerentur ſuo. Planta pedis, quod fomento eſſet corrugata, magno gaudio noſtro dolebat.

Dec. 16. in deligatione ob fœtorem iteratâ, pus comparuit. Somni meliores. Pedis naturalis calor.

Dec. 17. fœtor immanis matutinam ſuaſit, veſpertinamque deligationem. Veſpere quid ſanguinis prodiit, binæque cecidere Agarici lamellæ. Fluor autem cruoris lentus erat, iſque omni vulneris in ambitu. Qui porro, ſive venoſus, ſive etiam arterioſus, ſufficienter docuit ab inſtrumento tortili haud ita comprimi arteriam, quin tranſitus ſanguini concederetur. Docuit præterea anaſtomoſes a longo forte tempore, (dum & copioſo, eoque coagulato cruore, & valido Balneatoris apparatu, compreſſa arteria eſſet,) fieri cœptas, officio jam fungi ſuo: vel ſi quis id eo tempore necdum concedere vellet, ſaltem ſanguinem ad femur advehi per alias arterias, quàm quæ ab intercepta, interceptæve ramis: *Euſtach. Alb.* Tab. 24 Lit. A. D. E.

Dolor cum in pede, tum in vulnere; in vulnere autem nunc magis. Hâc vesperâ primam alvum reddidit sponte. Nocte utcumque dormivit.

Decembris 18. deligatio utraque quid sanguinis ostendit, per lintea carpta transsudantis, nonnihilque puris Vix ultra febrilis pulsus, ac cæterà bonus. Hucusque Urinæ, unicâ eâ 13. Dec. exceptâ, vel jumentosæ redditæ, vel, quæ limpidæ redditæ, hæ tum rubicundiores fuere, tum citò factæ jumentosæ. Sedimen porrò posuere tardè, imò sæpe altero modò die.

Dec. 19. omnia ut heri, sed sordidius vulnus.

Dec. 20. universa vulneris facies gangrænosa. Unde ad externum Corticis Peruviani usum, internumque deventum est. Assumsit quotidie Extr. Cort. unciam mediam, mistam cum. unc. iv. Aq. Samb. & unc. ij. Mellis. Fomentum parabatur ex unc. iv. pulv. Cort. bihorio cum aqua coctis, ita ut superessent modò Libræ duæ. Hinc involvebatur femur universum, interea dum crus & pes solito tegerentur fomento. Decoctum idem corticis, cui inditum tantillùm spiritus

Thereb., vulneri imponebatur plumaceolis exceptum. Senſim hinc omne gangrænoſum, factis hinc inde ſcarificationibus levioribus, ſeparabatur, partim emendabatur, mutabaturque in ſanum.

Urinas ad uſque nonum diem deſcripſi; ab illo verò die hæ minùs jumentoſæ prodiere, citiùſque deponentes, omnes verò naturali rubicundiores. Neque febrilis pulſus ab 8. vel 9. die obſervatus ampliùs eſt. Emulſio cum cortice, de nocte potiſſimùm, ſemper aſſumpta eſt. Spiritum Thereb. nunc parciorem Fomento, nunc copioſiorem addidimus, prout major, minorve eſſet gangrænæ metus, aut prout nonnulla vulneris vaſcula plus minus ſanguinis funderent. Reſiſtit enim potenter hic ſpiritus putredini, & oſcula vaſorum conſtringit. Cùm doſis corticis extracti ſufficere non videbatur, cùmque aliàs experientia nos docuerat ejuſmodi dari hominum, morborumque naturas, quibus ille in decocto, quàm in extracto aut pulvere, efficacior eſſet, curavi ejuſdem triti uncias ij. bihorio cum aqua coqui, atque colati liquidi libris duabus uncias mellis

tres admifceri, fingulоque abfumi nycthemeri fpatio.

Atque fic fat profperè peracta res eft ad ufque 26. Decembris. Hoc verò die æger denuo conqueftus eft anxietates, poftratum penitùs appetitum, vehementem a cortice horrorem. Vulnus quod purum effet, corticis ufui 24. horis fuperfedi. Inde nunc minui anxietates, reddique fibi appetitum teftabatur æger. Monitus autem, convictus immò de corticis peruviani neceffitate, denuo affumpfit illum, vique fe cogens, eidem affumendo affuevit tandem.

28. Dec. moderatior hucufque tuffis, atque notabilem tenacis glutinis copiam quotidie ejiciens, nunc laboriofior fiebat, acriorque. Lenivit autem eandem oleofus, idemque paregoricus, linctus. Digitos pedis belle movit.

1762. Jan. 2. & 3. urinæ naturales; at verò Jan. 4. 5. 6. 7. eadem quæ priores, pag. 251. defcriptæ. Ab 8. Jan. rubicundiores cum craffo, eodemque fubalbido, citoque ad parente, fedimento; cum tenuioribus per univerfam urinam furfuribus ad fuperficiem

ficiem uſque diſperſis, cumque pellicula in ſuperficie, ad certos luminis adſpectus varios referente colores, & pingui quidem adparente, ſed examine inſtituto pingui non repertâ. Microſcopio enim pellicula hæc exhibebat nihil, niſi opacam hinc inde, informemque maſſam, nullibi pellucidam, nulla ſpicula ſalina gerentem. Combuſta verò in carbonem mutabatur, qui microſcopio conſpectus longa gerebat, eademque alba, atque ſplendentia corpuſcula: hæc examine chemico ulteriùs explorare me tunc neglexiſſe, eſt quod nunc doleam. Singulo biduo, triduove, alvus commodè ſoluta eſt.

Pus interim ad ſingulam duodecimam deligationis horam bonum quidem, at verò ſuperans vulneris rationem. Tandem 11. Jan. comperiimus, ad variam partium preſſionem pus fœtidum, & a profundiore plaga ea, in qua filum hærebat & ab inferiore vulneris angulo, in cavum vulnus effluere; ſpecillo interim magnam utriuſque hujus loci altitudinem non monſtrante. Poſthac preſſum internum externumque femur vulneris cavum pure replevit, quod ſanguine miſtum perquàm fœtebat. Neque id mirabamur

valdopere: etenim ingens effusi, ejusdemque congrumati sanguinis, copia, longiore ante operationem tempore, varios inter musculos sibi sinus foderat; unde a semiconsumta cellulositate, ipsoque corrupto cruore, pus hoc saniosum, ac fœtidum oriri necessum fuit.

Notandum est urinas mox descriptas, cum puris primo copiosioris, deinde saniosi, in vulnus affluxu, unà comparuisse. An ab ejusdem portione intra sanguinem resorptâ?

His igitur ita visis, vulnus perluimus, & in omnes ejusdem sinus, anfractusque, injecimus decoctum saturatum corticis spiritu therebinthinæ mistum.

Jan. 15. & 16. pure & modico, & vix fœtido, in vulnus affluente, urinæ vix ultra id crassum sedimen habuere, vix in superficie pellem, vix præternaturalem ultra colorem.

Necdum ligatæ filum arteriæ vacillat, licet jam sit dies ab operatione peracta quintus & trigesimus. Egregius *Monro* Tom. 2. *Act. Edimb.* narrat in Arteriæ Brachialis interceptione, post elapsos demum binos cum dimidio menses, filum cecidisse: in nostro

igitur homine, conſiderato craſſo illo, quod involvit Arteriam, corpore, tarditatem ſolutionis fili non mirabamur.

Feliciter aliquantiſper progreſſi, 8. Febr. iterum vidimus quid in vulnere ſubnaſci gangrænoſi, indieſque idem augeri, nec non vagam oriri febriculam, cum horrore ingenti. Patiens percepit horrorem febrilem de ipſo vulneris ſuboriri cavo, inde ad dorſum, univerſumque tandem corpus invadere; durare autem illum uno tempore per bihorium, per horam alio, nonnumquam mediâ horâ, vel & horæ quadrante, aut & minùs. Longiores principio horrores inſequutus calor eſt horrores verò illi, qui multò breviores, nec cavo de vulnere oriebantur, nec excipientem ſe ſe habuere calorem.

Cortex igitur hucuſque quamvis maximè indicatus, ſcopo non ſatisfaciebat tamen: doſi proinde, eâdem indicatione non manente duntaxat, ſed multùm auctâ, augendus erat. Dedimus quotidie decoctum 3. unciarum ejuſdem, triduoque poſt unc. 4. idque, ut patebit, tempore longiſſimo.

Urinas durante gangrænâ denuo tum craſſas vidimus, ſive jumentoſas,

tum oleosâ tectas crassâque pelle, tum tandem crassum sedimen ponentes.

Ad 16. Febr. liquefacto omni gangrænoso, vulnus adparuit triplo amplius. In eoque sinum versùs locum susceptionis ampliorem deprehendentes, & exactè ibidem omnia perquirentes, ansam fili deteximus laxam circum arteriam, mobilemque, ac proinde inutilem; imò mole & irritatione noxiam. Docebatque amplitudo ansæ consumtum jam esse, quod arteriæ circumcretum fuerat, corpus informe; nec non arteriam ipsam dudum in ligamentum conversam esse, cùm alioqui hæmorrhagiæ exortæ fuissent: confirmabat idem defectus eo in loco pulsationis, confirmabat etiam Machinæ tortilis citra vel minimam sanguinis guttulam integra relaxatio. Filum igitur hoc crassum, quippe octuplex, pure putrido turgens, ob idque noxium, abscidimus.

Ab hoc die observata multa emendatio est. Febr. 17. vagi horrores cessarunt, gangrænaque victa sic, ut ad 21. Februar. vix superesset quidquam. Cessante gangrænâ, Urinæ per aliquot horas jumentosæ brevi crassum deposuere ac farinaceum sedimen, cum pel-

ſicula leviore, vixque pingui viſa: a 25. verò Febr. colore naturales vix ultra ſedimen ponebant. Purum jam vulnus, ſuperſtite tamen ſinu, quo in loco filum hæſerat, cujus in fundum ſtylus ad $\frac{2}{3}$ pollicis intrabat: cæterùm bonus adpetitus, ſomnus, alvus. Aeger in lecto ſæpius ſedet.

28. Febr. veſpertinâ ſeptimâ horruit valdè, ac deſuper incaluit; Martii 1. ad 8. matutinam pariter. In vulnere tamen eouſque nil obſervabamus ſiniſtri. Horâ nonâ febris cum horrore modico. Siccius veſperè vulnus, novuſque horror. Vulneris majores de nocte dolores. Martii 2. bis & horruit, & caluit. Craſſa eſt urina, & cum pellis variegato, ut olim, colore.

Die demum 3. Martii gangræna iterum in vulnere viſa. Die 4. magis, & quidem ſic, ut undique ſtigmata nigra conſpicerentur, ut fundus versùs arteriam totus eſſet, profundèque ſphacelatus, & ut ſanies fœtida cavum repleret univerſum. Inutiliſne hinc cortex? An copioſior dandus? Utique ejuſdem indicatio, ſi unquam, ſi ullibi, hîc ſaltem maxima. Igitur cum decoc. Cort. unc. iv. quotidie evacuando unciam pulveris ejuſdem commiſcui; ſex-

toque exin die uncias pulveris duas. Etiam digeſtivo plurimùm ſpiritus Therebinthinæ adjectum eſt.

Mirabamur toto Octiduo hoc urinas, non ut olim, ſed naturales præter propter prodire. Copioſiorne corticis hîc quid contulit uſus?

Interim ſuperandæ gangrænæ non eramus pares. Doctiſſ. *Schreibers* narrabat egregios in bello ſe vidiſſe effectus in ſimilibus a Theriaca Andromachi, cum æquali copiâ ſpiritus therebintinæ mixtâ. Quo remedio non, niſi in principio, ſatisfaciente, impoſuit Cl. Chirurgiæ Profeſſor Unguentum de ſtirace cum $\frac{1}{4}$ ung. ægyptiaci. Juvante neque illo, imò ſequente deligatione cuncta ſphacelata exhibente, ſuaſi corticem peruv. primùm toti inſpergere vulneri, deinde cum digeſtivo eundem miſceri; hinc tridui ſpatio elapſo mirum quàm purum vulnus adpareret.

Oportet autem exactè nihil non notare. Cùm æger a vulneris mundatione doleret, ſolatio ipſi magno fuit pus, vel ſaniem, ſiphonis ope educi. Gangrænâ igitur toties redeunte ſubdubitare cepimus an ſuctio ſiphonis, auferendo toties ac validè atmoſphæræ compreſſionem, has carnes fungio-

ſiores non rederet, adeoque in gangrænam proniores? Imò, quandoquidem adverſis in rebus undecumque petatur nocumentorum ſuſpicio, etiam ab injectione ad vulneris depurationem, ſiphone faciendâ, abſtinendum eſſe decrevimus, ne aër cum injecta materie ad nudas has fungoſaſque ac ſemimortuas carnes vi repetitâ adpreſſus, noceret iiſdem. Saltem ex quo ad 22. Martii plumaceolæ molliſſimæ vulnus expurgarunt, ſimileſque injectionis materiâ madentes cuncta perluere, gangræna ſiſti, pedetentimque minuì viſa eſt, ampliùs non reditura.

Quo toto porro tempore cum eadem hucuſque pugnaveramus, urinæ ferè naturales fuere, unico eo ab ea ſanorum diſcrepantes, quod nubeculam paululo craſſiorem, ac veluti farinâ craſſiuſculâ refertam, gererent: ex quo verò malum ſuperari ceptum, urinæ tum parciores fuere, tum fuſcorubræ, tum etiam per integras 12. horas aliquoties jumentoſæ, idque craſſiore, partim *Oroboidæo*, partim furfureo cum ſedimento. Horrores autem cum, vel abſque, inſequente calore, quales ante anteriores gangrænas, æger ante hanc poſtremam,

eamque vehementem, perpessus non est. An quod plus nunc assumserit Corticis?

Hâc igitur methodo Corticem tum assumendi, tum adplicandi, citra vel minimam adversitatem, Aprilem, Majumque mensem, transegit æger. Majo finiente vulnus penitùs clausum fuit, vires auctæ, cruris immanis tumor sensim concidit, ejusdemque sic est restitutus usus, ut binis primò scipionibus, postmodum unico, demum sinè ullius ope, ambulare disceret. Cum verò toto flaccesseret corpore; ac crure penitùs non detumesceret, Corticis usum sensim quidem parciorem, integrum autem non detraxi, nisi Augusto mense finiente; crure interea probè fricto, & genu curvi immobilitate unguentis mollissimis, frictionibusque emendata.

Sumptuum, quos Nosocomium pro homine, septem cum dimidio mensium spatio, profudit, rationem ineuntes, comperiimus eum assumsisse in Extracto uncias Corticis 7. in pulvere Libras 6 $\frac{1}{2}$ in Decoctis Libras 34 præter Libras 11. in fomentis. Ita ut solvere debuerimus, pro Libris Corticis 52. & 7. unc. Extracti

ejuſdem, Aureos præterpropter quadraginta.

Rariora exempla, arbitror, ſunt dati, adplicitique, enormi hâc quantitate, Corticis; unde expediet ſuper eodem paucis diſſerere: ſepoſitis tamen, & intactis perpetuò iis obſervationibus, quas a *Revelatione* habemus, in tot SS. Scripturarum locis docente Deum, quas ſive nutritias vires, ſive medicatas, creatis inſeverit rebus, ſæpe easdem illis auferre, & e contrario ipſas illas vires hiſce infundere, quæ priùs inde deſtituerentur. Hiſce, inquam, ſepoſitis, ſic ratiocinor: Corticem peruvianum, ut anti-gangrænoſum, practici multis ab annis, quidquid contra muſſitarent nonnulli, ſalutarunt. Haud raro tamen aut vis morbi ſuperior, aut alia cauſa quæcumque, omnem ejuſdem eluſit efficaciam. Sed hoc etiam quævis cum Specifica habent, tum Methodica remedia. Hinc fauſtorum eventuum inquirendæ nobis ſunt, infauſtorumque cauſæ.

Harum prima in ipſo remedio invenitur, quod circumſcriptum limitibus eſt, quo ultra citraque progredi nefas.

Secundo, in corpore aſſumentis latere illa poteſt. Ut ab una parte Alimenta, inſtituto CREATORIS, corpora nutriunt, longoſque ſuſtentant in annos; utque ab altera parte ejuſmodi homines dari advertimus, qui ſive a morbo noto, ſive a nulla nobis manifeſta cauſa, minimè inde nutriantur, imò debitâ cum alimentorum copiâ decreſcant, contabeſcantque, & pereant; ita Medicamenta ſæpius quidem organa corporis aſſumentis apta inveniunt, a quibus per quoſcumque corporis anfractus, per genus humorum omne, adeoque per locos quoſcumque, ubi latet origo mali, circumferantur, viresque ſic ſuas exerceant. Attamen diffiteri non poſſumus ſelectiſſima Medicamina aliquando ejuſmodi adplicari corporibus, quorum organicæ partes prorſum ineptæ ſint, quæ illud circumducant, præparent, ſubigant, cauſiſque admoveant morboſis. Itaque iners hac lege cùm ſit, ut in nutritione inepta alimenta conſiderabamus, morbus pergit, donec vita in auras fatiſcat.

Tertiò erit & aliunde derivanda cauſa. Poteſt ad agendum quàm optimum cum Alimentum, tum Medi-

camentum esse; potest etiam ad circumferendum, ad subigendum, ad adplicandum, corpus Assumentis validum esse; dum interea nec illo corpus reficiatur, neque hoc tollatur morbus. Cuivis id manifestum puto. Quicumque Medici Legis Hippocraticæ de nutriendis ægris ignari, diætam tenuissimam a primordiis, perque omnem decursum Acutorum, observant, neque ferè mutant reconvalescentibus, hi neque morbum integrè debellant, nec firmam revocant sanitatem: nocentque eo magis, quo pleniore diæta homo usus in sanitate fuerat.

Ut hîc alimenta, ita sæpe se medicamenta habent. Bona hæc quidem, & selecta, haud magis emendabunt morbum, debito parciùs si exibueris, quàm alimenta partiùs data non restituunt vires reconvalescentium: tum quod ad morbi magnitudinem, ac violentiam, exhibendi auxilii juxta requiratur proportio, tum quod medicamentorum multorum ea sæpe natura sit, ut parciùs data plùs noceant, quàm prosint. Nonne purgans pharmacum, perparcè datum, sæpe torminum atque anxietatum autor, cum alvo clausa? Et restrictiùs exhibita Nepenthe, an

non sæpe insomnia pro somnis, pro dolorum lenimine anxietates, caloresque conciliet? Nunquid? *Syndenhamo* autore, præstat quibusdam sanguinem non, quàm haud sufficienter, misisse?

Tandem quartò, inertiæ sive alimenti, sive medelæ, ea meritò causa est, quod, viribus illa mutandi dudum dilapidatis, exhibeantur, provecto scilicet sic morbo, ut homo certâ & inevitabili lege in mortem tendat.

Porro si quatuor has considerationes ad energiam Medicamentorum adplicuerimus, &, de quo potissimùm agitur, ad Corticem peruvianum, mox manifestam, cur sæpe hîc nil operetur, rationem capiemus. Ponatur ille, ubi non indicetur, datus, frustra expectabitur ab eo morbi sanatio. Detur ritè indicatus, sed inepto ad cooperandum corpori, sed ægro irreparabiliter exhausto, neque vires exseret suas. Dederis optimâ cum indicatione corpori aptissimo, haud id, quod intenderis, obtinebis, aptâ ni dederis dosi. At verò aptam quam demum vocabimus dosin? Qui ritè indicatum Corticem noverit, ritè inventurus dosin ejusdem est, prudenter augendo, donec cernat agentem. Neque pondus

hîc quidquam aut menſura, determinat, ſed morbi levamen. Nunquid eandem obſervationem alia quæcumque medicamenta non demonſtrent? Corpora dantur, quæ alvo purgare difficillimum; ne dicam impoſſibile: purgans ſextuplo fortiùs ſolitò, ſed formâ liquidâ, ſed per epicraſin datum donec operetur, optatum ferit ſcopum. Admirandus per omnia *Sydenham* inanem excuſſit nobis de Opio formidinem, tum univerſis in morbis, tum in Variolis. An non auctâ vehementer opii doſi letalem alioqui Ileum ſolutum vidimus, *Rat. Med. Tom. I. Part. III. pag.* 305. 306.? Quindecim fortè anni ſunt, cùm feminæ, intolerabilibus uterini cancri doloribus deſperabundæ ac furibundæ, unicum poſſem ab opio afferre ſolamen. Granis paucioribus deluſus, adſcendi ſenſim, donec ſeptuaginta ac duobus granis ſpatio 24. hor. datis, ſedamen dolorum, virium refectionem, citra vel minimum tamem ſomnum, aliquot horarum ſpatio, cernerem.

Quæ ſi ita ſe habent, nonne audacioris doſis Corticis adornata Apologia eſt? Effectuſque egregius, ab interno ejuſdem externoque uſu obſer-

vatus, an hanc non approbet, non tueatur, non laudet audaciam? Nunquid etiam tum hoc notabile exemplum, tum complura alia, non demonſtrent inanem eorum metum prorſum ridiculum eſſe, qui vel a mediocri Corticis uſu meticuloſi, vel cum purgantibus illum ſocient, vel purgantia exhibeant poſt eundem; quibus demum innocui remedii imaginariam malignitatem, obſtructionum genitricem, ſe eliminare arbitrentur?

Novi equidem, audioque, optimos hos viros ad experientiam provocare, quâ a peruviano Cortice Lienis, Hepatis, Meſenterii, &c. obſtructiones, & cum maxime Hydropem ac Scorbutum, innuente jam dudum *Sydenhamo*, productos fuiſſe, evincere conentur. Sed pace horum, quos veneror, Virorum, parumper ſubdubitare fas ſit, an experientia decantata illa ritè capta, adeoque an valida ſit? Quid enim? Febres intermittentes, dimiſſæ ſibi, generant obſtructiones Viſcerum, & Icterum, & Cachexiam, & Scorbutum, & Hydropa: quique letalis per ſe morbus non eſt, hoc demum modo homini letalis fit. Fiunt porro hæc Febre penitùs ſibi,

etiam citra ullam medicinam, dimissâ; omnium sæculorum experientiam, id testantem, magno *Boerhaavio* colligente & describente *Cap. de Febr. in gen.* & *de Febr. Interm.*

Si proinde ejusmodi esse queat febrium sibi dimissarum funestus effectus, quo demum jure effectus dicatur Corticis? Opponentes quidem expecto autoritatem *Sydenhami*, *Boerhaavii*, Illustrissimique nostris Præsidis *B. van Swieten*, uno id ore affirmantium; fateorque lubens tres hosce Celeberrimos Autores ita scripsisse; verùm simul reperio ita mitigatam a posteriore priorum binorum sententiam fuisse, ut deesse non potuerit quin *Comm. Tom. III. pag.* 599. hæc scriberet: » Antea..... notatum fuit quod post has » (intermittentes) Febres, imprimis » si diuturnæ & validæ fuerint, hu» mores crassi & acres reddantur, si» mulque solidæ partes corporis debi» litentur; unde ob laxa vasa, & li» quida crassa, atque acria simul, » Febres intermittentes aliquando ter» minarentur in Scorbutum, & alios » morbos Chronicos. *Ubi autem pertina» cibus talibus Febribus curandis adhibetur* » *Cortex Peruvianus, tunc mutationes*

» *humorum & ſolidarum partium corpo-*
» *ris, per ipſam Febrim prægreſſam*
» *factæ, malè adſcribuntur uſui Corticis*
» *Peruviani.*

Et quantum ad noſtros ægros, qui per octo annos in Noſocomio noſtro copioſiſſimo uſi Cortice fuerint, nundum ulla Chronica inde mala notare potuimus: neque in Viro, quo de agitur, nulla ſcorbuti ſigna nobis aut oculi exhibent, aut gingivæ, aut artus; imò cachecticum habitum, inchoantemque hidropem, largo Corticis uſu ſublatum eſſe læti conſpicimus. Ut proinde rariores videantur, qui id innuant, arguantve, caſus.

Imò ſi vera promere datur, Chronica mala inde orta experti in Noſocomio fuimus, quod vel meticuloſiores Medic, vel præparci, aut egeni ægri, Corticem nec ſat magnâ doſi, nec ſufficiente poſt morbum devictum tempore, aſſumerent. Unde nos neutiquam contenti quod ægri quovis 14. die a curata Febre doſin Corticis ſumerent, ſemper binarum, trium, pluriumque ſeptimanarum ſpatio, continuavimus ejuſdem uſum, donec integram reſtitutam cerneremus ſtabilemque ſanitatem.

Interim vix possibile creditu, quantum detrimenti humano generi afferat præjudicata hæc opinio. Utique centenos ægros perdit quotannis. Neque juvat quidquam aliorum experimentis convinci, siquidem præjudicium, altâ mente repositum, contraria experimenta admittit quidem, laudatque, non sequitur tamen. Clarorum Virorum Epistolas possideo, qui ad lecta mea opuscula me laudibus accumulantes, curam Febrium malignarum abundantiore Cortice peractam, vehementer quidem admirabantur, atque laudabant, at vero nunquam imitaturos sese profitebantur, eo quod Hydropem, aliaque infortunia, a Corticis liberaliore exhibitione observasse se autumarent. Feminam a frequentiore abortu, atque enormibus Hæmorrhagiis ferme enectam, frequentiore Corticis usu reviviscentem salutaveram; at verò brevi in veteres erumnas relapsam dolui, postquam cum medentium, tum matronarum turba, lamentabili voce perniciosos diuturnioris Corticis peruviani effectus enarrarent, auribusque ejusdem tandiu obstreperent, ut tandem ipsis infelix auscultaret.

Verùm demus tandem id contingere

nonnunquam, quod magni in Arte viti tantopere formidarint, ego verò necdum potuerim observare. An ergo, quod Scorbutus, quod Hydrops, quod Obstructiones, liberaliori Corticis dosi nascantur nonnunquam, eo demum adigere nos debeat, ut miseros Mortales, aut sinè Cortice, aut sinè eodem copiosissimo, certissimè perituros, cumque eodem largissimo servandos, iniquæ ipsorum sorti dimittamus potiùs, quàm ut concedamus illos in vitam Cortice revocatos discrimen subire Scorbuti, Hydropis, aliusve cujuscumque morbi chronici? Profectò aut nihil in Medicis intelligo, aut sententia hæc mea veris ac genuinis Artis præceptis innititur, quâ statuo vitali indicatione meritò nos urgeri, ut vitam servemus præprimis, prospecturi postliminio symptomatibus pravis, hîc, ut creditur, inevitabilibus, mox ubi vel levissima eorumdem primordia advertemus.

Atque hæc de Cortice dicta sunto. Verbo nunc urinas commemorem, quarum varia phænomena in universo morbi decursu exactè, sæpiusque de die, in chartas conjeci. Crassas eas, inque crassitudine perseverantes, &

pridie operationis, & ſpatio 10. dierum poſt illam, conſpeximus. Dein a principio dati, doſi moderatâ, Corticis, minus jumentoſas, citiùſque deponentes, quaſvis autem naturali urinâ tinctiores.

Januarii 2. & 3. rebus bene ſatis ſe habentibus urinæ ferè naturales; quatuor verò deinde ſubſequis diebus, prioribus iterum ſimiles. Demum verò ab 8. Jan. rubicundiores cum craſſo, ſubalbido, eoque cito apparente, ſedimento, cum furfuribus tenuioribus; ad ſuperficiem uſque diſperſis, cumque pelliculâ pingui, eâdemque craſſâ, in ſuperficie, ad varios luminis adſpectus rubellis, flavis, purpureis, viridibus, donatâ coloribus. Quo porro tempore ejuſmodi urina erat, pus ratione vulneris copioſius fuit, ſimulque quod in ſinubus deliteſcebat, fœtidum. Januarii 14. & 15. pure modico iterum, vixque fœtido, urina partiter vix ultra ſedimen habuit, vix pelliculam, vix alium a naturali colorem. Gangrenâ poſt hac adparente cum Febribus horrificis, craſſæ iterum urinæ, jumentoſæ, eâdem, qua anteâ pelle tectæ, craſſum, poſtquam diutiùs ſtetiſſent, deponentes ſedimen: Gangrænâ devictâ,

jumentosæ quidem, ast brevi subsidentes, pelle tenuiore vix tectæ, tandem ferè naturales. Febre vagâ horrificâ magnam gangrænam 28. Febr. denunciante, urinæ crassæ iterum ac returbatæ, furfureæ, pelle eâdem, quâ olim, tectæ. Sub hac gangræna, quacum diu incassum luctabamur, auctâ multùm Corticis dosi, mirabamur urinas prope naturales esse, exceptis toto hoc 3. septimanarum tempore binis tantummodo vicibus. Prope naturales eas ideo voco, quia eo solo a naturalibus differebant, quod nubeculam paulò crassiorem, in eaque pauxillùm crassioris gererent farinæ.

Sphacelo stante, imminuente, superato, urinæ tum parciores fuerunt, tum fusco rubræ, per semidiem nonnunquam turbatæ, cum sedimine partim furfureo, partim oroboïdeo. Tandem post superatum morbum coëunte sensim vulnere, varietatem multam exibuerunt, aliquando penitùs naturales, alio tempore ferè naturales, haud raro etiam cum oroboïdeo, crassoque sedimento.

Doctrina implicata satis de urinis num forsan hinc illustraretur, hujus excursionis causa est. Sed quàm ob-

ſcura ſæpe, quàm abdita, quàm inexplicabilis illa! Ordinem ſervabant urinæ aliquem, ad explicationem aptum, uſque ad poſterioris gangrænæ finem; nullum verò obſervarunt poſtea. Corticis ope videbantur in prioribus gangrænis in melius mutatæ; poſt gangrænam ultimam, Corticis doſi eâdem datâ, miras continuò exhibuere varietates. Et cur urinæ hîc toties turbatæ ac jumentoſæ? In Acutis adparentes notant pertinacem ferè cruditatem cum inchoante, ſed inani ad coctionem niſu; hîc verò gangrænam imò ſphacelum: » pellicula, qualis hîc, notat » in morbis Acutis abundatiam terræ » & ſalis hebetioris in ſanguine, hinc » ſcorbuti, calculique præſagæ; hi morbi poſt curam obſervati non ſunt, & pellis hæc comitata perpetuò gangrænam fuit. Habuimus ſæpius urinas ferè rubras, cum ſedimine aut ruffo, aut furfuraceo, aut orobo toſto tritoque ſimili, aut ſquamoſo: deſignat illa » 1°. antegreſſum eſſe motum at» tritûs vehementem. 2°. Vaſa laxa. » 3°. Cruorem acrem, ſalinum, ſolu» tum, nutritioni ineptum. 4°. Febres » intermittentes valido paroxiſmo de» functas. 5°. In oris ſeptentrionali-

» bus his ſcorbutum. Præſagit 1°. lon-
» gitudinem morbi. 2°. Vaſculorum at-
» tritionem, debilitationem, deſtructio-
» nem. 3°. Sudores, urinas, ſalivam,
» diarrhœas colliquativas. 4°. Atro-
» phiam. 5°. Hydropes, quoſcumque.
Ita magnus *Boerhaave* in incomparabili capite de *Urinis*. Attamen urinæ ejuſmodi neque in Diagnoſi, neque in Prognoſi, horum vix quidquam habuere, quin contraria potiùs. Quid enim attritui valido magis contrarium languore perpetuo?

Non eâ porro mente hæc ſcribo, ut doctrinæ de urinis detraham quidquam. Magnifacio quippe eandem, & in Noſocomio, ad Diagnoſin atque Prognoſin inſtruendam, opportunam judico, doceoque. Nihilominus hanc ipſam doctrinam necdum eſſe ad perfectionem deductam, tum me præſens caſus, tum aliæ multæ obſervationes, convincunt. Interim hæc nos, quò certiorem illam reddamus, potenter exſtimulant.

Super Fungo Agarici queſtionem proponendo, hoc caput terminabo. *Rat. Med. Tom. II. part IV. pag.* 38. 39. & in præſentis capitis *caſu priore*, enarravi nos & Agarici lamellas vul-

neri solius Arteriæ, & pulverem ejusdem toti quanto vulneri admovisse; hosque tres homines, SUMMO NUMINE AUSPICANTE, integræ reddidisse sanitati. At verò cùm idem fecerimus in homine de quo *Tom. II. Part. IV.* & in femina, de qua *Tom. III. Part. VI. pag.* 76. 77. eosque morte amiserimus ambos; quæritur, laudandane sit Agarici pulveris inspersio, an vituperanda?

Respondeo 1°. Hominem *Tom. II. Part. IV.* hemorrhagiâ haud compescendâ post crus amputatum periisse, mortis proinde causam citra Agaricum manifestam esse.

2°. Feminæ, de qua *Tom. III. Part. VI. pag.* 76. 77. adeo esse miram historiam, adeo quasvis Physiologiæ regulas excedentem, ut plane inexplicabilis cunctis suis in partibus adpareat, utque hinc examen Agarici pulveris faciat nihil.

3°. Tres nostras fortunatas curas id manifestò docuisse, quod aut vulneri, aut vulneratis, sinistri nihil inde contigerit: imò in duobus viris, toto curæ tempore, sanitatem ejusmodi adfuisse, ut, nisi oculis contuiti, vix credere potuissemus.

4°. Neque me capere, cur noceret,

causam. Ignoramus fortè veram ejusdem agendi rationem: sed sive agat vulnus arteriæ constingendo; sive cruorem de vulnere prosilientem mox condensando, solidumque in trumbum, qui vasis aperturam indissolubiliter consolidet, coagmentetque, cogendo; sive denique utroque modo; utique alios ab his effectus in aperta reliquorum vasorum oscula, inque illum, qui vel in his vasis continetur, vel ex vasis profluit, sanguinem, non producet. Hoc si verum, tunc hæmorrhagiam impediet cunctorum in toto vulnere vasorum; quæ alioquin vasa ipsa, quandiu Machina tortilis aliquem admittit, quem admittere debet, circulum sanguinis, fundere cruorem possunt, effuso cruore Agaricum ab arteriæ vulnere solvere, generare in vulnere putredinem, purisque impedire generationem. Unde jure concludere videor hanc pulveris inspersionem omnibus de causis utilem, necessariumque esse.

At verò resorbeaturne Agaricus? Resorptusque sitne sanguini, ceterisque Venenum humoribus?

Qualitatem venenatam Agaricum? quâ Agaricum, possidere, necdum demonstratum

monſtratum eſt: nihilhominus mechanicè id fortè verum erit, quod tenuis ejuſdem pulvis, quâ pulvis, reſorptus, cum humoribus circumductus, minimiſque vaſis impulſus, generare obſtructiones poſſit, eaſdemque in Corticis cerebri, cerebellique vaſis pernicioſas & letales. Quæritur proinde num reſorbetur? Minimè, neque etiam reſorberi videtur poſſe. Conſtringendo enim coagulandoque, prohibet, toto vulneris in ambitu, reſorptionem; id quod cum ceteris tum adſtringentibus, tum coagulantibus, commune habet. Quid enim? An pulveres ad hæmorragias ſive compeſcendas, ſive averruncandas; pulveres, inquam, rebus compoſitis ejuſmodi, quæ tam qualitate propriâ, quàm mechanicâ rigiditate, venena ſunt, vulneribus inculpatè non inſperguntur? Vitriola putà, Alumen, Æruginem Æris? An decoctum Colcotharis Vitrioli, quod, quamvis colatum, milenas in ſe continet venenatas particulas, tutò non applicatur crudis tum vulneribus, tum ulceribus? Et ſpiritum Terebinthinæ, præſentaneum, ſi humoribus noſtris admiſceatur, venenum, nonne citra metum reſorptionis adpli-

camus audacter? Quantumne emolumenti vulnera & ulcera ab unguento ægyptiaco non capiunt, quod ejusmodi tamen continet, quæ mista humoribus, veneno sint? Unde in femoris gangræna ac sphacelo, prout in hac ipsa morbi historia patuit, sine ullo resorptionis metu tum spiritum Terebinthinæ, tum unguentum ægyptiacum, Chirurgi adplicuerunt.

CAPUT II.

De Anevrismate vero.

§. I. *Resumitur Historia mulieris data* Tomo II. Part. V. pag. 321. *eo quod nunc cadavere suo præteriti nostri erroris nos convicerit. Conjectura super causis, quæ Anevrysmatis veri ideam nobis olim creaverant, & Confirmatio repetitæ toties difficultatis dijudicandorum Anevrismatum.* §. II. *Anevrisma spatio* 40 *annorum citra noxam, citraque incrementum, gestatum.* §. III. *Anevrysmatis veri, nec non Asthmatis, ceterorumque Chronicorum pectoris morborum, Apoplexiæ præterea, ac variarum capitis ægritudinum, causas sufficientes, eas-*

demque superabundantes, in se homo, dum viveret, gessit, citra effectum, inde physicè expectandum. §. IV. *Alia Historia priori perquam similis.* §. V. *Digressio occasione hâc facta, circa causam morborum petendam, aut non petendam a pulmonum cum vicinis sibi partibus coalitu.*

§. I.

DE ANEVRYSMATE interno novas, quas adjiciam, observationes habeo. Feminæ binæ, de quibus *Tom. II. Part. V, & Tom. III. Part. VI.* eâdem methodo, quam ibidem descripsi, vitam miseram pergunt tolerabiliter agere, licet in unâ Anevrysma supra claviculam jam extet binorum pollicum diametro, quod ipsum fortè non nisi continuato sit illius, quod dudum intra pectus gessit. Verùm ea femina, cujus ampla historia data est *Tom. II. Part. V. pag.* 321. §. 2. post abscessum in externo pectore apertum anevrysmatica visa nobis, sic quidem ut internum pectoris anevrysma nunc inter cartilagines costarum extrorsum verti crederetur, hæc, inquam, femina, cum morte sua veram mali naturam

exibuerit nobis; Lectorum poscit attentionem.

Miseranda hæc femina, postquam ea contigerant, quæ relata *Tom. II. Part. V.*, vitam perpetuò ærumnosam duxit, tum Anevrysmatis, tum pulmonis partim obstructi, partimque nonnihil suppurati, symptomatibus; sic nihilominus, ut alio atque alio tempore tolerabiliora hæcce, vehementiorave, essent. Qui in pectore apertus a nobis tumor fuerat, vehementerque pulsans in fundo suo tuberculum exhibuerat, ad finem Octobris 1760. haud pulsavit ampliùs; at verò ejusdem viciniæ toto in ambitu pulsatio talis, ut viderentur inde attolli costæ. Ineunte Decembri ne vestigium quidem tumoris superfuit, at verò toto scrobis cordis in ambitu perennis pulsatio; quo autem loco insiderat tumor, perpetuum observabatur Lymphæ stillicidium, consolidationem aperturæ prohibens; nec exsiccatum, nisi cùm Hydrops intercus ante mortem medio præter-propter anno, corpore inferiore oboriretur. Sputa pauca ejecit mucosa, aut purulenta, aut sanguine tincta, purum imò sanguinem nonnunquam. Quæ aberat nunquam anxietas, sic demum crevit, ut tri-

bus ultimis vitæ menſibus ſedere erecta dies debuerit noctesque, idque in ſedili duntaxat, pendulis perpetuò cruribus, ob idque etiam indies tumidioribus. Decimo quarto die ante mortem, crura ſponte aperta copioſo ſero fluxere, nec ſinè ingenti labore, ſaturatoque Corticis Peruviani fomento, præſervari a Sphacelo potuere. Animi deliquia leviora a dimidio ante mortem anno pati ceperat; pulſationes autem conſueto in loco per totum id tempus nullas, ſed internas tam validas, ut haud ipſa tantummodo, verùm & adſtantes eaſdem oculis, auribuſque perciperent. Ita demum 23. Febr. 1762, vitâ miſerrimâ functa eſt.

In Cadaveris luſtratione prima noſtra ſollicitudo erat illius plagæ in thorace examinandæ, quam olim abſceſſum, poſtmodum anevryſma, idque evanidum tandem, arbitrati eramus. Rimati hunc locum, & ſupra coſtas, & poſt illas, intraque eaſdem, Anevryſmatis, aliuſve tumoris veſtigium, fruſtra quæſivimus. Unde ad alia converſi, Pericardium univerſum tenue quidem vidimus, at versùs baſim Cordis præ tenuitate omnino pellucidum. Cor totum tactu durum, ac dextrum

quidem cum duritie depressum, sinistrum autem rotundius. Auricula dextra cum sinu distentissima erat à polyposo corpore, quod ultra duos in diametro pollices habens, constansque idem externâ albâ, neutiquam vasculosâ, membranâ, internè copioso coagulato sanguine, tandem utroque suo latere quædam veluti ligamenta crassa albaque emittebat, quibuscum sese columnis plicisque auriculæ, ut & inter columnas, affigebat. Erant porro columnæ ac plicæ auriculæ hujus eâdem proportione quoad molem auctæ, quâ moles totius aucta auriculæ esset. Polyposo hoc corpore in sinum dextrum maximè extenso sinus hic amplissimus ita replebatur, ut sanguis non nisi furtim post polypum in cor dextrum potuerit illabi. Arteria pulmonalis longum habuit fortemque polypum, accretum uni semilunarium valvularum. Cor dextrum consuetæ quidem in pariete crassitudinis fuit, columnas musculosas autem tum numerosas valde, tum crassas adeo durasque, ut nulla earum carnem, verùm omnes cartilaginem, referrent. Adeo ampla hujus cavitas, ut junctos meos tres digitos commodè caperet. Lævus verò Ventriculus &

durus erat, & digitum pariete crassus, angustus autem ita, ut indicem digitum meum vix locaret, paucissimis demum columnis instructus, hisque non liberis, sed ipso cum pariete intimè nexis. Liberi in thorace pulmones, exceptâ levi cum jugulo; & utrinque cum diaphragmate cohæsione, pleni utrique plurimis, iisdemque duris, ac sanioso pure refertis, tuberculis. Tuberculorumque diversa moles: sic, ut majora semicochleare puris continerent. In Abdomine nihil inventum, quod ad morbum referri posset. Coli enim ac ventriculi forma, & decursus præternaturales hujus subsellii non sunt, sed ad alia reservandi.

Sub Anatome, postque eandem, alii alios intuebamur, hæsitabundi quærebamus num olim decepti essemus? Et si decepti, quamnam ob causam? Equidem Anevrysma verum adesse posse, idemque manifestò deprehensum esse, posteaque prorsum evanuisse, notabili exemplo in *Tomo II. Part. IV. Cap.* 2. *pag.* 12. & 19. constiterat. Verumtamen id ipsum Anevrysma a costis quidem, quas inter se penetraverat olim, remotiùs, & ad costas superiores nunc proximiùs, nihilominus a

morte inveniebatur, loco mutatum duntaxat; hîc verò nullum Anevrysmatis totâ in Viciniâ vestigium. Undenam ergo perceptio manifestissima pulsantis tumoris? Eaque integro percepta biennio? Deinde tumor cur evanidus? Et cui causæ adscribenda est totius circa scrobem cordis plagæ pulsatio? Quid, quod internæ pulsationis violentia tanta fuerit, ut visu, audituque etiam ab Adstantibus perciperetur?

Tuberculorum pulmonis signa, ordine priora, Historia morbi notavit, & signa Anevrysmatis illis posteriora. Igitur a natis, sensimque crescentibus, hisce tuberculis, capimus facilè cordi dextro nasci demum resistentiam, augerique, quo suum sanguinem difficiliùs transmittere potuerit per pulmonem. Utique subito hujus resistentiæ incremento cor brevi suffocatum, enectaque femina fuisset; sed malorum lento adeo, ut vix advertatur, incremento, Vitalia assuescere, ex tot exemplis in variis partibus *Rat. Med.* allatis conclusimus, ut hîc faciles idem admittamus. Cor igitur dextrum totâ fabricâ suâ, cum sinu atque auriculâ extensum, columnis crassioribus, durioribus, numero-

ſioribuſque inſtructum; cor ſiniſtrum, fortè quod minùs ſanguinis a pulmone reciperet, anguſtum, liberis columnis muſculoſis deſtitutum, in parietibus vehementer incraſſatum, rigidumque, nec ultra ferè contractile; cor, inquam, hoc non niſi vitioſiſſimas actiones edere debuit, & baſi ſuâ: auriculâ, ſinuque vario tempore variis impleri, deplerique, modis. Adeone ineptè ſuſpicaremur hoc mirabile cor degeneraſcentes ſuas, extentaſque partes, certo quodam tempore ad coſtas ac latera ſterni admoviſſe, alioque tempore ab illis removiſſe, quemadmodum *Tom II. Part. IV. pag.* 12. & 19. totum Anevryſma & coſtis admoverat ſeſe, & removerat?

Hæc porro ſi probabilia videantur; ponatur tandem, quo tempore hoc cor cum ſuis tumidis appendicibus hærebat coſtis proximius, ponatur, inquam, a communi quâcumque aliâ cauſâ tumorum, natus hoc eodem loquo tumor quiſquam, qui primò durus, dein pro parte purulentus, effuſoque pure fundum adhuc durum, ſuppurari necdum aptum, habens; numquid ille a pulſu vehementi cartilaginum coſtarum etiam pulſare non

N v

debuerit? & si sub illo tumore veluti centrum pulsationis hujus degenerascentis, costisque admoti cordis fuit, an similitudo cum vero Anevrysmate magna non fuerit?

Interim jure meritò videor jam toties monuisse quàm incerta sæpe erroneave sit vera Anevrysmatum Diagnosis! Quàmque ridiculum sit in hisce incertitudinibus, & errorum discrimine, Medicorum ac Chirurgorum chorum inter sese mutuò altercari; dum sæpe Anatome neminem rem acu tetigisse, manifestat! Juvat proinde nosse varios Naturæ errores, ut sæpius, quid esse dato in casu possit, quàm quid sit, sententiam super eo rogati, respondere queamus. Quæ sequuntur proximè, hoc meum monitum confirmabunt.

§. II.

Quantumvis periculo plena res Anevrisma, inculpate potest 30. 40. annorum spatio Anevrysma externum geri. Femina quadragenaria habet a quo tempore meminit, & ut putat a nativitate, parvum Anevrysma ad superiorem, eamque lateralem cartilaginis Thyroideæ partem dextram, pisi ma-

gnitudine, nec majus unquam, nec minus; nunc magis conſpicuum, quod ex biennio, cùm primùm me adiret, a diuturniore lactatione vehementer emacruerit. Videtur Anevryſma Carotidis externæ rami primi; quem *Winſlow* anteriorem, ſive internum Carotidis externæ ramum, vocat.

§. III.

Dantur in corpore humano cauſæ Anevryſmatum validæ, imò Anevryſmata ipſa interna valida, citra ſui indicia, alios potiùs morbos, quàm hæc, mentita.

Homo ille, qui *Tom. III. Part. VI. cap. ult.* foliis Aurantiorum a terrificis ſuis convulſionibus liberatus, ac ſaneſcere inde viſus erat, perfectam non recuperavit ſanitatem, aut ſaltem non conſtantem, ex quo ejus hiſtoriam dedi. Cum ſanitatem anni abhinc ſpatio recuperaſſe videbatur, ſervavit ſemper pulſum, qui ipſi a triennio perpetuus fuerat, tum naturali omnium hominum pulſu, tum ſuo ipſius priſtino, celeriorem, fortiorem; & quotieſcumque per diem explorabatur, ſemper miram exhibentem in ipſa illa

celeritate, ac fortitudine varietatem; imò remissiones quandoque & duritiem. Hic, inquam, pulsus, ipsi a triennio ante morbum familiaris, eundem a morbo perpetuò concomitatus est. Deinde quæ a biennio eum vexaverat molesta tussis, a morbo rediit, sputa educens aut serosa, aut glutinosa, nunquam verò, nisi sub vitæ finem, idque tum raro, tum parcè, purulenta. Hæc igitur bina, quorum alterum a triennio, alterum a biennio, afluerat, sanus nunc iterum visus æger, pati denuo cepit.

Resolventia, attenuantia, humectantia, emollientia, cujusvis generis longo tempore ipsi præscripta sunt, nonnihilque profuerunt: at verò sive morbus arte superior, sive negligentia in assumendo, sive notabilès in usu sex rer. non nat. excessus, emendationem nec notabilem ægro produxerunt, nec constantem.

Sensim symptomata accessere, quæ vias dictas primas affectas esse innuerent. Flatuum quippe incredibile prorsum quantam vim maximè ore, nonnunquam etiam ano, redderet. Vix nunquam simile vidi. Equidem ipsi id fuerat ab adolescentia familiare, ut si huis ipsi, scienti quantumvis, ac vi-

denti, manum brachiumve rudiùs attingebat, copiosos mox ore dimitteret flatus; ita ut miris nervorum affectionibus obnoxius jam tum haberetur: at verò nunc citra ejusmodi causas, flatus aut erupere, aut si non erumperent, continuò anxietates in ventre vel ad præcordia, ipsosve colicos generarunt dolores; evanida mox iterum symptomata, dum frequentes, fortes, ac sonori ructus, flatusque, explodebantur.

Docebant hæc, inquam, primarum viarum affectionem. Verùm a quibusnam effectis partibus? Sanè totius abdominis externè tacti naturalis mollitudo, optima alvus, bilis præsentia laudabilis, appetitus egregrius, summa viarum primarum, dum flatus non urgerent, libertas atque integritas, notabile viarum primarum, vitium non admittebant.

Historia morbi, præcedenti parte relata, verosimile id ponebat, quod convulsionum sedes in capite esset. Dolor siquidem capitis supra oculum fixus, vertigo, tinnitus aurium, sæpius longè ante convulsiones, interque easdem percepti, id insinuabant: at verò ne illis viæ primæ symbolam

conferrent, flatus post singulam convulsionem emissi, eandemque terminantes, haud levem dabant suspicionem.

Quin & aliud quid confusionem formandæ diagnoseos peperit. Febris ante natas convulsiones *Tomo* III. *Part.* VI. descriptas, quatuor mensium spatio ægrum tenuerat. Eodemque tempore pulsus de die fortis, ac frequens, sæpiusque durus, observabatur ad vesperas debilis, ac celer; cum frigore non horrifico, trihorii aut quadrihorii spatio, durante: Aegro interim nec sitiente vesperè, nec lectum petente, imò exeunte, spectaculis se recreante, hominumque domi, forisque, frequentante societatem. Convulsionibus porro curatis, continuatoque post easdem curatas Aurantiorum foliorum ultra mensem decocto, exulavit penitùs hæc Febris, nec nisi ultimo vitæ mense post quartam pomeridianam frigore ac calore conspicua, 10. 12. horarum spatio ægrum vexavit: sed de iis, quæ prope mortem contigere, mox acturus, ea, quæ diu antea observata, modò prosequar.

Igitur dum tussis pluribus silebat horis, dum incommodo flatus non

erant, dum Febris vel penitùs aberat, vel vesperè vexabat duntaxat, dum denique frequens, ac fortis, sæpeque durus pulsus, in cæteris hominibus febrilis vocandus, homini perseverabat; nemo sanè, qui multi affuere, Medicorum toto ejus in corpore accusare aut culpare quidquam potuit. Caput serenum; Respiratio, etiam valido in motu, fortis, constans, profunda; validus appetitus; naturalis, debitoque tempore reddita alvus; lingua perpetuò pura; molle abdomen; videbantur iterum omnem viarum primarum affectarum, affectorum primariò Thoracis viscerum, suspicionem abigere.

Hæc cùm sic se haberent, frequenter convocata Medicorum consilia non nisi palliative, ut vocant, agendum esse concluserunt; notabile quid latere sese constanter fassi. Remedia igitur hoc scopo data, etiam posthac sumta, quàm olim, accuratiùs, nunquam emendationem genuere constantem. Quæ glutini ac tussi dicata, nullius erant frugis. Quæ ad flatus dissipandos laudamus, apta, multa, ac varia, & efficacissima, usu passim cassa fuere. Ipseque Peruvianus Cortex imminuit qui-

dem, ſed non ſuſtulit Febrem: iſque alias & debilioris pulſus animator, & frequentioris moderator, nullam unquam in conſueto ægri pulſu mutationem produxit. Egregius *Boerhaave* conſebat in ejuſmodi pulſu Acre adeſſe, quod moveret validiùs, & craſſum quod minora vaſa obſtrueret. Acrimoniæ ſingularis ſpecies nullis unquam ſignis determinanda fuit, ſed ſuſpicionem ejuſdem latentis nonnulli tum juvenilis vitæ, tum virilis, formabant errores. Verùm nec Mercurius, nec ſaturata Sarſæ-parillæ decocta, quidquam profuerunt.

Atque ita ad vitæ terminum properabatur. Crurum tumor ſenſim adgenua, femoraque conſcendens, prioribus ſe junxit ærumnis. Sponte ſæpe ſuâ, Medicorum hortatu nonnunquam, Sedlicenſibus aquis abundanter ſe purgantibus, depellere has aquas, ſed fruſtra, anniſus eſt. Demum ultimo vitæ menſe anxietates, interno in pectore dolores, reſpiratio nonnihil debilis, appetitus proſtratus, exploſio flatuum continua, dolor brachiorum vagus, ac tumor, tuſſis per ſemihoram & ultra continuans, cum ſputis aut ſeroſis, aut mucoſis, aut, quod rariùs tamen,

purulentis, decumbendi impossibilitas, insomnia, vitam ferè intolerabilem reddiderunt, metumque, ne forsitan Hydrops pectoris, aut tetrius quid in thorace generaretur, incusserunt. Gravis per ultimum octiduum Peripneumonia densum ac phlogisticum sanguinem iteratò pertusa vena ostendit. Tandem anxietatibus auctis, jamque perpetuis, expiravit.

Invenimus in Cadavere cranium crassum cum copiosa diploë; sinum longitudinalem vacuum ferè; in cranio, supra orbitam dextram, plagam denarii magnitudine cariosam, cui meninges accretæ ipsumque eodem in loco cerebrum leviter inde mutatum. Sub pia Matre toto quidem in cerebro, sed in sinistro hemisphærio plus, effusum serum. Piæ Matris vasa turgidiora sanguine, in hemisphærio dextro. Ventriculi superiores ferè vacui; plexus choroidæi exsangues, ac veluti repleti muco. Aëris nonnihil cum pauco admodum cruore in Arteria Cervicali *Willisii*. Et quos in ventriculo quarto plexus choroidæos solemus invenire, horum hîc ne reliquias quidem. Nervos opticos ante coalitum quidem æquales, post eundem verò ita inæ-

quales reperiimus, ut finister ab ipso coalitu, ad usque orbitam, crassitudine dextrum longè superaret. In thorace nullus hydrops, neque pus; pulmones obscurè rubri, hinc inde lividi, flaccidi ita, ut hinc inde inter attactum diffluerent ferè, at verò nihil omnino purulenti. Asperæ arteriæ annuli cartilaginei planè ossei erant, ossei & illi Bronchiorum; horum priores ad Bronchiorum initia divisionesque suâ osseâ extremitate, sed internâ Bronchiorum membranâ tectâ, intra cavum aereum, idque pluribus in locis, utrinque prominebant. Cor magnum, sed flaccidum, coagulato cruore utroque in cavo plenum, parietibus suis, ac potissimùm sinistris, extenuatum valde, columnis carneis in utraque cavitate instructum exilibus debilibusque. Valvularum mitralium margines sinistri cordis duræ, ferèque osseæ, ex sese genuerunt quandam penitùs osseam substantiam, oblongamque eandem, & phalangi primæ digiti minimi magnitudine parem, in cor ipsum suâ pendulam gravitate. In Abdomine Ventriculus decem librarum, captâ mensurâ, capax, non crassus. Magnum Omentum. Jecur, Splen, Pancreas,

Renes, maximè dexter, debito longè flaccidiores. Copiosa, fusco-flava, Bilis. Ad Genitalia nihil repertum vitiosi.

Ostendit hæc, ni fallor, Historia anatomica abunde id, quod dixeram, posse scilicet esse præsentes in corpore Anevrysmatum causas, citra eorundem symptomata. Cor utroque in cavo flaccidum, extenuatum, extenuatius in sinistro, oportuisset anevrysmaticum fieri. Corpus osseum mole adeo magnum ad mitrales Venæ pulmonalis valvulas intimè, latâque basi, nexum, cum sanguine à pulmonibus omni momento in sinistrum cor pulsum, ac proinde hoc cor præternaturaliter irritans, vicissimque contrahente se corde ad valvulas repulsum; corpus, inquam, hoc & cor & venam pulmonalem, perpetuò irritans, sanguinisque transitum turbans, debuisset necessariò hoc cor extenuatum reddere anevrysmaticum, & Venarum pulmonalium communem alveum vehementer varicosum.

Ut causa Anevrysmatis sinè effectu, ita Asthmatis, Dyspnœæ, Orthopnœæ, manifestissimas causas, citra horum morborum in vita præsentiam in cadavere experti sumus. Non enim annuli Asperæ arteriæ tantummodo, ve-

rùm & Bronchiorum, vel, si mavis, intimorum Bronchiorum frusta cartilaginea, planè ossea erant, quæ ad majorum Bronchiorum divisiones intra cavum aëreum notabiliter prominula, cum inspirato, tum expirato aëri, impedimento & offendiculo esse eminentiâ suâ, & cavi coarctatione, debuerunt. Attamen non nisi brevi ante mortem, ab hisce causis, quas longa modo dies generat, quidquam Asthmati, affinibusque illi symptomatibus simile pertulit æger. Interim non advertimus in quinquagenario homine cartilagineorum horum annulorum naturam in osseam mutari, sed solummodo & nonnunquam in decrepito senio; ut bene notat incomparabilis *Morgagni lib.* 2. *Epit. Anat. Med.* 15. *Artic.* 18. *pag.* 133. Nihilominus observavimus in ægro nostro Respirationem illibatam, profundam, fortem, lentam, non mutatam a motu & loquelâ, constantem, verbo talem, quâ meliorem habere nemo mortalium possit. Ergone ossea hæc degeneratio solius invincibilis tussis, non aliorum morborum causa fuit? in hoc homine sic videtur falm.

Verùm & Apoplexiæ variorumque

capitis morborum causas idem gessit, quos habuit nunquam. Pauculum seri supra cerebrum effusum, quod integris ejus membranis & crassum esse, & pelluciditate vitreum, videtur; quodque perfectis membranis, tenuis modò lympha est; Apoplexiam, Mortes subitaneas, Paralyses, Convulsiones, sæpe producit, ut me toties Anotome docuit, ut casuum anatomicorum Collectores referunt, ut evidentissimis exemplis, tum *Valsalvæ*, tum suis, *Morgagni* demonstravit, *Lib.* 1. *Epist. Anat. Med.* 4. Equidem affuere ex hisce Convulsiones; sed an hæ inde? Dubitatum fuisse, innui supra, num a viis primis haud oriundæ, quod flatus, ore pulsi, harum paroxysmos constanti lege terminarent. Sed demus neque hinc easdem ortas esse; demus a causis in Encephalo agentibus, id quod tam sæpe observamus, Ventriculum fuisse spasmodicè affectum; nonne ex Anatome constitit binas notabiles causas, convulsionibus generandis aptas natas, in cranio repertas esse? Serum scilicet effusum pauculum, & caries cranii cum concretione membranarum, & cerebri degeneratione, ad locum

cariosum: quarum posterior ad id longè potentior priore adparet.

Interim utravis harum ortas convulsiones credideris, mirari mecum debebis, quod causæ hæ mechanicæ ultimis octo vitæ mensibus integrè siluerint. Nunquid vis Foliorum Aurantiorum adeo energica, ut causas tales mechanicas liget, ne queant ultra affectus producere suos?

Quàm ardua aliquando res, morborum diagnosis! Quàm indignum honori artis, velle in ejusmodi consultationibus ob fallaces similitudines aliquid ita propugnare, ut haud ita sentientium famæ inde detrahatur! Mortui sæpe veriora, quàm vivi, loquuntur.

§. IV.

Sed en haud absimilem casum! Juvenis 28. annorum sicci &, ut videbatur, spasmodici Asthmatis, paroxysmis a biennio affligebatur, causæ, præter nimias fortè lucubrationes, ignarus. Consuluerat me morbum per annum passus, dein alios, tandem me convenit iterum die 17. Septembris proximè elapsi. Contigit porro ut eo

tempore coram me, pluribusque Studiosis, paroxysmo invaderetur. Sederet suasi, renuit, mitiùs sibi esse, citiùsque stanti paroxysmum terminari, ratus. Respiratio anhelosa, cita, brevis; nisi ipso eam ita cohibente, & retinente, ut cuncti horreremus. Unicum in respiratione cohibenda solatium situm esse testabatur. Pulsus eodem tempore parvus, tempore rythmoque inæqualis. Spatio 5. aut 6. minutorum terminabatur accessus; post quem ritè valentem se semper aiebat. Quandoquidem selectissimis remediis a variis Medicis præscriptis tanto tempore frustra usus esset, autor fui ut quovis trihorio aut etiam bihorio sumeret guttulas 5. 6. 7. cum aqua spiritus salis ammon. cui ad perfectam saturationem additus esset sal succini volatilis; sumeret autem spiritum hunc sinè calce viva paratum, siquidem paratus cum illa, non effervesceret, adeoque perfectum non indicaret saturationis punctum; notante ita in Chemia sua *Hofmanno*. Bene inde habuit, usque ad 21. Sept. cùm perfectè sanum se perhibens, circa horam 10. vespertinam paroxysmo correptus, ad horam dimidiam post mediam noctem expiraret.

Die 24. Sept. Anatomen feci, præſente Viro illuſtriſſimo *Mac-neven o Kelli*, inclytæ Facultatis Medicæ *Pragenſis* Directore per univerſum *Bohemiæ* Regnum ac Profeſſore, Clariſſimo Domino *Pachner*, Fundationis *Windhagianæ* Phſyſico laudatiſſimo, & circumſtante magnâ Studioſorum coronâ.

Pulmo dexter univerſus pleuræ, diaphragmati, ac jugulo accretus; anteriùs ad Sternum quidem leviùs, ad poſteriorem autem inferioremque thoracis partem firmiùs, indiſſolubiliter verò ad jugulum; quin & ipſi inter ſe mutuò coaluerant lobi. Notabamus autem quâ parte lobus ſuperior jugulo cohærebat, inæqualem duritiem, ac tubercula ferè cartilaginea, continentia partim pus ſanioſum, partim duram ac fermè caſeoſam materiem. Pulmo ſiniſter perfectè ſanus, undique liber.

Annuli aſperæ arteriæ, Bronchiorumque tum annuli tum fruſta cartilaginea, rigiditate oſſeam æmulabantur naturam; ut mecum clari, qui adſtabant, Viri, ſtudioſorumque ſeniores, judicabant.

Cor magnum valde. In pericardio aqua

aqua modica. In corde utroque, inque vaſis majoribus, imò & perſciſſis multis minoribus, fluidiſſimus, abſque vel minimâ alicubi concretione polypoſâ, ſanguis; contra quam in iteratis toties luctis, & animæ retentionibus, expectari poterat. Cor dextrum tenue valde in parietibus, ſiniſtrum valde craſſum, durum, ac rigidum. Capax ſatis cor dextrum, ut tres digitos junctos, eoſdemque ferè medios, capere poſſet; capaciſſimum adeo ſiniſtrum, ut totus pugnus in eo abſconderetur, vertereturque. Copia in utroque fluidi ſanguinis, in dextro major.

Aorta arteria ampla valde a baſi cordis uſque ultra ſuum ita vocatum angulum; inde parum anguſtior, ſenſim denuo dilatabatur in amplitudinem duplo majorem, ad aliacas ferè uſque; ita quidem, ut ibidem primò longitudine ſex latorum digitorum dilatata, tandem ſolitam capacitatem, Iliacas datura, affectaret.

Ventriculus magnus, altitudinis quidem ſolitæ, ſed duplo majoris latitudinis. Ingens hepar, ponderoſum, compactum, lobo ſiniſtro ſuo magnam ſiniſtri Epigaſtrii plagam explens. In veſicula fellea bilis tenuiſſima, colore

ichoris, aut loturæ carnium rubicundioris. Splen durus admodum, figuræ triangularis, angulo acutiore ventriculum contegens. Colon totum contractiſſimum & vacuum.

Igitur cor dextrum, ratione ſiniſtri, parvum, ac debile; cor ſiniſtrum duritie ac denſitate non modò robuſtum, ſed non ſufficienter flexile atque obſequioſum, capacitate autem anevryſmaticum. Anevryſmatica magnâ ſui portione Aorta. Pulmo in toto latere dextro vicinis partibus concretus, in lobo ſuperiore intimè connatus, & tuberculis duriſſimis ultra medium obſeſſus. Hæc, inquam, & multa, & capitalia, vitia deteximus, interea dum nulla in vita ſigna Anevryſmatis ſive cordis, ſive Aortæ: nulla ſigna affecti primariò a cohæſione, a corruptione, ab annulorum cartilagineorum rigiditate, pulmonis, comparerent. Et cum cauſis adeo valentibus morborum tum graviſſimorum, tum perpetuorum, non adfuit integro biennio niſi periodicus morbus cum intermedia ſanitate, qui ſimilitudinem geſſit affectionis ſpaſmodicæ meſochondriacorum fortè muſculorum; quam detento, dilatato, calefacto, rarefactoque aëre, ſolvere conabatur.

§. V.

Terminarem hanc hiſtoriam, niſi obviam eundum foret iis, qui fortè mirabuntur, minùs verſati in Anatomicis, quod inter cauſas majorum morborum hîc videar pulmonum cohæſionem cum pleura collocare. Imitatus fui varios *Sepulcreti anatomici*, ac *Medicinæ ſeptentrionalis* Autores; imitatus etiam *Boerhaavium Inſtit.* §. 835. Sano autem ſenſu hæc intelligenda ſunt.

In cadaveribus ſecandis raró deprehendimus liberos ab omni cohæſione pulmones; ut haud ineptè *Diemerbroeckius* tertiam aut quartam mortalium partem, hac cohæſione minore majoreve laborantem, ſuſpicatus fuerit; idque ſæpenumero ſic, ut nulla ejuſdem in vita ſigna, aut ſuſpicio, affuerint. E contrario, in graviſſimis, iiſdemque annoſis pectoris, pulmoniſque morbis, nullam, aut vix memorabilem adhæſionem detegimus, ut hoc ipſo capite binâ obſervatione conſtitit. An nihilominus his poſitis nulli ab hac cauſa aut poſſibiles morbi, aut inevitabiles? Difficiliùs admittunt, qui pulmones pleuræ perpetuò contiguos

esse statuunt. Demus autem verius hoc systema esse eo, quod id neget, an ideo cohæsio hæc nunquam morbifica est? An sufficienter considerant illi, quanta intersit differentia inter pulmones pleuræ, exhalante rore intermedio, semper admotos, liberos tamen sanosque; & pulmones sive totos, sive medios, cum pleura unitos, & non rarò, eodem rore deficiente, induratos? Equidem ad experimentum provocant, quo toties a morte inventa cohæsio integra, sinè ejusdem in vita notato indicio. Sed quærant primò hi diligentiùs apud casuum collectores num verat narrent? Examinent, num frequentes sint casus connatorum undique pulmonum, cum respiratione in viventibus illibatâ? Asserere ausim vix paucos inveniendos fore. Hinc 2°. dico unico pulmone connato, altero libero, vel datis minoribus utriusque, alterutriusve pulmonis adhæsionibus, videri nonnunquam sic assuescere naturam, ut homines quidem initio malè habeant, quales utique novi, deinceps verò assuescant, nec multo ante obitum tempore notas ejusdem exhibeant. Verùm an ideo nulli, qui inde malè habeant? Et cognovisse me tales pu-

to; & deſcriptos ab obſervatoribus ejuſmodi caſus lego, qui nullam aliam notam læſæ reſpirationis cauſam, præter hanc, notent; & magnum *Boerhaavium* hanc etiam morbi recenſentem cauſam deprehendo. Sed tertiò, demus tandem inventos in cadaveribus pulmones undique connatos utroſque, reſpiratione in vita neutiquam læsâ, qualem unum, alterumve caſum ipſe deſcripſi, an ideo integra hæc concretio ex morborum erit expungenda cauſis? Anatome detexit cerebrum cum membranis ſuis æque exactè implere calvariam, quàm pulmones, ſecundum multorum ſententiam, exactè ſemper repleant thoracem: Ergone connata pia meninx cum dura, arctiùsque hæc cum illa concreta, nunquam venient inter cauſas recenſendæ morborum? Præſertim cùm ex Anatomicis conſtet hæc ſic geſta in vita fuiſſe, nullis comparentibus ſignis? Certè & inculpatè hæc tolerata fuiſſe novi; ſed ſimul, aut Apoplexiæ, aut Epilepſiæ, aut Convulſionis, aut Maniæ, aliorumve Capitis Nervorumque morborum, unicam extitiſſe detexi a morte cauſam. Pericardium ſecundùm *Halleri* in *Addendis* ad *Tom. I. Elem. Phyſ.*

ſententiam, exactè tegitur perpetuò a ſuperficie cordis, » niſi quantùm te- » nuis aquula intercedat «; an ideo pericardium cum corde concretum nunquam extiterit cordis palpitantis, aliorumve morborum, origo? experientiâ meâ in cadaveribus propriâ, notiſque a Scriptoribus caſibus, novi & inculpatè quandoque hunc cordis cum pericardio coalitum toleratum, at ſæpius non, niſi cum vitâ penitùs miſerandâ, geſtum.

Si tamen quis a me petierit quid cauſæ credam, cur hos pulmonum, cerebri meningum, pericardii, coalitus, hi inculpatè ferant, graviter illi? Reſpondeo quidem in genere, ut ſupra, videri nonnullos ſic ærumnarum aſſueſcere cauſis, ut validis vitæ viribus eaſdem ſuperent: alios verò eſſe, quibus vita imbecilior nequeat earundem cauſarum ſuffocare activitatem; attamen inſufficientem ad plures caſus ſolvendos hanc reſponſionem eſſe facilè quiſque perſpicit, qui mecum conſiderat Hiſtorias ab Autoribus, & etiam a me *Tom. I. Part. II. & Tom. III. Part. VI.* hujus operis, communicatas, quæ pro omni reſponſione doceant noſtram craſſam vitæ humanæ,

ejuſdemque latitudinis, ignorantiam. Videantur in hanc rem *Vindiciæ* meæ contra *Hallerum*, a pag. 232. ad 236.

Tandem ex hiſce & innumeris tum in Tomis prioribus, tum a caſuum Collectoribus recenſitis, ſectionibus anatomicis, evidenter capimus cauſas mechanicas, fixas, validas, diuturnas, perennium morborum, in corpore humano latere, quæ vel nunquam in actum ducantur, vel per paroxiſmos duntaxat, vel etiam perpetuos generent morbos: unde qui malo non perpetuo perpetuas negaret cauſas, ſæpe vehementer falleretur. Cauſæ hæ perpetuæ, ſi morbum continuant, proœgumenæ ſimul & procatarcticæ cauſæ vicem gerunt; ſin vero intermittentem, videntur proœgumenæ præſentibus ſæpe carere procatarcticis. Cur autem cauſæ complectæ & proximæ, verè exiſtentes, morbum non generent, ad hoc ſupra reſpondi.

CAPUT III.

DE HYDROPE CYSTICO, ET HYDATIDIBUS.

§. I. *Repetitur mirus feminæ morbus; qui longè latèque descriptus* Tomo II. Part. IV. cap. 3. pag. 54. & Tomo II. Part. V. cap. 2. §. 4. *ac tandem ejusdem additur per mortem finis. Stupenda Anatome, doctrinam illustrans de Hydatidibus. Quæstio de usu ac natura Ventriculorum superiorum Cerebri.* §. II. *Jecur scirrhosum in vita visum, a morte inventum est mirificè hydaticum.* §. III. *Binæ Hydatides Mammarum, quas scirrhi in cancrum vergentis larvâ nobis imposuisse, ipsa chirurgica enucleatio nos docuit.* §. IV. *Glandula ingens Thyroidæa, præter quodcumque ferè genus tumorum, exhibuit nobis quoque ingentes, Hydatidas, aquosas, ichorosas, saniosas, sanguineas.* §. V. *Induratos glandularum, partiumque glandulosarum, tumores, haud raro mentiri naturam scrophulosam, scirrhosamve, variis exemplis, tum a Clarissimo* Morgagni, *tum a propria experientia petitis, demonstra-*

tur. §. VI. *Miranda origo Hydatidum in Viro, quæ ſpecie Herniæ inguinalis incompletæ, ſcirrhoſorumve in ventre tumorum, nos luſerat, Anatome detecta* §. VII. *Examen univerſæ de Hydatidibus doctrinæ, quæ tandem apparet potiùs quid non ſit Hydatis, quàm quid ſit, expoſuiſſe.* §. VIII. *Cuduntur ex cunctis hucuſque enarratis Theoremata decem pathologica, & practica.*

§. I.

In variis hujus operis *Partibus* multus fui, longuſque, in hoc articulo; talis denuo futurus, eo quod ſimilium obſervationum finis nunquam detur.

Inchoabo a retexendo filo, quod abruptum fuit *Tomo II. Part. V. cap.* 2. §. 4. quandoquidem feminæ hujus calamitatibus mors finem impoſuit, adeoque cauſas morbi obſcurioris rimandi fecit copiam.

Anni 1760 autumnum, maximamque hyemis partem, incommodè ac miſerè citra auxilium tranſegit, quia auxilium noluit. Anno 1761. Feb. 3. me iterum convenit, monſtroſo planè; ac veluti in acumen prominulo ven-

tre, citra vel minimam, exceptâ exiguâ ſiniſtri Epigaſtrii plagâ, fluctuationem.

Tertiam Paracenteſin petivit. Diu ſuper illa inter nos deliberantes, dubii pependimus. Conſtabat enim ex prioribus & Abdominis laborare, & Cyſtidis hydrope. Hydrops Abdominis autem nunc, ut dixi, fluctuatione vix percipiendus erat. Interim urſit adeo vitalis indicatio, adeo proximè ſuffocanda mulier nobis viſa eſt, adeo anxietates arcebant ſomnum, ut integris ſeptem ſeptimanis oculis non vidiſſet illum, adeo denique citam operationem a nobis per DEUM flagitabat, ut paracenteſin demum eo epigaſtrii a latere umbilici loco, in quo levem fluctuationem nos percepiſſe ſupra monui, inſtituerimus; eâ videlicet ſpe, ut aquæ hydropicæ abdominis certo quodam corporis poſitu, lenique abdominis ab inferioribus eò ductâ directâque preſſione, hinc totæ effluerent.

Spes autem hæc fefellit nos. Qui locus fluctuare nobis viſus, is verus ſaccus fuit, plenus humore glutinoſo, tres polices profundus, nec ferè quidquam, præ tenacitate effundens,

Porrò infelix noſtrum conamen incuſſit nobis metum, ne ad aperturam, id quod in ſimilibus ſolemne, Gangræna fieret. Hinc tuſſi quidem miſtura cum Oxym. ſquill. proſpexi, Gangrænæ autem Cortice peruv. Unde ſola Gangræna averruncabatur, cetera verò ſymptomata increvere, nauſeæque ac vomitus frequentiſſimi pertinaciſſimique, unâ cum deleto penitùs appetitu, ſe prioribus adjunxerunt.

Quod hanc calamitatem unicè moderabatur, vinum fuit. Unde per aliquot dies nihil ipſi dedi, quàm ovorum vitellos cum vino & aquâ conquaſſatos, pauxilloque toſti panis. Præterea Enema injectum quotidie eſt. Mirum ſanè quantopere hinc refocillaretur mulier, quàm blando ſomno inde recreatur, quàmque bonum appetitum, ac digeſtionem etiam aliorum ciborum inde nanciſceretur! Unde lares ſuos repetere avida, noſocomio dimitti petivit. Abiit 5. Martii.

Tandem, ultimoque, ad 10. Junii reducebatur, ventre tumidiſſimo, cum ejuſdem leviore fluctuantis liquidi veriſimilitudine, cum vaginæ prolapſu, oculis ac facie collapſis, pulſu vix

percipiundo, jamque in tertium diem continuato vomitu. Vomitu ad ſextum diem ſuperato, calamitates reliquæ auctæ ſunt; ipſaque inſomnis, delira, & integro triduo cum morte luctata, expiravit Junii 17.

Factus difficilis anatome fuit, eademque adhuc difficilior explicatu. Ita ut qui præſens eandem non viderit, ejuſdem legitimam ideam vix formare ſibi poſſit.

Ut in vita, ita in cadavere nihil non extenuatiſſimum, ſolo ventre excepto. Animus erat, ablatis integumentis ac muſculis, Peritonæum prudentiſſimè aperire; quo in ſitu immutato & accuminatum tumorem, & totum contemplaremur abdomen. Conamen verò hoc noſtrum eluſit idem Peritonæum, indiſſolubiliter, ac frequentiſſimè, cum contentis in ventre partibus, connatum. Pertundendum ergo ubique fuit, eoque facto Gelatum flavum, ſeparatis in loculis incluſum, prodiit undecumque. Digitus ſingulos intruſus in loculos, aliorum loculorum ſepimenta detexit; e quibus pertuſis, preſſiſque, liquor priori ſimilis, præ tenacitate vix fluens, prodiit.

Lento demum, ac tædioſo, ſordi-

doque planè examine, conſtitit degeneraſcentem uterum non eſſe, qui corpus adeo prominens in abdomine produceret, ut fortè ſuſpicati *Tom. II. Part. V. pag.* 250. eramus. Uterum enim invenimus mole naturali minorem, vaginam autem ejus elongatam & productam ad altitudinem illam, quæ quatuor digitis latis altior pelvi eſſet. In latere ſiniſtro Ovarium durius quidem, ſed mole non majus, parvaque cum tuba. Uterus apertus facultatem dabat ſtylo prudenter ſubeundi orificium Tubæ dextræ, atque ita docuit hanc tubam, ad latum ab utero digitum mox abire in ſaccum ingentem ſic, ut totum hoc monſtroſum abdomen tam in ſiniſtro hypogaſtrio, ac ventre, quàm in dextro, expleret. Craſſus præterea hic ſaccus erat, informis, interne politus, ac glutinoſiſſima ſanie repletus.

Deprehendebatur autem idem duos includere tumores; alterum ſuo in fundo prope uterum, ovalem, depreſſum, palmæ manûs magnitudine parem, politâ membranâ veſtitum, aſt loculis ſimili glutinoſâ ſanie refertis diviſum; alterum in ſuo dextro latere,

rotundum, rubrum, tuberoſum, biennis pueri pugnum æquantem.

Cùm Ovarium dextrum non inveniremus, alterutrum horum tumorum ſuſpicabamur Ovarium eſſe, veroſimiliùs autem eum, qui utero propior; idque ita contigiſſe, ut tuba primò Ovario extenſo accreviſſet, ac poſtmodum inferiora Ovarii præternaturaliter circumplexa, idem demum intra ſuum cavum locaſſet.

Atque hi quidem tumores ii erant, qui in cavo ſacco prominebant. Ceterùm plures cernere erat, minores, majores, unum pugno majorem, intra craſſam ſacci ſubſtantiam locatos, ob idque internam ejuſdem externamque ſuperficiem inæqualem admodum ac tuberoſam efficientes. Erant & hi, haud ſecus, quàm priores, ſanioſo glutine repleti.

Porro in Epigaſtrio erat ſacci fundus. Dixeram ſaccum replere cum dextrum ſiniſtrumque hypogaſtrium, tum ventrem: non replebat tamen ſpatium anterius circa umbilicum, infraque eundem; ſpatium, inquam, illud, in quo venter quondam adparens acuminatus, graviditatem mentitus

erat, ut *pag.* 250. *Tom. II. Part. V.* relatum eſt. Erat igitur in ſpatio deſcripto alius peculiaris tumor, magno ſacco anteriùs adnatus, capitis humani magnitudinem æquans, poſteriùs planus, anteriùs protuberans, compoſitus quoque numeroſiſſimis Hydatidibus, per ſua latera mutuò accretis, hincque referens totidem ſeparatos loculos, hîc tenues, ibi denſos, membranis tuberoſos, omnes autem tenaciſſimo glutine, in alio fuſceſcente, in alio flaveſcente, alio iterum virideſcente, repletos.

Jamque Peritonæum aliud ſpectaculum dabat. Concreverat ſiquidem id cum ſacco magno, in toto ejuſdem ambitu, quo contiguum illi erat; verùm ita, ut peritonæum eſſe crederet nemo noſtrum. Etenim, & quâ parte ſaccum magnum contingebat, & quâ reliquum cingebat abdomen, & quâ viſcera abdominis includebat, gerebat ubique tubercula plurima, quæ in loculos diviſa, eandem glutinoſam materiem continebant; eorundemque loculorum ope etiam Hydatidibus cum magno illo ac glomerato ad umbilicum tumore intimè & commiſtum, & confuſum, deprehendimus.

Vix Inteſtina cognovimus. Ea quippe, tam craſſa, quàm tenuia, adeò inter ſeſe commiſta erant, adeo concreta & connata, ut primo intuitu nihil minùs quàm inteſtina referrent. Vera horum ratio erat quod Hydatides in univerſo Inteſtinorum ambitu, & in utraque Meſenterii ac Meſocoli ſuperficie excreviſſent, inter ſeſe coiviſſent, ob idque ita omnia inteſtina inter ſe mutuò adunaſſent, conglomeraſſent, contraxiſſentque, ut nihil inteſtinis ſimile referrent. Sed & Hydatidas eaſdem glutinoſiſſimus ichor, ſanieſve, expleverat. Interea mirabamur veſicam urinariam loco locatam ſuo, ita ut a peritonæo ſuo in loco ſervata illa, vagina & ſurſum excreviſſet, uti antea dictum, & deorſum relaxata eſſet, cùm prolapſum formaſſet, ſuo tamen cum veſica nexu manſiſſet immobilis. Forte pondus incumbentis ſacci impedivit veſicam ſurſum pergere, & vaginam ſequi: dum e contrario in hiſtoria relata *Tom. III. Part. VI. cap. 4. pag. 99.* degeneraſcens teſticulus dexter, recto inteſtino immoto, veſicam urinariam viri in criſtam Ilei ſiniſtri uſque dimoviſſet, adeoque urethram elongaſſet.

Thoracis angusta valde capacitas. In dextra Camera Gibbum Diaphragmatis distabat a summo jugulo digitis latis quatuor, quinque digitis in sinistra. Pulmones nec mali, nec compacti, nec ullibi pleuræ, nisi versùs jugulum, accreti. Cor in dextro ventriculo Polypum gerebat magnum, atque album, adscendentem in Arteriam Pulmonalem; in sinistro suo ventriculo duplo minorem, eumque cum alio, qui in Auricula, polypo, connatum.

Vasa Piæ-matris sanguine turgida. Ventriculi laterales, sive superiores cerebri, vix guttulas lymphæ paucas gerebant; egregiè licet distenti, magni, fornicati. Quid causæ, cur, ubi omnia in cranio tam plena, ut mox a compressione externa ablata cerebrum excrescat in fungos, tamen vacuos toties a nobis repertos hos ventriculos non comprimat, non deleat, vis reliqua molis cerebri, sanguinisque appellentis? Cur in vacuis ventriculis Plexus Choroidæus non perpetuò anevrysmaticus, varicosus, hydaticus?

Si totam anatomen respiciamus, quid monstri Mortales sæpe sinu alunt suo! Quàm frequens mutatio exiguæ tubæ

Fallopianæ in massam enormem, informem, ac prope incognitam! Sed caussa, origoque, tot millenarum in quovis viscere, in quavis membranacea parte, Hydatidum, quæ assignanda demum? Confer cum hisce Historiam Hydatidum in ventre feminæ, *Tom. II. Part. IV. cap. 3. pag. 78.* Obscuram totam hanc Medicinæ partem esse sequentes confirmabunt Historiæ.

§. II.

Eruditissimus Medicus, Nosocomii Hispanici vigilantissimus Physicus, *Hazenohrl*, ejusque solertissimus Assistens *Lascowitz*, 14. Feb. hujus anni, copiam mihi fecere hepatis hominis, pridie ibidem denati, unà cum morbi historia.

Juvenis 24. annorum, tumido Epigastrio quidem toto, in medio autem ac dextro longè tumidiore, a quadriennio laboraverat. Impedimento id tamen non erat, quo minùs Chirurgiam addisceret, jamque in Nosocomio Hispanico Assistentis Chirurgiæ munere fungeretur, donec 4. Feb. acutè decumbere ceperit. Die febris quinto delirare cepit, inque nonum delirans, obiit.

Nihil lymphæ in tumido ventre, ſed jecur monſtroſæ molis, ac pluribus veluti ſcirrhis videbatur obſeſſum. Horum unum Vir præſtantiſſimus cum ſuo Aſſiſtente aperuerat, cùmque inſoliti quid ibidem detegeret, Hepar cum reliquis tumoribus intactum ad me mittere decrevit. Igitur ille aperto iſto tumore magno, in viſceris hujus Lobi dextri anteriore parte, ut-cumque verſùm lobum minorem ſito; mox erumpentem, inque ſeſe inſilientem Lympham ad plures, ut putat, menſuras, (inopinato quippe in caſu vas ad manum haud erat) ſtupens vidit. Elapſâ autem Lymphâ, invenit membranam albam, craſſam, multis in plagis diaphanam, excavatum in jecinore locum exactè quidem contingentem, verùm nullibi adhærentem illi, cum eove connexam. Hanc loco repoſitam, unâ cum Hepate toto ad me miſit.

Membranam dixi, quod, quâ aliâ eam voce nominem, non habeo; verùm quo ſenſu aliàs membranam vocamus, eo ſanè membrana vocande non erat. Alba quidem craſſaque erat, ſed ſive bono nudoque oculo, ſive microſcopio intuebaris, nullis omnino ſive vaſis, ſive fibris apparebat com-

posita; ovi albumini ad latam patinam effuso, atque coagulato, quàm simillima; lacerabilis ita, ac si cultro quis eam perscidisset. Erat etiam lævis, politissimaque excavati jecoris superficies.

Jamque alterum eodem in lobo tumorem aperiens, deprehendi Hydatidas, non, ut in priore, quæ totum cavum exactè expleret, unicam, sed numerosas, liberè fluctuantes, citra vel minimam alicubi adhæsionem, citra ullius pedunculi vestigia, ejus molis inter sese differentiæ, ut minimæ vix lineam in diametro haberent, deinde crescente ordine majores pollicis essent, imò & sesquipollicis diametri.

Cavum tertium in lobo sinistro similes omnino Hydatidas gerebat.

Deinde quartò similes reperii non in cavo hepatis, sed in magno eoque oblongo corpore, quod ad lateris extremi sinistri lobi superiora accretum, figurâ Lienem referret, quodque tamen Lien non esset; eo quod is, in cadavere, separatus ab illo tumore, inventus fuisset. Aquam continuit cum omnis generis Hydatidibus.

Quintus locus erat a latere dextro prioris maximique cavi, hepar tam

profundè excavans, ut pugnus in eo locari poſſet; iſque non, quemadmodum omnes præcedentes, aquâ limpidâ, verùm amurcâ nigrâ, tactuque arenaceâ, repletus: membrana porro unica, explens totum cavum, hanc amurcam continebat, lacera hinc inde ac complicata, & ab aſperâ amurcâ adhærente valde indurata.

Pars dextra ſuperiorque lobi dextri continebat *Sextum* cavum priore, majus, biloculare, craſſâ itidem ac pingui amurcâ plenum.

Veſicula fellea paucam quidem, attamen flavam bilem habuit. Pararuntne Hepatis non excavati portiones hanc bilem? An verò ipſius Cyſtidis felleæ parata fabrica fuit?

In altero tertioque, ac quarto cavo, multas hydatidas confractas reperire fuit, unde fortè aqua illa, inqua reliquæ integræ liberè fluctuarunt. In quinto & ſexo nulla aqua, ſed amurca.

§. III.

Scirrhum in Cancrum vergentem olim cum dexterrimo Chirurgo in *Hollandia* enucleaturus, obſtupui, ablatis integumentis, inchoatoque enucleationis opere, tumorem ſubitò frangi, &

effluente aquâ copiofâ, totam concidere mammam. Curato vulnere recrevit tumor, qui magnos excitans dolores, ablatus non fuit; femina, nefcio a quo morbo, brevi extincta.

Contigit mihi idem *Viennæ*. Doctiffimus Chirurgiæ Profeffor *Leber*, egoque certò ftatuebamus verum in Mamma fcirrhum adeffe, liberumque eundem, & enucleandum. Sub operatione conftiti pugni magnitudinis Hydatida effe, quæ a circumcretâ, compreffuque induratâ cellulofitate inæquali, fcirrhi inæqualitatem referret Habebat pellem externam albam craffam, lacerabilem, nihil omnino aut fibrofam, aut vafculofam, ea de caufa non fractam duntaxat, quantumvis debilem, quod ab integumentis & circumcretâ induratâque cellulofitate æqualiter premeretur. Præter Lympham, quâ turgebat, continuit quatuor exiguas hydatidas, liberrimas, pedunculi veftigio omnino carentes.

§. IV.

Glandulam Thyroidæam tumentem nonnulli *Auftriacorum* habent, plùs *Styri*, his magis *Carinthi*, omnium autem minimè *Tyrolenfes*, ampliffimæ

ſalubriſque Provinciæ incolæ; quibus tamen ab Autoribus familiariſſima dici ſolet: hos, inquam, omnium minimè eidem obnoxios eſſe, bis beatam hanc provinciam peragratus, attentus in rem, expertus ſum.

In cadavere horrendam mole Thyroidæam glandulam nactus, publicè diſſecui. Mecum Auditores mirabantur nullum ferè genus tumorum dari, quin in hac ſola Thyroidæa inveniretur. Hîc enim Steatoma, ibi Atheroma, alio in loco Purulentus tumor, in alio Hydaticus, in alio erat coagulatus ſanguis, fluidus ferè in alio, imò hinc glutine loculus plenus erat, alibi calce cum ſebo miſtâ, &c. Hæc autem omnia in una eademque Thyroidæa glandula.

§. V.

Anno 1757. in *Tomo I. Part. II. Rat. Med. cap.* 11. varia exempla attuli ſimilium tumorum, maximè in cadavere pueri decennis *pag. ibid.* 110. -- 112. addidique *pag.* 210. & 218. quoſdam ſimilium tumorum planè incurabiles eſſe; alios curari quidem, ſed redire; non nullos verò perfectè curari, non redituros. Curabiliores pro-

fectò hydaticos tumores pronuntiabimus, cùm fractâ aut comsumtâ pelliculâ resorberi lympha possit, & membrana hydatica fundi, indurataque cellulositas inflammando, suppurandoque consumi. Sed & omnis sorbilis materia, ut putà sanguis, ichor, pus, sanies, aqua, serum, cùm sorberi a massa humorum possit, collabentes suos tumores exhibere sæpe debet. Unde hi vel sponte, vel post data remedia non raró evanescunt, iterum, vel minimè, redituri.

Uxori optimi *Morgagni Epist.* 50. tumor nuci avellanæ par, formâ, duritie, magnitudine, subitò de nocte evanescit; redit; repente iterum disparet, non rediturus.

Et ejusd. *Epist. n.* 27. » Ipsam verò glandulam, Febri nullâ præviâ, » sensim intumescere, & duram fieri, » non secus ac alias in collo subjectas, » cùm in strumas grandescunt, nimis » omnibus notum est, quibus magnum » plerumque negotium facessunt, Medicis & Chirurgis. Nonnunquam tamen longè faciliùs quàm sperari » posset resolvuntur. Sic in septenni » Puella *Veneta* Parotidem memini duram factam, ac valde tumentem, » nec

» mentem, nec sinè dolore jam tan-
» gendam, omni quæ substiterat, pau-
» latim quidem, sed penitùs, discussâ
» materie, ad naturæ modum rediisse,
» uno, ut vidi, inunctionis ex *Oleo*
» *Philosophorum* auxilio.

Pergit ille porro: » De Strumis
» autem *Valisnerium* nostrum audivi
» haud semel testantem, cùm rusti-
» ca mulier filiolam ad ipsum adduxis-
» set strumosam, ipse autem ut pau-
» perculæ, & puellulæ, nihil nisi vinum
» tenue sumendum imperasset, in quo
» insecta, quæ Asellos vocant, essent
» macerata, mulierque ex iisdem vel
» plura, quam ipse dixerat, in vinum sem-
» per injecisset, plurimasque urinas sic
» movisset, exacto mense cum filiâ rediis-
» se, non sinè sui admiratione persanatâ.

Idem *Morgagni Epist.* 50. *a. n.* 31. *ad* 36. plura exempla habet durorum tumorum, a sola materie liquida eosdem extendente. Omnium verò notabilissimum *Epist.* 29. *n.* 12.

Similem & nos, hoc ipso ineunte anno, in Nosocomio habuimus. Mulier quadragenaria, biennio antea enixa, suum primò infantem, deinde cum eodem & alium lactat. Visa aliquantisper id ferre inculpatè, demum medio

Martio 1761. dolore lateris affici cepit, idque in æstatem usque. Ablactato tunc infante utroque, venâque tusâ, sensim quidem lateris dolorem abivisse ajebat, ambas verò mammas in tumores duros, a se mutuò separatos, mammamque vehementer extendentes, ac valide demum dolentes, permutatas esse.

Consilium empiricum adplicandi ad dorsum Nucistæ folia, eâ spe, fore ut inde mammæ emollescerent, scrupulosè sequitur; ita ut trium septimanarum spatio, quinquies die, integrum horum foliorum manipulum dorso admoveat. Cessanti demum ab hac adplicatione, tumor in dorso observatur Avellanæ magnitudine, quo mole sensim aucto, dolentes tumidæque mammæ pedetentim minuebantur; dorsique tumore, binos viriles pugnos exsuperante, ita concidisse mammas, ut quæ torosas easdem, formosasque habere solebat, vix nunc earum exhibere nobis reliquias posset.

Pauperrima cùm esset, & publicæ instructioni apta censeretur, a Viro Exp. & Practico felicissimo *J. Schreibers* ad Nosocomium nostrum missa est, 9. Jan. hujus quem vivimus anni. Accesserat prioribus ærumnis, quod a 14.

diebus ſingultu, tuſſi, ac meri cruoris ſputo frequenter laboraret. Igitur capitis inſtar tumorem video, eumque a metaſtatica mammarum materie natum ratus, fluctuantemque in eo deprehendens materiem, pertundi curavi. Copioſo pure cum ſanguine effluente, vix imminuta apparebat tumoris moles. Plurima cellulofitas ſemilacera indies magnis ſolvebatur laciniis, concidebatque: ſic demum tumor, ut ſeſquimenſis ſpatio curaretur.

Quæſtio eſt utrùm ſponte Naturæ facta ſit materiæ ad dorſum tranſmigratio, an vi foliorum Nuciſtæ? Vis aromatica, ac proinde ſtimulans, his foliis ineſt: vim ſolventem, diſſipantem, roborantem, legimus iiſdem adſcriptam eſſe. Et egregius *Fr. Hoffman* laudat oleum Nuciſtæ ut paregoricum; & *Eſſentiam Nuciſtæ*, cum eâ *Croci*, & *Aquâ Anhaltinâ*, pro linimento loci ſpaſmo affecti.

Experimentis iteratis quæſtio hæc determinanda eſt. Interim quod ſupra relatum, & a *Morgagni* obſervatum, denuo hic confirmatur: materiem liquidam duras reddentem tumidaſque partes, poſſe vel integrè, vel pro parte, ad tempus, vel perpetuò, deſerere has

partes, & vel novas ſibi vias tumoreſve formare, vel conſuetis corporis viis eliminari.

§. VI.

Anno 1744. ineunte, Vir procerus, euſarcos, tenebricoſâ nocte cadit de Promontorio *Delphenſi* in flumen præceps, undâque ægrè ereptus, & per ſumma frigora inter plurium dierum, publicus Reipublicæ Nuntius, proſequutus, tumorem percepit in inguine lævo: quem, quod moleſtus non eſſet, celavit integro anni ſpatio. Anno 1745. inchoante, tumor pollices ferè quatuor in majore diametro, duos in minore, habens, levem ſiniſtri cruris cum ſtuporem creare, tum dolorem, cepit. Cùmque jam prava, ut mox patebit, ſymptomata ſe jungerent, me cum binis Chirurgis in Conſilium vocavit. Tumor ipſe inveniebatur durus, inæqualis, indolens, ſub expanſione Aponevrotica obliqui externi muſculi, veluti ex Abdomine natus, ac partim ſurſum, partimque deorſum ſeſe extendens. Attactu tumoris vix doluit homo, ſed vagas imo in ventre anxietates, (ſic enim ajebat) paſſus ſæpius eſt, eaſque nocte

adeo moleſtas, ut lectum relinquere pluries cogeretur: Alvus vix, niſi vi, mota unquam, urina parca, nauſea frequens, vomitus ſed parcus idem raruſque; unà cum cruris ſiniſtri œdemate Ambigua primùm Herniæ femoralis ſigna, ambigua deinde ſigna tumoris ſcirrhoſæ prope duritiei; tumoris, qui longâ radice intra pelvim productus, Inteſtinum Rectum, & Veſicam urinariam premere videbatur, animos noſtros in varia auxilia fruſtra convertiſſe facilè quiſque per ſe videt. Levia denique animi deliquia acceſſere, quæ ægrum 25. die, ex quo affueram ipſi, ſuſtulerunt.

In Cadavere invenimus tumorem illum intus cavum, plenum ichore, muco, & puriformi quâdam materiâ, ex inguine continuatum per ſiniſtram pelvis partem, rectumque inter ac veſicam interponentem ſe; &, ut in inguine, ita quoque in pelvi, tumoribus cavis muco, ichore, pure, repletis, conſtantem. Hydatides præterea duas in ſiniſtro, eodemque admodum magno, Rene, alteram diametri ſemipollicis, alteram pollicis integri; ambas autem non ad Renem, ſed intra ipſius magni Renis

corticalem ſubſtantiam reconditas. Cæ-
tera omnia in corpore bona.

Igitur terror, violentia præcipitis caſus, frigusque & tunc, & in itinere deinceps perceptum, Hydatidas in Peritonæo generarunt, quæ ſenſim durioribus calloſiſque involucris inſtructæ, nervos, & inguinalia vaſa, inteſtinum rectum, veſicam, ſuis in functionibus turbarunt; quæque, lege conſuetâ, anxietates, nauſeas, vomitus, vigilias, leipothymias, ipſamque mortem, demum genuerunt.

Multis igitur obſervationibus ſic collectis atque enarratis, operæ pretium fore videtur in naturam tumorum Cyſticorum, præprimis autem Hydatidum, pathologicè inquirere.

§. VII.

De Hydatidum, non quo ſenſu *Hippocrates* veterumque plures, ſed quo nos eas intelligimus, origine fabricâ, progreſſu, fuit dudum ab Anatomicis, Mediciſque diſceptatum; certi tamen quid nunquam adhuc prolatum. Scripſere de Hydatide in *Sepulcreti* Tom II. *Spigelius*, *Th. Bartholinus*, *Diemer*,

broeck, *Etmuller*: in *Actis Acad. Reg. Sc. Paris.* Viri egregii *Maloet*, & *Morand*; in *Actis Edimb.* egregius *Monroo*; Comment. Litteraria *Norimbergensia*; & sparsim plures, ut *Warthon*, peculiari tractatu *Bidloo*, *Hofmannus* quoque, & egregius *Boerhaave* in *Epist. de Glandulis* ad *Ruijschium*, ut etiam dissertatione peculiari doctissimus *Grashuis*: præterquam quod nonnulli Græcorum Medicinæ parentum earundem meminerint.

Collectis horum omnium sententiis, fuere 1°, qui a degenerascentibus ipsis glandulis Hydatidum deduxerint originem Non sufficienter hæc sententia experimentis fulcitur. Dum in glandulosa fabrica humor contentus est, degenerem fabricam glandulæ detegimus, & in cadavere maximè: in plerisque autem Hydatidibus, quarum data historia a nobis fuit, nihil similis fabricæ detectum est, imò prorsus contrarium. Id porro huic sententiæ concedemus, quod glandulæ sæpius inventæ fuerunt a materia aquosa, ichorosa, sanguinea, purulenta, saniosa, distentæ, atque induratæ; haud verò id, quod omnis tumor, quem aqua, aliusve enarratorum humorum implet, distenditque, glandula sit.

2a Sententia illorum eſt, qui naſci Hydatidas in vaſis Lymphaticis credant ſic generari, ut tale vas inter ſingulas quaſque, quibus ſcatet, valvulas, in globum extendatur; dum nempe ab obſtaculo quocumque Lympha oppoſito motu remeat, ſicque ipſa ſibi viam claudit. Cenſeo hoc modo non niſi unicam poſſe Hydatidem naſci, & non ingentes illos, ſive Hydatidum racemos, quales uterus non rarò format, emittitque, ſive innumeras illas ſolitarias Hydatidas. Etenim reflua contrario ſenſu Lympha, dum unam erigit valvulam, ſimul ſibi viam ad reliquas valvulas præcludit.

3a Sententia Vermes ad Hydatidas fabricandas neceſſarios credit. Verminoſa Pathologia, luxuriantis ingenii fætus, Hypotheſibus innumeris nixa, probata nunquam, niſi paucis experimentis, quæ, ut rectè monet *Morgagni*, ad caſus peculiares, haud verò ad univerſam Pathologiam ſpectent; hæc, inquam, toties reſuſcitata, & ſponte corruens, etiam hîc ejuſmodi ſortem nacta eſt, ut ferè nemo poſthac fuerit, qui Hypotheſin hanc, de origine Hydatidum ab uno, alterove aut fictam, aut reſuſcitatam, tueri auſus fuerit.

4a Sententia fert valvulas Lymphaticorum vaſorum, dum Lympha contrario niſu per illa fluere cogitur, impleri ab eadem, & turgere: Lympham hanc ſtagnantem lentiores, tenacioreſque partes, a ſuo centro ad circumferentiam pellere; naſci ſic membranam externam illam; præterea verò ab inteſtino motu ejuſdem Lymphæ, in hoc ſemel formato cavo, produci a loco quopiam, ſeu centro, quemdam motum, qui motus, dum ab illo, ceu centro ducit craſſiora, ſimul ad aliquam ab illo centro diſtantiam format novam rotundamque pellem; adeoque ſic rationem ſe dare credunt Hydatidum minorum, in majore liberè fluctuantium.

Ingeniosè ſanè hi: utinam tam verè! Ac primò quidem tria, quatuorve, ſimul ſupponunt, abſque ullo argumento, quo vel unum ſuppoſitum firment. Deinde Hydatidas credunt inter quaſque Lymphaticorum vaſorum valvulas, eo quo explicuere modo, formari. Ergo haberent ſemper degeneraſcentem membranam, in eaque fibras, vaſaque, pro extremo involucro. Cur ergo toties & liberè fluctuantes Hyd[illegible]das, & Hydatidas majores, in [illegible] cæteræ innatent, invenimus h[illegible]

P[illegible]

involucro donatas, quam illi ſimili; quod a coagulante ſe ovi albumine, album, ſciſſile, minimè vaſculoſum, fibroſumve, formatur? Si hoc pro ſe aſſumſerint, aſſeruerintque id inde probari, quod ſupra de generatione mira involucrorum Hydatidum dixerant; unicum modò, quod regeram, habeo: Demus pauliſper illis hanc involucri nativitatem; vel ipſum vas lymphaticum, in quo hydatis eo modo formatur, conſtanti lege involucrum hydaticum circumdabit; vel hydatis formata findet ſuum vas lymphaticum, & cadet: Si hoc ultimum ſtatuunt, rogo 1°. cur nunquam ibidem, ubi hydatides in viſcere excavato invenimus, ſimul invenimus, vaſorum Lymphaticorum, præternaturaliter & extenſorum, & diffractorum, exuvias? reliquias? veſtigia aliqua? Rogo 2°. ſi hydatis frangendo vas ſuum lymphaticum ſe liberat, quomodo demum millenos hydatidum explicabunt racemos? Et tandem quod ad 2am. ſententiam dixi, id hîc convenit: ſi a retrogrado Limphæ motu, preſſâque valvulâ, hydatis fit, non fiet unquam in toto illo vaſe niſi unica, viâ ad cæteras valvulas præcluſâ, erectâ unâ.

5ª. Sententia, ob ineluctabiles priorum sententiarum difficultates, in cellulis membranæ adiposæ aut celullosæ hydatidum ponit originem. Et graves quidem in arte Viri hanc sententiam amplectuntur. Tum quod cellulositas major minorve ubique reperiatur, ubi inventæ hydatides. Tum quod videantur in cellulosa substantia nonnunquam cellulæ, quarum aliæ pus, aliæ aquam, aliæ sebum, gelatum, &c. gerunt, sicque hydatidum intellectum facilitare videntur. Tum denique, quod cellulæ adiposæ videantur habere in sese minores cellulas, ac veluti sepimenta, ad explicandas hydatidas, in hydatide inventas, apta nata.

Verùm & maximis hæc sententia est implicita difficultatibus. Sumamus generata in hac membrana Hordeola dicta, sumamus Atheromata, Steatomata, Melicerides, &c. an unquam quis vidit involucra horum, quemadmodum ea, quæ descripsi, Hydatidum, cocto albumini ovi similia colore, consistentiâ, crassitie, dilacerabilitate facili & abruptâ?

Quamvis igitur a sex mille ferme annis occasiones videndi Hydatidas Mortales habuerint; & quidem primò

in pecore, quod ab origine mundi DEO offerendum primo, num quid morbosi non haberet, lustrandum esset; deinde tum in pecore ad usus philosophicos adhibito; tum in hominibus, qui vel ad durabilem conditurarn post mortem præbarabantur, vel ad usus anatomicos, pathologicosque lustrabantur: quamvis, inquam gens humana per numerosa adeo sæcula Hydatidas frequentissimas viderit, nihil tamen certi, quàm certas observationes, habet; meliùsque, quid non sint, quàm quid sint, docere non potest. Ita ut in Theoretica contemplatione Hydatidum nos doctiores non reperiamus, quàm ante mille pluresque præterea centenos annos se fatebatur *Aretæus Cappadox Lib.* 2. *de caus. diut. morb. Cap.* 1. ubi historia Hydatidum in abdomine repertarum relata. » *Unde, inquit, id genus vesi-* » *culæ eruperint, via haud facilè repe-* » *ritur ... & qualis sit ipsarum ge-* » *nerationis modus, quid dicam, nihil* » *certi habeo* «.

§. VIII.

Nihilominus ea quæ certa observando novimus, hæc Pathologicos in usus nos multa docent.

Ac 1°. quidem Hydatidas plerumque ab ejuſmodi continente materiâ formari, quæ ni undique partibus ſive ſolidis, ſive fluidis, fulciretur æqualiter, diſſiliret, contentumque effunderet humorem.

2°. Generari ſic in corpore humano corpora organica morboſa, quæ ſive fibroſæ, ſive vaſculoſæ naturæ, ne vel minimam quidem umbram habent. Bis modo *Morgagni* vaſa videre ſibi viſus eſt; rarò & in paucis, vaſa detexi ego: in centenis millenisque nulla vidi. Vicina celluloſitas degeneraſcens, atque adhærens, imponere poteſt, ut falsò habeatur pro vero Hydatidis involucro.

3°. Non ſemper pellucidam in hydatide inveniri materiem, ſed quoque haud rarò glutinoſam, vix fluidam, vix ductilem, deinde ichoroſam, ſanioſam, purulentam, imò terreſtrem, ut continentem ſuam tunicam incruſtet, induret; colore denique albam aut flavam, aut fuſcam, aut planè viridem, aut etiam nigram.

4°. Hydatidas vel racematim inter ſeſe, diviſim tamen, cohærere, pedunculo pendulas, haud rarò oblongas, atque pyriformes; vel ſolitarias, liberaſque hærentes, ſive in majori Hy-

datide in viſcere aliquo, ſive in cavo abdominis; vel denique complures Hydatidas mutuis concreſcere lateribus, ut favo apum, quàm Hydatidibus, ſimiliores ſint.

5°. Inertem bullam aquoſam, levi digiti attactu deſtruendam, ejus eſſe potentiæ, ut, creſcendo, a ſeſe removeat compactum viſcerum maſſam, & quidem duram adeo, ut illa Hepatis eſt. An pro dilatatrice cauſa neceſſariam ſingemus animam, quemadmodum eam neceſſariam eſſe, ut uterus, ovulo in eodem hærente, diſtendatur, *Stahlianorum* quibuſdam placuit? Utique noſtro in caſu petulans hæc anima condemnanda valde, & caſtiganda foret. Sufficiat nobis obſervata phyſica alia haberi, quæ a *Mariotte*, *Boerhaave*, *S' Graveʒande*, *Muſſchenbroek*, exculta, a nonnullis verò malè intellecta, pejùſque adplicata, egregiam ſuppeditent hujus phænomeni explicationem.

6°. Nullam omnino noſtro in corpore partem, plagamve; dari, quæ ab hoc morbo immunis præſtari queat. In Utero, in Ovario, in Tuba, in Inteſtinis, in Hepate, in Renibus, in Peritonæo, in Omento, in Pulmonibus, in Plexu Choroideo, in Mam-

mis, in Genu, in Glandula thyroidæa, in Glandulis colli, vidi ipse: in longè numerosioribus partibus, imò in ipsa cordis substantia, optimus vidit *Morgagni*.

7°. Non modo in partibus cæterùm naturaliter constitutis, verùm etiam ita degenerascentibus, ut monstra potiùs, quàm partem corporis referant, Hydatidas inveniri, ut abunde docuit hujus capitis §. I.

8°. Sponte sæpe easdem rumpi, ruptasque demum in viscerum superficie cicatricem adeo naturalem relinquere, ut quisque facilè juraret vulnere olim ibidem inflicto natam hanc cicatricem esse: quemadmodùm in cadaveribus nem invenit *Morgagni*. Undè seriò animadvertit in Medicos & Chirurgos, qui, inventâ cicatriculâ, publicè testati sint cor gravi vulnere quondam laborasse, aut Uterum, aut Jecur, &c. Hinc prudentiæ esse, si quis simile quidpiam in *contenta* parte deprehendat, ut simul cicatricis vestigia quærat in parte *continente*, antequam contentam illam partem vulnere quondam affectam fuisse asseveret.

9°. Cùm similitudo tanta sit inter Hydatidas, Atheromata, Steatomata, Scirrhos, & Cancros, tum quod duri-

ties ſæpe æqualis ſit, tum quod degeneraſcens celluloſitas inæqualitate & durite tumores duros & inæquales, & aſperos referat, qui tamen minimè ſcirhoſi ſint tum denique quod tumor quiſcumque, premendo nervos, dolores excitet: hinc ab una parte prudenter & cautè procedendum eſſe in deſinienda, determinandaque natura tumoris, ab altera parte nihil certius eſſe, quàm quod vel errantem noſtram vel dubiam ſententiam, dies corrigat, vivo adhuc homine, qui tumorem habet, aut denato ſaltem.

10°. Hydropas, cum multis hydatidibus junctos, ſi ex caſuum, morte aliàs detectorum, ſimilitudine, ſuſpicamur adeſſe, nec remediis internis, nec paracenteſi, curabiles eſſe; excepto fortè uno alterove, qui narratur, caſu: hinc cùm vitalis indicatio præprimis hîc urgeat, cavendum eſſe a remediis draſticis, ne vires concidant; & evacuantibus paucis, maximèque Regimine roborante vitam quoad ejus fieri poſſit, protrahendam eſſe. Hinc fortè haud penitùs ineptam hanc Regulam eſſe: » Is Hydrops omnium maximè curabilis eſt, qui omnibus ſuis ſignis manifeſtus ab *Hippocrate Libro* 2. *Prorrhetic. Edit. Foës. pag.* 89. deſcribitur:

ſignis, inquam, perfectæ atque illibatæ ſanitatis, excepto ſolo Hydrope. Novi equidem durum, quinimo ridiculum nonnullis videri *Hippocratem*, ſibi tot illæſas functiones reſervantem, ad bonam formandam in Hydrope prognoſin, ut rari profectò dentur, de quibus bene augurari liceret, Hydropici: neque me latet vel ideo pluribus *Hippocratem* vituperari, quod ipſi horum complures vel tutò, jucundè, brevique, vel etiam nonnullos laborioſè, ab hoc morbo reſtituerint, quibus vix media affuiſſet pars earum, quas requiſiverat *Cous*, conditionum: novi, inquam, hæc omnia; nihilominus velint, nolintque illi, tandem mecum fateantur neceſſe eſt, nunquam ferè turpiùs auguria noſtra ab eventu derideri, quàm in Hydrope: adeoque nihil eo eſſe certius, quàm Hydropicos eo eſſe curabiliores, quo pluribus functionibus gaudeant illibatis; & vice verſâ, eoſdem eo plus ſubire diſcriminis, quo illarum plures læſas habeant. Atque hoc totum, hoc unicum, quod magnus ſibi voluerit *Hippocrates*. Quapropter ſi Hydrops hominem multùm lædat; ſi neque remediis, neque auxilio paracenteſeos obaudiat; ſi redeat, curatus quantumvis viſus; ſi

post punctionem æger ventrem tumidulum servet, idque maximè inæqualiter; si vires haud constanter emendentur &c. justus Medicorum metus est, ne palliativa tota fuerit, quæ facta sit, cura; ne viscera sive valdopere, sive irreparabiliter obstructa, indurata, scirrhosave sint; ne saccati tumores, ne præprimis legio adsit Hydatidum. Cumque in his omnibus aut magnum in curando laborem in nonnullis, aut curam absolutam in pluribus nullam, Medici experiantur, jure utique merito *Hippocrates*, quò fausta caneret, tot requisivit conditiones.

Proderit profectò hæc nobis observatio, ut haud illos imitemur, qui continuò in Hydrope pertinaciore nihil non tentantes, debiles aliunde ægrorum vires ultra projiciant, atque eosdem, ut ita dicam, ante fata necent; sed meliora ab *Hippocrate*, Virisque *Hippocraticis*, edocti, eam in dandis, adplicandisque auxiliis prudentiam adhibeamus, quâ viribus, præprimisque vitalibus, religiosissimè parcamus.

CAPUT IV.

DE INTESTINO IN INGUINE PERFORATO, ET EXCREMENTIS INDE FORAS EXPULSIS.

§. I. *Vulnera aut Sphaceli Inteſtinorum tam ſimplicia, quàm cum jactura ſubſtantiæ, ſæpe letalia, non raró curabilia, ſive cum labefactata deinceps ſanitate, ſive cum eadem præterpropter integra. Caſus enarratur feminæ, quæ inflammatione, dein Sphacelo Inguinis laborans, omnia Ilei morbi ſymptomata patitur; apertoque deinde Inguine fæces ac ſemicocta alimenta, inde emiſit. Circa trihorium a comeſtione elapſum, ſolidiora alimenta colore ac conſiſtentiâ ſuâ ad ulcus manifeſtant ſe. Ipſum inteſtinum Ileum apertum eſſe veroſimile eſt. Demonſtratur Ileum ad magnam a Colo diſtantiam ſtercora gerere, ita quidem, ut Libram Mercurii vivi, pridie ëpoti, ſtercorum ſuſtineat obſtaculo. Vis valvulæ* Tulpianæ *aboletur nonnunquam ſic, ut ſtercora & clyſmata ore expellantur, & ut nihilominus in vivis maneat homo, integrèque convaleſcat.*

Diagnosis morbi. Prognosis sequitur; sed ad eandem formandam Hippocrates *consulitur. Ad* Hippocratis *sententiam eximinandam, in opem vocatur experientia Medicorum.* §. II. *Unde primùm referuntur ex* Vatero *tres casus, quorum unum Coli, duos Ilei esse, suspicio est, integrâ tribus redeunte sanitate.* §. III. *deinde casus* Faschii *apud* Juch *in Collo obtinens, cum curatione imperfecta.* §. IV. Malavallus *binos refert casus, alterum affecti intestini tenuis, alterum crassi, cum perfecta cura: meminitque audacis Agyrtæ, ad faciliorem herniæ introductionem intestina incidentis.* §. V. Seidelius *a* Schenckio *laudatur, ut morbi similis, Ileum fortè occupantis, curam integram referens.* §. VI. Ramdohr *apud* Heisterum *hominem integrè curat, latam portionem Gangrænosi Intestini abscindendo, & abscissas utrimque oras ad se mutuo adducendo, uniendoque.* §. VII. Albini *miles* 20. *annis a vulnerato Colo elapsis, apertum id in Epigastrio sinistro exhibet.* §. VIII. *Idemque monstrat miles* Bouchardi, *tertio anno a suscepto vulnere.* §. IX. Kalschmidii *homo a gangræna Ilei*

curatur cum ano adſcititia. §. X. *Notabilis per omnia caſus* Pfaſſii, *cum integra cura, quamvis Ileum variis vicibus peſſimè affectum viſum* §. XI. Maichanquez *ſingulari arte curat Ilei vulnus.* §. XII. Mangetus *integram curam deſcribit Inteſtini ſclopeti majoris globo perfoſſi.* §. XIII. *Idem* N. C. *referunt a globis tribus.* §. XIV. Mangetus *narrat ex Ileo hernioſo*, pro Bubonocele *aperto, alterum periiſſe, alterum integrè curatum fuiſſe.* §. XV. Wagnerus *quadruplicem curam refert, Ileo inteſtino in 2. vel 3. vulnerato viſo* §. XVI. Sporing *ſimiliter.* §. XVII. *In* Acad. Reg. Sc. Par. *integra cura fit, partim exciſſo, partim a natura ſeparato Inteſtino tenui, ad* octo *latos digitos.* §. XVIII. *Mira hiſtoria ſeparatæ magnæ Coli portionis, valetudine integrâ ſuccedente, Autore Magnifico* Keſteler §. XIX. *Ex neglecta Hernia inguinali perforatio, & tranſſudatio fæcalis, vitâ ſalvâ, ſed imperfectâ* §. XX. *Modus exponitur, quo ejuſmodi aperturæ ſolent in inguine naſci.* §. XXI. *Dilata hucuſque prognoſis ægræ noſtræ tandem fit, &* Hippocrates *vindicatur.* §. XXII. *Indicatio, cura.*

§. XXIII. *Mira circa tussim.* §. XXIV. *Multi ægri in Nosocomio pinguescunt.*

§. I.

VUlnera Intestinorum simplicia persæpe letalia esse, certissimis constat omnium sæculorum testimoniis: at verò eadem hæc, simplicia non modò, verùm etiam cum notabiliore eorundem portionis jacturâ, sive integrè curabilia esse, sive cum labefactata plùs minùs sanitate, experimentis comperimus.

Latus differendi se hîc nobis aperit, spatiosusque campus! Porro ut commodè atque utiliter spatiemur, duce utamur notabili casu, quem nostrum nobis Nosocomium suppeditavit.

Femina 37. annorum, rarioribus, hisque levioribus, hystericis passionibus exceptis, illibatâ valetudine perpetuò usâ, beato partu ter felix, & a quinquennio, ex quo non peperit, ritè menstruans, secundo die Februarii, ultimò elapsi, enarrando nunc morbo corripitur.

Scilicet sana surrexit, elapsâ autem unâ alterâve horâ subitò Hypogastrii dolore corripitur; cujus causam errore quopiam se posuisse negat: neque enim

ſuillas carnes, pridie moderatè capitas, unà cum ſale conditis Rapis, edulii genus utique haud inſuetum ſibi, tanti cauſam doloris credere ſe poſſe. Dolori ſe calor junxit, clauſaque integro quatriduo alvus. Quarto morbi die vomitus, iſque aſſumtorum, acceſſit. Vocatus tunc demum Medicus, venam illico jubet in pede tundi, potumque purgantem, tribus vicibus exhauriendum, præſcripſit: at verò hunc revomuit actutum; moxque dein ſtercorea vomuit. Interim cum tempus menſtruum adeſſet, menſes ſuos ſolitis ſuis ſex diebus hoc tempore paſſa eſt.

Vomitum ſtercoris deteſtabilem, tum ore percepit continuò ægra, tum horruit in excipulo ſæpius evacuando maritus. Porro nunc primùm advertit parvum inguinis dextri tumorem.

Febr. 8. alvus pauca, exhibito pulvere, ſucceſſit; & bis iterum ſectâ venâ, auctus in inguine tumor eſt, quem herniam eſſe Medicus cenſet. Vocati autem duo Balneatores herniam eſſe negant, ſed alius, incerti ſcilicet generis tumorem declarantes, emolliens cataplaſma, ſæpe renovandum, ſuadent.

Cùm a ſecundo cataplaſmate, nimiùm calente, inguen veluti ureretur

credit in pejus actum cum tumore esse. Saltem pergentibus cunctis symptomatibus, ipsque vomitu stercoreo, tumor inguinis 14. Febr. nocte ruptus est, fuditque primò oleum lini, quod enemate injectum ad unc. iv. fuerat, deinde materiem fætore stercoream. Atque ab hoc tempore vomitus penitùs cessavit. Conati sunt injectis enematibus materiem tam stercoream, quàm semicoctam, alimentosamque, ad alvum determinare, sed incasso sæpe labore. Tandem 25. Febr. alvus sponte prodiit quemadmodum & 26. & 28. Febr.

Hucusque res, me inscio, perrexerat, quando egregius Medicus *Schreibers* miserrimam hunc primùm invisens, ejusdemque misertus, tum & de publica Studiosorum utilitate sollicitus, me convenerit, num intra Nosocomium suscipere illam vellem, proponens? Extemplo afferendam jussi; ita ut 28. Febr. ante vesperas allatam jam examinarem, deprehenderemque viribus ac pulsu debilem, cæterà bene valentem, & appetitu gaudentem. Aderantque ad vulneris labia cibi semicocti. Digiti porro a vulnere spatio, vulvam versus, aliud vulnus detego, quod ipsa mulier

mulier ignorabat adesse. Explorando detego hoc vulnus sub musculis communicare cum vulnere primario, haud verò in cavum se penetrare abdominis: vulnus autem primarium, externè pollicis latitudine, oblongum, sensim brevius, angustiusque, in cavum Intestini penetrare; stylumque ab ejusdem externo latere, longitudine digiti, & ultra, ad extremam ossis Ilei cristam pergere, ita ut inter expansionem tendineam, & peritonæum fistula ibidem formata esset.

Vidimus 1. Martii, trihorio postquam jus cum farinaceis coctum comedisset, totam vulneris aperturam oppletam his farinaceis; ita tamen, ut pars hæc esset assumtorum exigua, & alvus prodiret naturalis, bene compacta, fæcalis, colore utcumque griseâ.

2. Martii dura copiosasque alvus. Quæ brævi post undecimam comesta Brassica fuerat, in vulnere primùm adparuit ad horam pomeridianam secundam. Ita & radices Dauci 3. Martii. Defuit hoc die alvus. Ad 4. Martii immissum enema, incredibilem produxit copiam fæcum, colore griseam, partim pultis instar, partim ingentes compactam in massas. Martii 5. & 7. alvus

nulla; Ad 6. & 8. clysma immissum eduxit copiosam.

Brassicam, & Daucum, & Farinacea juri incocta, vidimus intra trihorium ad vulnus adparere, nunquam autem maturiùs, quantumvis sæpius vulnus intra id tempus detegeremus. Dubitamus tamen aliquando an non nonnihil priùs? Dubio eximendus, dedi ipsi ruberrimè tingentem misturam; verùm nihil inde ad vulnus. An quod saliva, succis gastrico & enterico, jure carnium, epotâ aquâ, diluta nimis? Hinc alio die post Brassicam dedi elixa Cerasa. Verum & hoc die exacto ferè trihorio, non priùs, primùm Brassica, & elapso præter propter ab assumtione quadrihorio, unà cum Brassica exuviæ Cerasorum. Sex ab assumtione elapsis horis denuo pelles Cerasorum.

Quærebatur nunc, quodnam Intestinum vulneratum esset? Tenue ne, an Crassum? Ab una parte Colum perforatum esse excrementa suadebant, quæ a principio de vulnere copiosa, parciora dein, prodierant: suadebat præterea olei lini, in anum injecti, per inguen elapsus.

Verùm ab altera parte, breve illud trihorii tempus, quò assumta in vul-

nere comparebant, Ileum penetratum esse videbatur innuere. Objici potest continuâ ad vulnus irritatione, eâdemque forsitan per Intestinorum tractum continuatâ, res deglutitas veluti sollicitari, quò maturiùs descenderent. Respondeo me negare minimè ab irritamento hoc deglutita citiùs fortè ad hunc locum adparere, adeoque me nihil inde ad physiologiam in sano corpore concludere : sed simul adverto præter celeritatem, etiam deglutitorum immutatam naturam Ilei vulnus potiùs indicare, idque a Bauhiniana Valvula remotiùs : præsertim quod ea, quæ alvo reddebantur, bene cocta essent. Etenim demonstravi *Tomo I. Part. II. pag.* 154. & 155. nonnunquam Intestinum Ileum, ad 2. ad 3. imò ferè ad 4. pedum a valvula Coli distantiam, fæcalem colligere materiem. Igitur non repugnat vomitui stercoreo probabilis aliàs Ilei perforatio : potuit enim is ex materia in Ileo contenta exortus fuisse. Similisque omnino nostra doctissimi *Kalschmidii* ægroto esse videtur, quì an 15. diem Ilei morbi symptomata passus, demum periit, atque a morte exhibuit Intestinum Ileum, ulnæ a Colo distantiâ, stercore repletum, sic qui-

dem, ut integram Mercurii vivi libram, pridie haustam, exactè sustineret.

Si quis opponat verosimile non videri, ut nostræ feminæ in casu, quæ fæcalis materies in Ileo adfuisse supponitur, copiosum vomitum stercoreum per integros novem dies continuasset; tum quod stercoris in Ileo præsentia rarior sit, tum quod inveniatur, si adsit, parcius: respondeo primò ad casum præsentem exponendum sufficere, ut ejusmodi materies nonnunquam in Ileo adsit; secundò ignorare nos quamnam fæcum copiam Ileum quandoque possit continere. Inveni aliquoties scybala pauca, aliâ vice stercus liquidum copiosius: *Kalchmidius* verò ad ulnæ a colo distantiam usque repletum Ileum; quæ profectò quantitas vomitum fæcalem pluribus continuare diebus posset.

Sed contra; si cum quantitate & diuturnitate vomitus stercoracei, jungamus olei Lini enemate injecti, per Vulnus exitum, videmur vix posse, nisi in Colo, vulnus locare.

Imò videmur posse Demonstravi enim *Tom. I. Part. II. III. Tom. II. Part. IV.* in morbis Iliacis Coli valvulam enormi Intestini dilatatione sic aboleri, ut vix reliquias sui superfti-

tes exhibeat; quemadmodum in conservatis Tympanitici inteſtinis ſæpe ſoleo Medicinæ Studioſis demonſtrare. Hinc ſi habeamus exempla deletæ ita valvulæ, ut è Colo patula in Ileum via ſit; ſi deinde habeamus exempla reſtitutæ ſanitatis etiam poſt certiſſimum argumentum deletæ vis valvulæ, quemadmodum Hiſtoria pueri *Tom. I. Part. III.* ſuppeditat, nulla eſt in caſu præſenti explicando difficultas, ſi ſtatuamus inchoante morbo viam hanc præternaturaliter patulam fuiſſe, per eandemque oleum Lini vulnere effluxiſſe.

DIAGNOSIS proinde patet. Inflammatio valida Inteſtini Ilei, Peritonæi, Aponevroſeos Muſculorum obliqui interni, obliqui externi, forſitan etiam Tranſverſalis, peſſimum Ileum genuit; inflammatione autem in ſphacelum verſâ portio inteſtini Ilei, Peritonæi, Aponevroſeos, Integumentorum, corrupta excidit, reliquitque hoc foramen.

Dubia PROGNOSIS, imò valde prava; tum propter graviſſimam in Medicina autoritatem, tum propter evidentiſſimam experientiam.

Ac primùm quidem magni *Hippo-*

cratis autoritas prognosin admodum pravam dare jubet. Sed mitigant hanc Autores quamplurimi, eosque inter haud pauci, qui *Hippocratem* hîc, si ullibi, insimulent falsi. Neque defendam *Hippocratem* ego, neque condemnabo. Historia medica candidè tradita num forsitan quod in illo obscurum, quod dubium, quod contrarium, adparet, illustratura sit, legitimumque conversura in sensum, sequentia docebunt.

Hippocratis igitur *Aphorismus* 18. & 21. *Sect.* 6 habent: » Cui persecta est » Vesica, aut Cerebrum, aut Cor, » aut Septum transversum, aut aliquod » ex Intestinis tenuibus, aut Ventri- » culus, aut Hepar, letale. Si ex In- » testinis tenuibus aliquod dissectum » fuerit, non coalescit.

Lindenianam interpretationem sequutus, monendum habeo *Persectionem* Διακοπὴν, hîc *Hippocrati* significare, interprete in hunc locum *Galeno*, Intestini tenuis magnum vulnus, id ad extrema usque dividens, abscindens, integram ejusdem continuitatis solutionem faciens, ἐς τὸ πέρας, ad extremum usque: & quemadmodum *Philotæus*, autor, ut *Lindanus* censet, secundi sæculi in

Comm. ad hunc locum διὰ βάθος τομὴν, sectionem ad profonda, aut per fundum, penetrantem. 2°. Θανατώδες, & θανάσιμον, haud innuere semper absolutam morbi, vulnerisque, letalitatem, sed etiam non rarò eorum aut pravitatem, aut majus minusve periculum, Confer *Aph. N.* 16, cum 5. *N.* 1. *&* 4. *&* 2. *N.* 1. *cum* 4 *N.* 67. Cui lubet multos Aphorismos conferre cum variis *Coacarum*, *Prorrheticorum*, *Epidemicorum*, aliorumque *Hippocratis* operum textibus, is de eo quod hîc assero, brevi convincetur.

Ne longus sim, ob idque tædiosus, referendis iis, quæ multi Interpretes, alios alii transcribentes, in hos textus commentati sunt, facta producam duntaxat, quæ Prognosin longè firmiorem formabunt, quàm omnia illa Opinionum commenta; quæque forsan veritatem, *Hippocratis* stantem a parte, demonstrabunt. Nec referam, quippe ad rem nihil facientes, quæ multiplices enarrantur, Cultrivorum, Insectivororumque historias; cùm suspecta sit fides multarum: uti neque casus illos, qui numerosi & apud Autores extant, & quotidianâ experientiâ confirmantur, mortis post vulnerata intestina,

maximè tenuia, observatæ; siquidem id genus vulnera periculi plena esse apud omnes in confesso est.

§. II.

Eximus *Vaterus*, meritò ab incomparabili *Morgagni* in hanc rem laudatus, refert 28. annorum hominem, qui & multa sæpe devorasset, & æstuante corpore gelidam bibere copiosam solitus esset, inguinis tumorem advertisse, quem Medicus & Chirurgus Herniam rati, Brachierio atque Emplastris curare anniterentur. Aucto cum pessimis Ilei symptomatibus tumore, *Vaterus*, in opem vocatus, abscessum deprehendit, qui, adhibitis biduo maturantibus, ruptus, primò copiosum pus ingenti cum levamine fudit, sequentibus verò diebus cubitum longos lumbricos, & semicocta alimenta. Spem tamen haud abjiciens *Vaterus*, datis remediis traumaticis, balsamicis, ac roborantibus, vidit demum hominem integræ redditum, constantique sanitati.

Ob rationes antea datas Intestinum Ileum apertum fuisse fit verisimile, addit *Vaterus* integrè a se curatum mulierem, cui Colon in inguine apertum

esse arbitrabatur : itidem sanatum virum a se fuisse, cui Hernia suppurata, extrorsùmque rupta esset.

§. III.

In Dissertatione, quâ D. *Juch* hasce *Vateri* observationes propugnavit, observatio ex *Cl. Faschio* habetur hominis, qui, in Bubonocele sphacelata, excrementa alvina, unà cum intestini Coli portione, per inguen excrevit, in vivisque, licet imperfectiùs, mansit. An cum Ano factitia?

§. IV.

Dissertationum inauguralium de Chirurgia, a solertissimo *Hallero* collectarum, Tomo V. ea *Adriani Malaval* ob binos est memoranda casus.

1°. Feminæ, in Bubonoceles operatione, *Intestinum tenue* de Gangræna suspectum, vino ejusque spiritu calefactis irroratur, reponitur. Primò sedantur, tandem silent prorsum prava quæque symptoma, proditque alvus. Decimo verò die, inguine rupto, exeunt continuis 6 vel 7 septimanis excrementa. Attamen consolidatum vul-

nus eſt, poſtque menſes binos ſat firma reſtituta valetudo.

2°. Mulieri in eadem operatione, eodem cum felici in principio eventu; rumpitur ad 7. diem Inteſtinum foras, & continuis 15. diebus ſtercora fudit. Die 20. alvus prodiit, & *Octidui* ſpatio conſolidata apertura ſanitatem optimam adduxit. Cùm nulla ante diem 20. alvus, totoque illo tempore excrementa inguìne profluа, perforatum videtur Colon fuiſſe.

Ad confirmandam ejuſmodi vulneris letalitatis negationem, herniaria methodus cujuſquam *Circulatoris* enarratur, quâ ille ad faciliorem Inteſtini elapſi introductionem, illud largâ inciſione aperire ſolebat.

§. V.

Affertur etiam ex *Schenckii* Libro tertio *Seidelius*, feminam producens, quæ octavo tumoris inguinalis die primùm potum, idque intra *horæ ſpatium ab eodem aſſumto*; deinde etiam portiones carnium, ac panis, aliaſque alimenti ſolidioris reliquias, aperto de inguine miſit: aſſumtis autem medicamentis adſtringentibus, conſolidantibuſ-

que, nec non adhibitis vulneri Sarcoticis, primo cibos, tandem & potus, retinuit, *ſexque hebdomadum ſpatio elapſo* penitùs conſolidatâ aperturâ, convaluit. *Ileum* penetratum fuiſſe videtur.

§. VI.

Celeberrimus *Heiſterus*, ut rem certiſſimam, narrat in Chirurgiæ Cap. 116. *Guelpherbyti* contigiſſe, ut in incarcerata Hernia Chirurgus Ducalis *Ramdolir* partem notabilem Gangrænoſi Inteſtini exſcinderet, utraque extrema ad ſe adduceret, quo exciperent ſe mutuò, eaque tunc leviter circumligaret: effectum hinc, ut bina hæc extrema coïrent alvuſque deinceps naturaliter ſemper flueret.

§. VII.

Celeberrimi ac nobiliſſimi *Albini* miles, *Adn. Acad. Libr.* 2. *cap.* 8. *pag.* 31. cui *Colon* in prælio *Ramelienſi* vulneratum, manſit quidem vivus, verùm elapſis deinceps 20. annis *Albino* adhuc oſtendit in ſiniſtra Epigaſtrii Regione ſuam factitiam alvum, cum tunicæ villoſæ prolapſu tam ſuperioris quàm inferioris vulnerati Inteſtini portionis.

§. VIII.

Similem prorſus Hiſtoriam *Mangetus* in *Bibl. Med. Tom. II. pag.* 1156. ex *Bouchardo* refert, eâ differentiâ, ut poſt tres annos ab inflicto vulnere ſuum virum is viderit; ſuum verò militem poſt 20. annos *Albinus*.

§. IX.

Doctiſſimus *Kalſchmidius* in *Act. N. C. Vol. 9. N.* 4. Vetulam profert, quæ antiquæ Herniæ incarcerationem paſſa, ejuſdem operationem octavo demum die ſubiret; Inteſtino, (& ut ipſe dicit, Ileo,) ita corrupto, ut intolerabili cum fœtore proſilirent fæces. Ubi alvus diu nunc podice, nunc inguine prodiiſſet, demum poſt bimeſtre ſpatium elapſum, tantummodo quid ſanguinis ulcere exiviſſe; at verò utrùm perfectè conſolidatum inguen fuerit, an manſerit in inguine anus, ex enarratione colligi certò non poteſt.

§. X.

Doctiſſimus *Pfaffius Nov. Act. N.*

C. Vol. 2. *Obs.* 12. hunc notabilem casum refert. Homo 28. annorum biennis herniæ oscheoceles incarcerationem præ nimio messis labore patitur. Binorum Balneatorum laboribus Hernia, quo die morbi non additur, reponitur quidem, verùm non cessant Ilei morbi symptomata, atque tunc primùm accedens Autor, stercora reperit vomentem. Petitis auxiliis undecumque, mitigat quidem symptomata, alvumque copiosam solvit, verùm adeo non tollit morbum, ut tumor, dolorque scroti, & redeuns intolerabilis abdominis cruciatùs, quo morbi die non adjungit, oriatur. Gangrænâ natâ, jubet, aperiant tumidum scrotum; e quo mox flatus & excrementa prorumpunt. Balneator altera die plura in parte foraminula per sondam explorans, invenit in Intestino prope testem nucleos Cerasorum, quorum quadraginta eduxit, sequenti autem die multò plures. Notat porro Historia ægrum, reposita primùm hernia, copiosa Cerasa unà cum nucleis deglutiisse; notat quoque violentam adeo tussim adfuisse, ut prodirent cruenta sputa. Cognito Intestini vulnere, enemata ultra non injecit, omnibus Chirurgis, ut ipse putat, ea tunc con-

demnantibus, sed Suppositorium immisit, advertitque crassiora alvo, inguine verò tenuiora, prodire. Jamque, nescimus quo die, novus in inguine tumor natus, suppuratus, & arte apertus, tum pus dedit, tum fæces liquidiores: inguine nunc hæc ejiciente, scroti apertura sensim coivit. Novus tandem, isque priore altior, abscessus in inguine observatur, qui apertus, pus, non fæces, fudit: tandem & hoc, & illo, sensim consolidatis, sanitas completa successit.

§. XI.

Apud *Mangetum Bibl. Med. Tom. II. pag.* 524. 525. *D. Maichanquez* narrat ex vulnere angustiore, quod uxori inflixerat maritus, demum excrementa prodiisse „ dilatato parumper „ vulnere adparet *Intestinum Ileum læ-* „ *sum.* (Digito fortè explorando deprehendere potuit canalem angustiorem, Cellulis carentem,) Placuit in casu „ desperato periculum facere, nec ægra „ 25. annorum dolores recusabat, modò „ vitâ donaretur. Intestinum cautè acu „ alligari curo cuti, recentisque lari- „ di lamellâ interpositâ ut fæcibus al-

» vinis pateret transitus, cutem jungere
» jubeo ; quod & factum ; potiones
» præscribo vulnerarias, quibus ad stu-
» porem curata est, binosque enixa est
» liberos annis sequentibus.

§. XII.

Mangetus ibid. pag. 523. ex *Carolo Patino* refert fuisse hominem, cui globo sclopeti majoris abdomine perfosso prope umbilicum, demum die quinto globus ano ejectus fuerit, & perfecta cura, *exacto mensis spatio*, successerit.

§. XIII.

N. C. Decad. 3. ann. 4. referunt curam similem globis tribus ano ejectis; aliamque Rustici, postquam unà cum fæcibus nucleos Cerasorum foramine inguinis, sponte aperto, ejecisset

§. XIV.

Et de duobus, quibus Chirurgi pro Bubone aperuerant ipsam Bubonocelem, unus quidem intra paucos dies obiit, alter autem, cui per 14. dies extrementa exierant, *sex septimanarum*

spatio integram vulneris consolidationem nactus est: tandemque & tertius, cui ex *cæso punctim Ileo* chylus effluxerat, curatus integrè fuit; referente *Hardero* apud *Mang.* ibid.

§. XV.

Idemque pag. 530. ex *Wagnero*; qui ex variis id refert autoribus, narrat *Ileum transversim perscissum*, & extra vulnus prolapsum, suturâ cum vulnere intercedente, penitùs coivisse: in alio integram curam observatam esse, post aperturam vermibus erodentibus factam; tandem *Hafniæ* quemdam, erosione etiam a vermibus factâ, integrè esse curatum; alterumque cui ex sphacelata hernia umbilicali. Nuclei prunorum jam cariosi exivissent.

§. XVI.

In *Actis Suecicis Stockh. an.* 1746. notissima mulieris historia est, cui venter rodente & erumpente Teniâ sæpius apertus, iterumque ad tempus consolidatus fuerit.

§. XVII.

In Hist. *Acad. Reg. Sc. Par. anni* 1723. ex ſuppurata Hernia Chirurgus ſuſcepit oſſa pedis ovilli N°. 16. exciditque gangrænoſi inteſtini portionem latorum quatuor digitorum; ſimilemque circiter portionem, poſthac a natura ſeparatam, invenit. Expectabat porro, ni moreretur homo, anum factitiam; verumtamen obſervans ſenſim minùs inde exire, dedit ipſi alimenta ſolidiora, & vidit *ſpatio 33. dierum* inguen clauſum.

§. XVIII.

Et quid demum de caſu cogitandum, obſervato a Magnifico Archiatro *de Keſtler*, anno hujus ſæculi 1729. feminæ ſcilicet, cui in incarcerata Hernia viſa eſſet periiſſe integra portio, ſemipedem longa, Inteſtini Coli: claudente nihilominus accuratè ſe aperturâ, alvoque totis, quibus deinceps vixit, annis naturaliter fluente? Profectò totam a ſphacelo ſeparatam Coli portionem, cùm exſiccatam eandem, intuſque linteo carpto infarctam, ſolli-

citè Vir magnificus reſervaſſet, ad me examinandi, ac Studioſis demonſtrandi cauſâ miſerat. Ipſum Colon eſſe, & tota ejuſdem ſubſtantia, & Ligamenti veſtigia, ſaltem illius Tertii, a *Morgagni* & *Winſlow* deſcripti, Meſocolo tecti, & quæ aderat adhuc Meſocoli portio, evidenter docebant. Igitur ſollicitè ſcrutabamur quâ demum lege notabilis adeo Inteſtini portio ſphacelo ſolvi, apertoque excidere inguine potuiſſet, intereaque temporis, non adductis ad ſe mutuò, ut alibi factum notavimus, utriſque extremis, excrementa a Cœco ſic perveniſſent ad anum, ut neque anus naſceretur in inguine, neque intra cavum abdomen decideret quidquam?

Res ſanè nobis incomprehenſibilis viſa eſt, niſi concederetur, quæ exciderit, Inteſtini partem, ejuſdem vel tunicam externam eſſe, remanente internâ; vel tunicam eſſe internam, ſuperſtite externâ: ut ſic, reſervatâ quâdam tubi continuitate, excrementa tutò verſùs anum devolverentur. Verùm mox hujus Dilemmatis falſitas apparebat, cùm ſola interna pars Inteſtini non habeat ad ſe accreta ligamenta, nec connatum Meſocolon; cumque ex-

terna Inteſtini portio integra ſolvi minimè potuiſſet, manente continuitate Coli ope tunicæ internæ: neque enim portio hæc ſeparata, lata & per medium fiſſa membrana erat, ſed clauſum inteſtinum; quod utique hâc formâ minimè ſeparari potuiſſet, continuitate tubi inteſtinalis permanente ope tunicæ internæ.

Tandem veram totius phenomeni rationem & cauſam ſic videbamur intelligere: Inteſtinum inflammatum, quâ parte Meſocolo hæret, accubuit Peritonæo in inguine, eidemque accrevit: gangrænâ incipiente, tunicæ Inteſtini variæ a ſe mutùo diſſolvebantur: gangrænâ pergente, lata in ingnine facta apertura eſt: ita ſoluta interna pars inteſtini, cum *totius* inteſtini anterioris parte, cum peritonæo, cum expanſione tendinea, & integumentis, foras prolapſa eſt. Habet ergo prolapſa portio cavum integrum, a cujus anteriore parte hæret Meſocolon, ligamentum tertium, omniumque Inteſtini tunicarum portio, & cujus reliqua pars interioribus Inteſtini tunicis tantummodo componitur.

Sed ſtatuimus antea tempore inflammationis diræ Inteſtinum Colon, quâ

parte Mesocolon habet, accubuisse & latè concrevisse cum peritonæo. Necesse igitur fuit ut, prolabente extra inguen internâ Intestini parte, cum omnibus concretis partibus a facie ejusdem anteriore, ut, inquam, Colon externâ suâ parte in ventre integrum, firmiter suæ aperturæ oris cum peritonæo cohæserit, ita ut nihil in cavum ventrem dilabi potuerit eorum, quæ a Cæci sacco aut Intestinis tenuibus deorsum, anum versùs, descendunt.

§. XIX.

Sub finem anni 1745. negligens herniam femina, incidit in symptomata morbi Ilei, quæ demum apertâ alvo brevi evanuerunt. Attamen dum morbum curasse videbamur, aperuit se inguen, fuditque paucam, serosam, flavam, ac subinde verè stercoream materiam. Capto Clariss. *Albini* consilio, laboravi cum Chirurgo novem mensium spatio antequam locus clausus esset; optimâ interea vigente sanitate. Locus molliore quidem, sed apto admodum Brachierio firmabatur, ne rediret malum. Attamen sex cum dimidio elapsis annis, denuo aperitur, citra sympto-

mata ulla prava, citra ſtercoream materiem. Neſcio, quem finem res habuerit; quum ad ultimam aperturam, illam, cum Patria, reliquerim.

§. XX.

Docent omnia hæc exempla ſiccatis ab inflammatione partibus alterius cum altera cohæſionem fieri, antequam inguen aperiatur: ſic quidem ſæpe ut nihil in cavum ventrem, ſed per inguinis aperturam, eâve clauſâ, per podicem, cuncta exeant.

Haud tamen eodem ubique modo. Vulnera inſtrumento in Abdomen inflicta, plùs periculi habent effundendi cavum in ventrem ſtercoris, & ſemicocti chyli. Docet id notabile exemplum a *Mangeto*, ut teſte autopte, relatum hominis, qui ſic triangulari inſtrumento ſauciatus, ut vermes excrementaque ſiniſtro inguine exirent, ſexto demum poſt decimum die moriebatur; idque exhibebat præprimis memorandum, quod Inteſtini Coli labia jam tum undique, firmiterque, & exactè, cum vulneris labiis coïviſſent: unde mors unicè inde ipſi contigerat, quod fæces intra ventrem pulſæ eſſent, priuſ-

quam perficeretur expositus mox coalitus, sæpe sat citò, ut datis exemplis constitit, contingens.

§. XXI.

Atque ita Prognosis, paginâ 353. petita, & dilata hucusque, formari demum potuit.

Prognosis igitur primò fert summo semper in periculo eos versari, quibus intestina, potissimùmque tenuia, aut vulnerentur, aut gangrænâ aperiantur: cùm, vel integrâ aperti Intestini cohæsione cum Peritonæo nondum factâ, fæces, crudusve chylus, intra cavum abdomen dilabi, certumque proinde efficere interitum queant; vel etiam, fæcibus quidem extra Inguinis aperturam prorumpentibus, gangrænâ verò in sphacelum jam conversâ, latè nimis diffusa per Intestinum corruptio sit. Hâcque lege veridicus agnoscitur *Hippocrates*, qui morbum non indiscriminatim Intestini cujusque, sed Intestini *tenuis*, ut determinatè utroque in Aphorismo loquitur, θανασιμον vel θανατῶδεν, appellans, eum valde periculosum esse indicavit. Confirmant hanc strages, quas adeo multiplices omni

tempore solet descriptus hucusque morbus edere. Et si per Διακοπὴν intelligere debemus vulnus usque ad fundum omnia penetrans, & dividens, ut supra constitit, etiam verè pronuntiavit Intestinum ipsum post διακοπὴν non coalescere libero, ut antea, modo; cùm illud facie anteriore uniri cum Peritonæo, & reliquis læsis in vulnere partibus, iisdemque firmari, obturari, supplerique, ex observatis chirurgicis & anatomicis constet. Ut profectò iniquè admodum in *Hippocratem* ii Autores declamarint, qui numerosi, illum hâc assertione vehementer errasse, asseverarint.

2°. Eorum, qui inde non pereunt, multos dari, quibus sanitas omnino integra non redeat, aperta manente inguinis, ventrisve, alicubi apertura, per quam, ceu anum, natura suas spurcities, fœtore abominabiles, hominemque per omnem vitam humana societate ferè privantes, de corpore eliminet.

3°. Horum nonnullis alvum nunquam ultra per anum emitti, imò in Intestinum Rectum & Colum, utpote collapsum, enemata immitti amplius non posse; ut *Vaterus*, *Blegny*, &c.

habent: nonnullis verò manere aliquam five fœcum, five materiæ mucofæ, tenacifve, per Inteftinum Rectum excretionem; ut *Acad. Reg. Sc. anni* 1710. *Platerus*, *Hildanus*, *Blegny*, *Palfinus*, *Chefeldenus*, *Albinus*, viderunt.

4°. Reperiri etiam, quos Artifices peritiffimi, adductis ad aperturam vulneris ambabus feparati Inteftini oris, invicemque unitis, atque ad vulnus alligatis, ita percurarunt ut continuaretur canalis inteftinalis a fummis ad infirma ufque, & alvus lege naturali deinceps femper procefferit.

5°. Paffim his, qui integrè curati, adeoque ad perfectam fanitatem rediiffe perhibentur, Inteftinum manere loco læfionis anguftius, prætereaque ad locum vulneris adfixum & connatum, ob idque caufam pravorum quandoque fymptomatum, imò leti ipfius exiftere: conftare quippe ex Hiftoria Medica, & confirmari notabiliffimis exmplis, anatome demonftratis, ab egregio *De la Peyronie Tom. I. Act. Acad. Chir. Par.* truculentiffimos dolores Colicos hinc nafci, dum Inteftina materie aut flatibus nimiùm turgeant, fpafmifque torqueantur: imò vi fpafmorum, aut impletione nimiâ rerum indigeftilium,

Inteftinum

Inteſtinum ad locum adhæſionis dilacerari, & abdomen fæcum impletione letali turgere. Accretionem hanc Inteſtini cum abdominis partibus confirmatam *Heiſter* vidit, in femina eadem, quæ integrè ſana ab operatione *Ramdhorii*, (vid. §. VI.) anno poſthac pleuritide occubuit. Unde id hominum genus ſemper de hiſce præmonendum eſt. Atque hiſce omnibus ita conſideratis, clarè patebat in femina noſtra Prognoſis. Vel enim morituram gangrænâ partis affectæ; vel gangrænâ abdominis, ſi fortè inteſtinum in toto vulneris ambitu necdum hæreret exactè cum Peritonæo, ita ut in cavum ventrem fœces a ſuperioribus deſcendentes, facilè & ſubdolè dilaberentur: vel victuram quidem, ſed cum moleſta in inguine ano; vel curandam integrè quidem, attamen cum prœgumena permanente cauſa variorum morborum, ni caveret ſibi, imò & mortis. Videatur ſuper his omnibus Ill. Præſes, *Cap. de Vuln. Abd.*

§. XXII.

Indicatio fuit vires conſervare, auferre impedimenta conſolidationis, vul-

nus purum, atque ab aëre tutum, molle & humidum conservando, alimenta eligendo ea, quæ quotidiana experientia docebat omnium minimè per aperturam exire, & alvum propterea liberam clysmatum ope perpetuò servare. Enemata enim formidanda, ut supra vidimus, quando Colum apertum, necdum agglutinatum est, ne in cavum abdominis cadant: hîc tutò injecimus, eo, quod Ileum læsum crederemus.

Vidimus his scopis conferre alimenta facilis digestionis, & cum consuetudine plebejorum convenientia. Jus carnium præprimis indicatum, omnium maximè vulnere diffluebat; uti &, quæ siti sedandæ necessaria, aqua. Hinc Cerealia ac Farinacea varia incocta juribus proderant, & aquæ potus ita moderatus, ut parva admodum copia sumeretur, & sitis potiùs emulsis sedaretur spissioribus. Usus demum docuit alimenta solidiora, paucâ quidem copiâ simul, sed repetita, omnium maximè ad consolidationem facere; præsertim si jaceret mulier totâ ferè die in lecto. Ulcus interea tectum primò fuit Cataplasmate emolliente; deinde Emplastro Diachyli cum gummi, superposito Cataplasmate,

postea Emplastro defensivo rubro, tandem eo, quod dicitur *Fernelii ad rupturas*. Tertio mense potuit sinè nocumento aliquantùm sedere, tandem & surgere, ambulare, operari, sinè incommodo Advertimus porro haud simul & semel ulcus clausum; sed ita, ut primo per 1. 2. dies, dein per 4. vel 7. clausum esse videretur, ac posthac denuò aliquot extillantibus guttulis humesceret. Contigit sic, ut mulier hæc intra binos menses curata dici potuerit, excepto hoc repetente aliquoties stillicidio; curata verò integrè perhiberi non potuerit nisi mense inchoante sexto, quando levis hæc ulceris veluti sudatiuncula cessavit, non reditura. Juvit ad integram consolidationem vinum marte & cortice peruviano medicatum.

§. XXIII.

Symptomata aliena nulla se junxerunt morbo, toto curæ tempore, nisi tussis, cujus nulla indagari causa potuit, morigera tamen demulcentibus ac paregoricis. In homine *Pfaffii* §. X. notavimus tussim molestam atque violentam. Et *Albini* miles §. VII. tussi vexabatur, quotiescum-

que aërem frigidiusculum ad nudum Inteſtinum admiſiſſet, nec antequam recaluiſſet ſedanda. Obſervando potiùs hæc diſcimus, quàm Phyſiologicè explicamus. Neque Inteſtina, Meſenterium, ac variæ abdominis partes duntaxat, hanc obſervationem ſuppeditant, verùm & aliæ plures. Ventriculi morbi dantur, quos pertinax tuſſis comitetur; mox his curatis evanida. Et quiſnam ſubinde, meatum auditorium ſcalpendo, haud tuſſiat? Acriorem, pertinaciorem, & ad omnia rebelliorem tuſſim obſervavi nunquam, quàm in Puerpera olim; attamen, ejecto pudendis corpore oblongo, calloſo, veluti incantamento curatam. In diagnoſi, prognoſi, ac curâ morborum, obſervationes ejuſmodi uſum habent. Bis diarrhæam paſſa eſt, Rheo, & Lyſimachiâ victam.

§. XXIV.

Egreſſa demum noſocomio eſt, pinguis & toroſa; id quod in ægris noſtris toties obſervantes, minùs remediorum vi tribuimus quàm vitæ, ab omni cura & ſollicitudine vacuæ, ſomno pleniori, quieti, optimo alimento.

CAPUT V.

Varia.

§. I. *Puellæ, Atresiâ laborantis, de qua anno* 1761. *Tom. III. Part. VI. a pag.* 38. *ad* 43. *Historia completa.* §. II. *Quædam de utero gravido.* §. III. *De Calorem generantibus caussis aliis præter attritum, imò absente attritu.* §. IV. *De observationibus Clinicis Nosocomii* §. V. *De* Febre Hæmorrhoidali, *deque Observationibus Nosocomii circa* Hæmorrhoidas. §. VI. *Ad Quæstionem de Bezoardicis remediis, toties a gravissimis Practicis explosam, jamque nihilominus renovatam, Responsio.* §. VII. *Nonnulla de Misturâ* Viennensibus *dictâ* Hoffmannianâ. §. VIII. *Quædam, quæ ad* C. II. §. V. *omissa fuere.* §. IX. *In quosdam Criticos.*

§. I.

QUæ *Atræsiâ* laboraverat puellæ Historia anno superiore data est, sed incompleta, felici exitu terminata fuit. Tumores in abdomine varii, copiosa-

que in Vagina callositas, methodo internâ externâque ibidem enarratâ, atque ad Octobris circiter exitum continuatâ, sensim fusa sunt, mensesque ritè fluere interea ceperunt: ita ut perfectè sana die 5 Nov. 1761. domum perrexerit, & hoc mense Septembri proximè elapso ob ventriculi vitium me conveniens, testata sit menses sibi copiâ ac tempore debitos adesse, nullosque aut in ventre tumores, aut nullam ad pudenda superesse callositatem. Novo sanè argumento Corticis peruviani præstantiæ; licet enim alia remedia præter hunc dederimus, prout superiore tomo descripsi, tamen justo cuique rerum æstimatori evidenter adparebit Cortici potissimum abscribendam victoriam esse.

§. II.

Cùm annò superiore de Viscerum cavorum dilatatione agerem, eademque nunc incrassari, nunc extenuari, nunc ejusdem manere crassitiei in dilatatione, ostenderem, evitari non poterat quin sermo incideret in uterum, veluti cavorum viscerum ferè principem, propriâque observatione typis necdum editâ, quod de eo demonstratum esset,

confirmantem. Addam propterea, quam præſens annus academicus ſuppeditarit, novam confirmationem.

In tertium menſem gravida vapulat a marito, pedibuſque ad hypogaſtrium conculcatur. Venter poſthac ratione graviditatis crevit quidem, ſed admodum inæqualiter: ita ut dextro hypogaſtrio ille ſenſim tumidior, ac tandem ſub menſes ultimos admodum turgens obſervaretur, ſuſpicioque Gemellorum, quorum in medio alter ſiniſtrorſum, locatus eſſet, animis innaſceretur Obſtetricantium. Denique 31. Jan. hujus, quem vivimus, anni, partus ingruere dolores. Rectè tum uterum ſitum, tum fœtum, arbitrata obſtetrix, prægnans ſeriò cooperaretur, adhortata eſt. Cùm autem minimè promoveretur partus, alia obſtetrix, & tertia, & quarta, atque ordine hoc & octava vocatæ, ſocordem eſſe, quod cum naturâ fœtuque haud cooperaretur, parturientem clamarunt. Unde tandem inhumanus maritus, duplex, ut patebit, homicida, verberibus illam, quò cooperaretur, adegit. Illuceſcente inanium partus dolorum ſeptimo, eidemque fatali die, optimæ ſpei Studioſus, inque arte obſtetricia magnæ dexteritatis D. *Hopf*,

invenit in ore uteri humerum infantis, & secus illum funiculi partem, portionemque placentæ. Cum educturus infantem, hæc omnia loco movere deberet, ac ferme removisset, subita ingensque hæmorrhagia feminam sustulit.

Adductum mox ad me uterum examinavi. Facie anteriore sectus ille, infantem eximendi gratiâ, distentus mansit, ubique ferè pollicis habens crassitiem. In perscissa transversim hac crassa substantia vasa inventa numerosa sunt, angustiora, ampliora, & quæ calamum scriptorium facilè caperent nonnulla, omnia autem ferè vacua. Necesse porro fuit ut hæc ipsa vacuitas, & tempestatis frigus ingens, horum vasorum lumen, uterique crassitudinem, multùm imminuerint. Quo loco placenta fuerat, cernere erat vestigia multa lacunarum. Idque notabile præprimis, quod uterus in ambitu placentæ fibras musculares referret bene multas; cujusmodi fibræ *Ruischio* ideam musculi fætum pellentis placentamve, generare quondam potuere. Portionem crassi hujus uteri, demonstrationis ergo, servo in liquore.

Quod verò partum adeo difficilem reddiderat, ac crudele mariti facinus

arguebat, erat uteri ſubſtantia, dexterâ ſui parte abeuns in Steatoma figuræ ferè rotundæ, pendenſque pondere medico libras tredecim & quatuor uncias. Ovarium utrumque naturaliter ſeſe, unà cum tubis, habebat. Præ enormi igitur hoc Steatomate neceſſe eſt uterus & rigidus, & pro parte repletus fuerit, adeoque dolores partus in fœtum directè agere non valuerint; imò potiùs ipſum Steatoma, urgentibus hiſce doloribus, corpus infantis compreſſerit, neve ritè exiret, impediverit.

§. III.

Obſervationes Thermometricas noſtras, circa varium gradum Caloris, in varia ſanorum ægrorumque corporum conditione, ac ſtatu nec non circa ipſarum calorem gignentium cauſarum diverſitatem, multis hujus anni academici experimentis ita reperiimus confirmatas, ut data dudum de iis ſententia undique ſarta tectaque videatur. Inter multas obſervationes, cum prioribus noſtris eaſdem, referrenda hiſtoria videtur, quæ hâc æſtate, in Acutis morbis publicè tractandis, obſervata eſt.

Femina 37. annorum Febre continuâ putridâ laborans; (quæ nobis observata immortalis Coï de fallacia judicorum in diebus non bonis, cum materia haud ritè cocta, veridica omnino esse, usque in quartam hebdomadam, demonstravit,) die morbi 4. 5. & 6. perpetuò conquerebatur de interno calore urente, caloremque 6. 8. 10. 12. gradibus naturali intensiorem in Thermometro notabat; interea dum ego, dum nonnulli Medici adstantes, dum tota Studiosorum cohors, vix unquam in pulsu motum febrilem notabilem palpabilemve, imò potiùs pulsum bonum, plenum, æquabilem, deprendimus; dein die 7. 8. 9. 10. & Thermometrum, & sensus ægræ, & attactus noster, & febrilis admodum pulsus, calorem magnum unà demonstrarunt. Ut meritò putem nihil certius, demonstratiusque esse hâc propositione: Caloris causam indubitatò esse mutuum vasorum humorumque inter sese, nec non ipsarum humorum nostrorum particularum attritum; at verò necessariò caloris causas longè alias, quàm hunc attritum, in rerum natura existere; quandoquidem calor tum ad sensum, tum ad Thermometrum, isque & intensus ad-

modum & diuturnus, toties in homine reperiatur, penitùs abſente, omnium votis, attritu. Miror ab iis, qui hujus veritatis teſtes oculati aut fuerunt, aut eſſe potuerunt, haud ita pridem in publica Theſi indirectè eandem oppugnatam eſſe.

Conſtitit quoque, experimentis infinities repetitis, medium horæ quadrantem ſufficere, ad hominis explorandum cum Thermometro calorem, additis ad notatum tunc gradum gradibus binis. Solet quippe 1°. calor verus, iſque haud ultra augendus, quadrantis horæ ſpatio notari, 2°. a ſemiquadrante ad quadrantem binis tantummodo gradibus augeri. Unde liquet ſemiquadrantis ſpatio haberi determinatum caloris gradum, additis duobus. Vix enim ex quinquaginta vicibus ſemel continget, ut hæc regula fallat; &, ſi rariore caſu, ſaltem haud ultra dimidium, integrumve gradum, fallit. Sec hæc eâ conditione dicta ſunto, ut Thermometrum & bonum ſit, & bene ab initio veſtibus ac ſtragulis tectum, dum ſub axilla ponitur.

§. IV.

Obſervationes Clinicæ de Acut. morborum cruditate, de coctione per-

fecta & imperfecta, de eadem inchoata & completa, de statu morborum, de diebus indicatoriis & criticis, de metastasi varia, de morbis novis ex præcedente acuto natis, de urina, de pulsu, de respiratione, de varia hypochondriorum in Acutis conditione, de signis ex habitu corporis petendis, deque variis functionum læsionibus; hæ, inquam, observationes nos demum omnes convicerunt veraciorem in tota Bibliotheca, Scholave medica, Autorem *Hippocrate* non dari. Quod cùm ita se habeat, merebitur sanè hæc materies, ut DEO vitam largiente viresque, Pars hujus operis octava integrum *Hippocratem*, ad lectos ægrorum demonstratum, & confirmatum, compendio exhibeat; quo demum omnes ad *Hippocratem*, Virosque Hippocraticos, & admirandos, & sequendos, incitemur.

§. V.

Doleo ex malè intellecta doctrina mea Theses quodammodo erroneas sæpius a Medicinæ Candidatis proferri publicè. Amans illos, perpetuòque amaturus, & jam sæpius hâc ipsâ Parte septimâ veram meam sententiam paucis

elucidavi, & circa quaſdam nondum recenſitas Theſes ſequentibus elucidabo.

Propoſitum itereatâ Tehſi fuit, *Dari Febrim Hæmorrhoidalem*: poſtremâque vice defendenda ſimul propoſita fuit Hæmorrhoidalis fluxus crebritas, Viennenſibus, quàm cæteris omnibus, notabilior.

Quid illi nomine *Febris Hæmorhoidalis* intelligant, id planè ignorare me fateor; ignorabunt fortè quoque Theſium autores. Oportet enim hoc nomine intelligant Febrim, vel quæ ab Hæmorrhoidum affectione, obſtructione, inflammatione, ſuam ducat originem, vel quæ Hæmorrhoidum fluxum pro criſi habeat. Porro neutro modo hanc febrim licebit hæmorrhoidalem vocare.

Non priore modo; nam in libro unde hoc nomen mutuati ſunt, ſigna nulla enarrantur prægreſſæ alicujus Affectionis hæmorrhoidalis: e contrario verbis notatur diſertis poſt febrim jam natam, nec raro alterum, tertiumve diem jam numerantem, tumentes demum adparuiſſe Hæmorrhoidas.

Neque etiam poſteriore modo. Narrat enim morbi hiſtoria admodum frequentem hanc febrim fuiſſe, attamen

vix esse inventos paucos, quibus aut a natura, aut ab arte, promotus hîc fluxus fuerit: multos verò nisus duntaxat hæmorrhoidales, citra fluxum earundem, prepessos esse; irritoque hoc nixu, citra alias substitutas, sive a natura, sive ab arte, evacuationes, citò, integrèque convaluisse.

Demus autem, quod dati non potest, a pauco eorum numero, qui in frequenti admodum febre hâc fluxum hæmorrhoidalem a natura, arteve, passi sint, totam febris naturam desumi oportere, ideone *Febris Hæmorrhoidalis* appellanda est? Eodem sanè jure inflammatoriam aut acutam quamcumque febrim, vocares Alvinam, vel Mesentericam, quæ alvo judicetur; Renalem, quæ per urinas; quæ emesi, Vomitoriam; quæ sputis, Sputatoriam; quæ catameniis, Menstrualem; quæ post aurem tumoribus, Paroticam; & sic porro. Est igitur loquendi modus, qui e scholis medicis petitus non est, quemque Autores harum Thesium ad lectos ægrorum, me demonstrante, non didicerunt.

Qualisnam ergo est, de qua hæ Theses, febris? Febris est talis indolis, ut similem sui in tota Historia medica non

habeat: quippe quæ in summa, imò in increscente cruditate, bonis jam gauderet perturbationibus criticis; quæ irritis, nec per alias excretiones suppletis, ad evacuandum nisibus, brevi tutòque judicata esset: cùm e contrario perpetua atque æterna Naturæ Lex sit, ut Criticæ perturbationes, si profuturæ sint, coctâ materie, bonoque die compareant; utque morbi minimè judicentur ab irrito ad evacuandum conamine, nisi eidem alia evacuatio conveniens, atque sufficiens succedat; aut nisi, defectu etiam hujus, vagi materiæ morbosæ errores homines diu torserint, &, multis occisis, demum quosdam post diuturnas ærumnas in vita servent. Quemadmodum in illa Epidemia apud *Hipp.* Epid. Lib. I. pag. 941. 945. *Föës.* in qua nullæ omnino crises observabantur, aut nullæ saltem, quæ id, quod inceperant, perficerent.

Objiciet mihi fortè quisquam benignâ Resolutione eos fuisse curatos, quibus irrito naturæ conamine, nec aliunde suppleto, cita contigerit perfectaque salus; adeoque famosam hanc febrim, veluti sui similem in Medicina non habentem, a me describi non oportere.

Verùm qui ſic cenſeret, is leges & conditiones benignæ Reſolutionis, ad gravem, ad periculoſam, ad inflammatoriam hac febrim, contra omnem Medicinæ legem, experientiamque, adplicaret. Secundo non adverteret idem, hâc ſuâ prolatâ ſententiâ, illico rationem concidere totam, ob quam vocetur febris hæc Hæmorrhoidalis.

Atque hæc de nomine hujus Febris ſufficiant. Supereſt additamentum videre ad Theſin de febre hæmorrhoidali, ultimò defenſam, adjectum ». Et Hæ» morrhoides Viennenſibus, quàm aliis » Nationibus, magis familiares ſunt: » ut meritò de his ſuſpicentur ſæpe » Medici.

Paucis Lectorem hîc volo. Nonus jam annus eſt, quod & in ipſis ægrotantibus, & in ſcriptis tyronum in gratiam typo editis, & in cathedra, genuinam *Hippocratis*, id eſt Naturæ, tradiderim de Hæmorrhoidibus doctrinam; quâ conſtitit verè Criticas dari Hæmorrhoidas, tum in Chronicis, tum nonnunquam Acutis in morbis, haſque a Medicis attentè obſervandas eſſe, juvandas, ac promovendas: dari præterea Hæmorrhoidas ſymptomaticas: dari etiam noxias planè, & pernicio-

ſas: tandem autoritate & experientiâ eos damnandos eſſe cum Medicos, tum Plebejos, qui omnium ferè morborum curam ab Hæmorrhoidibus, vi promotis, expectarent. Hanc meam ſententiam Theſibus de hac re publicè editis cognitam, Clari Viri, quorum alii calidis in Regionibus, alii in frigidis, Medicinam faciunt, literis ad me datis confirmarunt.

Quod autem maximè Medicinæ Studioſos de Hæmorrhoidum apud *Viennenſes*, univerſoſque *Auſtriacos*, naturâ convincere debuit, numerus eſt bis mille & ultra hominum, quorum exactiſſima Hiſtoria adhuc proſtat, qui, ipſis circumſtantibus, examinabantur, & quos inter vix quatuor extitere, in quibus ipſa Natura hæmorrhoidum fluxum indicaret. Igiturne, poſt tantam experientiam, ipſis adſtantibus captam, *Viennenſibus*, *Auſtriaciſque*, Hæmorrhoides præ aliis familiariores? Hæmorrhoides ſaltem illæ, quæ ſe aperiundas clament? Minimè; niſi velint eas frequentes hîc eſſe, atque pro criſi notandas, quas, naturâ non indicante, Medici & Chirurgi hominibus ſponte crearunt: verùm tunc nullatenus intellexere me in *Tractatu de Hæmorrhoidibus* docentem, at-

que omnium sæculorum autoritate demonstrantem, quâ demum ratione Medici has considerare, & circa easdem gerere se debeant. Doleo profectò has Theses ipsis inconsideranter elapsas esse, id præprimis veritus, ne qui alibi gentium easdem legant, vel animum in studendo socordem, vel in proferendo aut obstinatum, aut malevolum fuisse, suspicentur.

§. VI.

Eodem prope modo res habet erga *Febres malignas* dictas, quibus Petechiæ, Miliares, aliave exanthemata, se jungere solent. Propriis ad lectos ægrorum experimentis, numerosâ Tyronum semper cingente Coronâ, petitis ac repetitis; Libro meo de *Febrium Divisionibus*, (in quo præcipuorum cujusque Nationis, præsertim Germanæ, Medicorum, suffragiis luculentissimis, suffultus sui;) nec non *Partibus Rat. Med.* 3. 4. & 5. demonstratis, Medicinæ Studiosi convicti fuerint oportet de veritate Asserti, statuentis malignitatem morborum sæpe a Methodo medendi unicè gigni; petechiales autem & miliares efflorescentias perquam rarò naturæ curantis esse opus: præ-

cipuè dum hæc invictis experimentis confirmata viderunt in spatiosissimo Nosocomio Hispanico, ab eruditissimo, sagacissimo que ibidem Medico, Discipulo quondam meo laudatissimo, G. *Hazenorhl*, edito Tractatu anno 1761. An igitur mirari me non oportuit, quod e schola Viennensi Pathologica prodierint, qui publicè edidere hanc Thesin: » Sed etiam absque calido re» gimine erumpunt exanthemata, non » igitur aut febris miliaris, aut alia, » a calido semper oritur regimine, aut » bezoardico medicamento. *Praxis.* Et » dubitari potest an unquam a bezoar» dico medicamento exanthema enasci » visum? Profecto cùm ejusmodi opinione in ægrorum perniciem nonnulli abuti possent, cogor paucis eandem examinare.

Vera in eo dixere a calido regimine, aut bezoardicis, *haud semper* exanthemata nasci; neque unquam id assueueram, sed *sæpe*: & si non exanthemata, saltem alia frequentia mala. Potuerant debuerantque meam circa hæc mentem clarè percipisse, in *Vindiciis* meis contra Apologiam *Ill. Halleri*; quas *Vindicias*, ut verbo hîc moneam, Vir quispiam, æque in Theoreticis,

quàm in Practicis, præcellentissimus; confirmaturus est, numeroso plane experimento & vivis in brutis, & potissimùm in vivis hominibus, multis coram testibus, magnisque suis sumptibus, capto. Hinc hisce non immoror; quæ verò ad Bezoardica & ad regimen calidum spectant, hæc paucis tangam.

Varii generis Bezoardica sunt. 1°. Bezoardicum *Animale*, confectum ex Hepate & Corde Viperarum, siccatis in sole, inque pulverem redactis. *Lemmery* pharm. univ. pag. 130. Ratione salis alcalini & obesse in febribus putridis potest, augendo, quæ ad putredinem adest, dispositionem; & nocere potest movendo sudorem eo morbi in stadio, in quo aut nihil movere licet, aut saltem non sudores.

2°. Bezoardicum animale aliud est *Lapis Bezoar*, præsertim Orientalis. Pluries hunc ad experimentum in Nosocomio revocavi, siquidem AUGUSTISSIMA, pro munificentia sua, promovendarumque scientiarum amore, copiam hujus lapidis mihi fecerit. Præter alia experimenta quondam publicè capta, hæc 13. & 14. julii hujus anni cepimus. Lapis nucis moschatæ minoris magnitudine, per horam in unc. iv.

aquæ frigidæ immiſſa, dabat aquam gratè amaram. Relicta per 10. horas amarorem eidem aquæ copiæ conciliavit nauſeoſum, & omnibus nobis, quotquot guſtaverimus, abominabilem. Unde meritò concluſiſſe videmur infuſionem ita dictam Lapidis Bezoar, cum aqua aliqua aromatica, aut cum vino, uti plurimùm fit, remedium movens eſſe, ſtimulanſque ad ſudores. Referri huc & Bezoar Occidentalis, Pedra del Porco, Factitius Lapis de *Goa*, &c. &c. ſolent.

3°. Bezoardicum *minerale* vocant Antimonium fixatum cum ſpiritu nitri; id quod parum calcinatum, corroſivum; quod multùm calcinatum, iners; quod juſto modo calcinatum, prodeſſe in morbis poteſt. Bezoardica varia mineralia ab aliis metallis parantur.

4°. Remedia elapſo ſæculo, prioreque hujus, quod agimus, ſæculi parte, titulo Bezoardicorum famoſa varii generis erant, quemadmodum apud *Michaëlem*, *Ludovicum*, *Schroderum*, *Herculem a Saxonia*, *Techmeyerum*, *Barbette*, *Etmullerum*, innumeroſque alios Scriptores medicos, præſertim *Germanos*, legimus. Sic erat v. g. Miſtura contracta Bezoardica, ſic vocata, binis

assumenda dosibus composita ex dr. 1. Mist. simpl. Ludovici, & dr. semis Liq. CC. succinati. Hæc autem Mistura simplex Ludovici sic parabatur: ℞ Spir. tart. rectificatissimi p. III. Spir. urinosi volatilis, & spir. vitrioli novies sublimati, ãã p. I. Totum hoc, cessante effervescentiâ, misceatur cum spiritus Theriacalis v. partibus, & per retortam destilletur. Si nunc huic simplici dictæ misturæ Camphora, Opium, & Santalum, addebantur, vocabatur Tinctura Bezoardica. Alia quoque Mistura Bezoardica celebris erat hæc: ℞ Aq. Rutæ, Scorzoneræ, ãã unc. ij. Mist. simpl. Ludovici dr. I. Spir. fulig. rect. gr. xxx. Syr. Scordii dr. iv. m. pro binis dosibus. Ubi verò post hæc data ad sudores delirium imminébat, dabant sequens: ℞ Aq. Cord. Herc. a Saxonia unc. I. Aq. cinamomi dr. iv. Aq. Theriac. camph. dr. ij. CC. essentificati, vel, loco ejus, Sal. Vol. CC. scrup. I. Salis vol. succ. grana. x. Syr. Flor. Tunicæ dr. iv. Ad sudorem verò unâ dosi tunc eliciendum dabant Tinc. Bezoard. Ludovici dr. I. cum scrup. I. Spir. C.C. Ad normam porro hanc innumeras invenire est formulas apud Autores supra laudatos aliosque.

Porro quod omnia hæc Bezoardica in morborum principio data, repetitaque, calorem jam nimiùm augerent, non movenda moverint, turbarentque coctiones, flos Hippocraticorum virorum, *Sydenham*, *Baglivi*, *Boerhaave*, *De Gorter*, *Ill. Præses*, ipseque etiam Clariss. *Fridericus Hoffmann*, unanimiter sese horum usui opposuerant; veluti malignitatem ita dictam in morbis, ac varii generis efflorescentias, petechias maximè ac miliares producentium, foventiumque: quemadmodum videri compendiò potest *Tract. de Febr. divis.*

Quod *Hoffmannum* hîc cum cæteris laudem, perversè concepta de egregio hoc viro opinio me cogit: ubique enim condemnat Regimen calidum, & Alexipharmacorum, Bezoardicorumque usum; compendiò autem Capite *de Febre purpurata* §. II » Quàm graviter, inquit, dein calida & alexipharmaca » medicamenta noceant, docuit sanè » uberiùs experientia, quâ constat *eadem*, *cum æstuoso Regimine*, in causa esse, quod ingruente primùm novo hoc morbo (miliari) omnes » ferè perierint, quum jam sub temperata methodo plurimi evadant.

„ Quin liberalior tantùm infuforum, „ & decoctorum calidorum potus, fu- „ dorem nimium movendo, & ferum „ plùs juftò exhauriendo, officit ". Equidem fuafit nonnunquam *Bezoardica*: fed qualia? Scilicet *fua*; ex C. C. non ufto, Lap. Cancr. Antim. diaph. & Cinnabari. Non funt hæc communi notione *Bezoardica*.

Et in *Cap. de Febr. epid. exanth. five petechizante*: „ Ex medicamentis, „ inquit, Alexipharmaca, falia vola- „ tilia, Bezoardica calida & fpirituofa, „ licet ceu efficaciffima vulgò com- „ mendentur, plùs damni, quàm emo- „ lumenti attulerunt, præfertim libe- „ raliùs, & cum calido regimine ex- „ hibita. Diffolutionem enim fanguinis „ elementorum promoverunt, & ob id „ majorem petechiarum fecerunt co- „ piam; vel cephalalgias etiam, an- „ xietates, inflammationes, vel etiam „ fudores copiofos fufcitarunt. Quin „ novimus his ad præfervationem cum „ regimine affumtis, MOX IPSO CON- „ TAGIO CORPUS fuiffe affectum.

Et ut inumeros fimiles locos prætercam, inftar omnium ille eft, quem habet *Cap. de Febr. ard.* „ Notandus „ vulgaris, admodum tamen pernicio- „ fus

» ſus ERROR PRACTICUS, quo primis » ſtatim diebus, liberali manu, eſſentias » Bezordicas, & Alexipharmacas porrigere ſueſcunt MORBORUM ARTIFICES, AD MALIGNITATEM, UTI » STOLIDI PUTANT, A CORDE PELLENDAM. Hæc enim, ſi ſanguis redundat, æſtum inflammatorium magis augent, & febrem graviorem, & diuturniorem, reddunt; quin ſi alvus » ſimul diutius clauſa, SANGUINEM » NIMIUM RESOLVENDO, EXANTHEMA PARIUNT.

Ut & *Cap. de Purpura Chronica*: » Multò verò minùs... eſſentias & » tincturas Bezoardicas, hic morbus » ferre poteſt, ſed potiùs ex illorum » uſu ſemper augetur, magiſque accenditur. Vidimus certè mitioris aliàs » genii Purpuram Chronicam, febris & » vehementiæ ſymptomatum prorſus » expertem... horum, & rigiminis » uſu IN MALIGNAM FUISSE CONVERSAM...... Et in genere id quoque pro comperto eſt Purpuram, quo » citiùs, & impetuoſiùs, per medicamenta, & calidum regimen expellitur, EO FACILIÙS & LEVISSIMA » DE CAUSA EVANESCERE, & INTERIORA REPETERE.

Magnorum igitur horum Virorum exempla semper in praxi sequutus, ea nunc in nonum annum Medicinæ Studiosis ita demonstro, ut de veritate moniti clarorum horum Virorum nullum dubium superesse possit. Et nihilominus, quis credere possit! ejusmodi reperiuntur, qui scholâ meâ vix egressi, publicè sustineant dubitari posse num a Bezoardico medicamento natum unquam exanthema sit? Erubesco dum Viennæ ejusmodi proponi video, & me ideo circa hæc explico, ut dum boni practici alibi hæc legent, noscant saltem ex me non hausta, ex mea schola petita non esse.

§. VII.

Ejusdem propemodum farinæ est, quod in alia Thesi inaugurali circa Misturam ita dictam *Hoffmannianam* est prolatum: „ Mistura *Hoffmannia-* „ *na*, haud rectè *criminatur* in febribus, „ non tantopere stimulat, ac dragma „ nitri in libra una vehiculi " Nihil hîc, nisi vitiosum, profertur. Etenim 1°. non determinatur copia Misturæ, quam Celeberr. *Hoffmannum* ipsum, variâ copiâ, variâ ingredientium pro-

portione, dediſſe, ex lectione omnium ejuſdem operum conſtat. Oportuiſſet profectò priùs exactè determinare vehiculi, contentique in eodem doſin antequam minùs ſtimulans, quàm dr. 1. nitri in libr. 1. vehiculi, ſtatueretur. 2°. Autores ejuſmodi Theſium in Noſocomio non didicerunt Nitrum ſemper hâc proportione ad vehiculum dari oportere ægris. Vix quatuor libræ dragmam nitri capiunt, quando a ſtimulo vel minimùm metuimus, præſertim dum ægri copioſè bibunt. Sed 3°. ſi miſtura hæc, ante natum *Hoffmannum* jam obſoleta, *Hoffmanniana* debeat vocari, per me licet, nam & ſic cum cæteris ipſe ſoleo; modo *Hoffmanni* prudentiâ, & circumſpectione, adhibeamus eâdem. Optimus enim ille Vir curam tradens *Febrium continuarum putridarum*, curam *Febris ardentis*, curam *Inflammatoriorum quorumcumque morborum*, vix hujus miſturæ, eive ſimilis, meminit; longè alia, eaque ſæpe adpoſita ſatis, præſcribens: interea dum quamplurimi Medici, contra mentem, conſuetudinemque *Hoffmanni*, Acutos ſuos ægros ab ipſo morborum principio, perque totum eorumdem decurſum, hâc miſturâ infarciunt totos. Tan-

dem 4°, quandoquidem Abſorbentia acidis ſaturata, adeoque etiam Miſtura *Hoffmanniana*, auxilii aliquando præſtantis ſunt in morbis, quos diureſi curari Natura docuerit, ut nonnullæ ſunt Dyſuriæ, & quidam cum valido pruritu cutanei morbi, quales eorundem Vires in ægris Noſocomii demonſtravi; facilè per ſe quiſque percipit remedium hoc diureticum iis in morbis & damnoſum eſſe poſſe, & damnoſum ſæpe eſſe, in quibus tota Schola Hippocratica cane pejus & angue vetat, quidquid, Naturâ non indicante, imò repugnante, crudos, ob idque ad motum bonum ac ſalutarem ineptos, movere poſſit humores: in eo occupata unicè, ut coctionem promoveat, viaſque excretorias omnes expediat ſic, ut paratas eaſdem, aptaſque omnes, inveniat poſt coctionem Natura, perque harum unam pluresve, morboſam eliminet materiem.

§. VIII.

Ad malè intellectam meam de lata pulmonum cohæſione cum pleura ſententiam, utrùm ſcilicet morbifera dicenda illa eſſet, an non; *Cap. II.* §. *V.* reſpondi: neglectâ tamen neceſſariâ

animadversione in citationem plurimorum Autorum, qui apud *Ill. Hallerum Phisiol. Elem. Tom. III. pag.* 122. vel Lobi, vel alterutrius, vel Pulmonis utriusque omnino concreti, in genere; & *pag.* 133. veluti *integræ cum integerrima respiratione cohæsionis*, testes fuisse perhibentur.

Itaque regero 1°. cunctorum, qui hîc laudantur, Autorum numerum valde exiguum esse, præ numero illorum, qui hanc adhæsionem sive aliquam, sive integram, morbosam notaverint.

2°. Haud verò omnes illos Scriptores id testari, quod testati esse Ill. Viro *Hallero* videantur.

Primò enim Juvenis apud *Ill. B. van Swieten, Comm. Tom. I. pag.* 510. non habuit adhæsionem dimidii pulmonis, ut *Hallerus* scribit, sed dextri pulmonis tantummodo *medii lobi.* Addere necessariò hîc debeo, Ill. Præside notante, juvenem, ante fatalem Apoplexiam, Hemoptoïcum fuisse.

Secundò, quæ ex *Actis Haarlemensibus* notatur cohæsio, *sinistri* quidem totius pulmonis fuit, sed non gesta inculpatè. Additur enim respirationem fuisse a novem & ultra mensium spatio *valde impeditam.*

Tertiò inter illos, qui integram cohæsionem cum integerrima respiratione observaverunt, recenseor & ego, *Rat. Med. I. Part. II. Cap.* 8. minùs æque tamen. Sic namque scripsi ibidem pag. 183. » Nec vitiosè respiravit quatuor primis diebus, uti neque post » peripneumoniam curatam, nisi sub » mortem. Respiratio tantùm fuit naturali brevior, pulsusque naturali paulò » celerior ac debilio, vix tamen inæqualis «. Præterea operam navaturus omnem, quâ juxta leges physiologicas vitæ modum explicarem hominis, qui totum thoracem, pleuram, diaphragma, pulmonem pericardium, cor, vasa majora, mediastinum, in unum solidum sic concretum habuerat, ut harum partium nulla potuisset seorsim moveri; amplectabâr, ut longè commodiorem, illorum sententiam, qui pulmones perpetuò statuunt contiguos pluræ; & nihilominus rem hanc totam, ut mihi inexplicabilem, cogebar dimittere. Unde profectò qui hâc meâ historiâ uti vult, ad probandam integerrimam cum universo accreto pulmone respirationem, tum plùs dicit, imò utcumque contrarium potiùs, quàm ego; tum si quid illud priùs probaret,

consequeretur quoque necessariò id, quod omnia mox enumerata viscera partesque, in unum solidum perfectè concretæ, integerrimam & circulationem, & respirationem, non læderent. Quia igitur quod nimis probat, nihil probat, mentio non fuisset hujus casus facienda.

Quartò *Boyleus* inter eosdem numeratur. Verùm nec ille *integrum* Pulmonem adhærentem vidit, nec cum illo integrè adhærente *integerrimam* notavit *respirationem*. Ait quippe se vidisse Pulmonem *multis in locis* adnatum, qualisnam verò respiratio fuerit, ne meminit quidem.

Quintò idem testari narrantur *Acta Edimburgensia*, *Act. Tom. II.* Acta quidem hæc nonnullos incompletos coalitus notant, sed egregii Viri *Waugh*, & *Lowis*, respirationis notabiliter in vita læsæ meminerunt; & ad adhæsionem completam, cujus *Hallerus* mentionem facit, doctiss. *Andrew St. Clair*, respirationem, quamvis æstate mortem præcedente emendatam notet, eandem saltem antea admodùm difficilem, atque cum tussi pertinaci, nocturnisque societatem describit sudoribus: præterquam quod, si quid probaret hæc historia, unà probaret, quod absonum,

pulmones, ut pleuræ undique adnatos, sic eosdem TOTOS tuberculis caseosis, vomicisque purulentis PLENOS, respirationem integerrimam non lædere. Typographo metam urgente, deficit tempus reliquos laudatos in *Elem. Phys.* Autores consulendi.

3°. Demum assero multorum in Anatome minùs versatorum sectionibus diffidere, prudentiæ sæpe esse; cum in casuum Collectoribus haud desint, qui inter cohæsionem fibrosam; & aliam sive mucosam, sive inflammatoriam, sive serosam nuncupandam, de qua toties partibus prioribus egi, quæque brevi ante mortem fit, haud sufficienter interstinxisse videantur. Quos porro si expunxerimus, numerus tandem illorum, qui notabilem integrumve pulmonum ad vicina coalitum, cum illibata respiratione, observaverint, exiguus omnino adparebit.

§. XI.

Refutatio a me expectabitur forsitan iniquarum quarumdam animadversionum, publicis Novellis insertarum, in *Parte VI. Rat. Med.* & in meas contra Ill. *Hallerum* editas *Difficultates* ac *Vin-*

dicias. Verùm cùm ab una parte harum animadversionum Autores seipsos refutarint, ineptissimos se demonstrando, qui de rebus Medicis tolerabile quid proferant; cùm ab altera parte, quemadmodum paulò ante monui eximium opus, meris, iisdemque numerosis experimentis, *Halleriana* refutaturum, ad Typum paretur, aliusque Vir in Italia Celeberrimus simile contra *Hallerum* opus paret; æquitas a me hâc vice poscit, ut hos Scriptores publicè non prostituam, sed ipsis potiùs suam ipsorum crassam & ineruditam Criticem condonem.

Finis Partis septimæ Rationis Medendi.

